

TAMPERE.
FINLAND

2024

TALOUSARVIO

Taloussuunnitelma 2024–2027

Pormestarin ehdotus

TAMPERE

TAMPERE

TALOUSARVIO 2024

taloussuunnitelma 2024–2027

PORMESTARIN EHDOTUS 23.10.2023

Tampereen kaupunki
Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024–2027

Julkaisija:
Tampereen kaupunki, Konsernihallinto
PL 487, 33101 Tampere
www.tampere.fi/talous

Kannen suunnittelu: Veli-Matti Lahdenniemi, Tampereen kaupunki
Kannen kuva: Laura Vanzo, Visit Tampere.

Paino: PunaMusta Oy

dutaan poliittisen yhteisymmärryksen myötä korottamaan neljällä prosentilla. Palvelutaso säilyy kuitenkin ennallaan ja ensi vuodelle ei ole tulossa isoja muutoksia bussilinjoin tai reitteihin.

Raitiotieliikenne Pyynikintorilta Santalahteen käynnistyi elokuussa. Toisen vaiheen rakentaminen kohti Lentävänniemeä on tarkoitus saada valmiiksi ensi vuoden loppuun mennessä. Tavoitteena on, että kaupunginvaltuusto voi päättää Pirkkala-Linnainmaa -yhteysvälin toteutuksesta vuoden 2024 lopussa, jos valtio osallistuu sen rahoitukseen ja mikäli se sisältyy MAL-sopimukseen.

Asuinalueiden kehittämisessä monipuolinen asuntokanta, asuinalueiden ympäristö ja palvelujen laatu ovat tehokkaita keinoja segregaaation ehkäisyssä. Kaukajärven ja Annalan kaupunginosaohjelma jatkuu vuonna 2024. Työ asunnottomuuden ja pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämiseksi ja poistamiseksi jatkuu yhteistyössä valtion asumisen rahoitus- ja kehittämisskeskus ARA:n ja Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa.

Korkea inflaatio sekä korkojen nopea nousu hillitsevät ja haastavat asuntorakentamista. Uusien asuntojen rakentamisen määrä on lähes puolittunut vuodesta 2022 ja valmistuvien asuntojen määrän arvioidaan vähenevän vuonna 2024. Asuntojen tarve Tampereella ei kuitenkaan ole vähentynyt. Uutta asumista mahdollistetaan kaupungin oman maanluovutuksen lisäksi maankäytön kehittämiseen liittyvillä sopimuksilla. Kaupungin tulee koettaa varmistaa tulevaan MAL-sopimukseen, että ARA:n rahoittamia kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja syntyy kaupunkiin ja asuntotuotannon kokonaismäärä ei pääse laskemaan huolestuttavalle tai kasvua rajoittavalle tasolle.

Kansainvälisyyteen kaivattuja avauksia

Kaupungin merkittäviä muutoksia viedään eteenpäin kehitysohjelmilla. Ensi vuonna käynnistyvän Welcoming city-ohjelman tavoitteena on edesauttaa Tampereen muutosta kansainväliseksi

kaupungiksi ja varmistaa osaltaan Tampereen elinkeinoelämän toiminta- ja kilpailukykyä vahvistamalla kansainvälisten osaajien pito- ja vetovoimaa Tampereella.

Tampereen siruohjelman tavoitteena on lisätä alan liiketoimintaa sekä muodostaa vetovoimainen tutkimus- ja kehitystoiminnan keskittymä Tampereen kaupunkiseudulle. Ohjelmassa luodaan esimerkiksi suunnitelmat kansalliselle siruosaamiskeskukseksi, muodostetaan EU-tasoinen sirusuunnittelun huippuosaamiskeskus sekä rakennetaan siruteknologian kansainvälinen kumppaniverkosto.

Vihreän siirtymän investointien houkuttelua tuetaan edistämällä vihreän siruvalmistuksen alueellista sijoittumista. Tampereen seudulle ollaan luomassa kilpailukykyinen tarjoama tilaa vaativien vihreän siirtymän teollisuusalueiden sijoittumiseksi. Tarkoituksena on myös aloittaa tulevan vuoden aikana biodiversiteetin tiekartan laadinta.

Olemme lisänneet panostuksia Tampereen kaupungin ja seudun yritysten EU:sta saaman TKI-rahoituksen kasvattamiseksi sekä kansainvälisen profiilimme nostamiseksi useilla tärkeillä kehitysaloilla. Toimet tukevat paikallista elinkeinoelämää TKI-rahoituksen kasvattamisessa.

Panostukset kasvatukseen ja kulttuuriin kunnan perustoimintoina

Tampere investoi kasvavassa kaupungissa koulutuksen ja osaamisen palveluihin. Kaupungin tavoitteena on erityisesti tukea lasten ja nuorten oppimista ja osallisuutta. Lasten ja nuorten kouluruokailuun panostetaan lisärahoituksella. Vuonna 2024 Tampereen kaupungin lukioissa aloituspaikkamäärä nousee 90:llä.

Varhaiskasvatukseen ja esiopetuksen osalta on varauduttu noin 300 lapsen määrän kasvuun. Lisäksi talousarviossa on huomioitu erityisesti lasten tuki sekä 3-vuotiaiden ja monikulttuuristen lasten määrän kasvu ja heidän tarpeensa. Vuonna 2024 valmistuvat Kisapuiston,

Messukylän, Eteläpuiston ja Ojalan päiväkodit ja perusparannukset saadaan loppuun Raholan ja Tasanteen päiväkodeissa.

Perusopetuksessa erityishuomio on laadukkaana perustoiminnan toteuttamisessa. Ryhmäkoot pysyvät ennallaan huolimatta 90 oppilaan lisäyksestä, sillä erityisopettajien, koulunkäynninohjaajien ja kouluvalmentajien määrää lisätään 55 henkilötövuodella. Tärkeä teema ensi vuonna on muun muassa digitaalisten työvälineiden määrän kasvattaminen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen lisääminen.

Kouluopissaoloja ennaltaehkäistään erityisellä toimintamallilla ja turvallista koulun arkea tuetaan nuorten jengiytyksen ja rikollisuuden ehkäisemisen projektilla. Lamminpään koulun uudisrakentaminen, Kissainmaan koulun perusparantaminen sekä Ahvenisjärven koulun rakentaminen aloitetaan.

Kaupunki on varautunut avustamaan merkittävästi Tampereen teatterin ensi vuonna käynnistyvää perusparannushanketta ja sen jälkeen Tampereen Työväen teatterin perusparannushanketta. Tampereen Taidemuseon uudisrakennus sekä Nekalan kulttuurikeskus saadaan vihdoin myös liikkeelle ja komediateatterin remonttia avustetaan. Tamperelaisten liikuntaolosuhteet paranevat vuonna 2024, kun Tammelan stadion otetaan käyttöön, Kaupin pesäpallo- ja hiihtostadionin oheistilat valmistuvat ja Hakametsä Sport Campuksen suunnittelu ja toteutus etenevät.

Hyvinvoivat asukkaat ovat menestyneen kunnan edellytys

Soteuudistuksen myötä kaupungin tehtävissä korostuu entistä vahvemmin ennaltaehkäisevä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Tätä työtä tehdään koko kaupunkiorganisaation voimin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja erityisesti hyvinvointialueen kanssa.

Hyvinvoinnin kehitysohjelmalla luodaan uudenlaisia ketteriä toimintatapoja ja uudistuvia palveluja kaupunkilaisten hyvinvointiongelmien ratkaisemiseksi.

Korostuneen merkityksellisiä ovat erilaiset mielenterveyden ja päihdehaasteiden teemat, niissä tehtävä työ ja yhdessä sekä rajapintojen saumaton yhteistyö.

Ensi vuoden talousarviossa korostuu panostukset hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Lasten ja nuorten digitaalisia taitoja vahvistetaan tarjoamalla jokaiselle 6. luokkalaiselle kannettava tietokone. Harrastusmahdollisuuksia edistetään lasten ja nuorten liikuntapilotilla, joka kohdistetaan Pispalan ja Kaukajärven peruskouluille yhteistyössä Varalan kanssa. Nuorisotyön avustuksiin on suunnattu lisää 100 000 euroa.

Kaupungin uimahalleihin tehdään kokonaisvaltainen lippujärjestelmän

muutos, jossa sarjalippujen ja erityisui-makorttien tilalle tulee yksi edullinen kausiranneke. Ikäihmisten kuntoilua ja arjessa pärjäämistä tuetaan erityisesti maksuttomalla seniorirannekkeella yli 65-vuotiaille. Ikäihmisten hyvinvointia ja terveyttä edistetään esimerkiksi tukemalla kokoontumisia.

Talousarviossa huomioidaan myös kaupungin henkilöstö. Kaupungin henkilöstölle otetaan käyttöön työsuuhdepolkupyöräetus, Vuoreksen nuorisotiloihin palkataan henkilökuntaa ja Koskikeskuksen nuorisotilat saadaan avatuksi alkuvuodesta. Oikea-aikaiset, monipuoliset, yhdenvertaiset ja laadukkaat peruspalvelut ovat kaupungin toiminnan ja hyvinvoinnin kivijalka.

Pormestari
Kalervo Kummola

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE.....	4
YLEISPERUSTELUT	9
Talous- ja strategiaprosessi.....	10
Tampereen kaupungin organisaatio.....	10
Taloudelliset lähtökohdat.....	12
Talouden kehitysnäkymät.....	12
Kuntatalous.....	13
Kaupungin talous.....	14
TE-uudistus.....	16
Toimintaympäristö.....	17
Väestö.....	17
Työ.....	19
Asuminen.....	22
Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta.....	24
Talousarvion osat.....	24
Talousarvion sitovuus.....	24
Tilivelvollisuus.....	27
Henkilöstö.....	28
Tampereen strategia 2030.....	30
Strategian rakenne ja keskeiset sisällöt.....	30
Strategiset painopisteet, valtuustokauden tavoitteet ja vuosittavoitteet.....	33
Tuottavuuden tila.....	41
Kehitysohjelmat ja muu kehittämistoiminta.....	43
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma.....	44
Hiedanranta-kehitysohjelma.....	45
Elämystalouden kehitysohjelma.....	46
Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelma.....	47
Hiilineutraaleja tekoja -kehitysohjelma.....	48
Welcoming City -kehitysohjelma.....	49
Hyvinvoinnin kehitysohjelma.....	50
Muu kehittämistoiminta.....	51
Ilmastobudjetti.....	53
Riskienhallinta ja turvallisuus.....	55
Hankinnat.....	56
KÄYTTÖTALOUSOSA JA INVESTOINNIT YKSIKÖITTÄIN.....	58
Sivistyspalvelujen palvelualue	59
Kasvatus- ja opetuslautakunta.....	59
Varhaiskasvatus ja esiopetus.....	62
Perusopetus.....	64
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta.....	66
Kulttuuri.....	69
Liikunta ja nuoriso.....	71
Elinvoiman ja kilpailukyyn palvelualue.....	73
Elinvoima- ja osaamislautakunta.....	73
Ammatillinen koulutus.....	76
Lukiokoulutus.....	78
Työllisyys- ja kasvupalvelut.....	79
Vetovoima ja edunvalvonta.....	81
Elinkeinopalvelut.....	82
Strateginen hankekehitys.....	82

Asunto- ja kiinteistölautakunta	83
Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka	86
Talonrakennushankkeet	88
Kaupunkiympäristön palvelualue	97
Yhdyskuntalautakunta	97
Kaupunkiympäristön suunnittelu	100
Kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito	102
Kestävä kaupunki	103
Joukkoliikennelautakunta	105
Joukkoliikenne	107
Konsernihallinto	108
Konsernihallinto	108
Yhteiset erät	110
Taseyksiköt	112
Vahinkorahasto	112
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	113
Laskelmat	115
Tuloslaskelma	116
Verotulot	119
Valtionosuudet	122
Korkotulot ja -menot	124
Muut rahoitustulot ja -menot	127
Investoinnit	127
Rahoituslaskelma	130
Antolainauksen muutokset	133
Lainakannan muutokset	134
LIITTEET	135
Konsernin toiminta ja talous	136
Investoinnit kohteittain 2024-2033	147
Täydentäviä tietoja	156

YLEISPERUSTELUT

Talous- ja strategiaprosessi

Tampereen kaupungin organisaatio

Taloudelliset lähtökohdat

- Talouden kehitysnäkymät
- Kuntatalous
- Kaupungin talous
- TE uudistus

Toimintaympäristö

- Väestö
- Työ
- Asuminen

Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta

- Talousarvion osat
- Talousarvion sitovuus
- Tilivelvollisen valvontavastuu

Henkilöstö

Tampereen strategia 2030

- Strategiset painopisteet ja vuositavoitteet

Tuottavuuden tila

Kehitysohjelmat ja muu kehittämistoiminta

Ilmastobudjetti

Riskienhallinta ja turvallisuus

Hankinnat

TALOUS- JA STRATEGIAPROSESSI

Kaupunginhallituksen kehittämiskokous hyväksyi 13.2.2023 vuoden 2024 talous- ja strategiaproessin aikataulun ja toteutuksen.

Kevään 2023 aikana toteutettiin Tampereen strategian puolivälitarkastelu, jossa arvioitiin strategian edistymistä sekä päivitettiin Tampereen strategiaa vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin. 7.2.2023 järjestettiin kaupunginvaltuuston strategiawebinaari. Päivitetty Tekemisen kaupunki strategia hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 24.4.2023.

Kaupunginhallituksen kehittämiskokous käsitteli 2.5.2023 vuoden 2024 toiminnan ja talouden suunnittelun lähtökohtia ja linjasi talousarviovalmistelun periaatteista. Kaupungin toimintayksiköiden kanssa käytiin kehysneuvottelutoukokuussa. Kaupungin laajennettu johtoryhmä käsitteli talousarviolaadinnan tilannekatsausta omassa talous- ja strategiaseminaarissaan 13.-14.6.2023. Kaupunginhallitus hyväksyi vuoden 2024 talousarviokehysten 19.6.2023. Kaupunginhallituksella oli investointiseminaari 14.8.2023. Kaupunginval-

tuuston vuosittainen strategiaseminaari järjestettiin 31.8.2023.

Lautakunnat käsitelivät talousarvioehdotuksensa 15.9.2023 mennessä. Kaupungin laajennetun johtoryhmän talous- ja strategiaseminaari pidettiin 19.9.2023. Pormestarin talousarvioehdotus esiteltiin valtuustolle ja tiedotusvälineille 23.10.2023. Kaupunginvaltuusto käsittelee vuoden 2024 talousarvion sekä päättää veroista 13.11.2023. Vuosisuunnitelmat hyväksytään 22.12.2023 mennessä lautakunnissa ja kaupunginhallituksessa.

TAMPEREEN KAUPUNGIN ORGANISAATIO

Tampereen kaupunginvaltuusto päätti 30.1.2023 Tampereen Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämisestä. Tampereen Vesi osakeyhtiön toiminta käynnistyy 1.1.2024 Tampereen kaupungin kokonaan omistamana osakeyhtiönä.

Sivistys- ja kulttuurilautakunta jaettiin hallintosäännön muutoksella kahdeksi lautakunnaksi keväällä 2023 (kaupunginvaltuusto 24.4.2023 § 50). Uudet lautakunnat ovat kasvatus- ja opetuslautakunta sekä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta. Hallintosäännön muutokset tulivat voimaan 1.6.2023.

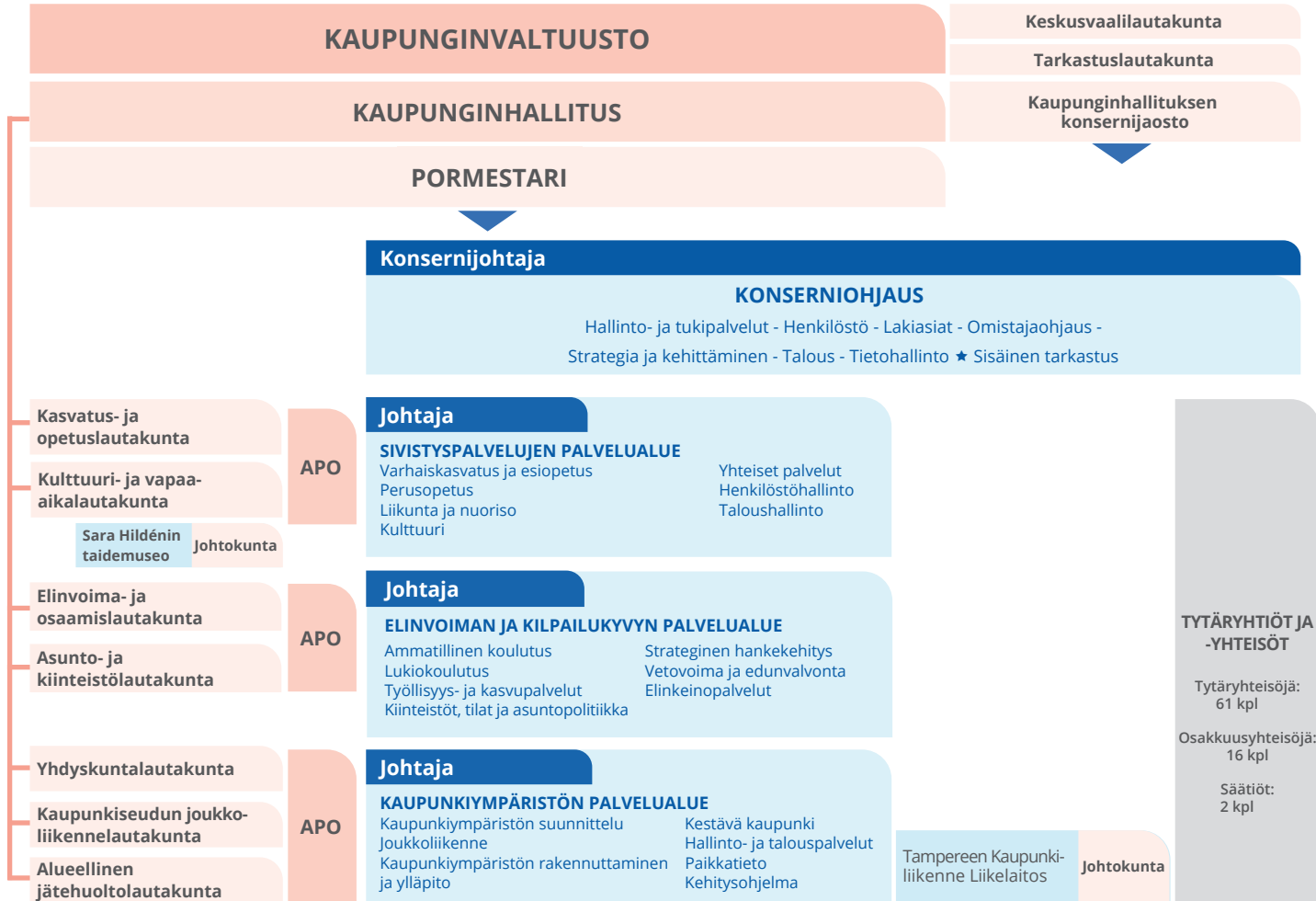
Vastuu työnhakijoille ja yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista työvoimapalveluista siirtyy kuntien vastuulle

1.1.2025. Työvoimapalveluiden järjestäminen ja muut työvoimapalveluihin liittyvät lakisääteiset tehtävät muodostavat kunnille uuden valtionosuustehtävän. Uudistuksen tavoitteena on nivoa työvoimapalvelut osaksi kunnan elinvoimatyötä sekä tuottaa tehokkaita ja saavutettavampia palveluja.

Kunta voi järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000. Muutoin kuntien tulee muodostaa palveluiden järjestämiseksi työllisyysalue, jonka työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Lisäksi alueen tulisi olla maantieteellisesti yhtenäinen ja työmarkkinoiden kannalta toimiva.

Tampereen seudun työllisyysaluetta valmistellaan Tampere vastuukuntana -mallilla, johon kuuluvat Tampereen lisäksi seuraavat 14 kuntaa: Lempäälä, Kangasala, Nokia, Pirkkala, Ylöjärvi, Orivesi, Vesilahti, Pälkäne, Akaa, Urjala, Virrat, Ruovesi, Juupajoki ja Kuhmoinen. Järjestämistratkaisua koskevat päätökset on tarkoitus käsitellä alueen kuntien päätöksenteossa lokakuun aikana, jotta yhteistyötä koskevat sopimukset voidaan toimittaa työ- ja elinkeinoministeriön voimaantulon edellyttämässä aikataulussa, 31.10.2023 mennessä.

Tampereen kaupungin organisaatio 1.1.2024

TALOUDELLISET LÄHTÖKOHDAT

Talouden kehitysnäkymät

Ennustelaitokset arvioivat Suomen talouden supistuvan kuluvana vuonna. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos (Etlä) ja Työn ja talouden tutkimus (Labore) arvioivat molemmat bruttokansantuotteen laskevan 0,3 prosenttia vuonna 2023. Arvioiden mukaan vuonna 2023 bruttokansantuote kääntyy 0,8 prosentin kasvuun ja vuonna 2025 bruttokan-

santuotteen arvioidaan kasvavan noin 1,5 prosenttia.

Labore arvioi talouskasvun hidastuvan tänä vuonna myös globaalisti, mutta Saksaa lukuun ottamatta Suomen tärkeimpien vientimaiden talouskasvu tuskin pysähtyy kokonaan. Kasvun arvioidaan nopeutuvan jälleen ensi vuonna. Tämänhetkinen nopea inflaatio ja hidas kasvu ovat keskus-

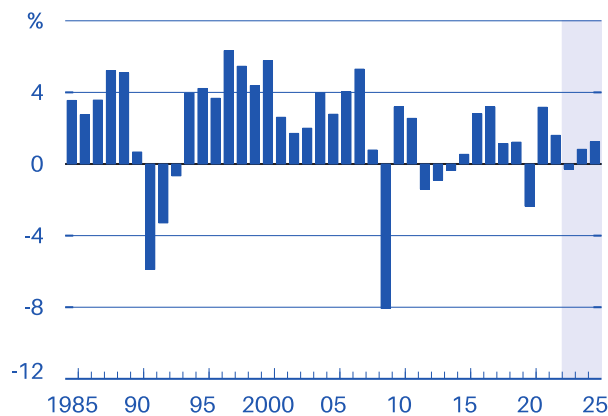
pankkien kannalta hankala yhdistelmä. Laboren arvion mukaan Euroopan keskuspankin (EKP:n) ohjauskorot ovat nyt saavuttaneet suunnilleen suurimman arvonsa, mutta ne kääntyvät laskuun vain hitaasti. Korkotason pysyminen korkealla on ongelmallista, sillä korkeat korot rajoittavat sekä investointeja että yksityistä kulutusta. Työn matalan tuottavuuden kasvun arvioidaan kääntyvän kasvuun ensi vuonna orastavan nousukauden myötä.

Inflaatiokehityksessä suuri merkitys on ollut erityisesti energian ja elintarvikkeiden hintojen nousulla. Hintojen kehitys ilman elintarvikkeita ja energiaa on myös noussut huomattavan korkeaksi. Hintojen nousun kiivaimman vaiheen arvioidaan olevan jo takana niin Suomessa kuin euroalueellakin. Yleinen arvio on, että vuonna 2024 inflaatio painuu Suomessa jo alle kahden prosentin ja euroalueella seuraavana vuonna.

Petteri Orpon hallitus aloitti tänä syksynä julkisen talouden sopeutuksen valmistelut. Etlän mukaan julkisen talouden sopeutusohjelma ja työnteon kannustimien parantaminen on tarpeellista, jotta julkiset menot saadaan paremmin vastaamaan kansantaloutemme tämänhetkistä tulonmuodostuskykyä ja velkaantumista hillittyä.

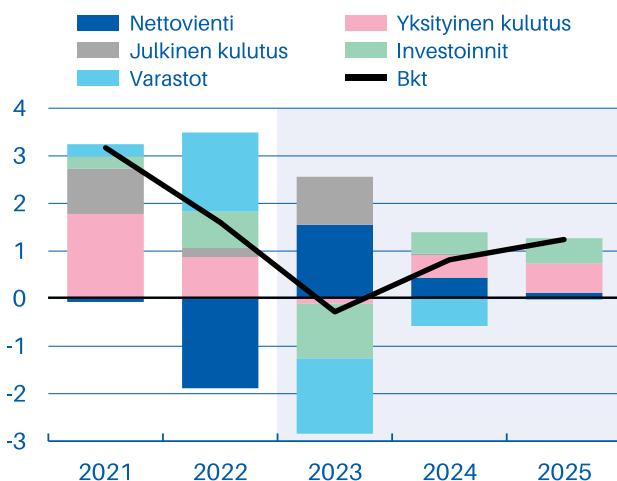
Koska velkaa on paljon ja yleisen korkotason ennustetaan jäävän reilusti edeltävää vuosikymmentä korkeammalle, kasvaa korkomenojen osuus julkisista menoista koko hallituskauden ajan. Etlän arvion mukaan korkomenot ovat vuonna 2025 jo enemmän kuin tuplaantuneet vuodesta 2022. Vaikka julkisiin palveluihin ja tulonsiirtoihin käytetään hallitusohjelman myötä vähemmän rahaa, alijäämä pienenee hitaasti, kun vanhasta velasta maksettavat korkomenot jatkavat kasvuaan. Jos tuloja lisääviä toimia ei onnistuta kasvattamaan, muita menoja on leikattava enemmän, jotta velkasuhde lähtee laskuun tai edes tasaantuu.

BRUTTOKANSANTUOTTEEN MUUTOS

Lähde: Tilastokeskus, Etlä.

KONTRIBUUTIO BRUTTOKANSANTUOTTEEN KASVUUN

Lähde: Tilastokeskus, Etlä.

Kuntatalous

2022

Kuntatalous pysyi kokonaisuutena hyvällä tasolla, mutta taustalla oli huomattavia kertaeriä. Omaisuuden myyntivoitot paransivat tulosta peräti 860 milj. eurolla. Myös HKL:n yhtiöittäminen vahvisti toiminnan ja investointien rahavirtaa arviolta noin 750 milj. eurolla. Ilman näitä poikkeuseriä iso kuva kuntatalouden tilasta olisi ollut vuonna 2022 varsin heikko. Kuntien yhteenlaskettu vuosikate kattoi poistot 141 prosenttisesti ja investointien tulorahoitusprosentti oli 104. Tilikauden tulos oli 1,17 mrd. euroa.

Kuntien peruspalveluiden valtionosuuteen kohdistettiin 564 milj. euron leikkaus, kun kustannustenjaon tarkistus jätettiin toteuttamatta ja lisäksi Marinin hallitus muutti pysyväksi leikkaukseksi Sipilän hallituksen kilpailukyky sopimukseen sisältyneen 234 milj. euron määräaikaisen valtionosuuksien leikkauksen. Näistä huolimatta kuntien yhteenlaskettu tulos oli hyvä, vaikka 85 kunnan tulos oli negatiivinen.

2023

Kuntien vuoden 2023 taloudesta on tulossa myönteinen, mikä aiheutuu erityisesti sote-uudistukseen liittyvät verohännistä, jolloin kunnat saavat vuonna 2023 verotuloja entisellä prosentilla

joulukuulta ja vuodelta 2022 maksettavaksi tulevista jäännösveroista.

Valtiovarainministeriö arvioi kevään 2023 kuntatalousohjelmassa kuntatalouden vuodesta 2023 tulevan talouden tunnuslukujen perusteella ennätyskellisen vahvan. Kunnille kertyy vuonna 2023 noin 1,1 mrd. euroa enemmän vanhojen veroperusteiden mukaisia verotuloja kuin sote-uudistuksen jälkeisessä kuntataloudessa vuonna 2024. Valtiovarainministeriö arvioi kuntien paranevan tuloksen paranevan noin miljardilla eurolla viime vuodesta ja tuloksen kohoavan 2,3 mrd. euroon.

2024–2027

Vaikka kuluvasta vuoden taloudesta on tulossa koko kuntakentällä pääasiassa varsin hyvä, niin kuntien talousnäkymät heikkenevät nopeasti jo vuonna 2024. Valtiovarainministeriö arvioi optimistisesti kuntatalouden olevan ensi vuonna noin miljardi euroa paremman, mitä Kuntarahoitus on arvioinut. Suurimpien kaupunkien vuoden 2024 talousarviovalmisteluista tihkuneiden tietojen perusteella Kuntarahoituksen arvio kuntataloudesta on huomattavasti lähempänä todellisuutta.

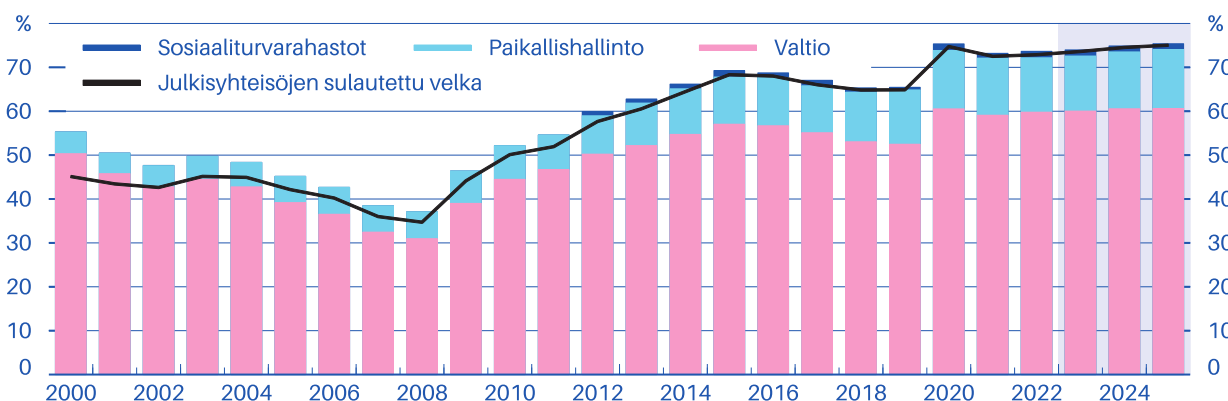
Hallituksen budjettiriihen tiedotteessa 19.9.2023 arvioitiin, että valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen vuonna 2024 on hieman

vahvistava vuoden 2023 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus vahvistaa kuntataloutta enemmän kuin kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistettava indeksisäästö sitä heikentää. Kuntien arviot valtion toimenpiteiden vaikutuksista kuntatalouteen ovat jonkin verran synkemmät.

Kuntaliiton arvion mukaan hallituksen kaavailmat sosiaaliturvaetuuksien leikkaukset heikentävät kuntien taloutta vuosittain noin 80–100 miljoonalla eurolla. Kustannukset kohoavat edelleen, jos etuudensaajat eivät työllisty uusiin työpaikkoihin, kuten hallitus olettaa.

Kuntatalouden lähivuosien talousnäkymät ovat hyvin huolestuttavat. Tilannetta hankaloittaa lisäksi myös hyvinvointialueiden huonosti käynnistynyt toiminnan ja talouden yhteensovittaminen. Ennakkotietojen perusteella hyvinvointialueiden vuodesta 2023 on tulossa raskaasti alijäämäinen, mikä todennäköisesti myös heijastuu kuntien talouteen vuosina 2024 - 2027. On välttämätöntä, että valtio pidättäytyy kunnille annettavista uusista pysyvistä menojen lisäyksistä, mutta myös kuntien itse tulee tarkastella kriittisesti omaa palvelutarjontansa.

JULKISYHTEISÖJEN VELKA SUHTEESSA BKT:HEN

Kaupungin talous

2022

Vuonna 2022 kaupungin toimintakate (nettomenot) kasvoi 9,6 prosenttia ja asukaskohtainen toimintakate 7,5 prosenttia. Nettomenojen suureen kasvuun vaikuttivat sosiaali- ja terveyspalvelujen korona-avustusten sekä poikkeuksellisen suurten omaisuuden myyntivoittojen väheneminen. Verotuloja kertyi 74,8 milj. euroa edellistä vuotta enemmän ja verotulot kasvoivat 6,7 prosenttia. Tilikauden tuloksesta muodostui 17,8 milj. euroa ylijäämä. Investointimenot olivat 238,5 milj. euroa. Pitkäaikaisten lainojen määrä kasvoi 34,9 milj. eurolla ja asukaskohtainen lainakanta oli 3 718 euroa.

2023

Sote-uudistuksen myötä hyvinvointialueelle siirtyi paljon toimintamenoja, toimintatuloja ja kuntien osuutta verotuloista ja valtionosuuksista pienennettiin. Tämän vuoksi ei ole järkevää verrata toimintakatteen ja verorahoituksen muutosta vuoteen 2022. Tam-

mi-elokuun toteuman perusteella laadittu tulosennuste on 40,0 milj. euroa ylijäämäinen, mikä on 19,7 milj. euroa budjetoitua parempi. Tulosennuste antaa taloudesta kuitenkin liian positiivisen kuvan, sillä ilman niin sanottuja verohäntiä ja budjetoitua parempina toteutuvia pysyvien vastaavien myyntivoittoja sekä maankäyttösopimuskorvauksia tilikauden tulos painuisi selvästi negatiiviseksi.

Investointimenoja arvioidaan toteutuvan 238,6 milj. euroa, mikä on 39,1 milj. euroa budjetoitua vähemmän. Alitus aiheutuu erityisesti talonrakennusinvestointien viivästyisestä. Lainamäärän arvioidaan vähenevän 82,7 milj. eurolla. Asukaskohtainen lainamäärä on vähenemässä 3 333 euroon.

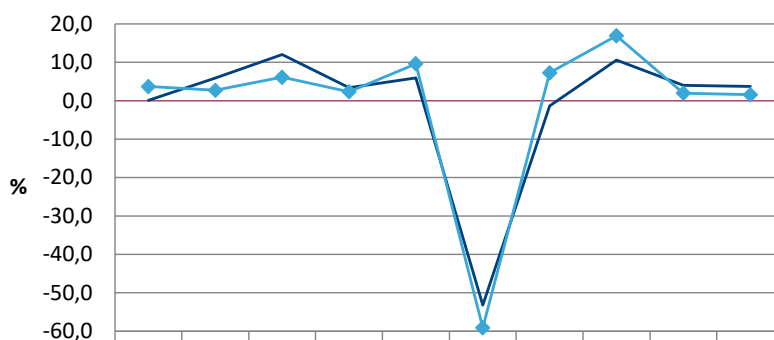
2024

Vuoden 2024 talousarviossa vuosikate on 116,0 milj. euroa ja tilikausi näyttää 152,8 milj. euron tulosta, sillä Tampereen Vesi Liikelaitoksen liiketoimintakaupasta kertyy 165,5 milj. euron satunnainen myyntivoitto. Ilman Veden liiketoimintakauppaa tulos olisi 12,7

milj. euroa negatiivinen. Talousarvioon sisältyy omaisuuden myyntivoittoa 54,4 milj. euroa, mikä on yli 30 milj. euroa normaalitasoa enemmän. Investointimenot ovat 285,5 milj. euroa ja ilman Veden liiketoimintakauppaa 233,7 milj. euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta on Veden liiketoimintakaupan seurauksena 229,3 milj. euroa ja ilman Veden liiketoimintakauppaa 80,1 milj. euroa negatiivinen. Investointien tulorahoitusprosentti on talousarviossa 41 ja ilman Veden liiketoimintakauppaa 50. Suurimmat investointimenot ovat Asunto- ja kiinteistölahtakunnan 128,7 milj. euron talonrakennusinvestoinnit.

Kaupungin korollisen velan arvioidaan kasvavan ensi vuonna 80,4 milj. eurolla. Vuosikate riittää kohtuulliseen investointien omarahoitusosuuteen, mutta investointien rahoittamiseksi velkamäärä kasvaa. Lainamäärän arvioidaan olevan vuoden lopussa 924 milj. euroa, mikä on samalla tasolla kuin vuoden 2022 lopussa. Asukaskohtainen lainamäärä on vuoden lopussa 3 594 euroa, mikä on 124 euroa vähem-

TAMPEREEN KAUPUNGIN TOIMINTAKATTEEN (NETTOMENOJEN) JA VERORAOITUKSEN MUUTOS

män kuin vuoden 2022 lopussa. Taloussuunnitelmakaudella varaudutaan lainamäärän vuosittaiseen noin 140 milj. euron kasvuun suurten investointitarpeiden vuoksi.

Kaupungin investointitarpeet eivät olennaisesti laske lähivuosina, mutta tulorahoituksen taso on jäämässä nykyistä tasoa matalammaksi. Tämän vuoksi kaupungin investointien toteuttamisessa on noudatettava tarkkaa harkintaa, jotta kaupungin lainamäärä ei kasvaa hallitsemattomasti. Kaupungin ei tule kuitenkaan kategorisesti supistaa investointitasoa, jotta kaupunki ei omilla toimilla heikennä jo muutoinkin vaikeuksissa olevaa rakennusteollisuutta.

Lähivuosien talousnäkymät ovat hyvin huolestuttavat, mikä on otettava huomioon kaupungin toiminnan ja talouden tulevien vuosien suunnittelussa. Tämän vuoksi on välttämätöntä pidättäytyä uusista pysyvistä menojen lisäyksistä ja myös nykyistä palvelutarjontaa joudutaan tarkastelemaan kriittisesti.

TILIKAUDEN TULOS

+152,8 milj. €
TA 2024

NETTOINVESTOINNIT

283,1 milj. €
TA 2024

TILIKAUDEN TULOS

-12,7 milj. €

ILMAN SATUNNAISTA ERÄÄ
TA 2024

LAINAMÄÄRÄ/AS.

3594 €

ENN. 31.12.2024

TE-uudistus

Työvoimapalvelut siirtyvät valtiolta kunnille vuoden 2025 alussa. TE-uudistuksen keskeisenä tavoitteena on tuoda palvelut lähelle asiakkaita eli työnantajia ja työnhakijoita, rakentaa paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivia palveluja sekä vahvistaa kuntien elinvoimaa ja kilpailukykyä.

Kuntien järjestämistävuolelle kuuluvista julkisista työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (380/2023). Työvoimapalveluiden järjestämistävuoleen siirtoa koskevan uudistuksen tavoitteena on kasvattaa työllisyyttä edistämällä työn kysyntää ja tarjontaa valtion ja kuntien välisellä yhteistyöllä sekä vahvistaa alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä asiakaslähtöisillä palveluilla hyödyntämällä kuntaekosysteemin mahdollisuuksia. Uudistuksessa huomioidaan palvelujen yhdenvertainen saatavuus. Myös kielellisten oikeuksien toteutuminen ja heikommassa työmarkkina-asemassa olevien palvelut turvataan.

Kunta voi järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000. Muutoin kuntien tulee muodostaa palveluiden järjestämistävuoleksi työllisyysalue, jonka työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Lisäksi alueen tulisi olla maantieteellisesti yhtenäinen ja työmarkkinoiden kannalta toimiva. Työllisyysalueen kuntien yhteistoiminnassa on kysymys kuntien lakisääteisestä yhteistoiminnasta. Kuntien on toimitettava yhteistyötä koskevat sopimukset

työ- ja elinkeinoministeriöön 31.10.2023 mennessä.

Tampereen seudun työllisyysalueen valmistelussa ovat mukana seuraavat 15 kuntaa: Tampere, Lempäälä, Kangasala, Nokia, Pirkkala, Ylöjärvi, Orivesi, Vesilahti, Pälkäne, Akaa, Urjala, Virrat, Ruovesi, Juupajoki ja Kuhmoinen. Valmistelu pohjautuu Pirkanmaan kuntien yhteisesti hankkiman TE-palvelustrategiaan, joka on valmisteltu laajassa yhteistyössä kuntien, valtion toimijoiden, työllisyyden edistämistävuoleen liittyvien keskeisten kumppaneiden ja mm. asiakkaita edustavien sidosryhmien kanssa.

Työvoimapalveluiden järjestäminen ja muut työvoimapalveluihin liittyvät lakisääteiset tehtävät muodostavat kunnille uuden valtionosuustehtävän. Uudistuksen rahoitusmalli on kunnille kannustava, ja työllisyyskehityksellä on jatkossa nykyistä suurempi vaikutus kuntien rahoitusasemaan. Kunnan rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan ja varhennetaan. Tavoitteena on, että rahoitusvastuu kannustaa kuntaa huolehtimaan alueen työllisyydestä sekä järjestämään työttömille työnhakijoille mahdollisimman tehokkaasti palveluja, jotka johtavat työllistymiseen. Kuntien maksuvastuun laajentaminen kompensoidaan kunnille valtionosuuden lisäyksellä, joka vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnalle aiheutuvaa kustannusten lisäystä.

Työvoimapalveluiden rahoitus 1.1.2025 alkaen määräytyy kunnille osana kuntien peruspalvelujen valtionosuutta.

Uudet tehtävät otetaan huomioon vuoden 2025 laskennallisten kustannusten perushintoja säädettäessä siten, että tehtävien arvioiduista kustannuksista 50 prosenttia kohdennetaan työttömiin määrän perusteella ja 50 prosenttia 18–64-vuotiaiden asukkaiden määrän perusteella. Kotoutumiskoulutuksen arvioidut kustannukset kohdennetaan kuitenkin vieraskielisyyden perusteella.

TE-palvelujen järjestämistävuoleen siirtymisen myötä kaupungin toimintamenot ja valtionosuudet tulevat kasvamaan merkittävästi. Tampereen seudun kuntien hallitusten hyväksymien järjestämisen ja tuottamisen periaatteiden mukaisesti palvelujen siirtyminen ei kuitenkaan lähtökohtaisesti aiheuttaisi vuosikatteen tasolla tarvetta merkittäville muutoksille alueen nykyiseen (valtio ja kunnat) kokonaisrahoitukseen nähden. Kattavien lähipalveluiden turvaaminen edellyttää valtionosuusrahoituksen lisäksi kuntien rahoitusta. Alueen kunnat eivät olisi panostamassa palveluihin enempää kuin tällä hetkellä, paitsi tulevan uuden valtionosuusrahoituksen verran.

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Väestö

Tampereen väkiluku oli vuoden 2022 lopussa 249 009 asukasta. Viime vuonna väestö kasvoi 4 786 asukkaalla (2 %). Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Tampereen väestönkasvu on ollut voimakasta myös kuluvana vuonna. Elokuun 2023 lopussa väestömäärä ylitti 252 000 asukkaan rajan. Tampereen kaupunkiseudun väkiluku oli vuoden 2022 lopussa 409 342 asukasta, mikä on 6 288 asukasta enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Tamperelaisista noin joka viides oli yli 65-vuotias vuonna 2022. Vuoteen 2035

mennessä määrän odotetaan kasvavan noin neljänneksellä tämänhetkisestä. Päivähoito- ja kouluikäisiä Tampereen väestöstä oli noin 14 prosenttia. Tampereella oli sataa työikäistä kohti 47 alle 15-vuotiasta ja 65 vuotta täyttänyttä. Väestöllinen huoltosuhde säilyi Helsingin (46,8) jälkeen maan toiseksi parhaana. Koko maan väestöllinen huoltosuhde oli 62,3.

Ulkomaankansalaisten sekä vieraskielisten määrä kasvaa vuosittain. Vuonna 2022 vieraskielisten osuus väestöstä oli 9,4 prosenttia ja ulkomaan kansalaisten 5,9 prosenttia.

ENNAKKOVÄKILUKU

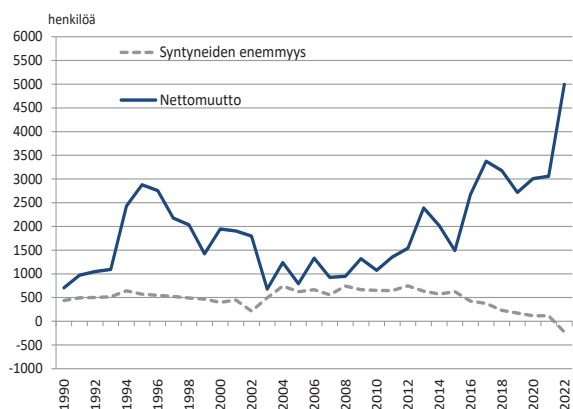
257 000

(31.12.2024)

MUUTOS

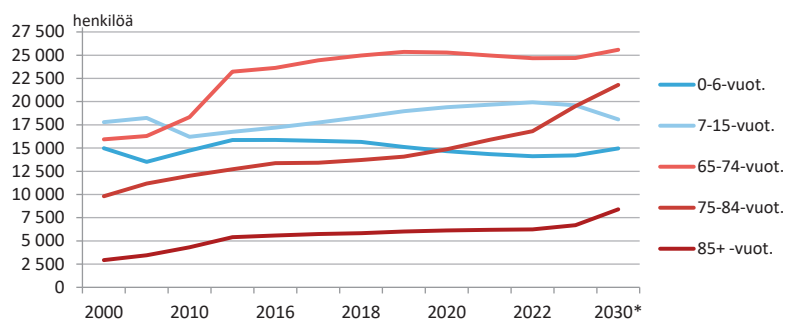
+3 000

VÄESTÖN MUUTOKSET

Lähde: Tilastokeskus

LASTEN JA IKÄIHMISTEN IKÄRYHMÄT 2000–2030

Lähde: Tilastokeskus, *kaupungin oma väestösuunnite

Kansainvälisten muuttojen osuus kasvoi edelleen

Tampereen väestönkasvu on perustunut viimevuosina valtaosin kuntien väliseen muuttovoittoon. Vuonna 2021 rakenteessa tapahtui kuitenkin muutosta, kun kuntien välisen muuttovoiton osuus laski 57 prosenttiin. Tätä edeltävänä vuonna osuus oli yli 70 prosenttia. Vuonna 2022 nettomaahanmuuton osuus väestön kasvusta oli lähes puolet.

Vuonna 2020 alkanut syntyneiden määrän kasvu taittui vuonna 2022. Luonnollisen väestönlisäyksen laskusuunta jatkui edelleen ennätyksellisen alas, -227 asukkaaseen, tämä tarkoittaa, että syntyneiden määrä ei ylittänyt kuolleiden määrää. Luku ei ole ollut näin alhainen kertaakaan viimeisen 30 vuoden aikana.

Noin joka viides asuntokunta on pienituloisen

Tampereella oli vuoden 2022 lopussa yhteensä 140 339 asuntokuntaa, joista yhden henkilön asuntokuntia oli yli puolet. Asuntokuntien keskokoko oli

1,73 henkilöä. Koko maan osalta keskokoko oli 1,93 henkilöä.

Vuonna 2021 pienituloisten asuntokuntien määrä lähti jälleen kasvuun ja osuus nousi 21,9 prosenttiin kaikista asuntokunnista. Vastaava osuus yhden henkilön asuntokunnista oli 32,5 prosenttia. Tätä selittää osittain opiskelijoiden suuri määrä. Käytettävissä oleva rahatulo kulutusyksikköä kohden oli 23 580 euroa (mediaani) vuonna 2021.

Asuntoväestöön kuuluvista alle 18-vuotiaista 13,6 prosenttia oli pienituloisia vuonna 2021, osuus nousi edellisvuodesta, mutta on aiempia vuosia matalampi. Pitkittyneesti pienituloisia eli henkilöitä, jotka ovat kuuluneet pienituloisiin kotitalouksiin tilastovuoden lisäksi kahtena vuotena kolmen edellisvuoden aikana, oli 9,3 prosenttia asuntoväestöstä. Osuus nousi hieman edellisvuodesta. Pitkittyneesti pienituloisten määrä on kaksinkertaistunut 2000-luvun alkuun verrattuna.

ULKOMAAN KANSALAISIA

14 758

(31.12.2022)

VIERASTA KIELTÄ PUHUVIA

23 391

(31.12.2022)

VIERASKIELISTEN OSUUS VÄESTÖSTÄ

9,4 %

(31.12.2022)

Työ

Työllisyystilanne kohentui poikkeukselliseksi tasolle vuonna 2022 ja pysytteli edelleen vakaana alkuvuodesta 2023. Kesän aikana työllisyystilanteessa tapahtui kausivaihteluun luettava käänne heikompaan, joka taittui hieman elokuussa. Vuodentakaiseen verrattuna tilanne on kuitenkin nyt huonompi työttömyysasteen ollessa 10,8 % (koko maassa 9,4 %). Tampereen työttömyysaste oli alittanut kymmenen prosentin rajan huhti- ja toukokuussa 2022, ensi kertaa sitten finanssikriisin puhkeamisen vuonna 2008.

Työttömänä työnhakijana oli elokuussa 13 359 tamperelaista, mikä on yli 300 henkilöä vähemmän kuin vuodenvaihteessa, mutta noin 1 400 henkilöä enemmän kuin vuosi sitten elokuussa. Nuoria alle 25-vuotiaita työttömiä oli 1 627, yli 50-vuotiaita 3 622, ulkomaalaisia 1 623 ja pitkäaikaistyöttömänä 4 181 henkilöä. Alle 25-vuotiaiden, yli 50-vuotiaiden sekä pitkäaikaistyöttömien määrät ovat kasvaneet hieman viimevuodesta. Ulkomaalaisten työttömien määrä on lisääntynyt noin viidenkaksella. Kokoaikaisesti lomautettujen

määrä (594 henkilöä) lähes kaksinkertaistui viime vuoden elokuuhun verrattuna. Naisia oli työttömänä viime vuoden elokuussa 5 407 henkilöä ja miehiä 6 565 henkilöä. Tämän vuoden elokuussa naisten työttömyys oli kasvanut 6 041 henkilöön ja miesten 7 318 henkilöön.

Tampereella työnhakijoista osa-aikatyössä oli 731 miestä ja 1 507 naista, yhteensä 2 238 henkilöä. Tämä on enemmän kuin elokuussa 2022, jolloin osa-aikatyössä oli 1 119 henkilöä, mutta silloinkin naisia huomattavasti enemmän kuin miehiä. Koko maassa osa-aikatyössä olevia työnhakijoita oli tämän vuoden elokuussa 41 836, joka on merkittävästi enemmän kuin vastaavana aikana viime vuonna (23 276). Epätyypillisten työsuhteiden yleistyminen voi osittain pahentaa kohtaanto-ongelmaa, kun kysyntää olisi kokoaikatyölle, mutta tarjontaa ei vastaavasti ole.

Rakennetyöttömien määrä nousi viime vuoden elokuusta vain muutamalla sadalla henkilöllä tämän vuoden elokuuhun, jolloin Tampereella oli 7 477 rakennetyötöntä. Suurin ryhmä ra-

TYÖTTÖMYYSASTE

10,8 %
(8/2023)

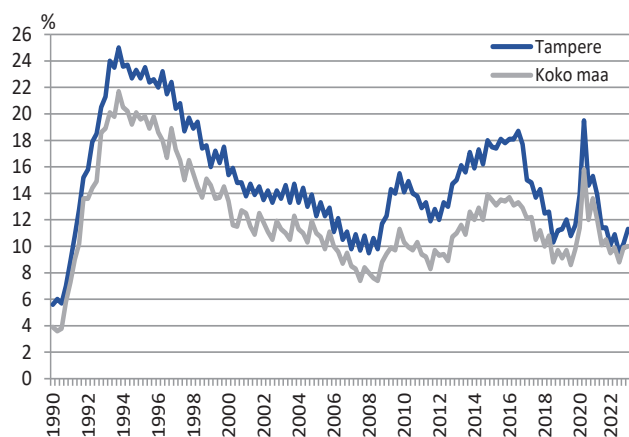
TYÖTTÖMIEN MÄÄRÄ

13 359
(8/2023)

UUDET AVOIMET TYÖPAIKAT

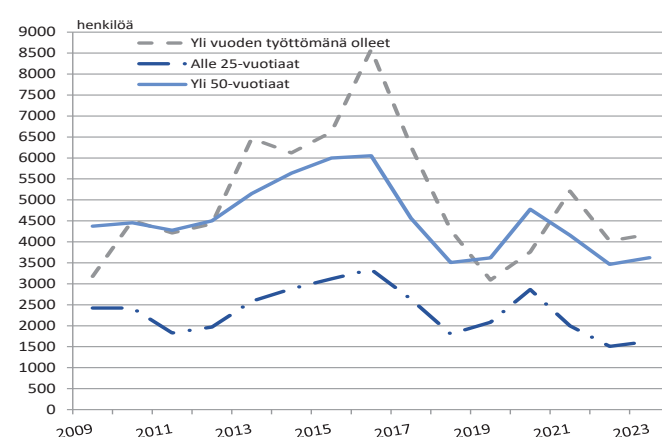
5 040
(8/2023)

TAMPEREEN JA KOKO MAAN TYÖTTÖMYYSASTE 1990–2022, NELJÄNNEKSVUOSITTAIN

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö (työnvälitystilasto)

TYÖTTÖMYYDEN RAKENNE TAMPEREELLA 2009–2023, ELOKUU

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö (työnvälitystilasto)

kennetyttömissä olivat toisen asteen tutkinnon suorittaneet, joita oli tämän vuoden elokuussa yhteensä 3 747 henkilöä. Se on 50 % koko rakennetyöttömien määrästä. Miesten rakennetyöttömyys oli hivenen laskenut vuoden takaisesta, mutta naisten rakennetyöttömyys sitä vastoin oli kasvanut 3 298 henkilöön.

Ero työllisyydessä valtakunnalliseen keskitasoon verrattuna on kasvanut kuluvan vuoden aikana. Kapeimmillaan Tampereen ja koko maan työttömyysasteen välinen ero on ollut vain 0,3 prosenttiyksikköä tammikuussa 2023, kun elokuun tilanteessa eroa oli 1,4 prosenttiyksikköä. Viime vuoden elokuussa eroa oli 0,8 prosenttiyksikköä. Tampereella työttömyys on kolmanneksi vähäisintä kuutoskaupunkien välisessä vertailussa Tampereen ja Helsingin ollessa samalla tasolla.

Elokuussa 2023 uusia avoimia työpaikkoja oli Tampereella 5 040 - määrä laski vuodentakaisesta yli 3 000 työpaikalla. Avoimia työpaikkoja kuukauden laskentapäivänä oli tämän vuoden elokuussa 3 158 mikä on 47 % vähemmän kuin viime vuoden vastaavana aikana (5912).

Rakennusalan avustaville työntekijöille oli Tampereella vielä viime vuoden elokuussa tarjolla 298 avointa työpaikkaa, mutta elokuussa 2023 ko. ryhmän avointen työpaikkojen määrä oli laskenut 79 työpaikkaan. Toimisto- ja laitossiivojen avoinna olevien työpaikkojen määrä on vähentynyt 458 työpaikasta 268 työpaikkaan. Talonrakentajien avoimia työpaikkoja oli elokuussa 2022 avoinna 290 kappaletta ja hakijoita oli tuolloin 181. Tämän vuoden elokuussa avoimien työpaikkojen määrä oli laskenut 69 ja työttömien työnhakijoiden määrä oli noussut 267 henkilöön. Myös myyjien ammattiryhmän työpaikkojen määrä on vähentynyt 213 avoimesta työpaikasta 104 työpaikkaan. Työttömien työnhakijoiden määrä taas on noussut 598 henkilöstä 649 työttömään työnhakijaan.

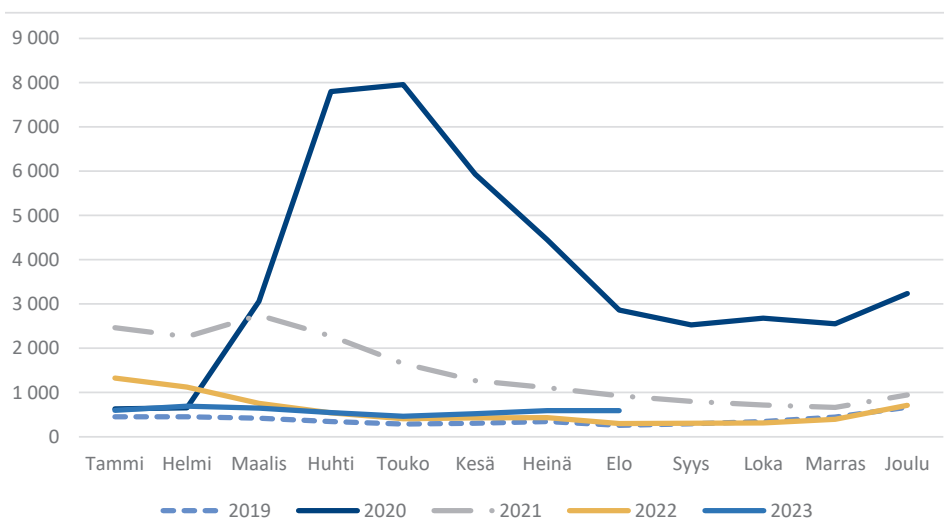
Teollisuuden täyttyneiden työpaikkojen avoinna olon kesto lyheni elokuusta 2022 jonkin verran ollen tämän vuoden elokuussa 42 vuorokautta. Työvoiman tarjonnan lisääntyminen ei kuitenkaan ole kaikilla ammattialoilla lyhentänyt työpaikkojen avoinna olon aikaa. Esimerkiksi kuljetuksen ja varastoinnin alan täyttyneiden työpaikkojen avoinna

olo piteni 34 vuorokaudesta 136 vuorokauteen.

Valtiovarainministeriön kesän talouskatsauksen mukaan Suomen talous ei kasva tänä vuonna, kun hintojen ja korkeiden nousu vähentää kotitalouksien kulutusta ja investointeja. Valtiovarainministeriö arvioi työllisyyden kasvavan ensi vuodesta lähtien ja vuonna 2025 työllisyysasteen arvioidaan olevan 74,6 prosenttia ja työttömyysasteen 6,6 prosenttia.

Vaikka Tampereella joidenkin työpaikkojen avoinna olon kesto on lyhentynyt, niin työmarkkinoiden kohtaanto on edelleen heikentynyt, ja osaamisen puutteet heikentävät talouden kasvuedellytyksiä väliaikaisen työvoiman kysynnän notkahtamisen lisäksi. Elinkeinoelämän yrityksille suunnatun kyselyn mukaan yritysten on haastavaa löytää tarvitsemiaan työntekijöitä muun muassa kokemuksen puutteen, erityisosaamisen ja koulutuksen riittämättömyyden vuoksi. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan työvoimapulaa selittävät joillakin aloilla matalat keskiansiot, jotka eivät houkuttele työvoimaa. EK:n heinäkuun suhdannebarometrin mukaan yritykset mainitsevat

LOMAUTETTUJEN MÄÄRÄ TAMPEREELLA 2019–2023

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö (työnvälitystilasto)

kuitenkin riittämättömän kysynnän suurimmaksi yksittäiseksi tuotannon kasvun esteeksi osaavan työvoiman saatavuuden sijaan.

Työn ja talouden tutkimus Laboren syyskuussa julkaiseman toimialaennustejulkaisun (Kauppa ja liike-elämän palvelut, matkailu- ja ravintola-ala sekä teollisuus ja rakentaminen) mukaan teollisuuden uudet tilaukset ovat jatkaneet vuoden 2022 puolella alkanutta laskuaan, alan toimijoiden arviot tulevaisuudesta ovat varsin synkeät ja yleinen heikko kasvu vientimarkkinoilla vaimentaa toimialan kehitystä vuonna 2023. Kaupan alalla hintojen no-

pea nousu pienensi katteita erityisesti päivittäistavarakaupassa ja heikensi kuluttajien ostovoimaa. Ostovoiman heikkeneminen johti myyntivolyymin laskuun. Kuluttajien ostovoima on jatkanut laskuaan. Joillakin palvelualoilla näkymät ovat valoisat, mutta toisten kasvua hidastavat asiakastoimialojen haasteet tai kuluttajien ostovoiman heikkeneminen. Rakennustoiminnan lisäksi kysynnän arvioidaan heikkenevän vielä tänä vuonna etenkin kaupan alalla ja kiinteistöpalveluissa

Myös syksyn PK-yrittäjäbarometrin mukaan talouden tilan odotetaan lievästi heikkenevän seuraavan vuoden

aikana. Pk-yrittäjien investointihalukkuus on edelleen vaatimattomalla tasolla. Pk-yrittäjistä vain 14 prosenttia aikoo lisätä henkilökunnan määrää. Sen sijaan useampi kuin joka kymmenes yritys odottaa henkilöstönsä määrän vähentyvän. Suurin joukko, 74 prosenttia pk-yrittäjistä, aikoo säilyttää nykyisen henkilöstömääränsä. Pirkanmaan pk-yrittäjien suhdannenäkymät ovat PK-yrittäjäbarometrin mukaan hiekkien koko maan keskiarvoa negatiivisempia.

Asuminen

Tampereen asuntotuotannon aloitukset ovat kääntyneet jyrkkään laskuun. Kun vuonna 2021 aloitettiin lähes 5 500 asuntoa, aloitusten määrä laski vuonna 2022 noin 3 200 asuntoon (-42%). Tammi-elokuussa 2023 on aloitettu alle 1500 uuden asunnon rakentaminen. Määrä oli noin 30 % vähemmän verrattuna vuoden 2022 tammi-elokuun tilanteeseen. Rakennuslupien määrä on vähentynyt vastaavasti: Kun vuonna 2021 rakennuslupia haettiin yli 5 100

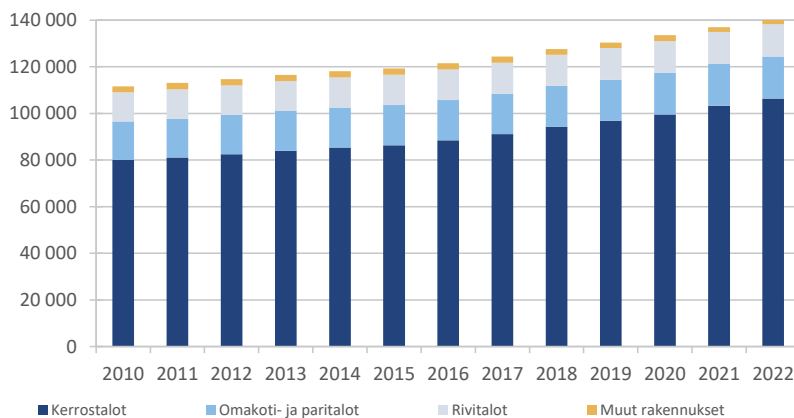
asunnolle, haettiin niitä vuonna 2022 noin 3 000 asunnolle (-41%) ja tammi-elokuussa 2023 alle 1 900 asunnolle, tämä on hieman yli 20 % vähemmän kuin vuonna 2022 vastaavana ajanjaksona.

Valmistuneiden asuntojen määrä vuonna 2022 oli ennätyskellisen suuri, 4 579 asuntoa. Vuosien 2017–2022 poikkeuksellisen suuren asuntotuotannon vaikuttimina on ollut mm. Tampereen väestönkasvun painottuminen nuoriin, opiskelijoihin ja pienituloisiin,

sekä sen myötä Tampereen kiinnostavuus sijoittajien näkökulmasta, mikä on näkynyt asuntotuotannon painottumisena pieniin kerrostaloasuntoihin. Syyskuussa 2023 Tampereella oli rakenteilla edelleen yli 3 500 asuntoa. Vuonna 2023 arvioidaan valmistuvan noin 4 200 asuntoa, perustuen elokuun loppuun mennessä valmistuneisiin noin 2 900 asuntoon sekä rakenteilla oleviin asuntoihin. Vuonna 2024 asuntotuotannon arvioidaan laskevan noin 2 500 asuntoon.

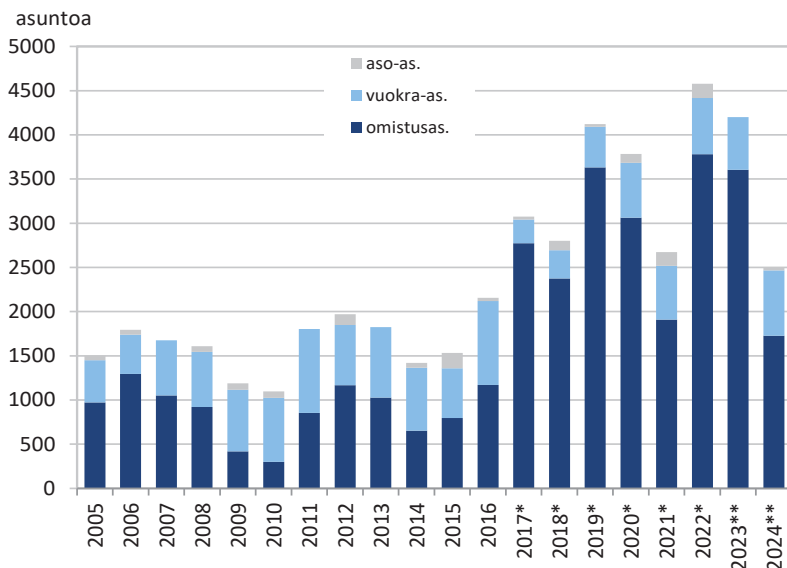
Rakentamisen toimintaympäristö Tampereella on muuttunut merkittävästi edellisiin vuosiin verrattuna. Korkotason sekä kuluttajahintojen nousu on hiljentänyt asuntomarkkinoita huomattavasti, mikä vaikeuttaa hankkeiden käynnistymistä. Omaan käyttöön omistusasuntoa hankkivien osalta asuntokauppa on hidastunut ja asuntojen myyntiketjut ovat pidentyneet. Sijoitusasuntoja hankkivat ammattimaiset asuntosijoittajat taas ovat poistuneet asuntomarkkinoilta lähes kokonaan. Lisäksi Ukrainan sodan vaikutuksesta tapahtunut rakennusmateriaalien kustannusnousu ja epävarmuus materiaalien saatavuudesta sekä hintakehityksestä hankaloittaa kustannustason ennakoimista. Viime vuosina merkittävimpiin kasvukeskuksiin, kuten Tampereelle, on valmistunut poikkeuksellisen paljon vapaarahoitteisia vuokra-asuntoja, mikä näkyy hetkellisenä ylitarjontana etenkin pienten asuntojen osalta. Tampereen väestönkasvun kuitenkin arvioidaan jatkuvan edelleen, mikä taustaa kysyntätilannetta jatkossa. Mi-

ASUNTOKUNNAT TALOTYYPIN MUKAAN

Lähde: Tilastokeskus

VALMISTUNEET ASUNNOT HALLINTAMUODON MUKAAN

Lähde: Kiinteistöt, tilat ja asuntopoliitikka

*Vuodesta 2017 alkaen vuokra-asunnot sisältävät vain kohtuu-hintaisen vuokra-asuntotuotannon ja omistusasunnot sisältävät omistusasuntotuotannon sekä muun kuin kohtuu-hintaisen vuokra-asuntotuotannon.

**Arvio

käli rakentaminen vähenee edelleen, saattaa asunnoille syntyä pitkällä aikavälillä patoutunutta kysyntää.

Suuri osa asunnoista, hallintamuodosta riippumatta, on viime vuosina valmistunut kerrostaloihin. Valtaosa asunnoista on yksiöitä tai kaksioita. Vuonna 2022 valmistuneista asunnoista 93 % sijaitsi kerrostaloissa ja 42 % oli yksiöitä. Pientalo- ja rivitaloasuntojen osuus oli 4 %, mikä on pienempi kuin aiempina vuosina. Pieniä vuokra-asuntoja on syntynyt runsaasti uuteen asuntokantaan. Kuitenkin yksiöiden osuus asunnoista on kääntynyt laskuun vuoden 2020 jälkeen. Tähän on myös ohjattu mm. kaupungin tontinluovutuksessa tasapainoisen asuntojakauman varmistamiseksi.

Kohtuuhintaisia asuntoja valmistui vuonna 2022 lähes 800 kappaletta, ja syyskuun 2023 loppuun mennessä lähes 600 kappaletta. Kohtuuhintaisia

asuntoja aloitettiin vuonna 2022 aiempia vuosia enemmän, mutta vuoden 2023 syyskuuhun mennessä kohtuuhintaisien asuntojen aloitukset ovat olleet vähäisiä, kuten muutkin asuntoaloitukset. Kohtuuhintaisia asuntohankkeita on suunnitteilla, mutta niiden käynnistyminen riippuu mm. ARA-rahoituksen saatavuudesta, ja hankkeiden toteutusmahdollisuuksista kustannuksiltaan kohtuuhintaisina vallitsevassa rakentamisen kustannustilanteessa.

Vuoden 2022 aikana vanhoista osakeasunnoista tehtiin 4 948 kauppaa. Asuntojen keskimääräiset neliöhinnat ovat nousseet viiden vuoden takaiseen verrattuna noin viidenneksen. Vapaa-rahoidteisten vuokra-asuntojen neliövuokra oli vuonna 2022 keskimäärin 15,91 euroa kuukaudessa. Vuodessa vuokrat nousivat noin 2,6 prosenttia.

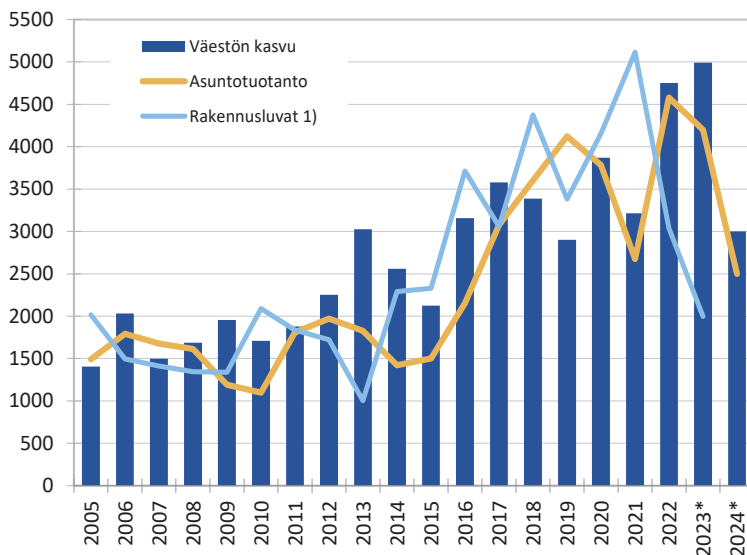
ARVIO VUONNA 2024 VALMISTUVIEN ASUNTOJEN MÄÄRÄSTÄ

2 500_{KPL}

ASUNTOJEN KESKIVUOKRA VUONNA 2022

15,91 €/m²

VÄESTÖN KASVU JA ASUNTOTUOTANTO 2000-LUVULLA

1) Asuntotuotantoon myönnetty, v. 2023 vain 28.9. asti.
*arvio

Lähde: Tilastokeskus, Rakennusvalvonta ja Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka

TALOUSARVION RAKENNE, SITOVUUS JA SEURANTA

Talousarvion osat

Kunnan talousarviosta ja -suunnitelmasta, niiden rakenteesta, sisällöstä ja laadinnasta on säännökset kuntalaissa. Tämän lisäksi talousarviosta ja -suunnitelmasta antaa ohjeita ja suosituksia Suomen Kuntaliitto. Kunnan kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä on soveltuvin osin voimassa, mitä kirjanpitolaissa on säädetty. Tältä osin sitovia ohjeita ja lausuntoja kunnille antaa työ- ja elinkeinoministeriön alainen kirjanpitolaus- kunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto. Talousarvion sisältö on laadittu ottaen huomioon soveltuvin osin mainitut säännökset ja ohjeet.

Talousarviossa on seuraavat osat: yleisperustelut, käyttötalousosa ja investoinnit yksiköittäin, tuloslaskelmaosa, investointiosa, rahoitusosa sekä liitteet.

Yleisperustelut

Osassa esitetään talousarvion taloudelliset lähtökohdat ja toimintaympäristö, talousarvion rakenne ja sitovuus, henkilöstö sekä strategian toteuttaminen. Lisäksi yleisperusteluissa on muun muassa kaupunkiorganisaation sitovat toiminnan tavoitteet ja strategiset kehitysohjelmat. Yleisperusteluihin sisältyy myös tietoja hankinnoista ja kehittämistoiminnasta, Tuottavuuden tila-osio sekä ilmastobudjetti.

Käyttötalousosa ja investoinnit yksiköittäin

Osassa esitetään toimintayksiköiden toiminnan kuvaukset ja toimintaympäristön muutokset sekä sitovat toiminnan tavoitteet. Osaan kuuluvat palvelualueet, konsernihallinto sekä liikelaitokset ja muut taseyksiköt. Yksiköiden talouden kokonaiskuvan saamiseksi esitetään käyttötalouden lisäksi myös yksiköiden investoinnit.

Vuonna 2024 esitetään palvelualueiden osiossa uutena toimintamenot palvluittain taulukkomuodossa. Tiedot ei-

vät ole valtuustoon nähden sitovia ja ne voivat muuttua vuosisuunnitelmassa.

Tuloslaskelmaosa

Osassa osoitetaan tulorahoituksen riittävyys palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Tuloslaskelmalla osoitetaan kuinka kunnan tilikauden tulorahoitus riittää palvelutoiminnan jaksotettuihin menoihin, rahoitusmenoihin ja omaisuuden kulumista kuvaaviin suunnitelman mukaisiin poistoihin. Tuloslaskelmaosassa esitetään koko kaupungin yhdistetty tuloslaskelma. Osassa esitetään myös verotulot, valtionosuudet ja rahoituserät.

Investointiosa

Osassa esitetään investointien kustannusarviot ja niiden jaksottuminen investointimenoina suunnitteluvuosille sekä investointiin saatavat rahoitusosuudet ja muut tulot. Investointilaskelma sisältää investointisuunnitelmat talousarvio- ja suunnitelmavuosille.

Rahoitusosa

Osassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Rahoituslaskelmassa esitetään käyttötalousosan sekä investointien tulojen ja menojen aiheuttama rahavirta (toiminnan ja investointien rahavirta). Lisäksi rahoituslaskelmaan merkitään antolainauksen, lainakannan ja oman pääoman muutokset sekä arvioidaan muut maksuvalmiuden muutokset (rahoituksen rahavirta). Rahoituslaskelman lopussa esitetään näiden rahavirtojen yhteenlaskettu muutos, joka kuvaa talousarvion vaikutusta kunnan maksuvalmiuteen vuoden aikana.

Koska Tampereen Veden yhtiöittäminen näkyy merkittävänä asiana erityisesti vuoden 2024 rahoituslaskelmalla, laskelmasta on esitetty myös versio, josta on vähennetty Tampereen Veden liiketoimintakaupan merkittävimmät suorat talousvaikutukset.

Talousarvion liitetiedoissa

asetetaan kaupunkikonsernin tytäryhtiöille ja -yhteisöille tavoitteet, jotka tuovat esiin pääomistajan tahdon. Lisäksi liitetiedoissa esitetään investointihankelista vuosille 2024-2033 sekä tunnuslukuja useammalta vuodelta taulukossa Täydentäviä tietoja.

Talousarvion sitovuus

Kaupunginvaltuusto määrää, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kaupunginhallitusta ja muita kaupungin viranomaisia.

Organisaatiomuutoksiin liittyviä toimintoja ja niihin liittyviä määrärahoja voidaan siirtää talousarvion hyväksymisen jälkeen konsernijohtajan päätöksellä.

Yleisperustelut

ovat kaupunkitasoisia sitovia toiminnan tavoitteita ja talousarvion sitovuusmäärittelyjä lukuun ottamatta informaatiota, jota ei ole tarkoitettu sitovaksi talousarvion osaksi.

Käyttötalous ja investoinnit yksiköittäin

osaan sisältyvät kaupunginvaltuustoon nähden sitovat erät on esitetty oheisessa taulukossa. Lisäksi sitovia ovat toiminnan tavoitteet. Vuonna 2024 palvelualueilla uutena esitettävät palvelujen toimintamenot -taulukot eivät ole valtuustoon nähden sitovia, ja lautakunnat voivatkin päättää vuosisuunnitelmassa menojen uudelleen kohdennuksista.

Laskelmaosassa

esitetään talousarviovuoden ja talous-suunnitelmavuosien koko kaupungin tuloslaskelmat, investoinnit ja rahoituslaskelmat.

Valtuustoon nähden sitovia eräiä ovat korkotulojen ja -menojen netto. Rahoituksesta nostettavien pitkäaikaisten lainojen lisäys ei saa olla budjetoitua suurempi.

Konsernijohtajalla tai hänen määrämällään konsernihallinnon viranhaltijalla on oikeus ottaa vuoden 2024 talousarvioon ja mahdollisiin muutettuihin talousarvioihin sisältyvä lainamäärä, oikeus ottaa vuoden 2024 aikana lyhytaikaisia lainoja 100 milj. eu-

ron määrään saakka maksuvalmiuden turvaamiseksi, myöntää uusia konsernitililuottoja 30 milj. euroon asti sekä oikeus konvertoida ja maksaa ennenaikaisesti takaisin kaupungin taseeseen sisältyviä ottolainoja.

Muilta osin laskelmaosa on informaatiota koko kaupungin yhteenlasketusta taloudesta ja se ei ole sitova talousarvion osa. Olennaisista poikkeamista on raportoitava valtuustolle.

TALOUSARVION SITOVUUSTASOT

KÄYTTÖTALOUSOSA JA INVESTOINNIT YKSIKÖITTÄIN (1 000 euroa)

KÄYTTÖTALOUS		TA 2024
Sivistyspalvelujen palvelualue		
Kasvatus- ja opetuslautakunta	Toimintakate	-384 359
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta		
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	Toimintakate	-113 632
Hyvinvoinnin kehitysohjelma	Toimintakate	-500
Hiedanranta-kehitysohjelma	Toimintakate	-75
Elinvoiman ja kilpailukyvyyn palvelualue		
Elinvoima- ja osaamislautakunta		
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	Toimintakate	-101 210
Ammatillinen koulutus	Tilikauden tulos	0
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma	Toimintakate	-4 978
Hiedanranta-kehitysohjelma	Toimintakate	-452
Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelma	Toimintakate	-1 308
Welcoming city -kehitysohjelma	Toimintakate	-500
Elämystalouden kehitysohjelma	Toimintakate	-1 072
Asunto- ja kiinteistölautakunta		
Asunto- ja kiinteistölautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	Toimintakate	187 678
Hiedanranta-kehitysohjelma	Toimintakate	-1 020
Kaupunkiympäristön palvelualue		
Yhdyskuntalautakunta		
Yhdyskuntalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	Toimintakate	-52 037
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma	Toimintakate	-330
Hiedanranta-kehitysohjelma	Toimintakate	400
Hiilineutraaleja tekoja -kehitysohjelma	Toimintakate	-495
Joukkoliikennelautakunta	Toimintakate	-34 257
Konsernihallinto		
ICT-kehittäminen	Toimintakate+nettoinvestoinnit	-11 210
Tarkastuslautakunta	Toimintakate	-412
Keskusvaalilautakunta	Toimintakate	-1 183
Konsernihallinto (pl. erikseen sitovat erät)	Toimintakate	-27 741
Yhteiset erät	Toimintakate	-92 993
Taseyksiköt		
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	Liikelyläämä	0

INVESTOINNIT		TA 2024
Sivistyspalvelujen palvelualue		
Kasvatus- ja opetuslautakunta	Nettoinvestoinnit	-2 432
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	Nettoinvestoinnit	-13 450
Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue		
Elinvoima- ja osaamislautakunta		
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	Nettoinvestoinnit	-100
Ammatillinen koulutus	Nettoinvestoinnit	-2 000
Asunto- ja kiinteistölautakunta		
Asunto- ja kiinteistölautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	Nettoinvestoinnit	-13 300
Talorakennushankkeet (pl. Hiedanranta)	Nettoinvestoinnit	-127 931
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma	Nettoinvestoinnit	-1 600
Hiedanranta-kehitysohjelma	Nettoinvestoinnit	-3 500
Kaupunkiympäristön palvelualue		
Yhdyskuntalautakunta		
Yhdyskuntalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	Nettoinvestoinnit	-48 300
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma	Nettoinvestoinnit	-5 500
Hiedanranta-kehitysohjelma	Nettoinvestoinnit	-200
Joukkoliikennelautakunta	Nettoinvestoinnit	-500
Konsernihallinto		
Yhteiset erät	Nettoinvestoinnit	-53 700
Taseyksiköt		
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	Nettoinvestoinnit	-4 000
LASKELMAOSA		TA 2024
Korkotuotot ja -kulut		-2 581
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		80 359

Tilivelvollisuus

Kuntalaki ja muu lainsäädäntö asettavat vaatimuksia kaupungin luottamushenkilöiden, johdon ja esimiesten johtamistyölle sekä alaisensa toiminnan valvonnalle. Kuntalain tarkoittamia tilivelvollisia ovat valtuustoa lukuun ottamatta muiden luottamushenkilötoimielinten jäsenet, pormestari ja apulaispormestarit sekä konsernijohtaja, konserniyksiköiden johtajat, palvelualueiden johtajat, palveluryhmien johtajat, liikelaitosten johtajat sekä johtosäännöissä määrätyt toimielinten esittelijät. Viime kädessä kunnan vastuunalaisella tilintarkastajalla on kuitenkin harkintavalta tilivelvollisen määrittelemisessä.

Kuntalain mukaan tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi. Tilintarkastuskertomuksessa voidaan kohdistaa häneen muistutus, ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä ja myös tekemättä jättämisestä. Tilivel-

vollisella on siis vastuu johtamansa toiminnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuudesta ja jatkuvasta kehittämisestä. Sisäinen valvonta tarkoittaa toimintatapoja, joilla varmistetaan toiminnan lainmukaisuus, resurssien optimaalinen käyttö sekä johtamiseen käytettävän tiedon riittävyys. Riskejä arvioimalla tunnistetaan ja arvioidaan tavoitteiden saavuttamista uhkaavia riskejä. Sen jälkeen korjataan tarvittaessa toimintaa ja tehdään päätöksiä riskien hallitsemiseksi.

Tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa, onko kaupungin sisäinen valvonta, riskienhallinta ja konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti. Tilintarkastaja antaa kultakin tilikaudelta valtuustolle tilintarkastuskertomuksen. Kertomuksessa esitetään, onko tilinpäätös hyväksyttävä ja voidaanko toimielimen jäsenelle ja toimielimen tehtäväalueen johtavalle viranhaltijalle eli tilivelvollisille myöntää vastuuvapaus.

HENKILÖSTÖ

Henkilöstömenot ja paikalliset henkilötyövuodet

Vuoden 2024 talousarviossa henkilöstömenot ovat 452,7 miljoonaa euroa ja ne kasvavat vuoden 2023 muutettuun talousarvioon nähden 4,1 miljoonaa euroa (0,9 %). Kunta- ja hyvinvointialueen työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa 30.4.2025 saakka. Kunta- ja hyvinvointityöntantajien arvion mukaan kolmen vuoden sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle laskien keskimäärin 8,79 prosenttia.

Sopimuskorotukset ovat vuonna 2024 yhteensä 4,0 %. Palkkoja korotetaan 0,4 % keskitetyllä järjestelyerällä 1.2.2024 lukien ja 2,27 % yleiskorotuksella 1.6.2024 lukien. Lisäksi sopimukseen sisältyvät 0,73 % suuruinen paikallinen järjestelyerä ja 0,60 % suuruinen kehittämisohjelmaerä 1.6.2024 lukien, joiden tarkemmasta kohdennuksesta neuvotellaan myöhemmin. Palkankorotusten arvioidaan kasvattavan kaupungin henkilöstömenoja noin 17,6 miljoonaa euroa vuonna 2024.

Paikallisten henkilötyövuosien määrä vuoden 2024 talousarviossa on 8 285 henkilötyövuotta. Kokonaismäärässä on vain vähäisiä muutoksia kuluvaan vuoteen nähden (2023 muutettu talousarvio: 8 272 henkilötyövuotta). Suunnitelma sisältää vakinaisen ja määräaikaisen henkilöstön. Palkkatuetun henkilöstön osuus on 180 henki-

lötyövuotta, missä on laskua 34 henkilötyövuotta vuoden 2023 muutettuun talousarvioon nähden.

Pormestariohjelmassa erääksi keskeiseksi tavoitteeksi on asetettu talouden tasapainottamisen jatkaminen tulevalla valtuustokaudella. Taloussuunnitelmakauden keskeisenä tavoitteena on mitoittaa toimintamenojen kasvu verorahoituksen kasvua pienemmäksi. Taloudellisiin syihin perustuvat palkattomat vapaat sekä lomarahavapaat ovat aiempien vuosien tapaan käytettävissä. Kaupunkitasoiset talouden tasapainottamistoimenpiteet edellyttävät aina kaupunkitasoista yhteistoimintamenettelyä ja päätöksentekoa henkilöstövaikutusten osalta.

Eläkeikänsä saavuttaa vuosittain noin 150 henkilöä, mikä muun vaihtuvuuden lisäksi antaa osin mahdollisuuksia toiminnan uudelleenarviointiin ja tehtäväjärjestelyihin.

Kehittyvä Tampere

Muutokset kaupunkiorganisaatiossa jatkuvat tulevina vuosina. Tampereen Vesi Liikelaitos yhtiötetään 1.1.2024 alkaen, jolloin noin 160 työntekijää poistuu kaupungin palveluksesta. Vastuu työvoimapalveluista siirtyy kunnille 1.1.2025 alkaen, mikä tulee kasvattamaan kaupungin henkilöstömäärää.

Tulevaisuuden Tampere rakennetaan osaavan ja hyvinvoivan henkilöstön voimin. Muuttuva maailma edel-

lyttää oppimisen halua ja toiminnan jatkuvaa kehittämistä. Lähtökohtana työn kehittämisessä on digitalisaation ja tekoälyn hyödyntäminen. Kaupungin pito- ja vetovoima, työn merkityksellisyys, vastuullisuus ja innostavuus luodaan teoilla ja rohkeilla uudistuksilla. Valikoidut toimenpiteet kohdistuvat rekrytointiin, kansainvälisten osaajien houkutteluun, laadukkaaseen perehdytykseen sekä henkilöstön pysyvyyttä ja saatavuutta vahvistaviin toimiin.

Työhyvinvoinnin perustana on kestävä työkyky, jota voidaan vahvistaa sekä työnantajan että työntekijän omin toimin. Kokonaisvaltainen hyvinvointi yhdessä merkityksellisen työn kanssa heijastuu suoraan työntekijä- ja asiakaskokemukseen ja lisää työn tuottavuutta. Tällä on myönteinen vaikutus myös työnantajamielikuvaan ja rekrytointien onnistumiseen.

Työhyvinvoinnin edistämisen painopisteinä ovat työkyvyn ja työturvallisuuden johtaminen. Tunnistetut kehittämistarpeet liittyvät turvallisuuteen, kuormituksen hallintaan sekä yhteisöllisyyden ja fyysisen hyvinvoinnin lisäämiseen. Tärkeää on hyvä esihenkilötyö ja vahvistava toimintakulttuuri. Työn laatutekijöiden kehittämistä seurataan säännöllisesti toteutettavilla kyselyillä.

HENKILÖSTÖMENOT JA HENKILÖTYÖVUODET 2022–2024

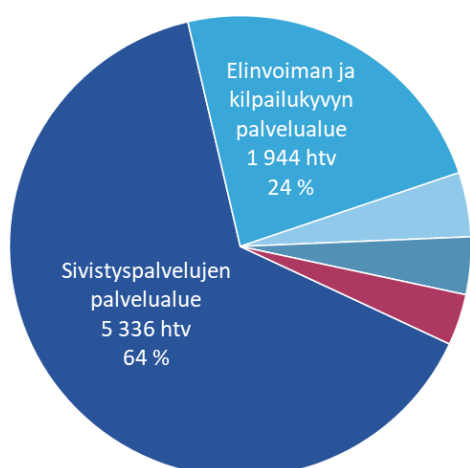
	TP 2022	Muutettu TA 2023	Enn. 2023	TA 2024
Henkilötyövuodet	13 206	8 272	8 227	8 285
Henkilöstömenot, M€	686,1	448,6	445,4	452,7

HENKILÖSTÖMENOT JA HENKILÖTYÖVUODET 2023–2024

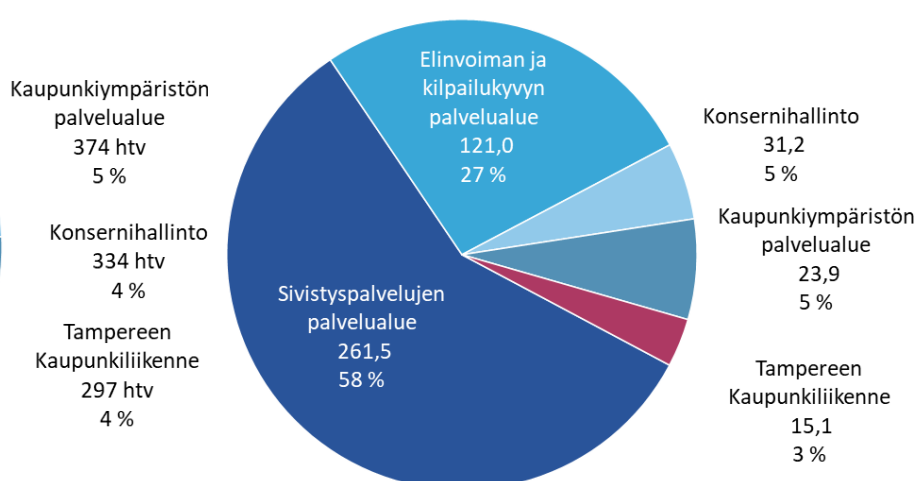
	Muutettu TA 2023		TA 2024	
	1 000 EUR	HTV	1 000 EUR	HTV
Sivistyspalvelujen palvelualue yhteensä	255 528	5 201	261 501	5 336
josta Varhaiskasvatus ja esiopetus	88 965	1 990	91 553	2 055
Perusopetus	121 900	2 168	121 938	2 223
Kulttuuri	29 029	663	28 485	667
Liikunta ja nuoriso	15 634	316	15 610	324
Elinvoiman ja kilpailukyyn palvelualue yhteensä	121 224	1 953	121 044	1 944
josta Ammatillinen koulutus	91 907	1 081	65 894	1 059
Lukiokoulutus	23 562	298	24 805	308
Työllisyys- ja kasvupalvelut *)	25 118	472	25 783	467
Kaupunkiympäristön palvelualue	23 455	361	23 941	374
Konsernihallinto	25 852	314	31 168	334
Liikelaitokset yhteensä	22 557	443	15 079	297
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	13 187	279	15 079	297
Tampereen Vesi Liikelaitos	9 370	164	0	0
Yhteensä	448 616	8 272	452 733	8 285

*) Sisältää palkkatukityöllistettyjä 180 htv vuonna 2024

HENKILÖTYÖVUODET VUONNA 2024

HENKILÖSTÖMENOT VUONNA 2024

TAMPEREEN STRATEGIA 2030

Tampereen strategia 2030 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 15.11.2021. Strategia valmisteltiin Anna-Kaisa Iksen pormestariohjelman 2021–2025 pohjalta. Strategia perustuu tunnistettuihin tulevaisuuden muutostekijöihin ja

sisältää kaupungin kehittämisen pitkän aikavälin tavoitteet. Strategia päivitettiin kevään 2023 aikana. Kaupunginvaltuusto hyväksyi päivitetyn strategian 24.4.2023.

Strategian rakenne ja keskeiset sisällöt

Strategia kertoo kaupungin vision ja visiota täydentävät painopisteittäiset tavoitetilat, jotka yhdessä ilmaisevat, millainen Tampere on vuonna 2030, kun strategia on toteutunut. Strategiassa määritellään painopisteiden linjaukset sekä valtuustokauden tavoitteet ja mittarit, jotka kertovat, miten strategiaa toteutetaan ja miten strategian toteutumista seurataan.

Tampereen strategian visio on Tekemisen kaupunki. Strategian visiota täydentää neljä painopistettä, joiden kautta strategian keskeiset sisällöt on esitetty. Painopisteet ovat: Yhdenvertaiset yksilöt, tekevät yhteisöt, hiilineutraaleja tekoja ja tulevaisuuden edelläkävijyyttä. Painopisteille on luotu vuoteen 2030 tähtäävä tavoitetila sekä valtuustokaudelle kohdistuvat linjaukset, tavoitteet ja mittarit. Strategia nostaa keskeisesti esiin asiakaskokemuksen kehittämisen. Asiakaskokemuksen linjaukset antavat suunnan palveluiden ja kohtaamisten kehittämiseksi sekä luovat perustan Tampereen pito- ja vetovoiman vahvistamiselle. Strategian toteutumisen mahdollistaa läpileikkaavana painopisteenä rohkeasti uudistuva kaupunki. Tässä painopisteessä

on luotu linjauksia, valtuustokauden tavoitteita ja mittareita henkilöstöön, omistamiseen, talouteen, hankintoihin, verkostoitumiseen sekä tiedolla johtamiseen ja digitalisaatioon liittyen.

Strategian keskeiset sisällöt rakentuvat vision ja sitä täydentävien painopisteiden kautta. Strategian tavoitteena on, että Tampere on paras paikka kasvaa, kehittyä ja ikääntyä. Tampereella jokainen voi olla oma itsensä ja toteuttaa unelmiaan. Tekemisen kaupunkia tehdään yhdessä. Tavoitteena on, että Tampere viitoittaa suuntaa tulevaisuuden hyvinvointia, luovuutta ja innovatiivisuutta ruokkivaan yhteisöllisyyteen. Tekemisen kaupunki on edelläkävijä. Tavoitteena on, että olemme kansainvälisen tason tapahtumien ja kulttuurin keskittymä, luomme yrityksille parhaat puitteet onnistua ja varmistamme, että Tampereella on parhaat edellytykset tehdä tulevaisuuden ratkaisuja. Asemaa kansainvälisenä tieteen ja korkean osaamisen kaupunkina tulee entisestään vahvistaa. Tekemisen kaupunki kantaa vastuun kestävästä tulevaisuudesta. Tavoitteena on, että Tampere tunnetaan vaikuttavista teoistaan ilmaston ja luonnon monimuotoisu-

den eteen. Tulevaisuudessa kaupungin vetovoima vahvistuu tarjoamalla kaupunkilaisille sujuvaa arkea, jossa kestävien valintojen tekeminen on helppoa. Samalla luodaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Tekemisen kaupunki on kestävä ja rohkeasti tulevaisuuteen katsova kaupunki.

Strateginen johtamisjärjestelmä

Strategia on ylin kaupungin toimintaa ohjaava asiakirja ja se luo perustan kaupungin johtamiselle ja kehittämiselle. Strategian sisältöjä tarkennetaan lautakuntien ja kaupunginhallituksen alaiselle toiminnalle laadittavissa palvelusuunnitelmissa. Palvelusuunnitelmat laaditaan valtuustokaudelle 2022–2025. Palvelusuunnitelmien sisällöt tarkentuvat lautakuntien ja konsernihallinnon vuosisuunnitelmissa. Johtokunnat tarkentavat strategian sisältöjä vuosittain laadittavissa palvelu- ja vuosisuunnitelmissa. Palvelusuunnitelmat hyväksytään lautakunnissa ja kaupunginhallituksessa valtuustokaudelle 2022–2025 ja vuosisuunnitelmat hyväksytään lautakunnissa vuosittain vuoden loppuun mennessä.

YHDENVERTAISET YKSILÖT

Tampere on paras paikka kasvaa, kehittyä ja ikääntyä. Tampereella jokainen voi olla oma itsensä ja toteuttaa unelmiaan.

TEKEVÄT YHTEISÖT

Tampere näyttää suuntaa tulevaisuuden yhteisöllisyyteen. Tampereen moninaiset yhteisöt ja yritykset ruokkivat hyvinvointia, luovuutta ja innovatiivisuutta. Yhdessä teemme parempaa huomista.

TEKEMISEN KAUPUNKI

HIILINEUTRAALEJA TEKOJA

Tampere on kansainvälisesti tunnettu vaikuttavista teoistaan ilmaston ja luonnon monimuotoisuuden eteen. Kestävien valintojen tekeminen on täällä helppoa – vetoimamme syntyy arjen sujuvuudesta.

TULEVAISUUDEN EDELÄKÄVIJYYTTÄ

Tampere jatkaa menestystarinaansa; meillä on parhaat edellytykset tehdä tulevaisuuden ratkaisuja. Tampereen asema kansainvälisenä tieteen ja korkean osaamisen kaupunkina on vahva.

Odotukset ylittävä asiakaskokemus

SUJUVA – LUOTETTAVA – INHIMILLINEN

ROHKEASTI UUDISTUVA KAUPUNKI

Talousarvion toiminnan tavoitteet johdetaan vuosittain strategiasta. Toiminnan tavoitteiden toteutumista seurataan toiminnan ja talouden katsauksissa ja tilinpäätöksessä.

Kaupunginhallituksen ohjauksessa toteutetaan kehitysohjelmia, jotka ovat keskeisiä välineitä merkittävien strategisten muutosten aikaan saamiseen. Kehitysohjelmat ovat laajoja useita toimijoita yhdistäviä kokonaisuuksia, joihin liittyy myös merkittäviä taloudellisia panostuksia. Maankäytön suunnittelun osalta strategiaa konkretisoidaan valtuustokausittain päivitettävässä Tampereen kantakaupungin yleiskaavassa. Myös erillisohjelmissa ja suunnitelmissa tarkennetaan strategian sisältöjä.

Strategian toteuttamisessa korostuu laaja yhteistyö sidosryhmien ja asukkaiden kanssa sekä kaupunkikonsernin sisällä tavoitteiden asettaminen, vastuuttaminen ja seuraaminen. Myös johtoryhmytyöskentely, tulokortit, tavoite- ja kehityskeskustelut sekä palkitseminen ovat tärkeitä välineitä strategian toteuttamisessa. Lisäksi viestinnällä, yhteisillä toimintatavoilla ja strategiafoorumeilla tuetaan strategista johtamista ja strategian konkretisoitumista toiminnaksi.

Strategia sisältää keskeiset viestit omistajapolitiikan ja henkilöstöpolitiikan osalta. Näitä tarkennetaan kaupunginvaltuuston hyväksymällä kon-

serniohjeella ja omistajaohjauksen periaatteilla sekä kaupunginhallituksen hyväksymillä henkilöstöpolitiikan periaatteilla.

Strategian valmistelussa on huomioitu YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelman ympäristölliseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyteen kohdistuvat tavoitteet. Agenda 2030 sisältää 17 tavoitetta, jotka eri maiden tulisi yhdessä saavuttaa vuoteen 2030 mennessä. Tampereen kaupunkikonserni edistää Agenda 2030 -tavoitteita kokonaisuutena strategisen johtamisjärjestelmänsä avulla, ja arvioi, raportoi ja viestii kestävämpää tulevaisuutta rakentavista teoistaan avoimesti.

Hyvinvointijohtaminen

Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla (kuntalaki). Soteuudistuksen jälkeen kunnan tehtävissä korostuu yhä vahvemmin asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (hyte), joka on yhteinen tehtävä ja yhdyspinta hyvinvointialueen kanssa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Strategiassa asetetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määritellään tavoitteita tukevat toi-

menpiteet. Kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä seurataan alueittain ja väestöryhmittäin. Kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä raportoidaan valtuustolle vuosittain.

Vuoden 2024 toiminnan tavoitteet

Talousarviossa asetetaan Kuntalain tarkoittamat, valtuustoon nähden sitovat toiminnan tavoitteet, jotka pohjautuvat Tampereen strategiaan. Tavoitteita asetetaan ensisijaisesti toiminnan vaikuttavuudelle ja tuloksille.

Kaupunkiorganisaatiolle kohdistuvat toiminnan tavoitteet esitetään yhtenä kokonaisuutena seuraavassa luvussa. Kunkin tavoitteen kohdalle on merkitty tavoitteen toteuttamisesta ensisijaisesti vastaavat tahot.

Myös liikelaitoksille sekä kaupungin tytäryhteisöille asetetut toiminnan tavoitteet toteuttavat kaupungin strategiaa. Liikelaitoksille asetetut toiminnan tavoitteet esitetään käyttötalousosassa. Liiteosassa esitetään toiminnan tavoitteet kaupunkikonsernin tytäryhtiöille ja -yhteisöille.

Toiminnan tavoitteista raportoidaan kaupunginvaltuustolle kolme kertaa vuodessa.

STRATEGISET PAINOPISTEET, VALTUUSTOKAUDEN TAVOITTEET JA VUOSITAVOITTEET

Anna-Kaisa Iksen pormestariohjelman 2021–2025 pohjalta valmisteltu Tampereen strategia 2030 sisältää neljä painopistettä: Yhdenvertaiset yksilöt, tekevät yhteisöt, hiilineutraaleja tekoja ja tulevaisuuden edelläkävijyyttä. Lisäksi strategian toteutumista tukee läpileikkaavana painopisteenä rohkeasti uudistuva kaupunki.

Painopisteiden linjaukset on avattu tarkemmin tässä osiossa. Sivujen 32–39 taulukossa esitetään painopisteiden pohjalta valmistellut toiminnan tavoitteet vuodelle 2024.

Painopiste: Yhdenvertaiset yksilöt

Tavoitetila 2030: Tampere on paras paikka kasvaa, kehittyä ja ikääntyä. Tampereella jokainen voi olla oma itsensä ja toteuttaa unelmiaan.

Painopisteen linjaukset:

- Työskentelemme syrjimättömyyden puolesta. Tampereella kaikki ovat yhdenvertaisia.
- Vähennämme eriarvoisuutta ja köyhyyttä. Tampereella hyvinvointi jakautuu tasaisesti eri väestöryhmien ja alueiden välillä.
- Panostamme ennaltaehkäisyyn. Edistämme hyvinvointialueen kanssa tamperelaisten hyvinvointia.
- Vahvistamme kaikessa toiminnassamme mielen hyvinvointia.
- Tiivistämme monialaista yhteistyötä turvallisuuden ja tamperelaisten turvallisuuden tunteen parantamiseksi. Nostamme varautumisemme tasoa ja huolehdimme toimintakyvystämme eri tilanteissa.
- Teemme kaupungista lapsi- ja ikäihmisystävällisen.
- Pidämme huolen, että Tampereella jokainen koulu on hyvä koulu. Kaikilla on oikeus ja rauha oppia. Kehitämme lasten ja nuorten tulevaisuus- ja hyvinvointitaitoja.
- Tarjoamme laadukkaimmat ja joustavimmat mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen ja työllistymiseen johtavaan koulutukseen.
- Tuemme tamperelaisten työkykyä, työllisyyttä ja joustavia mahdollisuuksia osallistua työelämään.
- Kiinnitämme erityistä huomiota kotoutumisen onnistumiseen.
- Varmistamme monipuoliset ja helposti saavutettavat vapaa-ajan ja harrastamisen mahdollisuudet. Kaupunkiympäristömme tukee aktiivista elämäntapaa.
- Huomioimme erilaiset asumisen ratkaisut eri elämäntilanteisiin.

VALTUUSTOKAUDEN TAVOITTEET JA VUOSITAVOITTEET

Tavoite 2022–2025	Mittarit ¹	Nro	Talousarvion toiminnan tavoite 2024	Vastuutaho
Tamperelaisten koettu hyvinvointi on parantunut	Aikuisten ja yli 65-vuotiaiden koetun hyvinvoinnin indeksi Lasten ja nuorten koettu hyvinvointi	1	1.–9. -luokkalaisten koulupäivän aikainen koettu hyvinvointi on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna (87,9 %)	Kasvatus- ja opetuslautakunta
		2	Aikuisten päihteiden omakäytön koettu haittaavuus on vähentynyt vuoteen 2022 verrattuna (12,7 %)	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta
Alueiden väliset hyvinvointierot ovat kaventuneet	Sosioekonominen indeksi Pienituloisuusaste ja lasten pienituloisuusaste Asuinaluekohtainen koetun hyvinvoinnin indeksi	3	Kaupunkitasoinen toimintamalli kaupunginosien kehittämiseksi ja alueiden eriytymisen ehkäisemiseksi on valmistunut	Asunto- ja kiinteistö- lautakunta

Kaupunkilaisten hyvinvointi ja terveys on parantunut ja sen edistämistyö vahvistunut	Kaupungin toiminta kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi (TEAvisari) Hyte-kerroin	4	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö on vahvistunut edelliseen vuoteen verrattuna	Kaupungin-hallitus
		5	Tamperelaisten liikkuminen ja harrastaminen on lisääntynyt keskeisissä kohteissa ² edelliseen vuoteen verrattuna	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta Kasvatus- ja opetuslautakunta
		6	5. ja 8. -luokkalaisten fyysinen toimintakyky on vahvistunut edelliseen vuoteen verrattuna	Kasvatus- ja opetuslautakunta
		7	Oppivelvollisuuden piiriin kuulumattomien, vailla ammatillista tutkintoa olevien perustutkinto-opiskelijoiden, negatiiviset eroamiset ovat vähentyneet edelliseen vuoteen verrattuna	Elinvoima- ja osaamislautakunta
		8	Pienten lasten tuen saatavuus on parantunut toimintakauteen 2022–2023 verrattuna	Kasvatus- ja opetuslautakunta
Kaupunkilaisten yhdenvertaisuus on parantunut	Kokemus syrjinnästä Yhdenvertaisuussuunnitelman toteutuminen	9	Tamperelaisten huoli rasismista ja suvaitsemattomuudesta on vähentynyt vuoteen 2021 verrattuna (ka 2,6)	Kaupungin-hallitus
Turvallisuus on parantunut ja turvallisuudentunne vahvistunut	Katuturvallisuus-indeksi Koettu turvallisuus Kiusaaminen (peruskoululaiset ja 2. asteen opiskelijat) Vakavat kaupunkiorganisaatioon kohdistuvat tietoturvahäiriöt / vuosi	10	Lasten ja nuorten turvallisuudentunne esiopetuksesta toiselle asteelle on vahvistunut ja kiusaaminen vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna	Kasvatus- ja opetuslautakunta Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta Elinvoima- ja osaamislautakunta
Kaupungin ja hyvinvointialueen yhteistyö on saumatonta	Yhteistyön tilanne Sopimisen valmiusaste ³ Yhteistyörakenteiden valmiusaste ⁴		Ei vuositavoitetta 2024 ⁵	
Työttömyys on alentunut kuuden suurimman kaupungin keskiarvoon ja erityistä tukea tarvitsevien työllistyminen on parantunut	Työttömyysaste Nuorten laaja työttömyysaste/työttömien määrä (alle 25v. ja 25-29v.) Ulkomaalaistaustaisten laaja työttömyysaste Palvelujen piirissä olevien määrä	11	Laajan työttömyysasteen ⁶ kehitys on nuorten ja ulkomaalaisten osalta kuuden suurimman kaupungin keskiarvon tasolla	Elinvoima- ja osaamislautakunta
		12	Työllistymistä edistävän palvelun perusteella työmarkkinatukea ⁷ saa Tampereella keskimäärin vähintään 3000 henkilöä kuukaudessa	Elinvoima- ja osaamislautakunta
Asuntotuotanto on alueellisesti monipuolistunut ja Tampereelle valmistuu keskimäärin 716 kohtuuhintaista asuntoa vuosittain	Asuntokannan monipuolisuus -indeksi Valmistuneiden asuntojen määrä ja koko Kohtuuhintaisten asuntojen tuotanto Perheasuntojen osuus valtuustokauden aikana valmistuneista asunnoista Luovutettujen pientalotonttien määrä Pitkäaikaisasunottomien määrä	13	Asunto- ja maapolitiikan linjausten mukainen asuntotuotantotavoite 716 kohtuuhintaista asuntoa toteutuu	Asunto- ja kiinteistö-lautakunta
		14	Yhtiömuotoiseen asumiseen on asetettu haettavaksi avoimessa menettelyssä tai neuvottelumenettelyssä tontteja 100.000 kem ²	Asunto- ja kiinteistö-lautakunta

15	Asemakaavoituksella ja tontinluovutuksella on mahdollistettu vuosittain keskimäärin 150 pientalon rakentaminen ⁸	Asunto- ja kiinteistö-lautakunta Yhdyskunta-lautakunta
16	Asunnottomuus kokonaisuutena sekä pitkäaikaisasunnottomuus ovat vähentyneet yhteistyössä sidosryhmien ⁹ kanssa edelliseen vuoteen verrattuna	Asunto- ja kiinteistö-lautakunta

¹ Sisällöt avattu tarkemmin mittareiden lähdeluettelossa.

Luettelo: www.tampere.fi/tampereen-strategia

² Liikunnan ohjauspalveluiden osallistujamäärät, liikuntapaikkojen kävijämäärät sekä nuorten digitaalisen alustan kävijämäärät ja Monitoimitalon ryhmiin ja toimintaan osallistujat.

³ Kaupungin ja hyvinvointialueen yhdyspintoimintaan välttämättömiksi määriteltyjen uusien sopimusten ja toimintaohjeiden valmistuminen (valmistuneet/määritellyt)

⁴ Yhdyspintoimintaan liittyvien välttämättömiksi määriteltyjen yhteistyöryhmien ja -foorumien käynnistyminen (käynnistyneet/määritellyt)

⁵ Valtuustokauden tavoitteen toteutumista seurataan määrittelyn mittariston kautta. Konkreettiset toimenpiteet asetetaan palvelusuunnitelmissa ja vuosisuunnitelmissa.

⁶ Laaja työttömyysaste pitää sisällään työttömät työnhakijat ja erilaisten työllisyyspalveluiden piirissä olevat henkilöt.

⁷ Työmarkkinatukea voi saada työttömyyden tai työllistymistä edistävän palvelun (mm. työnhauki tuki, osaamisen kehittäminen ja kuntoutus) perusteella. Kunta ei maksa työmarkkinatuen kuntaosuutta siltä ajalta, jolloin työmarkkinatukea saava henkilö osallistuu työllistymistä edistäviin palveluihin.

⁸ Asunto- ja maapolitiikan linjausten mukainen tavoite vuosille 2022–2025 keskimäärin 150 tonttia vuodessa.

⁹ Hyvinvointialue ja vuokra-asuntotoimijat

Painopiste: Tekevät yhteisöt

Tavoitetila 2030: Tampere näyttää suuntaa tulevaisuuden yhteisöllisyyteen. Tampereen moninaiset yhteisöt ja yritykset ruokivat hyvinvointia, luovuutta ja innovatiivisuutta. Yhdessä teemme parempaa huomista.

Painopisteen linjaukset:

- Emme jätä ketään yksin – tuomme ihmisiä yhteen. Huolehdimme yhteisöllisestä tuesta eri elämänvaiheissa.
- Vahvistamme yhdistysten ja järjestöjen toimintaedellytyksiä. Tarjoamme mahdollisuuksia vapaaehtoiselle ja omaehtoiselle toiminnalle.
- Kannustamme kaupunkilaisia tekemään Tampereesta omannäköisensä.
- Toimimme luotettavana kumppanina ja yhteisen tekemisen mahdollistavana alustana. Osallistumme itse erilaisten yhteisöjen toimintaan. Lisäämme vuorovaikutusta ja sen uusia muotoja.
- Tuemme asuinalueiden yhteisöllisyyttä ja asukasosallisuutta. Viihtyisissä ja yhteisöllisissä kaupunkitiloissa kohtaaminen on helppoa.
- Olemme luovien ihmisten koti. Tampere tunnetaan kansainvälisen tason tapahtumien ja kulttuurin keskittymänä. Houkuttelemme elämysten äärelle ympäri vuoden.
- Luomme yrittäjille ja yrityksille parhaat puitteet onnistua. Tuemme yritysten syntyä, kasvua ja kansainvälistymistä tuomalla eri toimijat yhteen.

VALTUUSTOKAUDEN TAVOITTEET JA VUOSITAVOITTEET

Tavoite 2022–2025	Mittarit ¹	Nro	Talousarvion toiminnan tavoite 2024	Vastuutaho
Yhteisöllinen toiminta on lisääntynyt ja yksinäisyys on vähentynyt	Kokemus asuinalueen yhteisöllisyydestä ja auttamishalusta Lasten ja nuorten kokemus itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön kuulumisesta Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus Itsensä yksinäiseksi tuntevien lasten, nuorten ja aikuisten osuus	17	Kokemus asuinalueen yhteisöllisyydestä ja auttamishalusta on vahvistunut vuoteen 2021 verrattuna (ka yhteisöllisyys 3,0 ja ka auttamishalu 2,4)	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta
Osallisuus on vahvistunut	Kokemus vaikutusmahdollisuuksista asuinalueen kehittämiseen Lasten ja nuorten kokemus koulun vaikuttamismahdollisuuksista Osallistumismahdollisuuksien tunnettuus	18	Osallistumismahdollisuuksien tunnettuus on kasvanut vuoteen 2022 verrattuna ja käyntimäärät osallistumislustoilla ² ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta
Elämystalous ja luovat alat ovat vahvistuneet	Elämystalouden liikevaihto ja henkilöstö Tapahtumien lukumäärä Kävijämäärät keskeisissä kohteissa Mielikuva kulttuuritarjonnan monipuolisuudesta Myönnetyt AV-alan tuotantokannustimet	19	Kävijämäärät keskeisissä kohteissa ³ ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta Elinvoima- ja osaamislautakunta
		20	Yleisarvosana Tampereesta tapahtumia ja kulttuuria tukevana ja edistävänä kaupunkina on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta Elinvoima- ja osaamislautakunta
Startup-yritysten ja yritysekosysteemien toimintaedellytykset ovat parantuneet	Sijointu yritysympäristövertailuissa Kasvukosysteemeihin liittyvien yritysten määrä Uusien ulkomaisten yritysten määrä Uusien startup-yritysten lukumäärä Vahvan kasvun startup-yritysten (scaleup-yritys ⁴) lukumäärä	21	Aloittavien startup-yritysten määrä ja niiden henkilöstömäärä ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna	Elinvoima- ja osaamislautakunta
		22	Mielikuva Tampereen onnistumisesta innovaatioiden tukemisessa on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Elinvoima- ja osaamislautakunta

¹ Sisällöt avattu tarkemmin mittareiden lähdeluettelossa. Luettelo: www.tampere.fi/tampereen-strategia

² Tampere.fi-verkkosivujen ja Tampere.Finland-sovelluksen Osallistu ja vaikuta-osioiden yhteenlaskettu käyntimäärä

³ Särkänniemi, Nokia Arena, Tampere-talo, kirjastot, keskeiset museot, teatterit ja festivaalit

⁴ Yli 5 vuotta toiminut startup-yritys, jolla yli 500 000 €:n liikevaihto

Painopiste: Hiilineutraaleja tekoja

Tavoitetilä 2030: Tampere on kansainvälisesti tunnettu vaikuttavista teoistaan ilmaston ja luonnon monimuotoisuuden eteen. Kestävien valintojen tekeminen on täällä helppoa – vetovoimamme syntyy arjen sujuvuudesta

Painopisteen linjaukset:

- Etenemme kohti kestävä, älykästä ja monipuolista liikennejärjestelmää. Mahdollistamme kestävä ja sujuvan liikkumisen.
- Vahvistamme arjen sujuvuutta tarjoamalla laadukkaita ja saavutettavia palveluja. Pyrimme toimillamme kaupunkilaisten liikkumistarpeen vähentämiseen.
- Otamme koko kaupungin voimin harppauksia kohti hiilineutraaliutta hankinnoissa, rakentamisessa, tilojen käytössä ja palvelutuotannossa. Olemme hiilineutraali vuonna 2030. Edistämme hiilinegatiivisia ratkaisuja.
- Parannamme määrätietoisesti luonnon monimuotoisuuden tilaa. Hyödynnämme rohkeasti uusia tapoja vehreyden lisäämiseksi kaupunkiympäristössä.
- Sovitamme yhteen kasvavan ja kestävä kaupungin haasteita keskittyen kasvun laatuun. Viihtyisä ja siisti kaupunkiympäristö, houkutteleva lähiluonto ja monipuoliset virkistysmahdollisuudet saavat Tampereen erottautumaan.
- Varmistamme reilun siirtymän kestävämpään huomiseen. Ilmatoriskit ja muutokseen sopeutuminen otetaan Tampereella vakavasti.
- Annamme tukea asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen vastuullisia valintoja edistäville ratkaisuille ja kokeiluille. Kutsumme koko kaupunkiyhteisön mukaan rakentamaan kestävä arkea.

VALTUUSTOKAUDEN TAVOITTEET JA VUOSITAVOITTEET

Tavoite 2022–2025	Mittarit ¹	Nro	Talousarvion toiminnan tavoite 2024	Vastuutaho
Ilmastopäästöjen määrä on vähentynyt vähintään 60 % vuoden 1990 tasosta	CO2-päästöt		Ei vuositavoitetta 2024 ²	
Kaupungin kestävä kasvua on vahvistettu kaavoittamalla 80 % asuinkerrosalasta joukkoliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin samoin kuin edistämällä työpaikkojen sijoittumista samoille vyöhykkeille	Asemakaavoitetun asuinkerrosalan sijoittuminen joukkoliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin Kaupunkirakenteen sekoituneisuus joukkoliikennevyöhykkeillä ja aluekeskuksissa (kem ²)	23	80 % asemakaavoitetusta asuinkerrosalasta sijoittuu joukkoliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin	Yhdyskuntalautakunta
Kestävien liikkumismuotojen kulkutapaosuus on noussut valtuustokauden loppuun mennessä 5 prosenttiyksikköä	Joukkoliikenteen nousu Matkamäärä / asukas Kestävien liikkumismuotojen kulkutapaindeksi Autokannan käyttövoima	24	Joukkoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut 5 % edelliseen vuoteen verrattuna	Joukkoliikentelautakunta
		25	Kestävien liikkumismuotojen suhteellinen kulkutapaosuus on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna	Yhdyskuntalautakunta
		26	Raitiotien Pirkkala-Linnainmaa jatko-osuuden rakentamispäätös on valmistunut päätöksentekoon	Yhdyskuntalautakunta

Luonnon monimuotoisuus kaupunkiympäristössä on vahvistunut ja todennettavissa	Lumo-ohjelman toteutuminen	27	Kolme ehdotusta luonnonsuojelualueiksi on valmistunut päätöksentekoon ja luontotyyppien kartoitus on käynnistynyt vähintään kahdella Tampereen suuralueella	Yhdyskuntalautakunta
Energiankulutus on vähentynyt valtuustokauden aikana keskimäärin 1 % vuodessa	Energiakulutustiedot	Ei vuositavoitetta 2024 ²		

¹ Sisällöt avattu tarkemmin mittareiden lähdeluettelossa. Luettelo: www.tampere.fi/tampereen-strategia

² Valtuustokauden tavoitteen toteutumista seurataan määritellyn mittariston kautta. Konkreettiset toimenpiteet asetetaan palvelusuunnitelmissa ja vuosisuunnitelmissa.

Painopiste: Tulevaisuuden edelläkävijyyttä

Tavoitetilä 2030: Tampere jatkaa menestystarinaansa; meillä on parhaat edellytykset tehdä tulevaisuuden ratkaisuja. Tampereen asema kansainvälisenä tieteen ja korkean osaamisen kaupunkina on vahva.

Painopisteen linjaukset:

- Turvaamme Tampereen elinvoiman panostamalla koulutukseen. Laadukas opetus kaikilla kouluasteilla luo kasvualustan tulevaisuuden osaajille.
- Panostamme kansainvälisten osaajien houkutteluun. Varmistamme, että Tampereella on pitovoimaa osaajille ja heidän perheilleen.
- Edistämme työllisyyttä ja työvoiman saatavuutta yhteistyöllä. Tampereella työ löytää tekijänsä.
- Vahvistamme Tampereen vetovoimaa kansallisena ja kansainvälisenä opiskelijakaupunkina yhdessä korkeakoulu yhteisön ja toisen asteen oppilaitosten kanssa.
- Teemme Tampereesta monipaikkaisen työn pääkaupungin. Sujuvien yhteyksien Tampere on helposti saavutettava, myös kansainvälisesti.
- Toimimme alustana tulevaisuuden kestäville ratkaisuille ja luomme kumppanuuksia elinkeinoelämän kanssa.
- Tuemme vihreän siirtymän vauhdittamaa teollisuuden uudistumista sekä kiertotalouden mahdollisuuksia. Hyödynnämme rohkeasti digitalisaation mahdollisuudet palvelujen kehittämisessä.
- Edistämme vientiä tukevien kasvukekosysteemien toimintaedellytyksiä. Vahvistamme kaupungin houkuttelevuutta kansainvälisille investoinneille.

VALTUUSTOKAUDEN TAVOITTEET JA VUOSITAVOITTEET

Tavoite 2022–2025	Mittarit ¹	Nro	Talousarvion toiminnan tavoite 2024	Vastuutaho
Kansainvälisten osajien määrä Tampereella on kasvanut	Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden alueellinen sijoittuminen valmistumisen jälkeen Työllisten vieraskielisten määrä Tutkijoiden ja erityisasiantuntijoiden ensimmäisten oleskelulupien määrä Vieraskielisten yrittäjien määrä	28	Kansainvälisten opiskelijoiden hakijamäärä Tampereen korkeakoulu yhteisön tutkinto-ohjelmiin on kasvanut vuoteen 2022 verrattuna	Elinvoima- ja osaamislautakunta
Työvoiman saatavuus on parantunut	Työllistyneiden määrä Ammatillisen koulutuksen perustutkintojen määrä Ulkoisessa haussa olleet paikat/hakijamäärät	29	Työllisyyskokeilun aikana työllistyneiden kokonaismäärä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna	Elinvoima- ja osaamislautakunta
		30	Ammatillisen tutkinnon ² on suorittanut vähintään 3200 opiskelijaa ja tutkinnon osia tai sitä pienempiä kokonaisuuksia on suorittanut vähintään 1500 opiskelijaa.	Elinvoima- ja osaamislautakunta
Kaupungin pitovoima on vahvistunut	Nettomuutto ikäluokittain Opiskelijoiden alueellinen sijoittuminen valmistumisen jälkeen		Ei vuositavoitetta 2024 ³	
Tampereen keskustan saavutettavuus ja elinvoima on parantunut	Keskustan elinvoimaindeksi	31	Keskustan kävijämäärä on kasvanut 5 % vuoteen 2023 verrattuna	Elinvoima- ja osaamislautakunta
		32	Tampere-Pirkkalan matkustajalentojen määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna	Elinvoima- ja osaamislautakunta
Tampereen asema koulutus- ja opiskelukaupunkina on vahvistunut	Korkeakoulu yhteisön ensisijaiset hakijat Sijoittuminen Opiskelukaupunkien suosittelemien tutkimuksissa Vieraskielisten tutkinto-opiskelijoiden määrä Matematiikan ja äidinkielen oppimistulokset (2., 7. ja 9.-vuosiluokka)	33	Tampere on Suomen suosituin opiskelukaupunki	Elinvoima- ja osaamislautakunta
		34	2., 7. ja 9-luokkalaisten oppimistulokset ⁴ ovat parantuneet edelliseen vuoteen verrattuna	Kasvatus- ja opetuslautakunta
Alueen vihreää siirtymää ja teollisuuden uudistumista on vahvistettu	Liikevaihdon määrän kehitys vihreää siirtymää tukevilla toimialoilla Vihreän siirtymän rahoituksen määrä Yritysten TKI-panostukset	35	Vihreän ja digitaalisen siirtymän investointien houkuttelua on tuettu toteuttamalla tärkeimpiä uusia energia- arvoketjuja koskeva mallinnus sekä edistämällä vihreän sirtymän alueellista sijoittumista.	Elinvoima- ja osaamislautakunta
Tampereen väkiluku on kasvanut keskimäärin 3000 asukkaalla vuodessa	Väestön kasvu		Ei vuositavoitetta 2024 ³	

¹ Sisällöt avattu tarkemmin mittareiden lähdeluettelossa. Luettelo: <https://www.tampere.fi/tampereen-strategia>.

² perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon

³ Valtuustokauden tavoitteen toteutumista seurataan määritellyn mittariston kautta. Konkreettiset toimenpiteet asetetaan palvelusuunnitelmissa ja vuosisuunnitelmissa.

⁴ Äidinkieli

Painopiste: Rohkeasti uudistuva kaupunki

Uudistumiskykyinen kaupunkiorganisaatio mahdollistaa strategian toteutumisen.

Painopisteen linjaukset:

- Olemme vastuullinen ja vetovoimainen työnantaja. Panostamme hyvään esihenkilötyöhön ja työntekijäkokemukseen. Osaavalla ja hyvinvoivalla henkilöstöllä rakennamme uutta kaupunkia.
- Uudistamme kaupunkikonsernia uuden kunnan roolin mukaisesti. Olemme aktiivinen ja vastuullinen omistaja.
- Hoidamme taloutta vastuullisesti. Hillitsemme menojen ja velanoton kasvua. Parannamme tuottavuutta ja vahvistamme tulopohjaa. Taloutemme on tasapainossa sote-uudistuksen jälkeen.
- Hyödynnämme rohkeasti markkinoiden innovatiivisuutta ja kehitämme omaa tuotantoamme parantaaksemme palvelujemme vaikuttavuutta. Olemme edelläkävijöitä hankintojen tuloksellisuudessa.
- Teemme tiivistä yhteistyötä Tampereen kaupunkiseudun ja Pirkanmaan kuntien kanssa. Tunnistamme strategisesti merkittävät kansalliset ja kansainväliset verkostot ja toimimme niissä tavoitteellisesti.
- Perustamme toimintamme luotettavaan ja ajantasaiseen tietoon. Vahvistamme määrätietoisesti ennakoivia johtamisessa ja päätöksenteossa. Olemme paras kaupunki tarjoamaan automaattisia ja ennakoivia palveluja kuntalaisille.

VALTUUSTOKAUDEN TAVOITTEET JA VUOSITAVOITTEET

Tavoite 2022-2025	Mittarit ¹	Nro	Talousarvion toiminnan tavoite 2024	Vastuutaho
Talous on tasapainossa	Tilikauden tulos Konsernitulos Investointien tulorahoitus % Lainamäärä / asukas Konsernilainamäärä / asukas	36	Tilikauden tulos ilman satunnaisia eriä on enintään 12,7 milj. euroa alijäämäinen	Kaupunginhallitus
		37	Investointien tulorahoitus-% ilman Tampereen Veden liiketoimintakaupan vaikutusta on 50	Kaupunginhallitus
		38	Esihenkilöarvioinnin kaupunkitasoinen keskiarvo on vähintään 3	Kaupunginhallitus
Esihenkilötyö on vahvistunut ja henkilöstön työhyvinvointi on parantunut	Esihenkilöarviointien tulokset Työhyvinvointimatriisi Kunta 10 Työntekijäkokemuskyselyn tulokset	39	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Kaupunginhallitus
		40	Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Kaupunginhallitus, kaikki lautakunnat
		41	Hakijakokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna	Kaupunginhallitus
Tampereen houkuttelevuus työnantajana on vahvistunut	Hakijakokemus Suosittelevuus kaupungista työnantajana	42	Kaupungin avointen tehtävien hakijamäärät ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna	Kaupunginhallitus
		43	Kaupungin asiakkaita 57 % kokee, että palvelu ylittää odotukset ²	Kaupunginhallitus
Asiakaskokemus on parantunut	Asiakaskokemus	44	Asiakkaalle arvoa tuottava digitaalinen asiointi on mahdollista vähintään 50 % kaupungin palveluissa	Kaupunginhallitus
Asiakkaalle arvoa tuottava digitaalinen asiointi on mahdollista vähintään 50 % kaupungin palveluissa	Digitaalisten palvelujen määrä suhteessa palvelujen kokonaismäärään	45	Hankintojen tuloksellisuutta kuvaava mittaristo on valmistunut	Kaupunginhallitus
Hankintojen tuloksellisuus on parantunut ja innovaatio- ja yhteistyökyky on vahvistunut	Innovaatio- ja yhteistyökykyindeksi Hankintojen tuloksellisuus			

¹ Sisällöt avattu tarkemmin mittareiden lähdeluettelossa. Luettelo: <https://www.tampere.fi/tampereen-strategia>.

² Mittaustavasta riippuen vaihtoehtoiset asiakaskokemusta mittaavat kysymykset ovat suosittelevuus tai onnistumiseen liittyvä: Kuinka todennäköisesti suosittelet meiltä saamaasi palvelua ystäväillesi? tai Kuinka onnistuimme tänään?

TUOTTAVUUDEN TILA

Kaupungin tuottavuutta seurataan tuottavuusmittareiden avulla. Mittareille asetetaan talousarviossa tavoitearvot, joita seurataan 31.8. ja 31.12. raportoinnissa. Tuottavuuden laskentaa, mittaamista ja seurantaa kehitetään edelleen osana kaupungin talouden, tuottavuuden ja tuloksellisuuden vahvistamista. Tuottavuuden parantaminen on osa talouden tasapainotusta.

Tuottavuusmuutosta on tarkoituksemukaista tarkastella tarkemmin palvelujen tasolla. Palvelujen yksikkökustannusten tarkastelu valituissa palveluissa otettiin osaksi vuoden 2024 taloussuunnittelua. Painopisteenä on kehittää palvelujen yksikkökustannusten mittaamista. Lautakuntatasoisista tuottavuusmittareista luovuttiin vuoden 2024 talousarviossa.

Tuottavuustoimenpiteillä tavoitellaan yleistä kustannustasoa hitaampaa

nettomenojen kasvua Tampereella. Vuoden 2024 talousarviossa tuottavuudelle on asetettu prosenttimääräinen (- 1 %) tavoite osana talouden tasapainotusta. Lisäksi valittujen palvelujen yksikkökustannusten kasvuille asetetaan tavoitteet vuodesta 2024 alkaen. Vuoden 2024 talousarviossa palvelujen yksikkökustannuksia (euroa / suorite) esitetään mm. varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen, perusopetuksen, lukio-koulutuksen sekä joukkoliikenteen palveluissa. Palvelujen yksikköhinnat tarkentuvat lautakuntien vuosisuunnitelmissa.

Tuottavuusmittaristo

Tuottavuutta tarkastellaan ja mitataan tehokkuuden ja vaikuttavuuden yhdistelmänä tuottavuuden päämittareilla sekä tuottavuutta täydentävillä ja selittävillä mittareilla. Alla olevassa kaupun-

kitason tuottavuusmittaritaulukossa on mittarit, joille on saatavissa tiedot kaupunkitasoisesti. Tuottavuuden täydentävät mittarit kuvaavat palvelujen vaikuttavuutta asiakkaan näkökulmasta, mittarina käytetään tuottavuusmittaristossa asiakaskokemusta ja asiakas-tyytyväisyyttä. Täydentäviä mittareita käytetään lähempänä asiakasrajapintaa, esimerkiksi palveluryhmissä.

Tuottavuusmittarit	TA 2023	Enn 2023	TA 2024
Päämittarit			
Käyttökustannukset, euroa/asukas	-4 216	-4 149	-4 313
Työvoimakustannukset, euroa/asukas	-1 753	-1 712	-1 763
Palveluhankinnat, euroa/asukas	-1 251	-1 242	-1 299
Nettomenot, euroa/asukas	-2 595	-2 489	-2 462
Selittävät mittarit			
Sairauspoissaolot, %	4,45%	3,98%	3,86%
Työntekijäkokemus, QWL (max 100)	60,0	62,9	60,0
Tilatehokkuus, htm2/asukas	2,75	2,71	2,70
Digitaaliset asiointikanavat, %	35%	29%	35%
Asukasmäärä	250 000	254 000	257 000

TA 2023 on muutettu talousarvio

Enn. 2023 on 31.8.2023 katsauksen tilinpäätösennuste

Tampereen Vesi Liikelaitos on eliminoitu vuoden 2023 luvuista vertailukelpoisuuden vuoksi.

Tuottavuusmittareiden kuvaus

Käyttökustannukset (toimintameno- ja suunnitelman mukaiset poistot) kertovat kaupungin tai muun laskentakohteen toimintaansa tarvitsemien tuotantokelijöiden kokonaiskustannukset. Käyttökustannukset kuvaavat kaupunkitason tuottavuuden analysoinnissa panosten kokonaismäärää, joka suhteutetaan asukasmäärään. Asukasmäärä kuvaa kaupunkitason tuottavuuslaskennassa tuotosta ja sen muutos kertoo palvelujen kysynnän volymin muutoksesta.

Työvoimakustannukset-mittari kuvaa kaupungin henkilöstöpanostuksen määrää asukasta kohden. Mittari suhteuttaa henkilöstö- ja työvoimavuokrauksen kustannukset asukasmäärään. Työvoimakustannukset edustavat suurinta resurssipanosta tuottavuuden näkökulmasta.

Palveluhankinnat-mittariin lasketaan ulkoiset palvelujen hankinnat pois lukien työvoiman vuokrauskustannukset. Mittari suhteuttaa palveluhankintojen kustannukset asukasmäärään, mikä kuvaa ulkoa hankittavien panostusten määrää asukasta kohden.

Nettomenot eli toimintakate kertoo toimintatulojen ja -menojen erotuksena paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Mittari suhteuttaa nettomenot asukasmäärään.

Sairauspoissaolot-mittari kuvaa sairauspoissaolojen osuutta työajasta. Työaikatiedon ja poissaolojen osuuden seuranta tukee henkilöstöresurssien oikeaa mitoitusta ja kohdentamista. Mittari laskee sairauspoissaolojen prosenttiosuuden säännöllisestä teoreettisesta työajasta.

Työntekijäkokemusta mitataan työntekijäkokemuskyselyllä, jonka tuloksista muodostuu QWL-indeksi (Quality of Working Life). Hyvä työntekijäkokemus parantaa palvelun laatua ja työn tehokkuutta. Kysely sisältää väittämiä kolmesta teemasta: päämäärät ja luovuus, yhteenkuuluvuus ja identiteetti sekä fyysinen ja emotionaalinen turvallisuus. Mitä suurempi QWL-indeksi on, sitä suurempi vaikutus hyvällä työntekijäkokemuksella on henkilöstön suorituskykyyn ja tuottavuuteen.

Tilatehokkuus-mittarissa kaupungin palvelutoiminnassa olevien toimitilojen huoneistoneliöt suhteutetaan asukasmäärään. Toimitiloihin on laskettu kaupungin omistamat ja vuokraamat tilat pois lukien liikelaitosten tilat. Mittarin kuvaaman suhdeluvun avulla on mahdollista vertailla kuntien palvelutuotannon käytössä olevan toimitilan määrää suhteessa palvelujen kysyntään.

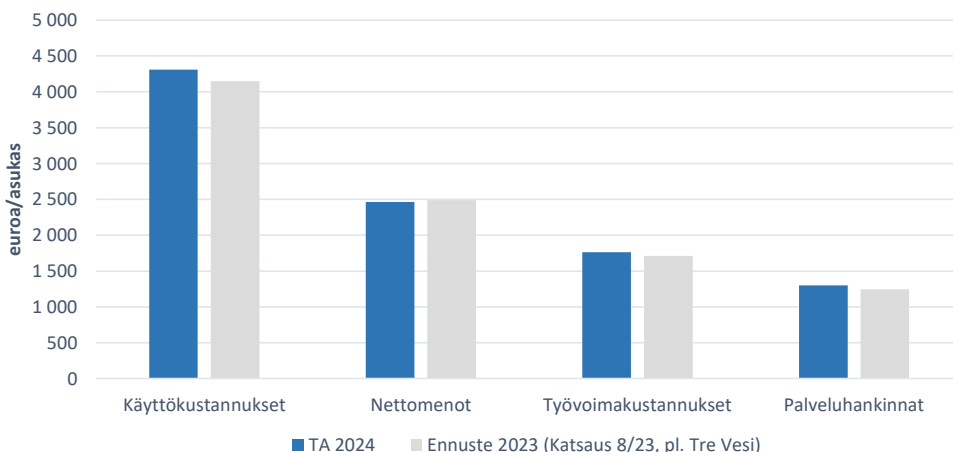
Digitaaliset asiointikanavat -mittari kuvaa digitaalisten asiointikanavien määrää suhteessa kaikkiin palveluihin. Asiointikanava on väline tai tiettyssä sijainnissa oleva paikka, jolla asiakas voi ottaa käyttöönsä asiointikanavassa

tarjotun palvelun. Lähteenä on kansallinen palvelutietovaranto (PTV), jossa verkkoasiointikanava –merkinnällä olevat palvelut lasketaan mukaan ja tulos- ta verrataan PTV:n kaikkien palvelujen määrään (Tampere).

Tuottavuuden päämittarit

Tampere on valinnut tuottavuuskehityksen arviointiin kasvavan kaupungin näkökulman. Asukasmäärän kasvaessa tuottavuutta voidaan parantaa vähentämällä kustannuksia, pitämällä kustannukset nykytasolla tai hillitsemällä kustannusten kasvua niin, että se jää asukasmäärän kasvua alhaisemmaksi. Tuottavuuskehitystä arvioidaan asukasmäärä/käyttökustannukset -mittarilla. Vuosien välisessä tuottavuusmuutoksen vertailussa kustannukset deflatoidaan. Tuottavuusmittareiden aikasarjaa on tarkoituksenmukaista esittää vuodesta 2023 alkaen, koska sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistus vaikutti merkittävästi mittareiden vertailtavuuteen. Tampereen Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämisen vuoksi liikelaitos on eliminoitu vuoden 2023 luvuista vertailukelpoisuuden parantamiseksi. Tuottavuuskehityksen tulkintaan sisältyy epävarmuutta, sillä mm. kertaluonteiset omaisuuden myyntivoitot ja kunta-alan palkkaratkaisuun liittyvät kertaerät vaikuttavat vuosien väliseen vertailuun.

Päämittarit TA 2024 ja ennuste 2023

KEHITYSOHJELMAT JA MUU KEHITTÄMISTOIMINTA

Kehittämistoimintaa johdetaan kaupungin strategisen johtamisjärjestelmän mukaisesti Tampereen strategian 2030 linjauksiin ja tavoitteisiin pohjautuen. Kaupungin merkittäviä strategisia muutoksia toteutetaan kehitysohjelmilla. Kehitysohjelmat ovat laajoja, pääsääntöisesti kahta tai kolmea palvelualueetta yhdistäviä kokonaisuuksia, joihin liittyy merkittäviä taloudellisia panostuksia ja laajaa yhteistyötä sidosryhmien kanssa. Kehitysohjelmat ovat ajallisesti rajattuja kokonaisuuksia, jotka koostuvat useista projekteista ja usein myös perustyönä toteutettavista tehtävistä, jotka yhdessä tavoittelevat ohjelman visiota ja laajempaa päämäärää. Kehitysohjelmaa toteutetaan kaupungin ohjelmajohtamisen mallin mukaisesti. Kehitysohjelmien hyväksymisestä ja niiden toteutuksen ohjauksesta vastaa kaupunginhallitus. Kaupunginvaltuusto päättää kehitysohjelmien resursoinnista talousarvion hyväksymisen yhteydessä.

Kaupunginhallitus hyväksyi 19.6.2023 toteutukseen vuodelle 2024 seitsemän kehitysohjelman kokonaisuuden. Viiden tähden keskusta, Hiedanranta, Elämystalous, Älykaupunki kaupunkilaisille sekä Hiilineutraaleja tekoja -ohjelmien toteutus jatkuu vuodelta 2023 kaupunginhallituksen linjaamien tavoitteiden mukaisesti. Lisäksi vuonna 2024 käynnistyy kaksi uutta kehitysohjelmia: Welcoming City ja Hyvinvoinnin kehitysohjelma. Kaikista kehitysohjelmissa esitetään talousarviossa yleiskuvauksia, toiminnan painotukset vuodelle 2024 sekä ohjelmien talous.

Kaupunkikehitysohjelmat

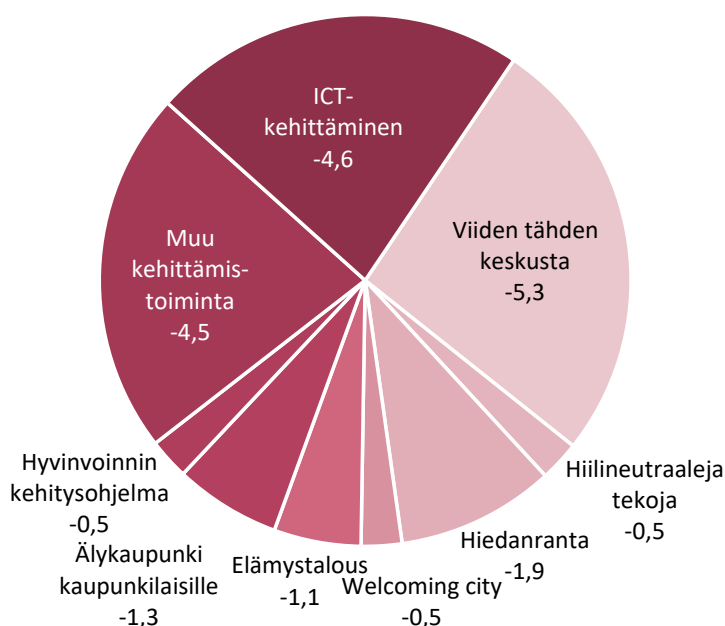
Kaupunkikehitysohjelmat muodostavat kehitysohjelmakokonaisuuden sisällä oman kategoriansa. Vuonna 2024 toteutettavia kaupunkikehitysohjelmissa ovat Viiden tähden keskusta ja Hiedanranta. Nämä ohjelmat eroavat muista kehitysohjelmissa muun muassa siten, että niiden elinkaari ulottuu useiden

valtuustokausien yli ja ne kohdentuvat tietyn maantieteellisesti rajatun alueen kehittämiseen. Kaupunkikehitysohjelmat sisältävät myös tyypillisesti merkittäviä julkisia ja yksityisiä investointeja ja ulkoisilla sidosryhmillä on niiden toteutuksessa keskeinen rooli.

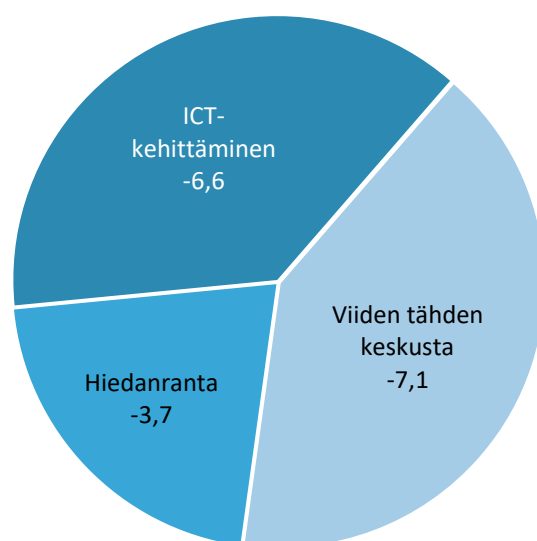
Muu kehittämistoiminta

Kehitysohjelmien ohella strategiaan sekä pakollisiin toiminnan ja palvelujen muutostarpeisiin vastataan Tampereen kaupungilla projekteilla ja kokeiluilla tavoiteltavan muutoksen laajuudesta riippuen. Talousarviossa esitetään palvelualueiden ja konsernihallinnon osalta keskeiset vuoden 2024 kehittämisen teemat sekä projektien menot, ulkoiset tulot ja kaupungille jäävä osuus kustannuksista.

TOIMINTAKATE -20,2 M€

NETTOINVESTOINNIT -17,4 M€

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma

Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma toteuttaa Tampereen keskustan kehittämistä suunnitelmallisesti ja kokonaisvaltaisesti kaupunkistrategian mukaisesti. Keskustan elinvoiman ja viihtyisyyden lisäksi strategia korostaa keskustan saavutettavuutta.

Kehitysohjelma edustaa kokonaisnäkemystä keskustan kaupunkiympäristön kehittämisen tavoitteista ja kehittämisen toimenpiteistä tuleville vuosikymmenille. Kehitysohjelmalla luodaan edellytyksiä ja vakaa näköymä yksityiselle toimelaisuudelle ja investoinneille sekä uudelle liiketoiminnalle. Keskustan kehittäminen lisää Tampereen kilpailuetua kasvukeskusten välisessä kilpailussa, ja se on yksi keskeisistä kaupunkimarkkinoinnin kärjistä.

Kehitysohjelma luo elävää kaupunkiympäristöä maisemiin, joissa viihdytään. Luonto, rantareitit, puistot, kiinnostavat toiminnot, monipuolinen arkkitehtuuri ja erilaiset tapahtumat muodostavat keskustasta virkistävän ja vetovoimaisen miljöö. Ohjelman tavoitteena on, että keskusta on elinvoimainen kaupan ja työpaikkojen keskittymä sekä viihtyisä asumisen ympäristö. Elämyksien edellytykset ovat keskustassa parantuneet, keskusta kasvaa hallitusti ja on saavutettavissa kaikilla liikennemuodoilla.

Kaupunginhallitus hyväksyi Tampereen keskusta 2040 -kehittämisohjelman päivityksen toukokuussa 2023.

Uudistetun vision mukaan ”Vuonna 2040 Tampere erottuu edistyksellisen, elämyksellisen ja omaleimaisen keskustan ansiosta”.

Toiminnan painotukset vuonna 2024

- Kannen alue – Tampereen henkilö- ratapihan perusparannus ja kehittäminen yhteistyössä Väyläviraston kanssa, mihin on tulossa 163 milj. euroa valtion rahoitusta. Samaan aikaan edistetään Kannen alueen seuraavaa työpaikkojen, asumisen ja palveluiden vaihetta eteläkannen ja rautatieaseman välillä, missä tavoitteena on edetä asemakaava- ehdotusvaiheeseen. Kannen alue on keskustan kehittämisen kärkihanke.
- Suurten asuinalueiden kehittäminen: Viinikanlahti, Nalkala ja Sori
- Yksityisten ja Tampereen kaupungin kehityshankkeisiin vaikuttavien vuoropysäköintilaitosten toteuttamallin ratkaiseminen ja pysäköintiin liittyvien hankkeiden ohjelmointi
- Särkänniemen alueen kehityshanke on käynnissä ja elämysalueen kehittämistä tehdään yhteistyössä Särkänniemen alueen toimijoiden kanssa
- Keskustan elinkeinonvision laadinta ja toimenpiteiden ohjelmointi
- 2040 kehittämisohjelman uusien teemojen valmistelu ja toimenpiteiden käynnistäminen

Kehittämällä julkisia yhteisiä tilojamme, keskustan puistoja ja aukioita sekä parantamalla Tampereen ainutlaatuisuutta suhdetta ympäröiviin vesialueisiin varmistamme, että Tampereen keskustaa on yksi parhaista paikoista asua, käydä töissä ja viettää aikaa.

Seuraavia toimenpiteitä keskustan viihtyisyyden lisäämiseksi ovat Takonraitti, kulttuurikehä, kesäkadut,

Mältinrannan rantareitin ja puistoalueen kunnostaminen sekä Tullikamarin aukion uudistaminen.

Ihmisten kaupungin näkökulman tuominen mukaan keskustan kehittämiseen on tulevaisuudessa keskeinen strateginen näkökulma. Suuret hankkeet ja investoinnit kaupunkikehitykseen lisäävät vetovoimaa ja ihmisläheinen kehittäminen pitovoimaa.

Kehitysohjelman merkittävimmät investoinnit vuonna 2024 ovat Asemakeskuksen, Viinikanlahden ja Särkänniemen alueen suunnitteluinvestoinnit. Merkittävimmät rakennusinvestoinnit ovat Hakametsä Sport Campuksen esirakennustyöt sekä Ranta-Tampellan viimeistelytyöt.

Merkittävimmät suunnittelukohteet ovat Viinikanlahti, Asemakeskus, Särkänniemi-Mustalahti -alue ja koko läntinen keskusta mukaan lukien Ratinansuvannon alue.

Käyttötalous / toimintakate (1 000 euroa)	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Elinvoima- ja osaamislautakunta	-4 616	-4 978	-4 978	-4 978	-4 978
Yhdyskuntalautakunta	-330	-330	-330	-330	-330
Kehitysohjelma yhteensä	-4 946	-5 308	-5 308	-5 308	-5 308

Nettoinvestoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Asunto- ja kiinteistölahtakunta	-3 100	-1 600	-3 700	-4 100	-3 700
Yhdyskuntalautakunta	-9 640	-5 500	-20 390	-17 560	-14 900
Kehitysohjelma yhteensä	-12 740	-7 100	-24 090	-21 660	-18 600

Hiedanranta-kehitysohjelma

Hiedanrannan kehitysohjelma edistää Hiedanrannan ohjelma-alueen kokonaisvaltaista kehittämistä. Ohjelma-alue koostuu kolmesta omaleimaisesta osasta, jotka ovat Hiedanrannan keskusta, Näsisaari sekä kehittyvä Lielähti. Hiedanranta on tuleva läntisen Tampereen keskus, jota rakennetaan Näsijärven maisemiin 25 000 asukkaalle. Alueella on näkyvä ja värikäs historia, mutta ratkaisuillaan se edustaa kestävä ja älykkään kaupunkielämän tulevaisuutta.

Kaupungin 100-prosenttisesti omistama Hiedanrannan Kehitys Oy on Hiedanrannan keskustassa merkittävä maa-alueiden omistaja ja kehittäjä. Hiedanrannan Kehitys Oy vastaa omistamansa alueen kokonaisvaltaisesta kiinteistökehittämisestä yleissuunnitelman mukaisesti ja toteuttaa alueen yhdyskuntarakentamisen kaupungin ja yhtiön välisen yhteistyösopimuksen mukaisesti. Kehitysohjelma edistää laajemmin koko ohjelma-alueeseen liittyvää aluekehittämistä sekä vastaa myös

eri maanomistajien kehitystyön yhteensovittamisesta koko ohjelma-alueella. Kaupungin puolesta kehitysohjelman ohjauksesta vastaa kaupunginhallitus. Yhtiön ohjaus tapahtuu omistajaohjauksen periaatteiden mukaisesti omistajan asettamien tavoittein.

Toiminnan painotukset vuonna 2024

Kaupunginhallitus hyväksyi kokouksessaan 7.3.2022 § 86 Hiedanrannan kehitysohjelman valtuustokauden 2021-2025 tavoitteet. Tavoitteiden toteuttamisella edistetään osaltaan Tampereen kaupungin vuoteen 2030 tähtäävää strategiaa Tekemisen kaupunki.

Vuoden 2024 aikana tavoitteita edistetään seuraavilla toiminnan painotuksilla:

- Pohjoiskortteleiden toteutus käynnistyy Hiedanrannan tavoitteiden mukaisena ja Lielahdenkadun kaavaehdotus viedään hyväksyttäväksi.

- Hiedanrannan koulun kaavaehdotus valmistellaan hyväksyttäväksi ja Kohti Luovaa Hiedanrantaa -selvitys luo pohjan kulttuuripalvelulle.
- Kaupallisen keskustan asemakaavan edistäminen kaavaluonnokseksi ja Enqvistinkadun pohjoispuolen hankkeiden kytkeminen kaavaohjelmaan.
- Nollakuidun noston luvat ja toimeenpanon käynnistäminen sekä Näsisaaren 2. vaiheen luvituksen valmistelu.
- Enqvistinkadun liittymämuutosten toteutus sekä lopullisten terminaali- ja liittymäjärjestelyiden suunnittelun edistäminen.

Hiedanrannan Kehitys Oy:n ja Kehitysalustan ensimmäisten kehitystulosten jakaminen laajemmin kaupungin organisaatiossa.

Käyttötalous, toimintakate (1 000 euroa)	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Elinvoima- ja osaamislautakunta	-434	-452	-452	-452	-452
Asunto- ja kiinteistölautakunta	-1 000	-1 020	-1 020	-1 020	-1 020
Yhdyskuntalautakunta	-400	-400	-400	-400	-400
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	-75	-75	-75	-75	-75
Kehitysohjelma yhteensä	-1 909	-1 947	-1 947	-1 947	-1 947

Nettoinvestoinnit (1 000 euroa)	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Asunto- ja kiinteistölautakunta	-5 500	-3 500	-500	-500	-3 500
Yhdyskuntalautakunta	-800	-200	-1 200	-1 500	-2 200
Kehitysohjelma yhteensä	-6 300	-3 700	-1 700	-2 000	-5 700

Elämystalouden kehitysohjelma

Elämystalouden kehitysohjelma laajentaa ja syventää edellisen valtuustokauden vetovoimainen elämyskaupunki-kehitysohjelman sisältöjä. Ydintavoitteena on tuoda yhteen kaupungin kulttuuri- ja elinkeinopolitiikkaa ja rakentaa Tampereesta kansainvälinen luovien alojen osaamiskeskittymä ja elämyksellinen kaupunki asukkaille ja matkailijoille. Kehitysohjelman tavoitteena on lisäksi edistää elämystalouden eri toimialojen kasvua ja liiketoiminnallisia edellytyksiä.

Kehitysohjelma konkretisoi kaupunkistrategiaa, pormestariohjelmia sekä muita ohjaavia asiakirjoja, kuten kulttuuristrategiaa, esittävien taiteiden visiota, tapahtumatoiminnan suuntaviivoja, matkailustrategiaa, elinkeinopoliittisia suuntaviivoja, seudun elinkeinostrategiaa, maakunnallista kulttuurihyvinvointi-

suunnitelmaa sekä Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekarttaa.

Ohjelma luo synergiaa käynnissä ja käynnistymässä olevien kehitysprojektien ja eri toimijoiden välille. Ohjelman tunnistaa ja tuo yhteen kaupungin omat kehitystoimenpiteet, kulttuurilaitosten, oppilaitosten ja tapahtumapaikkojen kehitystarpeet, elämystalouden alan yritysten liiketoimintamahdollisuuksien kasvupotentiaalin, taiteen vapaan kentän kehitys- ja kasvutarpeet sekä tulevan rakennerahastokauden EU:n rahoitusinstrumenttien täysimääräisen hyödyntämisen. Kehitysohjelmaan integroituu vahvasti itsenäisenä hankkeena myös kulttuuripääkaupunkihauan pohjalta muodostunut jatkohanke Operaatio Pirkanmaa, joka toteutetaan yhdessä Pirkanmaan muiden kuntien ja eri kulttuuritoimijoiden kanssa.

Toiminnan painotukset vuonna 2024

- Luovien alojen ekosysteemin jatko-kehitys
- Av-alan infra- ja ekosysteemikehittäminen: Edistämme alan koulutuksen kansainvälistä profilointityötä sekä uusia täydennyskoulutusavauksia.
- Pelialan liiketoimintakehityksen tukeminen
- Museokonseptien kehittäminen muuttuvassa toimintaympäristössä: digitaalisuus, uudet palvelut ja liiketoimintakehitys
- Elämystalouden ja älykaupunkikehityksen yhdistäminen ja uudet avaukset esimerkiksi datataloudessa.
- Kulttuuritilojen operointimallien kehittäminen
- Järvi ja luontomatkailun kehitys: vesibussiliikennepilotit Pyhäjärvellä sekä Viikinsaaren kehittäminen
- Vetovoimaisen brändin kansainvälisen tunnettuuden vahvistaminen

Käyttötalous, toimintakate (1 000 euroa)	Muutettu		
	TA 2023	TA 2024	TS 2025
Elinvoima- ja osaamislautakunta	-798	-1 072	-1 072
Kehitysohjelma yhteensä	-798	-1 072	-1 072

Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelma

Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelmalla toimeenpannaan pormestariohjelman sekä Tampereen strategian linjauksia digitaalisen murroksen toteuttamisen osalta vuosien 2021–2025 aikana. Ohjelma toteuttaa strategian painopisteitä Rohkeasti uudistuva kaupunki ja Tulevaisuuden edelläkävijyyttä: Tampere haluaa hyödyntää digitalisaation mahdollisuuksia palvelujen kehittämisessä, perustaa toimintansa tietoon ja vahvistaa ennakoivia ihmislähtöisen kaupungin päätöksenteossa ja johtamisessa. Avaintekijä on kyky palvella paremmin, tuottaa jopa odotukset ylittäviä asiakaskokemuksia.

Ohjelman toteutuksen viitekehys on Euroopan Unionin digitaalisen kompassin soveltaminen. Koko Unionin tasolla digitalisaatiokehitystä ohjaamaan laadittu kompassi koostuu neljästä osa-alueesta: osaaminen, julkiset palvelut, yritykset ja digitaaliset infrastruktuurit. Ohjelman avulla tavoiteltava muutos perustuu vuorovaikutuksessa tapahtuvaan tekemiseen ja aktiiviseen tekemisestä oppimiseen.

Kehitysohjelmassa keskitytään hyödyntämään dataa ja tekoälyä aiempaa tehokkaammin kaupungin, kaupunkilaisien ja yritysten hyväksi. Onnistuneella

digitaalisella murroksella voidaan sekä kuroa kiinni eroa ihmisten tarpeiden ja tarjottujen palvelujen välillä että lisätä taloudellista kestävyttä pitkällä ajanjaksolla. Uudet ratkaisut eivät tarkoita nykyisen toiminnan päälle tehtäviä lisäosiota, vaan toiminnan ja toimintakulttuurin muutosta. Kehitysohjelman tavoitteita toteutetaan viiden ensimmäisen niin sanotun lippulaivan, eli konkreettisten esimerkkitoiteutusten kautta. Kaikissa lippulaivoissa on kaupungin eri yksiköiden asiantuntijoiden lisäksi yrityskumppaneita. Ne tähtäävät toiminnan ja toimintakulttuurin muutokseen eri aihealueilla ja niiden parissa on tehty erilaisissa projekteissa uraauurtavaa pohjatyötä vuosien ajan.

Toiminnan painotukset vuonna 2024

- Eettisen datan ja tekoälyn hyödyntämisen toimintamallin kehitystyö, johon sisältyy rahoituksen toteutuessa eurooppalainen yhteishanke parhaiden käytänteiden tunnistamiseksi ja jakamiseksi.
- Uudistuva Tampere –projektin pilotivaihe, jossa kehitetään ja testataan pysyvän toiminnan muutoksen tuen organisointia
- Datan kaupallistamisen ensimmäisten pilottien toteutus vuonna 2023 määritettyjen liiketoimintakonseptien mukaisesti.
- Ihmiskeskeisen ja elämyksellisen kaupunkitilan kehittäminen uutta teknologiaa hyödyntäen (cityverse) ja tarvittavan osaamisen vahvistaminen osana Pirkanmaan alueellisen digikompassin toteutusta. Rahoituksen toteutuessa eurooppalaisen pilottihankkeen käynnistyminen.
- Tekoälyn hyödyntämisen tukeminen kaupunkiorganisaatiossa yhteistyössä tietohallinnon kanssa, kehitysohjelman painopiste henkilöstön osaamisen vahvistamisessa
- Uusien palvelujen ja toimintojen käyttöönotto lippulaivoissa, esimerkiksi Tampereen Pulssi –palvelun laajennus.

Käyttötalous, toimintakate (1 000 euroa)	Muutettu		
	TA 2023	TA 2024	TS 2025
Elinvoima- ja osaamislautakunta	-1 290	-1 308	-1 308
Kehitysohjelma yhteensä	-1 290	-1 308	-1 308

Hiilineutraaleja tekoja -kehitysohjelma

Hiilineutraaleja tekoja -kehitysohjelma edistää Tampereen asukkaiden ja yritysten oikeudenmukaista siirtymää kohti hiilineutraalia ja ilmastokestävää yhteiskuntaa. Kehitysohjelma jakaantuu neljään kokonaisuuteen. Hiilineutraali Tampere-kokonaisuudessa ohjataan ja toteutetaan kaupungin ilmasto- ja ympäristötyötä, luonnon monimuotoisuuden kokonaisuudessa turvataan paikallisesti luonnon monimuotoisuutta, kolmannessa keskitytään asukkaiden kestävien kulutus- ja liikkumistottumusten edistämiseen ja neljännessä kiertotalouden edistämiseen.

Kehitysohjelma täydentää kaupungin nykyistä toimintaa ja lisää sen vaikuttavuutta. Ohjelmassa hyödynnetään olemassa olevia työkaluja, toimintamalleja ja verkostoja. Tavoitteena on, että ohjelman päätyttyä asukkaiden tietoi-

suus, kiinnostus, osaaminen ja motivaatio kestävästä elämäntavoista on lisääntynyt. Luonnon monimuotoisuutta on pystytty paikallisesti turvaamaan ja pysäyttämään sen heikkeneminen. Yritysten kiertotalouden ja hiilineutraaliuden mukainen liiketoimintaympäristö on Tampereella kaupungin toimien osalta parantunut. Kaupungilla on yhtenäinen ilmastovaikuttamisen toimintamalli ja kaupungin toimien tunnettuus ilmasto-, ympäristö- ja kiertotalousasioissa on lisääntynyt myös kansainvälisesti.

Toiminnan painotukset vuonna 2024

- Hiilineutraali Tampere 2030 tiekarttaan tehdään laaja päivitys yhteistyössä yksiköiden kanssa. Luonnon monimuotoisuus ohjelmassa tehdään laajasti asukastyötä ja otetaan

kaupunkilaiset mukaan luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen.

- Asukkaiden liikkumis- ja kuluttotottumuksiin vaikutetaan erityisesti ohjelman kohdealueilla. Asukkaiden ja paikallisten yhteisöjen ja toimijoiden kanssa toteutetaan asukkaiden tarpeista lähteneitä, kestävää arkea tukevia kokeiluja liittyen mm. jakamistalouteen, liikkumiseen ja kuluttamiseen.
- Kiertotaloussuunnitelmaa viedään kaupungin yksiköiden kanssa eteenpäin erityisesti rakennetun ympäristön teemassa. Yritysyhteistyötä tehdään kiertotaloushankkeiden kanssa ja ilmastokumppanuustoiminnan kautta.

Käyttötalous, toimintakate (1 000 euroa)	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025
Yhdyskuntalautakunta	-500	-495	-500
Kehitysohjelma yhteensä	-500	-495	-500

Welcoming City -kehitysohjelma

Welcoming City -kehitysohjelmalla tuetaan kaupunkistrategian ja pormestariohjelman toimeenpanoa. Kehitysohjelman toimenpiteet toteuttavat kaupunkistrategian painopisteitä tulevaisuuden edelläkävijyydestä, yhdenvertaisista yksilöistä, tekevästä yhteisöistä ja organisaation uudistumiskyvystä. Tärkeimpänä tavoitteena on edesauttaa Tampereen elinkeinoelämän pysymistä toimintakykyisenä, kilpailukykyisenä ja kansainvälisesti houkuttelevana. Tampereen kansainvälistymiseen vaikutetaan sekä vetovoimaa että pitovoimaa lisäävin toimenpitein. Kehitysohjelmaa ja sen tavoitteita viedään eteenpäin koko kaupungin sidosryhmät kattavan yhteisen tilannekuvan avulla sekä kaupungin, korkeakoulujen, elinkeinoelämän, kolmannen sektorin ja muiden sidosryhmien yhteistyöllä.

Welcoming City -kehitysohjelma jakautuu neljään keskeiseen työpakettiin. Kansainvälisyydestä elinvoimaa -työpaketti keskittyy osaavan työvoiman saatavuuteen ja Tampereen työmarkkinoiden kansainvälistymiseen. Palveluista sujuvaa arkea -työpaketin kautta vaikutetaan sujuvien ja tehokkaiden palveluiden vakiinnuttamiseen ja segregaaation ehkäisyyn. Yhdessä tekemisestä pitovoimaa -työpaketin tavoitteena on Tampereen pitovoiman vahvistaminen kansainvälistäustaisten tamperelaisten osalta esimerkiksi edesauttamalla suomen kielen oppimista ja panostamalla yhteiskunnan vastaanottavuuteen. Tunnettuudesta vetovoimaa -työpaketin toimenpiteiden avulla tavoitellaan Tampereen kansainvälisen vetovoiman kasvattamista työ- ja opiskeluperusteiden maahanmuuton kohteena.

Toiminnan painotukset vuonna 2024

- Panostetaan osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseen osaajahoukuttelulla, tukemalla kansainvälisten osaajien yrittäjyyttä ja kansainvälisten opiskelijoiden työllistymistä.
- Vahvistetaan kansainvälisten osaajien suomen kielen opetusta lisäämällä ja monipuolistamalla kielikoulutusta.
- Lisätään yhteisöllisyyttä kansainvälistämällä kaupungin tapahtumia, erilaisia harrastusmahdollisuuksia ja paikallisia yhteisöjä.
- Vahvistetaan kansainvälisten osaajien osallisuutta

Käyttötalous, toimintakate (1 000 euroa)	Muutettu		TS 2025	TS 2026	TS 2027
	TA 2023	TA 2024			
Elinvoima- ja osaamislautakunta	0	-500	-500	-500	-500
Kehitysohjelma yhteensä	0	-500	-500	-500	-500

Hyvinvoinnin kehitysohjelma

Hyvinvoinnin kehitysohjelma toteuttaa kaupunkistrategian painopisteitä ihmiskeskeisesti kaupunkiyhteisön tekemisen ja osaamisen näkökulmista. Kehitysohjelman tavoitteina ovat hyvinvoinnin parantuminen ja hyvinvointierojen kaventuminen valittujen haasteiden kohderyhmissä. Kehitysohjelman tehtävänä on asukkaiden hyvinvoinnin haasteiden ratkaiseminen ja kaupungin toimintatapojen uudistaminen hyödyntämällä vaikuttavia toimintamalleja ja yhteistyörakenteita, kuten ekosysteemejä. Keskeistä on hyvinvointitiedon hyödyntäminen ja tietoon perustuen hyvinvoinnin haasteiden ja ilmiöiden ennakkoinnin kehittäminen.

Hyvinvoinnin haasteiksi on tunnistettu alueelliset hyvinvointierot, ikääntyvien sosiaalisuus ja toimintakyky, lasten ja nuorten mielen hyvinvointi sekä yksinäisyys ja syrjäytyminen. Kehitysohjelmassa täsmennetään hyvinvointihaasteet yhdessä eri toimijoiden, politiikan ja kohderyhmien kanssa. Eri toimijat kohtaavat arjessa hyvinvoinnin kompleksisia ilmiöitä, joihin tarvitaan dynaamisempia ratkaisuja, ketterämpiä toimintatapoja ja uudistuvia palveluita, joita toistensa osaamista ja resursseja täydentävät toimijat toteuttavat.

Kehitysohjelmassa luodaan toimintamalleja, joiden avulla kustannustehokkaasti osaamista ja tietoa hyödyntäen edistetään asukkaiden hyvinvointia yhdessä esimerkiksi hyvinvointialueen, järjestöjen, yritysten ja koulutuksen järjestäjien kanssa. Ohjelma arvioi erilaisen rahoitusmallien hyödyntämiseen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, kuten esimerkiksi allianssimalli ja vaikuttavuusinvestointimalli SIB. Kehitysohjelmassa hyvinvoinnin haasteita ja keinoja tarkastellaan laajasti ottaen huomioon sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys. Hyvinvoinnin huomioon ottaminen on tärkeää kestävän kasvun, tuottavuuden, talouden pitkän aikavälin kestävyuden ja yhteiskunnan vakauden kannalta. Hyvinvointitalous luo mahdollisuuksia lisätä hyvinvointia ja tukea kestävää taloutta samanaikaisesti.

Vuonna 2024 valmistellaan kehitysohjelman ohjelmasuunnitelma, rakennetaan kehitysohjelma-arkkitehtuuri, data-analyysit ja valitaan mittarit. Ohjelma toteutusvaihe käynnistyy ja ekosysteemien rakentaminen alkaa vuoden 2024 aikana. Kehitysohjelma tekee tiivistä yhteistyötä muiden kehitysohjelmien kanssa kokonaisuuteen

liittyvissä teemoissa. Ohjelmasuunnitelman laadinnan yhteydessä kevään 2024 aikana teemat ja yhteistyön muodot täsmentyvät.

Kehitysohjelmalla tuetaan kaupunkistrategian toteutuksen lisäksi pormestariohjelman, hyvinvointisuunnitelman, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, ikääntyvän väestön tukemisen suunnitelman sekä köyhyysohjelman toteutusta.

Toiminnan painotukset vuonna 2024

- Määritellään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa tietoperusteisesti ja ennakkotietoa hyödyntäen keskeiset hyvinvointihaasteet ja ilmiöt ohjelmasuunnitelman pohjaksi
- Määritellään vaikuttavimmat kehittämiskohteet sekä käynnistetään ekosysteemejä ohjelmasuunnitelman mukaisesti
- Vahvistetaan hyvinvointitiedon hyödyntämistä huomioiden tekoälyn mahdollisuudet

Käyttötalous, toimintakate (1 000 euroa)	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	0	-500	-500	-500	-500
Kehitysohjelma yhteensä	0	-500	-500	-500	-500

Muu kehittämistoiminta

Muun kehittämistoiminnan vuodelle 2024 arvioidut menot ovat yhteensä 26,8 milj. euroa, josta ulkoisten tulojen osuus on 11,1 milj. euroa ja netto, eli kaupungin rahoittama osuus 15,7 milj. euroa. Kaupungin rahoitusosuudesta 11,2 milj. euroa on keskitettyä ICT-kehittämismäärärahaa. Rahoituksesta 44 % kohdistetaan palvelualueiden ja 43 % konsernihallinnon kaupunkitasoisten projektien toteutukseen. ICT-rahoituksesta 13 % on varattu tietohallinnolle kehittämisen tuen resursointiin.

Konsernihallinnossa kehitetään konsernihallinnon palvelusuunnitelman mukaisesti kaupunkikonsernin ohjaukseen, johtamiseen ja konserni-palveluihin liittyviä tehtäviä sekä vastaan organisaatiomuutoksista.

Vuonna 2024 kehittämisen keskiössä on kaupunkitasoisten tukipalveluiden jatkuvuuden turvaaminen muun muassa perustietotekniikan palveluiden käyttöönotto kilpailutuksen perusteella, oman integraatioalustan käyttöönotto sekä intranetin ja henkilöstöhallinnan uudistaminen. Lisäksi toteutetaan TE-palveluiden organisointi ja siirto kaupungille. Kehittämistoimenpiteet kohdistuvat tiedolla johtamisen edellytysten parantamiseen sekä hankintojen kehittämiseen. Konsernihallinnon projektien rahoitus koostuu lähes kokonaan kaupungin ICT-rahoituksesta.

Palvelualueilla toteutetaan lautakuntien palvelusuunnitelmien ohjaamina strategian painopisteitä sekä palveluiden ja toiminnan painopisteitä edistäviä ja muita pakollisia kehittämistoimenpiteitä.

Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualueella kehittämisen painopisteet ovat ekosysteemisopimus pohjainen kehittämistyö sekä älykaupunki kaupunkilaisille - ja elämystalouden kehitysohjelmat.

Ammatillisessa koulutuksessa oppimisympäristöjä kehitetään digitalisaatiota, virtuaalisia oppimisympäristöjä ja kestävää elämäntapaa painottaen. Lukioissa valmistaudutaan oppimisen ja koulutuksen järjestelmiä yhteen ko koavan valtakunnallisen digitaalisen palvelualueen käyttöönottoon.

Työllisyys- ja kasvupalvelujen kehittämistoiminnassa keskeistä on työmarkkinoiden kohtaannon varmistaminen uudistuvien työllisyyspalvelujen, kansainvälisten osaajien houkuttelun, joustavien koulutusmallien ja tiiviin elin-keinoelämäyhteistyön avulla. Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmässä jatketaan toimialarajat ylittävää kaupunginosakehittämistä.

Palvelualueen ulkoinen rahoitus on pääasiassa ESR-rahoitusta sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen ja Työ- ja elinkeinoministeriön rahoitusta.

Kaupunkiympäristön palvelualueella kehittämisen painopisteitä ovat ilmastonmuutoksen hillitseminen, älykäs ja kestävä liikkuminen sekä maankäytön digitalisaatio ja prosessien kehittäminen. Keskeiset ulkoiset rahoituslähteet palvelualueella ovat EU:n tutkimus- ja kehitysohjelmat sekä Traficom.

Merkittävimpiä projekteja ovat EU-rahoitteiset Fusilli, City Blues, ReCreate, REALLOCATE ja Canemure-projektit se-

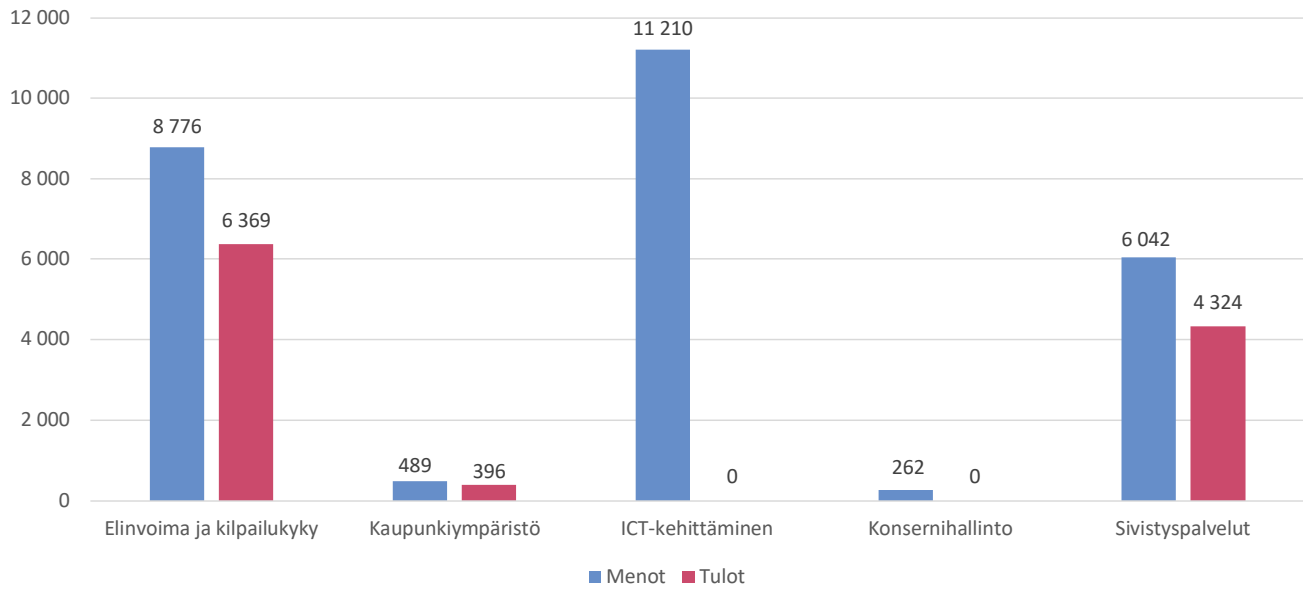
kä joukkoliikenteen maksujärjestelmään liittyvä kehittäminen, Infrahankkeiden kustannuslaskennan kehittäminen ja Maankäytön prosessien kehittäminen ja toiminnanohjaus -projekti. Lisäksi toteutetaan maankäyttö- ja rakennuslain uudistukseen sekä kansalliseen rakennetun ympäristön tietojärjestelmään liittyviä kehittämistoimenpiteitä.

Sivistyspalvelujen palvelualueella yhteiset kehittämisen kohteet ovat etenkin prosessien digitalisointi sekä väestön hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistäminen. Kulttuurissa korostuu toimijakentän tukeminen ja nuorisopalveluissa kohdennettu nuorisotyö.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kehittämisteemoja ovat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen, tuen vahvistaminen lähipalveluna, esiopetuksen opetussuunnitelman uudistaminen, digitaalisen osaamisen vahvistaminen ja toiminnanohjausjärjestelmän kehittäminen. Lisäksi painotetaan kestävä elämäntavan ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen edistämistä. Laadun arviointia kehitetään toteuttamalla arviointitiedonkeruuta uuden sähköisen laadunarviointijärjestelmän kautta.

Perusopetuksessa kehittämisen teemat painottuvat erityisesti ekososiaaliseen sivistykseen, tunne- ja vuorovaikutustaitoihin, oppimisen tukeen sekä vertaisoppimisen ja osaamisen kehittämisen tutormallin toteuttamiseen. Tärkeä teema on myös digitaalisten työvälineiden määrän kasvattaminen oppilaille. Ulkoista rahoitusta saadaan pääasiassa opetus- ja kulttuuriministeriöltä, Opetushallitukselta ja Aluehallintovirastolta.

KAUPUNGIN MUUN KEHITTÄMISTOIMINNAN MENOT JA TULOT (1 000 EUROA)

ILMASTOBUDJETTI

Tampere tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartassa on määritelty kaupunkikonsernin toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi. Kuntaorganisaatio voi vaikuttaa toimillaan suoraan vain osaan kaupungin kasvihuonekaasupäästöistä, mutta kaupunkisuunnittelun, sääntelyn, esimerkin ja yhteistyön avulla välillisesti kaikkiin sektoreihin.

Tampere kokoaa ilmastobudjetin viidettä kertaa. Se tuo ilmastotoimet näkyviksi kaupungin toiminnassa, seuraava tavoitteen etenemistä ja toimenpiteiden riittävyttä sekä mahdollistaa avoimen keskustelun. Ilmastobudjetti koostuu päästöbudjetista, joka esittää hiilineutraaliustavoitteen mukaisen kaupunkitasoisen päästöjen enimmäismäärän, sekä kaupunkiorganisaation ja tytäryhteisöjen ilmastotoimet koavasta ilmastotoimien taloussuunnitelmasta. Ilmastobudjetin toteuma raportoidaan vuosittain tilinpäätökses-

sä. Ilmasto- ja ympäristöpolitiikan yksikkö laatii ilmastobudjetista ja sen toteumasta vuosittain myös tarkemman koonnin kotisivuilleen.

Päästöbudjetti

Päästöbudjetissa on kaupungin rajojen sisällä tapahtuva sähkön, lämmön ja polttoaineiden kulutus sekä metaanipäästöt maatalouden ja jätteiden käsittelyn toiminnoista. Ruoan, materiaalien ja muun kulutuksen muualla aiheuttamat päästöt eivät ole tavoitteissa, mutta ilmastotoimenpiteet kohdistuvat myös niihin.

Arvion mukaan tavoitteeseen päästään todennäköisimmin sähkönkulutuksessa. Sekä sähkön että kaukolämmön päästöt nousivat 2021 kylmän sään vuoksi. Vielä 2022 kaukolämmön päästöjä lisäsi energiakriisi, kun maakaasua korvattiin öljyllä. Arviolta vuonna 2023 kaukolämmön päästöt ovat alhaisemmat ja tipahtavat jopa 160 000 t CO₂e turpeen polton loppumisen

vuoksi. Tavoitteeseen pääseminen riippuu päästöttömän lämmöntuotannon lisääntymisestä.

Liikenteen päästöt laskivat merkittävästi vuonna 2021. Yhtäkkisen muutoksen taustalla on oletettavasti pandemia ja polttoaineiden hinnan nousu. Tuoreiden kansallisten tietojen perusteella taso saattoi jopa pysyä 2022. Nopean laskun pitäisi jatkua, jotta asetettu päästövähennätavoite voidaan saavuttaa. Liikenteen käyttövoimamuutos edistyy nopeasti; sähköautot lisääntyvät vauhdilla. Hankalaksi tavoitteen saavuttaminen muuttuu mikäli biopolttoaineen jakeluvaihtoehto ei palaa suunnitellulle tasolle 2030.

Tavoitteiden saavuttamiseksi kaupungin on tärkeää panostaa kasvavan väestön mahdollisuuksiin käyttää kestäviä kulkumuotoja ja edistää vaihtoehtoisia käyttövoimia kaikessa liikenteessä. Öljyn käytöstä erillislämmityksessä ja työkoneissa on pyrittävä eroon. Jätehuollon päästöt syntyvät pääasiassa

Päästöbudjetti vuodelle 2024 sekä budjettiarvot vuosille 2025 ja 2030 hiilidioksidiekvivalenttitonneina (tCO₂e). Lisäksi Tampereen toteutuneet kasvihuonekaasupäästöt vuodelta 2021 sekä muutos vuodesta 1990. Arvio tavoitteeseen pääsemisestä perustuu muutostarpeeseen, Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartan päästöennusteeseen ja tiedossa oleviin toimenpiteisiin. Päästöt noudattavat CO₂-raportin laskentaa sillä erotuksella, että "Kuluttajien sähkönkulutus" on muutettu muotoon "Muu sähkön kulutus" ja "Lämmityssähkö" sisältää "Maalämmön".

	Toteuma 2021	Muutos vrt. 1990	2024	2025	2030	Pääsee tavoitteeseen 2030
Kaukolämpö	300 200	-14%	110 000	105 000	28 000	✓
Erillislämmitys	58 000	-53%	39 000	33 000	4 000	!
Lämmityssähkö	21 200	-54%	15 500	14 000	7 000	✓
Liikenne	212 600	-27%	168 000	158 000	115 000	✗
Muu sähkön kulutus	91 800	-31%	79 000	73 000	40 000	✓
Teollisuuden sähkönkulutus	18 200	-86%	15 500	13 000	7 000	✓
Teollisuus ja työkoneet	116 600	-19%	80 500	75 000	39 000	!
Maatalous	6 700	-23%	5 500	5 000	4 000	✓
Jätteet ja jätevedet	72 700	-17%	56 000	50 000	16 000	✗
Yhteensä	898 000		569 000	526 000	260 000	
Päästövähennys vuoteen 1990 verrattuna	-31%		-56%	-60%	-80%	

kaatopaikoilta, joiden päästöistä tarvitaan kipeästi lisätietoa.

Ilmastotoimien taloussuunnitelma

Ilmastotoimien taloussuunnitelma pitää sisällään kaupunkiorganisaation (ml. liikelaitokset) ilmastonmuutoksen hillintään, sopeutumiseen sekä kestävä liikunnan edistämiseen liittyvien toimenpiteiden toimintamenot ja investoinnit. Kaupunkikonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen osalta huomioidaan ainoastaan yli 60 000 euron investointirajan ylittävät investoinnit.

Kaupunkiorganisaation ilmastotoimien toimintamenot ovat vuoden 2024

talousarviossa 24,5 milj. euroa (2,0 % kaupungin toimintamenoista), ja ne koostuvat suurelta osin puhtailla käyttövoimilla kulkevan joukkoliikenteen tilaamisesta. Muita kuluja koostuu muun muassa kestävä liikunnan sekä ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen henkilöstö- ja suunnittelukuluista, kävely- ja pyöräteiden kunnossapidosta sekä kaupunkipyöräjärjestelmästä. Vastaavat investoinnit ovat 17,1 milj. euroa (7,3 % kaupungin investoinneista), josta merkittävimmät erät liittyvät kävely- ja pyöräteiden rakentamiseen, sähköbussien ja niiden latausinfraan, polkupyöräpysäköinnin rakentamiseen, ulkovalaistuksen LED-

vaihtoihin sekä kaupungin rakennuskannan öljylämmityksen luopumiseen, rakennusautomaation uusimiseen sekä aurinkopaneelien asentamiseen. Tytäryhteisöjen osalta ilmastobudjetin investoinnit ovat vuoden 2024 talousarviossa 105 milj. euroa (38,2 % tytäryhteisöjen kokonaisinvestoinneista), ja ne koostuvat suurelta osin raitiotieinfra ja vaunukalustosta sekä Naistenlahti 3 -voimalaitoksen lisäinvestoinneista. Lisäksi merkittäviä investointeja liittyy Tampereen Energian sähkökattiloihin ja kaukolämpöakkuun, Tampereen Veden verkostosaneerauksiin sekä lämmitysjärjestelmäsaneerauksiin.

Ilmastotoimien taloussuunnitelma	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
	1000 EUR	1000 EUR	1000 EUR	1000 EUR
Kaupunkiorganisaatio - toimintamenot	-24 500	-31 800	-40 200	-57 000
Ilmastonmuutoksen hillintä	-1 810	-1 840	-1 370	-1 390
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	-200	-200	-200	-210
Kestävä liikunnan edistäminen	-22 400	-29 700	-38 600	-55 400
Kaupunkiorganisaatio - investoinnit	-17 100	-18 100	-28 600	-31 800
Ilmastonmuutoksen hillintä	-4 800	-5 400	-5 400	-5 500
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	-800	-800	-800	-800
Kestävä liikunnan edistäminen	-11 500	-11 900	-22 400	-25 500
Tytäryhteisöt - investoinnit	-104 800	-101 100	-79 600	-67 800
Ilmastonmuutoksen hillintä	-58 000	-37 700	-21 600	-18 200
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	0	0	0	0
Kestävä liikunnan edistäminen	-46 800	-63 400	-58 000	-49 600

RISKIENHALLINTA JA TURVALLISUUS

Riskienhallinnan tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Riskienhallinnan avulla tunnistetaan kaupungin toimintaan mahdollisesti vaikuttavat tapahtumat ja saatetaan tapahtumien riskit kaupungin hyväksymälle tasolle. Tampereen kaupungissa riskienhallinta kattaa strategiset, operatiiviset, talous- ja rahoitukselliset riskit sekä vaatimustenmukaisuus- ja vahinkoriskit. Kaupunkiorganisaatiossa riski voi kohdistua esimerkiksi kuntalaisten hyvinvointiin, kaupungin elinvoimaisuuteen, toiminnan palvelukykyyn ja tuloksellisuuteen, taloudelliseen asemaan, henkilöstöön, omaisuuteen, imagoon, eri sidosryhmiin tai ympäristöön.

Riskienhallinnan prosesseja ja osamista on edelleen kehitetty vuonna 2023. Tampereen kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -konsernimääräys uudistettiin vastaamaan nykyisiä prosesseja ja siihen sisällytettiin myös kaupunkitasoiset vakuuttamisen periaatteet. Ohjeistusta on kehitetty edelleen julkaisemalla käytännönläheiset vakuuttamisen toimintaohjeet. Ohje sisältää yksityiskohtaista tietoa vakuutuskokonaisuudesta ja ohjeistuksia vakuutuslajeittain vakuutusasioiden käytännön hoitamiseen ja vahinkojen ilmoittamiseen. Vakuutuksia myös kilpailutetaan säännöllisesti vakuutusmaksusäästöjen, skaalaetujen ja myös paremman vakuutusturvan takaamiseksi. Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan koulutuksia on myös järjestetty eri yksiköille. Vuoden aikana on myös kehitetty väärinkäytös- ja korruptioriskien hallintaa erityisesti hankintaprosessissa ja lisätty tietoisuutta koulutuksella.

Riskienhallinnan prosessin, selkeiden ohjeistusten ja nykyaikaisten tietojärjestelmien avulla saamme nykyistä parempaa tilannekuvaa ja ajantasaisempaa tietoa ja raportointia kaupungin merkittävimmistä riskeistä myös

kaupungin ylimmälle johdolle. Konsernihallinto, palvelualueet, liikelaitokset, tytäryhtiöt ja säätiöt ylläpitävät ohjeistusten mukaisesti ajantasaista riskiprofilia toiminnastaan. Riskienhallinta huomioidaan myös tärkeänä osana kaupungin strategista suunnittelua ja johtamisjärjestelmää.

Turvallisuus on vakaan ja hyvinvoivan yhteiskunnan sekä myös kunnan kivijalka. Entistä haasteellisempi turvallisuuden toimintaympäristö edellyttää vuonna 2024 entistä tiiviimpää ja vaikuttavampaa turvallisuusyhteistyötä sekä kaupunkiorganisaatiossa että eri viranomaisten ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Yhtenä tärkeänä painopistealueena on yhteistyöraakenteiden toimivuuden varmistaminen Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa niin varautumisen kuin kaupunkiturvallisuudenkin osalta. Tampereen kaupungin turvallisuussuunnitelmaan on koottu yhteen eri toimijoiden turvallisuuden liittyviä suunnitelmia, ohjelmia ja hankkeita. Turvallisuussuunnitelman tavoitteena on lisätä turvallisuuden tunnetta ja parantaa kuntalaisten turvallisuutta vähentämällä onnettomuuksien, tapaturmien, rikosten ja häiriöiden määrää.

Globaali turvallisuusympäristö on jatkuvassa muutoksessa ja esimerkiksi Israelin ja Palestiinan välisen konfliktin vaikutukset ovat merkittäviä myös EU:n tasolla. Venäjän hyökkäyssodalla Ukrainaan on edelleen valtavat globaalit vaikutukset ja sen vaikutukset myös Suomeen ja Tampereelle ovat olleet varsin laajoja. Hybridivaikuttaminen Suomea kohtaan on lisääntynyt, minkä vuoksi tarvitaan myös laaja-alaisen vaikuttamisen paikallistason ennaltaehkäisyä. Sodan seurauksena energian hinta on noussut, inflaatio on kiihtynyt poikkeuksellisen nopeasti ja korot ovat olleet selvässä kasvussa. Laajamittaisen maa-hantalon riski on edelleen kohonnut. Sodan vaikutuksilla on vaikutusta myös kuntalaisten talouteen sekä myös kriisikestävyyteen. Toimeentulon vaaran-

tuminen saattaa näkyä vuonna 2024 enenevässä määrin myös palvelutarpeiden kasvuna.

Rakennusalan suhdanteet ovat heikentyneet vuodessa dramaattisesti ja myös julkisen talouden tilanne ja näkymät ovat huolestuttavat. Uusi hallitus on päättänyt sopeutustoimista työllisyys- ja kasvutoimista, joiden avulla tavoitellaan julkisen talouden velan kasvun pysäyttämistä. Lähivuodet osoittavat, miten toimenpiteet tehoavat. Julkisen talouden osalta merkittävässä roolissa on hyvinvointialueiden onnistuminen talouden hallinnassa, missä on ensimmäisten tietojen perusteella isoja ongelmia.

Kaupungin talouden kannalta riskinä on valtion toimenpiteiden ja hyvinvointialueiden talouskehityksen lisäksi työttömyyden nopean kasvun verotuloja heikentävä vaikutus. Jos toimintamenojen kasvun ja investointien hallinnassa ei onnistuta, tuottavuus ei parane riittävästi ja verotulokehitys hidastuu, paine verotuksen kiristymiseen ja velkaantumisen nousee nopeasti. Valtion taloushaasteiden vuoksi on riski, että kuntatalouteen kohdistetaan uusia leikkauksia, jolloin valtio siirtää hyvinvointipalvelujen rahoitusta entistä enemmän kuntien itse rahoitettavaksi. Onkin ensiarvoisen tärkeää, että valtio pidättäytyy lisäämästä kuntien tehtäviä ja velvoitteita.

Tampereen kaupungin toimintaympäristö, lait, määräykset, ohjeet ja strategia luovat pohjan turvallisuuden johtamiselle. Organisaation yhteisen turvallisuustilannekuvan muodostaminen on tarpeen myös strategisen suunnittelun tasolla. Toimialakohtaista turvallisuus- ja varautumistoimintaa on vahvistettu organisaatioturvallisuuden ja varautumisen koordinaatioryhmillä, jotka ohjaavat ja koordinoivat varautumis- ja turvallisuustoimintaa niin, että konsernihallinto ja palvelualueet pystyvät vastaamaan oman toimintansa turvallisuudesta, riittävästä varautumisen tasosta ja jatkuvuudenhallinnasta.

HANKINNAT

Hankintojen toiminnallinen ja taloudellinen merkitys Tampereen kaupungissa on suuri. Kaupunkilaisille järjestettävien palvelujen ohella hankitaan kaupungin palvelutuotannon tarvitsemia urakoita, tuotteita ja palveluja. Vuoden 2024 talousarviossa hankintojen osuus on noin puolet kokonaismenoista, eli noin 650 miljoonaa euroa. Kasvua aiempaan selittää osittain energian, elintarvikkeiden ja rakennustarvikkeiden hinnan nousu, sekä korkea inflaatio. Tämän lisäksi kaupungin tekemät investoinnit kasvavat. On siis selvää, että hankintojen tehostamisen merkitys kaupungin talouden tasapainottamisessa kasvaa.

Kaupungin hankinnoilla on myös keskeinen rooli kaupungin strategisten tavoitteiden toteuttamisessa. Tampereen strategia ja strategiasta hankin-

tatoiminnan näkökulmasta kiteytetyt hankinnan strategiset painopisteet ohjaavat kaupungin hankintojen toteuttamista. Painopisteissä painottuvat kokonaistaloudellisuus, vastuullisuus ja hiilineutraalisuus, sekä elinvoima ja innovatiivisuus. Kaupunginhallitus hyväksyi hankinnan strategiset painopisteet joulukuussa 2022. Kaupungin hankinnan strategiset painopisteet koskevat palvelualueita, liikelaitoksia ja konsernihallintoa.

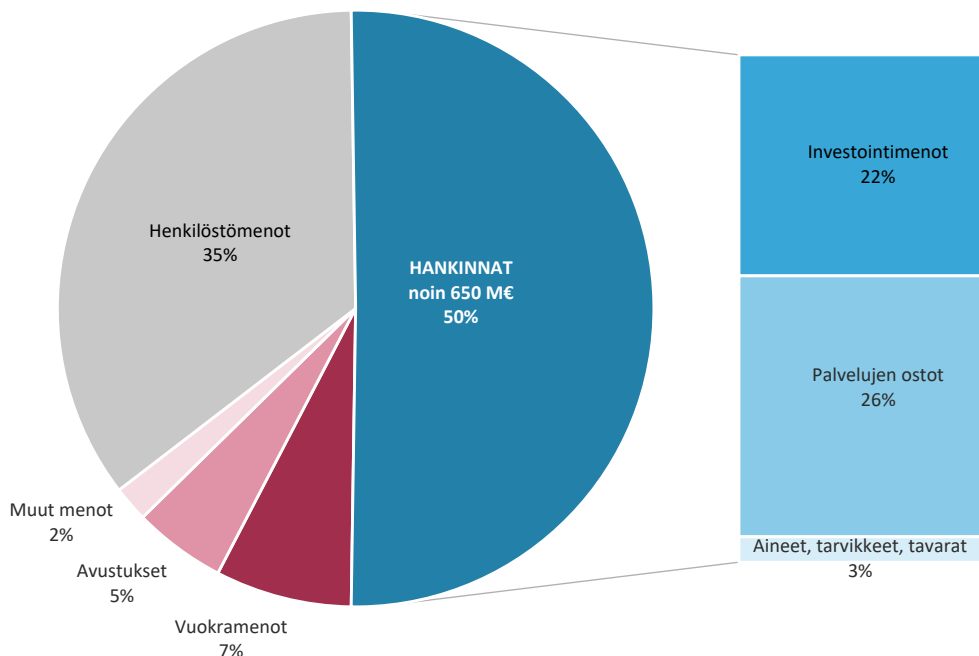
Palvelusuunnitelmissa konkretisoidaan, miten palvelualueet edistävät strategisia painopisteitä omassa hankintatoiminnassaan. Kaupungin hankintojen johtamismallia on uudistettu vuoden 2023 aikana ottamalla käyttöön kategorijaohjauksen malli. Laadittavissa kategoriasuunnitelmissa kaupun-

ginhallituksen hyväksymät hankinnan strategiset painopisteet sekä lautakuntien hankintalinjaukset konkretisoidaan kunkin kategorian hankintatoimintaa ohjaaviksi tavoitteiksi, toimenpiteiksi ja mittareiksi.

Hankinnan strategisten painopisteiden toteutumista kaupungin hankinnoissa seurataan kaupungin hankintapalvelujen toteuttaman raportoinnin avulla ja siitä raportoidaan toiminnan ja talouden katsauksessa ja tilinpäätöksessä.

Kaupungin hankintaa ohjaa hankintalaki ja kaupungin hankintaohje. Kaupungin hankintaohjeeseen on koottu hankintoja koskevasta lainsäädännöstä keskeiset vaatimukset ja muut kaupungin hankinnoille asetetut reunaehdot ja menettelytavat.

HANKINTOJEN OSUUS TALOUSARVION MENOISTA

Kaupunki järjestää palveluja kuntalaisille oman palvelutoiminnan ohella hyödyntämällä yritysten ja yhteisöjen palvelutuotantoa, myöntämällä palveluseteleitä, tukemalla toimintaa avustuksin tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa.

Kaupunkilaisille järjestettävien palvelujen ohella hankitaan kaupungin palvelutuotannon tarvitsemia urakoita, tuotteita ja palveluja. Hankintoihin liittyviä menoja voi menon pitkävaikutteisuudesta riippuen sisältyä talousarvion eri kohtiin. Käyttötalousoosassa hankintoihin liittyviä menoja ovat palveluiden ja tavaroiden ostojen lisäksi osa vuokramenoista. Vuokramenoihin sisältyy mm. koneiden ja laitteiden leasing-vuokria. Osa hankinnoista, kuten urakat, toteutetaan investointeina.

Hankintojen johtamisen uudistamisella tähdätään hankintatoiminnan tuloksellisuuden parantamiseen. Johtamisen uudistaminen on yksi hankintojen kehittämisen tielikartan toimenpiteistä. Vuoden 2024 keskeisiä toimenpiteitä ovat ajantasaisen tiedon saatavuuden

parantaminen johtamisen tueksi, toimintatapojen yhtenäistäminen ja toimintaa tukevien digitaalisten ratkaisujen toteuttaminen. Näiden avulla on mahdollista tehostaa hankintoja kaupunkilaajuisesti tulevaisuudessa. Näiden lisäksi vahvistetaan vastuullisten hankin-

tojen ohjausta, sekä kehitetään hankintojen innovatiivisuutta ja vaikuttavuutta. Vuoden 2024 aikana hankintojen kategoriajohtamisen osalta jatketaan mallin kehittämistä ja uusien toimintamallien käyttöönottoa.

KÄYTTÖTALOUSOSA JA INVESTOINNIT YKSIKÖITTÄIN

Sivistyspalvelujen palvelualue

Kasvatus- ja opetuslautakunta

Varhaiskasvatus ja esiopetus
Perusopetus

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta.

Kulttuuri
Liikunta- ja nuoriso

Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue

Elinvoima- ja osaamislautakunta

Ammatillinen koulutus
Lukiokoulutus
Työllisyys- ja kasvupalvelut
Vetovoima ja edunvalvonta
Elinkeinopalvelut
Strateginen hankekehitys

Asunto- ja kiinteistölautakunta

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka
Talonrakennushankkeet

Kaupunkiympäristön palvelualue

Yhdyskuntalautakunta

Kaupunkiympäristön suunnittelu
Kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito
Kestävä kaupunki

Joukkoliikennelautakunta

Joukkoliikenne

Konsernihallinto

Konsernihallinto
Yhteiset erät

Taseyksiköt

Vahinkorahasto
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos

KASVATUS- JA OPETUSLAUTAKUNTA

Kasvatus- ja opetuslautakunta vastaa varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen järjestämisestä. Lautakunta vastaa myös kaupungin koulutuspolitiikan suuntaviivojen määrittelystä ja ohjauksesta perus- ja esiopetuksen sekä varhaiskasvatuksen osalta. Kasvatus- ja opetuslautakunta tehtävänä on vastata oppivelvollisuuslain mukaisesta asuinkunnan ohjaus- ja valvontatehtävistä. Lisäksi sillä on vastuu yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnasta ja ohjauksesta.

Lautakunnan alainen toiminta koostuu kahdesta palvelukokonaisuudesta, jotka ovat varhaiskasvatus ja esiopetus sekä perusopetus. Lautakunnan toimintaan kuuluu myös osa palvelualueen yhteisten toimintojen kokonaisuudesta, mikä on kohdistettu Sivistyspalvelujen palvelualueen kahdelle lautakunnalle.

Kasvatus- ja opetuspalvelut ovat kunnalle lainsäädännössä määritellyt tehtäviä. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen sekä perusopetuksen lainsäädäntö määrittelee pääasiassa palvelujen järjestämistavan.

Toimintaympäristön muutokset

Tampereen kaupungin kasvu jatkuu väestönlisäyksen perustuessa kuntien välisen muuton ja maahanmuuton voittoon. Nettomaahanmuutto Tampereelle on ollut tasaisessa kasvussa. Muunkielisten määrä on tällä hetkellä noin yhdeksän prosenttia väestöstä. Muunkielinen väestö ei ole jakautunut tasaisesti kaupungin sisällä, vaan kaupunginosien välillä osuus vaihtelee alle 10 prosentista yli 20 prosenttiin. Muuttuvan väestörakenteen ja kasvun lisäksi asiakasodotukset ja palvelujen käyttötavat erilaistuvat ja palveluja on tarve kohdentaa ja muotoilla tarkemmin erilaisille käyttäjille. Kasvavat odotukset lisäävät sivistyspalvelujen kysyntää ja kirittävät palvelujen kehittämistä.

Varhaiskasvatuksen osallistumisaste on säilynyt korkeana, mutta ikäluokissa tapahtuvat muutokset heijastuvat palveluissa olevien lasten määrään. Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa lasten kokonaismäärä kasvaa vuonna 2024 maltillisesti, mutta alle 3-vuotiaiden osuus on kasvanut merkittävästi jo vuoden 2023 aikana noin 200 lapsella ja sen ennakoidaan kasvavan edelleen. Palvelusetelitoiminnassa lasten määrä on syyskuusta 2022 kasvanut noin 170 lapsella. Esiopetuksen osallistumisaste on säilynyt lähes ennallaan. Perusopetuksen oppilasmäärä on kasvanut edellisinä vuosina, vuonna 2024 oppilasmäärän kasvu näyttäisi tasaantuvan. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa lapsista keskimäärin hieman yli 13 prosentilla äidinkieli on muu kuin suomi. Perusopetuksessa monikielisten oppilaiden osuus on 17 prosenttia.

Lasten ja nuorten mielenterveyden ja hyvinvoinnin lisääntyneisiin haasteisiin vastaaminen on koko kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen yksi keskeisimmistä yhteisistä tehtävistä. Hyvinvointialueen aloitettua on edelleen tärkeää varmistaa toiminnan jatkuvuus yhdyspinnoilla liittyen erityisesti hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämiseen, varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen, kulttuuriin ja liikuntaan sekä nuorisopalveluihin. Palvelujen sujuvuutta ja jatkuvuutta yhdyspinnoilla varmistetaan vuoden 2024 aikana jatkamalla yhteistyötä arjen toimintaympäristöissä, verkostoissa ja erilaisissa työ- tai ohjausryhmissä.

Varhaiskasvatuksessa ja erityisopetuksessa työvoimapula on kasvanut viime vuosina. Toimialojen pito- ja vetovoimaisuutta ja koko kaupungin työnantajaimagoa on vahvistettava johdonmukaisesti myös vuonna 2024. Toimintaympäristön muutoksiin varautumista on lisäksi jatkettava. Edelleen esimerkiksi koronan, Ukrainan sodan, inflaation ja energiakriisin suorat ja

välilliset vaikutukset korostavat osataan turvallisuuden, riskienhallinnan ja varautumisen merkitystä jokaisella toiminnan tasolla. Turvattomuuden tunteen ja taloudellisen epävarmuuden lisääntyminen saattavat heikentää merkittävästi tamperelaisten hyvinvointia.

Toimintaympäristöstä on myös havaittavissa positiivisia ilmiöitä. Koronan jälkeen tarve sosiaaliselle kanssakäymiselle ja palvelujen sekä sisältöjen pariin on ollut suuri. Hyvinvointikyselyn tulosten mukaan tamperelaiset kokivat elämänlaatunsa, taloudellisen tilanteensa ja terveytensä aikaisempaa paremmaksi. Myös omaa asuinalueita pidettiin turvallisempina ja viihtyisämpinä kuin kaksi vuotta sitten. Toisaalta yksinäisyyden kokeminen ja psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus eivät ole juuri vähentyneet koronavuosista.

Sivistyspalvelujen palveluverkkosuunnitelmat linjaavat tulevaisuuden tarpeita ja investointeja. Palveluverkon osalta ennakoidaan tulevaa palvelutarvetta sekä huolehditaan siitä, että palveluverkko mahdollistaa terveelliset ja turvalliset olosuhteet kaikille käyttäjille. Perusparannusten yhteydessä huomioidaan myös mahdolliset väistötilat ja niiden ketjutukset, jotta vältetään ylimääräisiltä väistötilakustannuksilta. Palveluverkkosuunnitelmien ja rakennushankkeiden lähtökohtana ovat tilojen muuntojoustavuus ja monikäyttöisyys sekä omatoimikäytön mahdollistaminen, jolloin palveluverkkoja ja tilankäyttöä saadaan tehostettua.

Toiminnan tavoitteet

Vuoden 2024 talousarvio ja sen sisältämät vuosittaiset sitovat toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan 2030 ja Kalervo Kummolan pormestariohjelmaan. Kasvatus- ja opetuslautakunnalle kohdistuu vuonna 2024 yhteensä seitsemän sitovaa toiminnan tavoitetta.

Nro Talousarvion toiminnan tavoite 2024

1	1.-9. -luokkalaisten koulupäivän aikainen koettu hyvinvointi on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna (87,9 %)
5	Tamperelaisten liikkuminen ja harrastaminen on lisääntynyt keskeisissä kohteissa ¹ edelliseen vuoteen verrattuna
6	5. ja 8. -luokkalaisten fyysinen toimintakyky on vahvistunut edelliseen vuoteen verrattuna
8	Pienten lasten tuen saatavuus on parantunut toimintakauteen 2022-2023 verrattuna
10	Lasten ja nuorten turvallisuudentunne esiopetuksesta toiselle asteelle on vahvistunut ja kiusaaminen vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna
34	2., 7. ja 9-luokkalaisten oppimistulokset ² ovat parantuneet edelliseen vuoteen verrattuna
40	Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna

---

¹ Liikunnan ohjauspalveluiden osallistujamäärät, liikuntapaikkojen kävijämäärät sekä nuorten digitaalisen alustan kävijämäärät ja Monitoimitalon ryhmiin ja toimintaan osallistujat.

² Äidinkieli

Talous

Talousarviovalmistelussa on huomioitu lainsäädännön edellyttämät ja volyymikasvun aiheuttamat lisäkustannukset. Palvelutarpeen kasvu, tuen rakenteiden vahvistaminen, palvelusetelipäivähoidon indeksikorotukset ja kerroinmuutokset, kunta-alan pal-

kankorotukset ja muu kustannustason nousu sekä uusien ja peruskorjattujen tilojen valmistuminen aiheuttavat merkittäviä kustannuspaineita. Talousarviossa esitetään palvelujen toimintamenot aiempaa tarkemmalla tasolla ja valituissa palveluissa esitetään myös arvioitua suoritelmää ja yksikkö-

kustannukset. Näiden palvelujen talousarviovalmistelussa on huomioitu suoritelmäärien muutokset ja yksikkökustannusten muutosta tullaan seuraamaan vuosittain. Lautakunnan nettomenojen kasvu on 21,9 milj. euroa (+6,0 %) kuluvan vuoden muutettuun talousarvioon verrattuna.

KASVATUS- JA OPETUSLAUTAKUNTA

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot			
Myyntitulot	6 959	6 636	6 608
Maksutulot	10 703	7 557	8 067
Tuet ja avustukset	11 648	15 568	8 394
Vuokratulot	7	0	0
Muut toimintatulot	166	85	127
Toimintatulot yhteensä	29 484	29 846	23 196
Toimintamenot			
Henkilöstömenot	-190 686	-210 865	-215 022
Palvelujen ostot	-83 856	-89 021	-96 227
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 162	-10 066	-8 719
Avustukset	-14 028	-14 710	-14 601
Vuokramenot	-62 841	-67 355	-72 724
Muut toimintamenot	-280	-299	-262
Toimintamenot yhteensä	-357 853	-392 316	-407 555
Toimintakate	-328 369	-362 470	-384 359
Rahoitustulot ja -menot	41	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-1 891	-3 021	-3 615
Tilikauden tulos	-330 218	-365 491	-387 974

Edellisten vuosien tiedot eivät ole täysin vertailukelpoiset sivistyspalvelujen yhteisten erien kohdistusmuutoksista johtuen.

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024
Investointimenot	-1 371	-6 108	-2 432

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	Toiminta- tulot	Toiminta- menot	Toiminta- kate
Kasvatus- ja opetuslautakunta	23 196	-407 555	-384 359

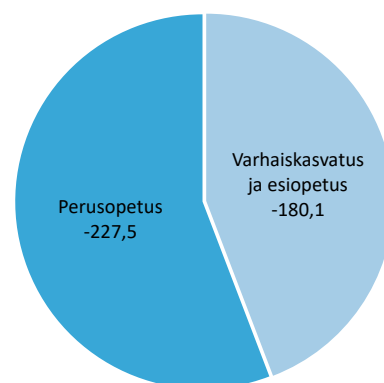

Investoinnit (1 000 euroa)	Investointi- menot	Rahoitus- osuudet	Netto- investoinnit
Kasvatus- ja opetuslautakunta	-2 432	0	-2 432

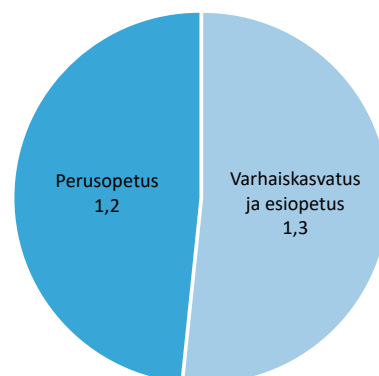
TOIMINTATULOT 23,2 M€

TOIMINTAMENOT 407,6 M€

INVESTOINNIT 2,4 M€

Varhaiskasvatus ja esiopetus

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuuteen kuuluvat kunnallinen ja yksityinen varhaiskasvatus ja esiopetus sekä lakisääteinen kotihoidontuki. Kunnan tulee järjestää varhaiskasvatustaan mukaista varhaiskasvatusta sekä perusopetuslain mukaista esiopetusta kaikille sitä tarvitseville lapsille. Elokuusta 2023 pidennetyn oppivelvollisuuden järjestämisvastuu esioppilaiden osalta siirtyi varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palveluryhmälle. Kunnallisena palveluna varhaiskasvatusta järjestetään päiväkotihoidon, perhepäivähoitoon ja avoimena varhaiskasvatuksena. Lisäksi järjestetään esiopetuksen jälkeistä varhaiskasvatusta ja esiopetusta täydentävää kerhotoimintaa sekä erityistä hoitoa ja opetusta tarvitsevien lasten yksikön (ERHO) palvelua. Yksityisen varhaiskasvatuksen tuottamisen vaihtoehdot ovat ostopalvelu, palveluseteli sekä yksityisen hoidon tuki ja kuntalisä.

Toiminnan painotukset ja keskeiset muutokset

Tasa-arvoa edistävillä toimenpiteillä vahvistetaan ja monipuolistetaan lapsiryhmille tarjottua tukea sekä vahvistetaan tuen tarjoamista lähipalveluna. Lisäksi varhaiskasvatustaan muutosilla 1.8.2022 liittyen lapsen oikeuteen varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen, tuen toteutukseen ja inklusiivisten periaatteiden noudattamiseen on vaikutuksia päiväkotipaikkojen määrään ja henkilöstöresurssiin. Toimenpiteenä on henkilöstöresurssin lisääminen huomioiden myönteisen erityiskohtelun alueelliset tarpeet. Las-

ten tuen vahvistaminen ja monikulttuuristen lasten määrän kasvu lisää avustajien, erityis- ja S2 -opettajien tarvetta. Nämä tekijät ja alle kolmivuotiaiden osuuden kasvu lisäävät resurssitarvetta arviolta 77 henkilötyövuodella. Lisäksi seurataan aktiivisesti uuden hallitusohjelman lapsi- ja perhepoliittisia linjauksia huomioiden vaikutukset varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintaan. Varhaiskasvatuksen henkilöstörakenteen uudistukseen varaudutaan pitkän aikavälin suunnitelmalla ja kustannusvaikutukset pyritään huomioimaan tulevien vuosien taloussuunnittelussa.

Varhaiskasvatusyksikön toimintasuunnitelman painopistealueet ovat lasten tuki ja leikki sekä digitaalisen osaamisen vahvistaminen. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnissa otetaan käyttöön valtakunnallinen laadunarviointijärjestelmä Valssi. Varhaiskasvatusyksiköissä laaditaan toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma päiväkotikohtaisesti.

Esiopetuksen lukuvuosisuunnitelman painopistealueet ovat yhteisöllinen toimintakulttuuri esi- ja alkuopetuksessa, tunne- ja vuorovaikutustaitojen edistäminen, tuki kasvun- ja opinpolulla sekä digitaalisen osaamisen vahvistaminen. Kielitietoisuutta tukemaan otetaan käyttöön Kielipeda-työväline. Esiopetuksessa laaditaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa yhdessä perusopetuksen kanssa. Esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2023.

Tampereen varhaiskasvatuksessa arvioidaan toimintaa ja laatua kansallisella, seudullisella, kunnallisella ja yksik-

kötasolla. Varhaiskasvatusyksiköiden arviointiprosessia vahvistetaan Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) ohjaamana. Toimintakaudella 2022–2023 otettiin käyttöön Tampereen kaupungin Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen arvioinnin ja laadunhallinnan käsikirja, jossa kuvataan varhaiskasvatuksen arvioinnin ja laadun kehittämisen kokonaisuus (arviointitiedon keräämisen tasot, arvioinnin vastuuryhmät ja arvioinnin toteuttaminen yksiköissä lasten, huoltajien sekä henkilökunnan osalta sekä kotialue toiminnan kehittämisen, toteuttamisen ja muutosjohtamisen kannalta merkittävät teemat).

Sähköisen toiminnanohjausjärjestelmä eVaka-Tampereen käyttöön otolla sujuvoitetaan sähköistä asiointia ja digitalisuutta. eVakan toimintojen kehitystyö etenee vaiheittain edelleen. Esiopetuksessa otettiin käyttöön eVaka elokuussa 2023.

Varhaiskasvatusyksikön johtajien ja apulaisjohtajien työhyvinvointia pyritään edistämään päivittämällä varhaiskasvatuksen johtamisen ja työhyvinvoinnin pitkän tähtäimen suunnitelma.

Vuoden 2024 uudet, valmistuvat päiväkodit ovat Kisapuiston ja Messukylän päiväkodit 1/2024 sekä Eteläpuiston ja Ojalan päiväkotit ja koulu 08/2024. Raholan päiväkodin ja Tasanteen perusparannukset valmistuvat 08/2024.

Kunnallisen varhaiskasvatuksen osuus palvelutuotannosta on 74 % ja yksityisen 26 %. Yksityisen varhaiskasvatuksen palvelutuotannon osuutta ei laajenneta vuoden 2024 aikana.

PALVELUJEN TOIMINTAMENOT

Palvelu	Toimintamenot*, 1 000 euroa	Suoritemäärä	Yksikkökustannus, euroa/laskennallinen lapsi**
Päiväkotihoido	118 151	8 435	14 007
Palvelusetelipäivähoito***	23 363	2 600	8 986
Esiopetus	13 330	1 950	6 836
Kotihoidontuki	10 129	3 725	2 719
Muu varhaiskasvatus	9 756	2 100	4 646
Yksityisen hoidon tuki	2 614		
Ostopalvelupäivähoito ja -esiopetus	1 666		
Perhepäivähoito	1 050		
Yhteensä	180 060		

* Palvelujen toimintamenot ovat laskennallisia ja ne tarkentuvat vuosisuunnitelmaan. Sisältää Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palveluryhmälle kohdistetut Sivistyspalvelujen yhteiset erät, yht. 0,9 milj. euroa.

** Laskennallisten lasten määrässä on huomioitu lasten ikärakenne ja muut hoitoisuuteen vaikuttavat tekijät kertoimien avulla.

*** Palvelusetelipäivähoidon ja kunnallisen päiväkotitoiminnan yksikkökustannuksia ei voi verrata keskenään, koska palvelusetelin kustannukset ovat kunnalle nettokustannuksia (asiakasmaksu tuottajalle) ja kunnallisen päiväkotitoiminnan kustannukset ovat bruttokustannuksia. Palvelusetelin arvon laskentaperusteet on määriteltävä yhteistyössä seutukuntien kanssa. Palvelusetelitoiminnan kustannukset eivät sisällä kaikkia kunnan järjestämisvastuusta aiheutuvia kuluja: esim. kaupungin yleishallinto-, erityisopettajapalvelut ja hankkeet, valvonta ja ohjaus sekä täydennyskoulutukset.

Käyttötalous, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot	13 324	10 404
Toimintamenot	-169 806	-180 060
Toimintakate	-156 482	-169 656

Investoinnit, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Investointimenot	-1 554	-1 256

Perusopetus

Perusopetus vastaa perusopetuslain mukaisen toiminnan järjestämisestä ja opetuksen kehittämisestä. Perusopetus tukee oppilaiden kasvua ihmisinä ja yhteiskunnan jäseninä sekä opettaa tarpeellisia tietoja ja taitoja. Perusopetus tuottaa kaikille saman jatko-opintokelpoisuuden. Perusopetuksen palvelukokonaisuuteen sisältyvät perusopetus, monikielisille oppilaille tarkoitettu perusopetukseen valmistava opetus, sairaalaopetus sekä koululais-ten aamu- ja iltapäivätoiminta.

Perusopetusta järjestetään suomen ja ruotsin kielen lisäksi englannin, ranskan ja saksan kielellä. Monikielisille oppilaille tarjotaan perusopetukseen valmistavaa opetusta. Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään 1.–2. luokan oppilaille sekä erityisopetuksen 1.–9. luokan oppilaille.

Toiminnan painotukset ja keskeiset muutokset

Perusopetuksen toiminnan painopiste on laadukkaan perustoiminnan toteuttamisessa. Oppilasmäärän kasvun tasaantumisesta huolimatta henkilöstömäärä kasvaa 55 henkilötyövuodella. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen vahvistaminen lähikouluperiaatteen mukaisesti lisää erityisopettajien, koulunkäynninohjaajien ja kouluvalmentajien määrää. Vahvistetaan alueellista tasa-arvoa huomioimalla myönteisen erityiskohdelun alueelliset tarpeet. Lisääntyvä maahanmuutto kasvattaa valmistavan opettajien, S2-opettajien sekä oman äidinkielen opettajien tarvetta.

Kehittämisen teemat painottuvat erityisesti ekososiaaliseen sivistykseen, tunne- ja vuorovaikutustaitoihin,

oppimisen tukeen sekä vertaisoppimisen ja osaamisen kehittämisen tutormallin toteuttamiseen. Vuoden 2024 tärkeänä teemana on myös digitaalisten työvälineiden määrän kasvattaminen oppilaille.

Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen opetus käynnistyi perusopetuksen 4. ja 6. vuosiluokilla lukuvuonna 2023-2024. Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataidoille on laadittu oma opetussuunnitelma ja opetusmateriaalipaketti. Opetuksen kautta käsitellään mm. oppilaiden tunteiden ja vahvuuksien tunnistamista, ilmapiiriin ja yhteishengen vahvistamista. Ekososiaalinen sivistystoimii kokoavana käsitteenä vastuullisuuden, kohtuullisuuden ja ihmistenvälisyyden kehittämiseen.

Kolmiportaisen tuen saatavuutta toteutetaan tuen toimintasuunnitelman kautta. Opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan lähikoulussa tai koulupolun tiimin alueella kaikille erityisen tuen oppilaille. Opetuksen toteuttamista ja henkilöstön osaamista tuetaan matalan kynnyksen konsultaatiolla ja opettajien mentorointimallilla. Henkilöstön vertaisoppimista ja osaamisen kehittämistä tuetaan perusopetuksen tutormallin kautta. Henkilöstön osaamista tukee noin 80 tutoria.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita päivitettiin. Lukuvuonna 2023-2024 opetussuunnitelma yhdenmukaistaa koulujen keinoja tunnistaa ja auttaa oppilaita, joilla on haasteita käydä säännöllisesti koulussa. Tampereella ennaltaehkäistään koulupoissaoloja ottamalla käyttöön läsnäolon tukemisen ja poissaoloihin seurannan toimintamalli. Turvallista koulun arkea tuetaan

nuorten jengiytymisen ja rikollisuuden ehkäisemistä käsittelevällä projektilla. Projekti perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön, johon kuuluu toimijoita niin koulusta, poliisista, sosiaalitoimesta, terveystoimesta kuin nuorisotoimesta.

Perusopetuksen kouluilla on kaupunkikohtaisia kehittämistehtäviä. Sammon koulu on harrastamisen ja liikkumisen, Vuoreksen koulu yhteisöllisen toimintakulttuurin, Ahvenisjärven koulu oppimisympäristöjen ja digitaalisuuden ja Etelä-Hervannan koulu nivelvaiheen kehittäjäkoulu. Lisäksi Linnainmaan koulu kehittää oppimisen tukea ja ohjausta, Fista globaalia kestävästä elämäntapaa ja Hatanpään koulu työelämäkasvatusta. Lisäksi Pispalan ja Kaukajärven kouluissa toteutetaan esiopetuksen ja vuosiluokkien 1-2 liikunnan lisäämisen pilottihanke. Pilotissa keskitytään erityisesti vähän liikkuvien lapsien liikunnan lisäämiseen monipuolisilla keinoin.

Valtakunnallisessa DigiOne-hankkeessa kehitetään ja digitalisoidaan perusopetuksen prosesseja sekä luodaan toimialalle uutta digitaalista palvelualustaa. Koulujen laitekantaa vahvistetaan hankkimalla kaikkien 6. luokkalaisten käyttöön kannettavat tietokoneet.

Vuonna 2024 koulujen perusparannuksista valmistuvat Messukylän ja Härmälän koulut. Eteläpuiston uusi koulu valmistuu keväällä ja Ojalan koulu otetaan käyttöön kesällä 2024. Lamminpään koulun uudisrakentaminen ja Kissamaan koulun perusparannus käynnistyvät keväällä 2024.

PALVELUJEN TOIMINTAMENOT

Palvelu	Toimintamenot*, 1 000 euroa	Suoritemäärä	Yksikkökustannus, euroa/oppilas**
Perusopetus 1-9	184 642	18 132	10 183
Kotikuntakorvaukset, muu tuotanto	15 785		
Pidennetty oppivelvollisuus	10 212	382	26 733
Aamu- ja iltapäivätoiminta	6 533	3 417	1 912
Maahanmuuttajien valmistava opetus	5 252	293	17 924
Harrastaminen ja liikunta	1 791		
Sairaalaopetus	1 348		
Muut perusopetuksen palv., muu tuotanto	1 044		
Kaksikielinen esiopetus	890		
Yhteensä	227 496		

* Palvelujen toimintamenot ovat laskennallisia ja ne tarkentuvat vuosisuunnitelmaan. Sisältää Perusopetuksen palveluryhmälle kohdistetut Sivistyspalvelujen yhteiset erät, yht. 1,1 milj. euroa

** oppilasmäärän vuosikeskiarvio (kevät- ja syyslukukausi)

Käyttötalous, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot	16 522	12 792
Toimintamenot	-222 511	-227 496
Toimintakate	-205 989	-214 703

Investoinnit, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Investointimenot	-4 554	-1 176

KULTTUURI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan tehtävänä on järjestää kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut sisältäen taiteen perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön palvelut. Kulttuuri ja vapaa-aikalautakunta vastaa kaupungin kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan suunta- viivojen määrittelystä ja ohjauksesta. Lautakunta toimii ehkäisevästä päihde- työstä vastaavana kuntalain mukaisena toimielimenä.

Lautakunnan alainen toiminta koostuu kahdesta palvelukokonaisuudesta, jotka ovat kulttuuri sekä liikunta- ja nuorisopalvelut. Lautakunnan toimintaan kuuluu myös osa palvelualueen yhteisten toimintojen kokonaisuudesta, mikä on kohdistettu Sivistyspalvelujen palvelualueen kahdelle lautakunnalle. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kokonaisuudessa yhteiset palvelut sisältävät hyvinvoinnin ja terveyden, osallisuuden ja yhteisöllisyyden sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistyön. Uusi Hyvinvoinnin kehitysohjelma sisältyy kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan talousarvioon.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut ovat kunnalle lainsäädännössä määriteltyjä tehtäviä. Kulttuuripalveluissa sekä liikunta- ja nuorisopalveluissa kunnalla on suuret mahdollisuudet itse määrittellä palvelujen sisältö ja laajuus.

Toimintaympäristön muutokset

Tampereen kaupungin kasvu jatkuu väestönlisäyksen perustuessa kuntien välisen muuton ja maahanmuuton voittoon. Nettomaahanmuutto Tampereelle on ollut tasaisessa kasvussa. Muunkielisten määrä on tällä hetkellä noin yhdeksän prosenttia väestöstä. Muunkielinen väestö ei ole jakautunut

tasaisesti kaupungin sisällä, vaan kaupunginosien välillä osuus vaihtelee alle 10 prosentista yli 20 prosenttiin. Myös ikääntyneen väestön osuuden kasvu jatkuu samalla, kun syntyvyys on vähentynyt.

Kasvavan asukasluvun ja muuttuvan väestörakenteen lisäksi asiakasodotukset ja palvelujen käyttötavat erilaistuvat ja palveluja on tarve kohdentaa ja muotoilla tarkemmin erilaisille käyttäjille. Elämysten, yhdessä olemisen ja sosiaalisen pääoman merkitys yhteiskunnassa on korostunut. Kulttuurin ja vapaa-ajan kohteissa tämä näyttäytyy kasvaneina kävijämäärinä ja asiakasodotuksina.

Lasten ja nuorten mielenterveyden ja hyvinvoinnin lisääntyneisiin haasteisiin vastaaminen on koko kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen yksi keskeisimmistä yhteisistä tehtävistä. Hyvinvointialueen aloitettua on edelleen tärkeää varmistaa toiminnan jatkuvuus yhdyspinnoilla liittyen erityisesti hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämiseen, varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen, kulttuuriin ja liikuntaan sekä nuorisopalveluihin. Palvelujen sujuvuutta ja jatkuvuutta yhdyspinnoilla varmistetaan vuoden 2024 aikana jatkamalla yhteistyötä arjen toimintaympäristöissä, verkostoissa ja erilaisissa työ- tai ohjausryhmissä.

Valtion rahoituksen väheneminen ja rakenteelliset uudistukset vähentävät paitsi kaupungin valtionosuuksia, myös uhkaavat useiden avustusyhteisöjen toiminnan mahdollisuuksia. Yhteisöjen toimintaa hankaloittava pula toimintatiloista jatkuu edelleen.

Rakennusten kuntoon liittyvät ongelmat hankaloittavat kulttuurin sekä liikunnan ja nuorison palveluryhmien toimintaa ja tulevaisuuden suunnittelua.

Toimintaympäristöstä on myös havaittavissa positiivisia ilmiöitä. Koronan jälkeen tarve sosiaaliselle kanssakäymiselle ja palvelujen sekä sisältöjen pariin on ollut suuri. Hyvinvointikyselyn tulosten mukaan tamperelaiset kokivat elämänlaatunsa, taloudellisen tilanteensa ja terveytensä aikaisempaa paremmaksi. Myös omaa asuinalueita pidettiin turvallisempina ja viihtyisämpinä kuin kaksi vuotta sitten. Toisaalta yksinäisyyden kokeminen ja psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus eivät ole juuri vähentyneet koronavuosisista.

Sivistyspalvelujen palveluverkkosuunnitelmat linjaavat tulevaisuuden tarpeita ja investointeja. Palveluverkon osalta ennakoidaan tulevaa palvelutarvetta sekä huolehditaan siitä, että palveluverkko mahdollistaa terveelliset ja turvalliset olosuhteet kaikille käyttäjille. Perusparannusten yhteydessä huomioidaan myös mahdolliset väistötilat ja niiden ketjutukset, jotta vältytään ylimääräisiltä väistötilakustannuksilta. Palveluverkkosuunnitelmien ja rakennushankkeiden lähtökohtana ovat tilojen muuntojoustavuus ja monikäyttöisyys sekä omatoimikäytön mahdollistaminen, jolloin palveluverkkoja ja tilankäyttöä saadaan tehostettua.

Toiminnan tavoitteet

Vuoden 2024 talousarvio ja sen sisältämät vuosittaiset sitovat toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan 2030 ja Kalervo Kummolan pormestariohjelmaan. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalle kohdistuu vuonna 2024 yhteensä kahdeksan sitovaa toiminnan tavoitetta.

Talous

Talousarviovalmistelussa on huomioitu kunta-alan palkankorotukset ja muu kustannustason nousu sekä uusien ja peruskorjattujen tilojen aiheuttama merkittävä vuokratilustusten kasvu. Lisäksi on varauduttu mm. taidekaari-toiminnan laajentamiseen, uimahallimaksujen hinnoittelun uudistamiseen sekä nuorisopalvelujen ja liikuntaolo-

suhteiden vahvistamiseen. Talousarviossa esitetään palvelujen toimintamenot aiempaa tarkemmalla tasolla. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan talousarvioon sisältyy kaupunginvaltuustoon nähden erikseen sitova uusi Hyvinvoinnin kehitysohjelma. Nettomenojen kasvu on 10,6 milj. euroa (+10,2 %) kuluvan vuoden muutettuun talousarvioon verrattuna. Vuosina

2024-2025 varaudutaan avustamaan Tampereen Teatterin perusparannushanketta enintään samalla summalla, mitä opetus- ja kulttuuriministeriö hanketta avustaa, enintään kuitenkin 15 milj. eurolla. Vuoden 2024 investoinneissa on varauduttu 7,5 milj. euron investointiavustukseen. Tampereen Työväen Teatterin peruskorjaukseen varaudutaan tulevaisuudessa.

Nro Talousarvion toiminnan tavoite 2024

-
- 2 Aikuisten päihteiden omakäytön koettu haittaavuus on vähentynyt vuoteen 2022 verrattuna (12,7 %)
  - 5 Tamperelaisten liikkuminen ja harrastaminen on lisääntynyt keskeisissä kohteissa¹ edelliseen vuoteen verrattuna
  - 10 Lasten ja nuorten turvallisuudentunne esiopetuksesta toiselle asteelle on vahvistunut ja kiusaaminen vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna
  - 17 Kokemus asuinalueen yhteisöllisyydestä ja auttamishalusta on vahvistunut vuoteen 2021 verrattuna (ka yhteisöllisyys 3,0 ja ka auttamishalu 2,4)
  - 18 Osallistumismahdollisuuksien tunnettuus on kasvanut vuoteen 2022 verrattuna ja käyntimäärät osallistumisalustoilla² ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna
  - 19 Kävijämäärät keskeisissä kohteissa³ ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna
  - 20 Yleisarvosana Tampereesta tapahtumia ja kulttuuria tukevana ja edistävänä kaupunkina on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna
  - 40 Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna
-

¹ Liikunnan ohjauspalveluiden osallistujamäärät, liikuntapaikkojen kävijämäärät sekä nuorten digitaalisen alustan kävijämäärät ja Monitoimitalon ryhmiin ja toimintaan osallistujat.

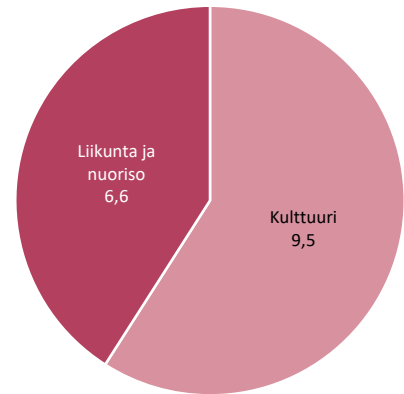
² Tampere.fi-verkkosivujen ja Tampere.Finland-sovelluksen Osallistu ja vaikuta-osioiden yhteenlaskettu käyntimäärä

³ Särkänniemi, Nokia Arena, Tampere-talo, kirjastot, keskeiset museot, teatterit ja festivaalit

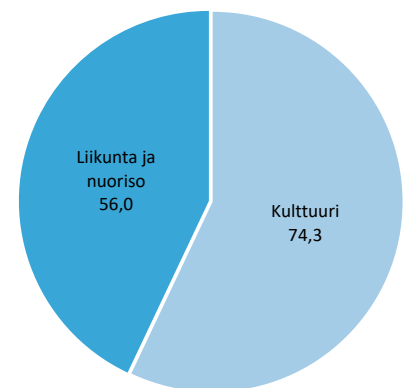
KULTTUURI- JA VAPAA-AIKALAUTAKUNTA

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot			
Myyntitulot	3 521	2 869	2 914
Maksutulot	10 139	9 993	9 693
Tuet ja avustukset	1 807	1 691	1 572
Vuokratulot	966	1 234	1 233
Muut toimintatulot	771	713	709
Toimintatulot yhteensä	17 204	16 499	16 121
Valmistus omaan käyttöön	60	0	0
Toimintamenot			
Henkilöstömenot	-41 062	-44 663	-46 479
Palvelujen ostot	-14 521	-15 099	-16 202
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 363	-4 706	-4 875
Avustukset	-15 647	-19 024	-19 694
Vuokramenot	-33 816	-35 442	-41 736
Muut toimintamenot	-1 044	-1 183	-1 342
Toimintamenot yhteensä	-111 394	-120 116	-130 328
Toimintakate	-94 190	-103 617	-114 207
Rahoitustulot ja -menot	-5	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-3 512	-4 425	-4 979
Tilikauden tulos	-97 706	-108 042	-119 186

TOIMINTATULOT 16,1 M€

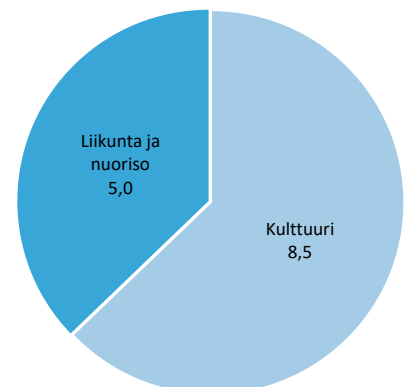
TOIMINTAMENOT 130,3 M€

Edellisten vuosien tiedot eivät ole täysin vertailukelpoiset sivistyspalvelujen yhteisten erien kohdistusmuutoksista johtuen.

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024
Investointimenot	-4 565	-12 982	-13 450
Rahoitusosuudet	20	0	0
Nettoinvestoinnit	-4 545	-12 982	-13 450

INVESTOINNIT 13,5 M€

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	Toimintatulot	Toimintamenot	Toimintakate
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	16 121	-129 753	-113 632
Hyvinvoinnin kehitysohjelma		-500	-500
Hiedanranta		-75	-75
Investoinnit (1 000 euroa)	Investointimenot	Rahoitusosuudet	Nettoinvestoinnit
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	-13 450	0	-13 450

Kulttuuri

Palvelukokonaisuudessa vastataan laisaa kunnille osoitettujen kulttuuri- ja kirjastopalvelujen järjestämisestä. Lisäksi järjestetään valtionosuuksiin oikeuttavia, kaupungin kulttuurielämän ja vetovoiman kannalta merkittäviä museo-, orkesteri-, taiteen perusopetus- ja vapaan sivistystyön palveluja näitä ohjaavien lakien määrittelemällä tavalla. Opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämällä museoilla ja kirjastoilla on lakisääteisiä valtakunnallisesti rahoitettuja tehtäviä, joita Tampereella toteuttavat kaupunginkirjasto sekä Tampereen museot. Tampereen seudun työväenopisto tuottaa vapaan sivistystyön palvelut myös Ylöjärvelle kaupunkien välisen sopimuksen mukaisesti. Oman toiminnan lisäksi palveluja mahdollistetaan avustuksilla.

Toiminnan painotukset ja keskeiset muutokset

Palveluryhmän toiminnan keskiössä on laadukas työ sisältöjen ja asiakkaiden parissa viime vuosia vääntäneiden muutosten ja poikkeusolojen jälkeen. Perustyön ohella tavoitteena on vahvistaa yhdenvertaisuutta ja kulttuuritoimijoiden toimintaedellytyksiä ja löytää ratkaisuja kulttuurin tilahaasteisiin.

Toiminnassa pyritään löytämään keinoja ei-käyttäjien tavoittamiseen ja

kulttuurin alueellisen yhdenvertaisuuden lisäämiseen. Haastavassa taloudellisessa tilanteessa olevien kulttuuriosallisuutta vahvistetaan vakiinnuttamalla Kaikukortti-toiminta. Kulttuurikasvatusohjelma Taidekaarta laajennetaan 3-4-vuotiaisiin. Kotouttavaa kulttuuritoimintaa vahvistetaan. Yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa kehitetään. Työtä ekososiaalisen sivistyksen teemojen parissa jatketaan.

Kasvavia asiakasmääriä pyritään palvelemaan entistäkin paremmin asiakaspalvelua, asiakaskokemusta ja markkinointia kehittämällä. Museoiden ja orkesterin ohjelmistossa nähdään valtakunnallisesti ja kansainvälisesti kiinnostavia avauksia. Tampereen seudun työväenopisto juhlistaa 125-vuotista historiaansa seminaarisarjalla. Kirjasto on mukana valtakunnallisen e-kirjaston valmistelussa. Piki-kirjastojen yhteistoimintaa ja tavoitteita tarkastellaan suhteessa Tampereen kaupunginkirjaston alueelliseen kehittämistehtävään. Vuoreksen kirjaston avaamista vuonna 2025 selvitetään vuoden 2025 talousarviovalmistelun yhteydessä. Palveluryhmä osallistuu valtakunnallisen sivistyksen teemavuoden toteutukseen ja valmistelee tulevien vuosien juhla- ja operaatio Pirkanmaa -projekti päättyä ja huipentuu katukuvassa näky-

vään mittavaan Pirkanmaan yhteiseen yhteisötaideteokseen.

Palveluverkon kehittämistä jatketaan syksyllä 2023 hyväksyttävän palveluverkkosuunnitelman mukaisesti. Tullikamarin ja Nekalan koulun remonttien jälkeiseen aikaan valmistaudutaan käynnistämällä operaattorikilpailutukset. Museoiden ja kokoelmakeskuksen tilaratkaisuja edistetään. Hiedanrannan kulttuuritalakokonaisuuden suunnittelu etenee. Härmälän kirjasto on suljettu remontin vuoksi, ja Kuuselakeskuksen varausten noutopiste ja kirjastoauton pysäkki korvaavat palvelua alueella.

Palveluryhmä osallistuu tiiviisti kaupungin kehittämisohjelmien toteutukseen. Keskeisiä kehittämiskokonaisuuksia ovat Elämystalouden kehitysohjelma, hyvinvointiohjelma, Viiden keskusta sekä älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelma. Organisaation kehittämistä jatketaan tukemaan toiminnan vaikuttavaa ja taloudellista järjestämistä. Erityisenä kehittämisaikana ovat hallinnon prosessit ja henkilöstöjohtamisen tukeminen. Kulttuuripalvelujen kustannus- ja toimintatietoa kehitetään kuuden suurimman kaupungin uudella yhteistyöprojektilla.

Palvelu	Toimintamenot*, 1 000 euroa
Avustukset ja muu tuotanto Kulttuuri	18 588
Avoimet kirjastopalvelut	12 320
Museoiden näyttelypalvelut	11 819
Konsertit ja muu tapahtumatoiminta	8 885
Museoiden kokoelmapalvelut	5 348
Vapaan sivistystyön palvelut	4 569
Kirjaston kokoelmapalvelut	2 949
Kulttuuritalot ja tapahtumat	1 794
Lastenkulttuuripalvelut	1 500
Hakeutuvat kirjastopalvelut	1 228
Maakuntamuseo- ja kulttuuriympäristöpalv	1 069
Kulttuurin projektit	940
Taiteen perusopetus	791
Kohdennetut kulttuuripalvelut	714
Musiikkijuhlat	672
Tallenteet ja streamaukset	467
Kirjastojen alueellinen kehittäminen	320
Aluetaidemuseotoiminta	276
Kulttuurin tekijöiden tukeminen	105
Yhteensä	74 356

* Palvelujen toimintamenot ovat laskennallisia ja ne tarkentuvat vuosisuunnitelmaan. Sisältää Kulttuurin palveluryhmälle kohdistetut Sivistyspalvelujen yhteiset erät, yht. 3,3 milj. euroa.

Käyttötalous, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot	9 448	9 520
Toimintamenot	-71 046	-74 356
Toimintakate	-61 597	-64 836

Investoinnit, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024*
Investointimenot	-1 802	-8 450

* Investointimenot sisältävät varautumisen 7,5 milj. euron investointiavustukseen Tampereen teatterin perusparannushankkeelle.

Liikunta ja nuorisot

Palvelukokonaisuuden tehtävä on tamperelaisten aktiivisen elämäntavan edistäminen. Palvelukokonaisuus vastaa liikunta- ja nuorisolaissa kunnalle osoitettujen liikuntapalvelujen ja nuorisotyön järjestämisestä. Sisä- ja ulkoliikunnan olosuhteilla sekä liikunnan ohjauksella mahdollistetaan asukkaiden omaehtoinen liikkuminen, seurojen yhteisöllistä harjoitus- ja kilpailutoimintaa sekä liikunnan ja kulttuurin tapahtumia. Toiminta-avustuksilla tuetaan tamperelaisten järjestöjen toimintaedellytyksiä. Nuorisotyön tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta, osallisuutta, vaikuttamismahdollisuuksia ja nuorten edellytyksiä toimia yhteiskunnassa sekä tuottaa matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia ja toimintaa vapaa-ajalla.

Toiminnan painotukset ja keskeiset muutokset

Liikuntaolosuhteita parannetaan vuoden 2024 aikana merkittävästi. Tammen stadion otetaan käyttöön, Kaupin pesäpallo- ja hiihtostadionin oheistilat

valmistuvat ja koko alueen kehittämisen jatkuu, Hakametsän Sport Campuksen suunnittelutyö etenee ja ensimmäiset maasiirtotyöt mahdollisesti alkavat. Tekojäät Hervantaan ja Lielahteen otetaan käyttöön. Hervannan jäähallin remontti valmistuu. Vuoden 2024 merkittävin tapahtuma on nuorten U18 koripallon EM-kilpailut. Tapah-tumissa palveluryhmän vastuulla on laadukkaiden olosuhteiden luominen kisajärjestäjien käyttöön. Lisäksi erilaiset konsertit monipuolistavat liikunnan olosuhteiden käyttöä eri puolilla kaupunkia.

Vuonna 2024 uudet nuorisot-ohjaajien vakanssit mahdollistavat mm. nuorisotyön käynnistämisen Vuoreksen alueella sekä Koskikeskuksen uuden nuorisotilan toiminnan käynnistämisen. Lisäksi avauksia tehdään toiselle asteelle koulunuorisotyön kehittämiseksi ammatillisella puolella. Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta laajenee.

Liikunnan ja nuorisot matalan kynnyksen harrastustoiminnan avustuskokonaisuus muutetaan ympä-

rivuotiseksi (hakuaika avustuksille 1.1.2024.-30.9.2024). Matalan kynnyksen harrastustoiminnan avustuskokonaisuutta kasvatetaan, jonka ansiosta saadaan tuettua lisää nuorisotyön matalan kynnyksen toimintoja.

Liikunta- ja nuorisotpalvelujen varaus- ja hinnoittelutoimintaa kehitetään vuoden 2024 aikana entistä asiakasystävällisemmäksi ja selkeälukuisemmaksi. Uimahallimaksujen hinnoittelua uudistetaan siten, että yli 65-vuotiaiden päiväaikaisten (ma-pe klo: 9-15) uintivuorot ovat maksuttomia. Lisäksi otetaan käyttöön uusi edullinen kausiranneke, jonka myötä kaikkien kuntalaisten uintimaksuja alennetaan yhdenvertaisen liikunnan lisäämisen edistämiseksi.

Palvelu	Toimintamenot*, 1 000 euroa
Ulkoliikuntapalvelut	14 155
Sisäliikuntapalvelut	13 107
Uimahallipalvelut	9 829
Jäähallipalvelut	7 586
Kasvatuksellinen ohjaustoiminta	3 532
Avustukset ja muu tuotanto Liikunta ja nuoriso	2 440
Harrastaminen ja omaehtoisen toiminnan tukeminen	2 437
Sosiaalinen vahvistaminen	2 121
Liikunnan ohjauspalvelut	765
Yhteensä	55 972

* Palvelujen toimintamenot ovat laskennallisia ja ne tarkentuvat vuosisuunnitelmaan. Sisältää Liikunta ja nuoriso palveluryhmälle kohdistetut Sivistyspalvelujen yhteiset erät, yht. 2,5 milj. euroa

Käyttötalous, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot	7 051	6 601
Toimintamenot	-49 071	-55 972
Toimintakate	-42 020	-49 371

Investoinnit, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Investointimenot	-11 180	-5 000

ELINVOIMA- JA OSAAMISLAUTAKUNTA

Elinvoima- ja osaamislautakunnan tehtävänä on järjestää osaamisen ja elinkeinojen edistämisen palvelut. Näitä palveluja ovat toisen asteen koulutus sekä osaamisen, elinkeinojen ja työllisyyden edistäminen.

Lautakunta vastaa maaseutuhallinnon paikallisten viranomaistehtävien järjestämisestä, ohjaa työllisyys- ja elinkeinopolitiikan linjauksia ja seuraa niiden toteutumista. Lautakunta vastaa toisen asteen koulutuksen koulutuspolitiikan suuntaviivojen määrittelystä sekä koulutuspoliittisesta ohjauksesta. Lautakunta vastaa oppivelvollisuuslain mukaisesta asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuusta perusopetuksen jälkeisen koulutuksen osalta.

Elinvoima- ja osaamislautakunnalla on lisäksi palveluun liittyviä erityistehtäviä.

Toimintaympäristön muutokset

Tampereen talouden näkymät vuodelle 2024 ovat muiden suurten kaupunkien tapaan heikentymässä, vaikka valtiovarainministeriö arvioi bruttokansantuotteen kasvavan 1,4 % vuonna 2024. Talouden tasapainossa pitäminen näyttäytyy aiempia vuosia vaikeampana ja epävarmuustekijät heijastuvat myös työmarkkinoille.

Kuluvan vuoden aikana työttömyys on kääntynyt hienoiseen nousuun. Muutokset ovat kuitenkin olleet maltillisia ja työllisyyden kasvun ennustetaan jatkuvan jälleen vuonna 2024. Tampereen työttömyysaste oli heinäkuussa 11,9 prosenttia (07/2022; 11,3 %). Hei-

kentävä huoltosuhde ja pula osaavasta työvoimasta pitävät jatkossakin työvoiman kysynnän korkealla.

Työvoimapaalvelut siirtyvät valtiolta kunnille vuoden 2025 alussa. Tampereen seudulla valmistellaan TE-palvelujen järjestämismallia siten, että Tampere toimisi yhteistoiminta-alueen vastuukuntana. Työllisyysalueen yhteisenä toimielimenä toimisi 2025 alkaen elinvoima- ja osaamislautakunta. Lisäksi palveluryhmässä valmistaudutaan kotoutumisen kokonaisuudistukseen 2025.

Toisella asteella opiskelijoiden sekä henkilöstön hyvinvointiin panostetaan edelleen ja yhteistyötä toimijoiden välillä edistetään. Tampereen kaupungin lukioiden opiskelijamäärä kasvaa edelleen sekä aloituspaikkalisäysten että opiskeluaikojen pidentymisen vuoksi. Ammatillisessa koulutuksessa kehitetään mallia, jonka avulla tulevaisuuden osaamistarpeisiin kyetään vastaamaan paremmin.

Kaupungin kansainvälistymisen ja elämystalouden kehittämistä jatketaan kestävyys huomioiden. Vuoden 2024 alussa käynnistyy uusi Welcoming City -kehitysohjelma, jonka tavoitteena on edesauttaa Tampereen muutosta kansainväliseksi kaupungiksi ja varmistaa osaltaan Tampereen elinkeinoelämän toiminta- ja kilpailukykyä.

Kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen välistä yhdyspintatyötä vahvistetaan. Merkittävimmät yhdyspinnat hyvinvointialueen kanssa ovat työllisyyspalveluissa, maahanmuutossa, kotoutumispalveluissa, opiskelijahuollossa sekä asuntopolitiikassa.

Toiminnan tavoitteet

Vuoden 2024 talousarvio ja sen sisältämät vuosittaiset sitovat toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan 2030 ja Kalervo Kummolan pormestariohjelmaan. Elinvoima- ja osaamislautakunnalle kohdistuu vuonna 2024 yhteensä 16 sitovaa toiminnan tavoitetta.

Talous

Elinvoima- ja osaamislautakunnan talous muodostuu kuudesta palveluryhmästä: Ammatillinen koulutus, Lukio-koulutus, Työllisyys- ja kasvupalvelut, Elinkeinopalvelut, Vetovoima ja edunvalvonta sekä Kehitysohjelmat. Toimintatulot muodostuvat pääosin Ammatillisen koulutuksen valtionosuustuloista sekä Työllisyys- ja kasvupalveluihin kohdistuvista palkka- ja työllistämistuista. Ammatillisen koulutuksen vuoden 2024 valtionosuudeksi on arvioitu 97,3 milj. euroa. Tulo- ja menoarviot oikaistaan loppuvuonna saatavan vuoden 2024 suoritepäätöksen mukaisesti. Maksettaviin avustuksiin sisältyy työmarkkinatuen kuntaosuus (-24,5 milj. euroa) sekä vuosisuunnitelman yhteydessä päätettävät lautakunnan myöntämät kumppanuusavustukset. Investointimenot (-2,1 milj. euroa) kohdistuvat ammatilliseen koulutuksen sekä lukiokoulutuksen toimintaan.

Nro Talousarvion toiminnan tavoite 2024

-
- 7 Oppivelvollisuuden piiriin kuulumattomien, vailla ammatillista tutkintoa olevien perustutkinto-opiskelijoiden, negatiiviset eroamiset ovat vähentyneet edelliseen vuoteen verrattuna
- 10 Lasten ja nuorten turvallisuudentunne esiopetuksesta toiselle asteelle on vahvistunut ja kiusaaminen vähentynyt edelliseen vuoteen verrattuna
- 11 Laajan työttömyysasteen¹ kehitys on nuorten ja ulkomaalaisten osalta kuuden suurimman kaupungin keskiarvon tasolla
- 12 Työllistymistä edistävän palvelun perusteella työmarkkinatukea² saa Tampereella keskimäärin vähintään 3000 henkilöä kuukaudessa
- 19 Kävijämäärät keskeisissä kohteissa³ ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna
- 20 Yleisarvosana Tampereesta tapahtumia ja kulttuuria tukevana ja edistävänä kaupunkina on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna
- 21 Aloittavien startup-yritysten määrä ja niiden henkilöstömäärä ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna
- 22 Mielikuva Tampereen onnistumisesta innovaatioiden tukemisessa on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna
- 28 Kansainvälisten opiskelijoiden hakijamäärä Tampereen korkeakouluuyhteisön tutkinto-ohjelmiin on kasvanut vuoteen 2022 verrattuna
- 29 Työllisyyskokeilun aikana työllistyneiden kokonaismäärä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna
- 30 Ammatillisen tutkinnon⁴ on suorittanut vähintään 3200 opiskelijaa ja tutkinnon osia tai sitä pienempiä kokonaisuuksia on suorittanut vähintään 1500 opiskelijaa.
- 31 Keskustan kävijämäärä on kasvanut 5 % vuoteen 2023 verrattuna
- 32 Tampere-Pirkkalan matkustajalentojen määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna
- 33 Tampere on Suomen suosituin opiskelukaupunki
- 35 Vihreän ja digitaalisen siirtymän investointien houkuttelua on tuettu toteuttamalla tärkeimpiä uusia energia-arvoketjuja koskeva mallinnus sekä edistämällä vihreän siruvalmistuksen alueellista sijoittumista.
- 40 Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna
-

¹ Laaja työttömyysaste pitää sisällään työttömät työnhakijat ja erilaisten työllisyyspalveluiden piirissä olevat henkilöt.

² Työmarkkinatukea voi saada työttömyyden tai työllistymistä edistävän palvelun (mm. työnhaun tuki, osaamisen kehittäminen ja kuntoutus) perusteella. Kunta ei maksa työmarkkinatuen kuntaosuutta siltä ajalta, jolloin työmarkkinatukea saava henkilö osallistuu työllistymistä edistäviin palveluihin.

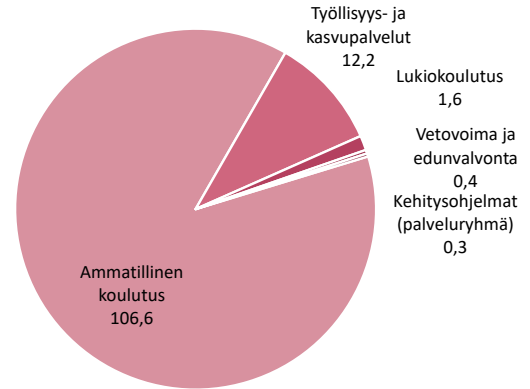
³ Särkänniemi, Nokia Arena, Tampere-talo, kirjastot, keskeiset museot, teatterit ja festivaalit

⁴ perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon

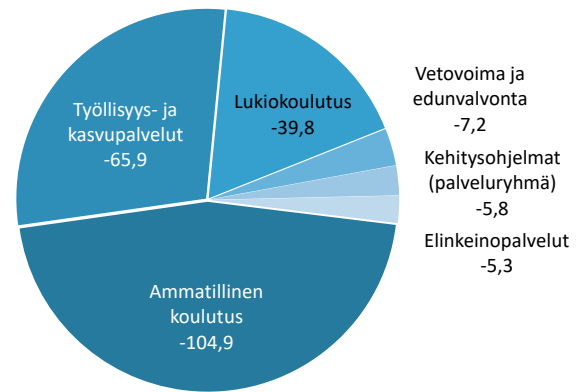
ELINVOIMA- JA OSAAMISLAUTAKUNTA

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot			
Myyntitulot	100 928	109 010	108 242
Maksutulot	671	558	573
Tuet ja avustukset	10 685	11 756	11 959
Vuokratulot	447	377	239
Muut toimintatulot	306	40	67
Toimintatulot yhteensä	113 037	121 741	121 081
Toimintamenot			
Henkilöstömenot	-107 422	-117 025	-116 482
Palvelujen ostot	-34 128	-40 720	-43 451
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 169	-7 870	-8 178
Avustukset	-29 621	-28 001	-28 484
Vuokramenot	-26 059	-29 416	-31 579
Muut toimintamenot	-601	-937	-726
Toimintamenot yhteensä	-205 001	-223 969	-228 901
Toimintakate	-91 964	-102 228	-107 820
Rahoitustulot ja -menot	-4	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-1 162	-1 687	-2 100
Tilikauden tulos	-93 130	-103 915	-109 920

TOIMINTATULOT 121,1 M€

TOIMINTAMENOT 228,9 M€

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024
Nettoinvestoinnit	-2 326	-3 617	-2 100
Pysyvien vastaavien luovutustulot	58	0	0

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	Toiminta- tulot	Toiminta- menot	Toiminta- kate	Poistot	Tilikauden tulos
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	14 178	-115 388	-101 210	-400	-101 610
Ammatillinen koulutus	106 567	-104 867	1 700	-1 700	0
Viiden tähden keskusta	204	-5 182	-4 978	0	-4 978
Hiedanranta	132	-584	-452	0	-452
Älykaupunki kaupunkilaisille		-1 308	-1 308	0	-1 308
Welcoming city		-500	-500	0	-500
Elämystalouden kehitysohjelma		-1 072	-1 072	0	-1 072
Investoinnit (1 000 euroa)	Investointi- menot	Rahoitus- osuudet	Netto- investoinnit		
Ammatillinen koulutus	-2 000	0	-2 000		
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-100	0	-100		

Ammatillinen koulutus

Tampereen kaupunki järjestää ammatillista koulutusta yhteistoiminta-alueen sopimuksen perusteella Tampereen seudun ammattiopistossa (Tredu). Koulutusta järjestetään seuraavilla aloilla: humanistiset ja taidealat, kauppa, hallinto ja oikeustieteet, luonnontieteet, tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT), tekniikan alat, maa- ja metsätalouselämykset, terveys- ja hyvinvointialat sekä palvelualat. Alueella toimii myös Tampereen aikuiskoulutuskeskus, joka on merkittävä ammatillisen koulutuksen järjestäjä.

Ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa Tampereen kaupungilla on järjestämisoikeus 34 perustutkintoon, 34 ammattitutkintoon ja 23 erikoisammattitutkintoon sekä tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen eli TUVA-koulutukseen. Järjestämisluva sisältää myös järjestämisoikeuden työvoimakoulutukseen ja laajan luvan mukaiseen oppisopimuskoulutukseen sekä kaupunkiraideliikenteen kuljettaja-koulutukseen ja urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen. Lisäksi Tredulla on lupa soveltaa kahteen tutkintoon tutkinnon perusteiden poikkeamismääräystä tutkintoviennissä ja lupia haetaan lisää eri tutkintoihin tutkintoviennin kasvaessa.

Tampereen kaupunki toteuttaa TUVA-koulutukseen sisältyviä perusopetuslain ja lukiolain mukaisia koulutuksen osia Tampereen kaupungin peruskouluissa ja lukioissa uuden TUVA-luvan perusteella. Tiettyissä seutukunnissa Tredu järjestää TUVA-koulutusta sopimus pohjaisesti. Lisäksi Tredussa toteutetaan muita koulutuspalveluita, esimerkiksi henkilöstökoulutusta, tilauskoulutusta, aikuisten perusopetusta sekä pakolaisien kotouttamiskoulutuksia.

Toiminnan painotukset ja keskeiset muutokset

Tredun päivitettyä strategista ohjelmaa 2023–2025 viedään eteenpäin tavoitteiden kautta, joilla vastataan myös kaupunkistrategian tavoitteisiin. Ohjelman toteutuksessa painottuvat uudella tavalla kestävyden eri ulottuvuudet sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys. Kestävyden haasteisiin vastataan kestävä elämäntapaa tukevilla toimenpiteillä, jota yrittäjyyden ja älykkään teknologian toimenpiteet täydentävät. Ohjelman toteutus sidotaan osaksi normaalitoimintaa ja sen toteutustapana ovat strategisten tavoitteiden suunnassa toteutetut sprintit.

Osana strategisia tavoitteita panostetaan opiskelijoiden ja henkilöstön hyvinvointiin. Opintojen keskeyttämistä ennaltaehkäistään opintojen etenemisen seurannalla. Opiskeluhuollon osalta jatketaan uuden opiskeluhoitosuunnitelman toimeenpanoa ja yhteistyön kehittämistä hyvinvointialueen kanssa opiskeluhoollon riittävän saatavuuden varmistamiseksi. Tutkintokoulutukseen valmentavaan TUVA-koulutukseen haakeutumista ja koulutuksen toteutusmuotojen kehittämistä jatketaan.

Käynnistettyä kokonaisresursointisuunnittelua jatketaan ja kehitetään mallia, jolla opiskelijavirtoja suunnitellaan pidemmälle aikavälille. Suunnittelussa huomioidaan toiminta-alueen työelämän osaamistarpeisiin vastaaminen ennakoivammalla otteella. Pedagogisen toiminnan johtamista kehitetään mm. pedagogisen johtoryhmätoiminnan kautta sekä tukemalla osaamista opiskelijoiden henkilökohtaisten opintopolkujen suunnittelun ja toteutuksen varmistamiseksi. eTredu-kehitystyötä jatketaan pedagogisen toiminnan kehittämiseksi.

Palveluverkon osalta Hepolamminkadun kampuskehityksessä panostetaan digitalisaation ja virtuaalitekniologioiden hyödyntämiseen suunnittelun tukena. Tavoitteena on metaverse-yhteensopiva oppimisympäristö, joka tehostaa tilojen käyttöä. Orivedellä tehdään suunnitteluyhteistyötä yhtenäiskoulun teknisten aineiden oppimisympäristöjen osalta.

Uuden hallitusohjelman toimeenpanoa seurataan ja varaudutaan uudistusten valmisteluun. TE2024 uudistuksen osalta jatketaan yhteistyötä ammatillista osaamista ja sen päivittämistä tarvitsevien asiakkaiden tueksi. Ammatillisen koulutuksen rahoitusmallin uudistamista seurataan ja huomiota kiinnitetään ammatillisen koulutuksen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden varmistamiseen. Opiskelijoiden saamaan ohjauksen ja tuen riittävyyteen etenkin oppivelvollisten osalta kiinnitetään erityistä huomiota. Mahdollisuuksien mukaan lisätään englanninkielistä tutkintokoulutusta. Koulutusperäistä maahanmuuttoa edistetään uusien tutkintoviennin tilauskoulutusryhmien toteutuksella.

Talousarvioehdotus perustuu 106,6 milj. euron toimintatuloihin. Arvio tavoitteellisesta opiskelijavuosimäärästä on 8697 ja valtionosuustulosta 97,3 milj. euroa. Kokonaisuutena käytävissä oleva vos-rahoitus pienenee 1,2 milj. euroa määräaikaaisesti myönnettujen lisärahoitusten käytön päätyttyä vuonna 2023. Rahoituksen pienemisen ja kustannusten, erityisesti palkka- ja ICT-kulujen, nousun johdosta taloudellinen tilanne kiristyy.

Palvelu	Toimintamenot*, 1 000 euroa
Ammatillinen koulutus, valtionosuudella rahoitettu toiminta	99 218
Muulla valtionosuudella rahoitettu toiminta	1 366
Toimiva ja yhdenvertainen oppivelvollisuus uudistus	721
Muu toiminta	5 262
Yhteensä	106 567

* Toimintamenoissa on huomioitu myös poistot.
Palvelujen toimintamenot ovat laskennallisia ja ne tarkentuvat vuosisuunnitelmaan.

Käyttötalous, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot	107 847	106 567
Toimintamenot	-106 350	-104 867
Toimintakate	1 497	1 700
Poistot ja arvonalentumiset	-1 497	-1 700
Tilikauden tulos	0	0

Investoinnit, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Investointimenot	-2 377	-2 000

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen palveluryhmä käsittelee nuorten ja aikuisten lukiokoulutuksen. Vuonna 2024 lukio-opetusta järjestetään kuudessa päivälukiossa ja aikuislukiossa. Tampereen kaupungin lukioilla on viisi valtakunnallista erityistehtävää: kuvataide ja design, urheilu, luonnontieteet, musiikki ja musiikkiteatteri sekä englanninkielinen IB-opetus. Omina opetussuunnitelmallisina painotuksina ovat matematiikan ja teknologian linja, yhteiskuntatiede-, viestintä- ja skeittilinjat.

Toiminnan painotukset ja keskeiset muutokset

Tampereen kaupungin lukioiden opiskelijamäärä kasvaa sekä aiempina vuosina tehtyjen että vuonna 2024 tehtävien aloituspaikkalisäysten mutta myös opiskeluaikojen pidentymisen vuoksi.

Opiskelijamäärän nopea kasvu edellyttää oppilaitosten johtamisen, erityisopetuksen ja ohjauksen vahvistamista sekä opetushenkilöstön rekrytoimista. Oppivelvollisuus koskee vuonna 2024 kaikkia päivälukion ikäluokkia täysimääräisesti.

Vuonna 2024 toteutetaan palveluverkkosuunnitelman mukaisia toimenpiteitä, esim. valmistellaan englanninkielistä lukiokoulutusta sekä vakiinnutetaan oppimisen tuen pienryhmät. Talouden ja toiminnan sopeuttamisessa on huomioitava, että poikkeusolojen aiheuttamien oppimis- ja hyvinvointivajeiden tasoittamiseen kohdennetun hankerahoituksen käyttöaika päättyi 31.7.2024.

Verkko- ja etäopetusta kehitetään ja laajennetaan seudulliseksi. Lukiokoulutuksen laadun kehittämishankkeessa

laadittujen kriteerien käyttöönotto toteutetaan lukuvuonna 2024–2025.

Lyseon lukio siirtyy Pyynekintie 2:een perusparannuksen ajaksi 2024–2025. Samaan aikaan valmistellaan Hatanpään lukion siirtymistä Pyynekintielle lyseon lukion tilojen valmistuttua.

Edelleen DigiOne-hankkeen pilotoitivaiheessa lukiokoulutuksessa ylläpidetään kahta opiskelijahallintojärjestelmää ja valmistaudutaan oppimisen ja koulutuksen järjestelmiä yhteen kokoavan valtakunnallisen digitaalisen palvelualustan käyttöönottoon.

Palvelu	Toimintamenot, 1 000 euroa	Suoritemäärä	Yksikkökustannus, euroa/laskennallinen opiskelija
Lukiokoulutus	-39 830	4 244	-9 385
Yhteensä	-39 830		

*Suoriteyksikkö on painotettu opiskelijamäärä.

Valtionosuusrahoituksen perusteena olevien laskentapäivien opiskelijamäärät painotetaan: (pvm20.1. opiskelijamäärä)*7/12 + (pvm 20.9.opiskelijamäärä)*5/12.

Opiskelijoiden laskennallisissa määrissä on huomioitu aikuisten oppimäärä kertoimen 0,615 avulla. Aineopiskelijat on sisällytetty aikuisopiskelijamääriin valtionosuusrahoitusperusteiden mukaisesti.

Käyttötalous, 1 000 euroa	Muutettu	
	TA 2023	TA 2024
Toimintatulot	1 569	1 583
Toimintamenot	-36 808	-39 830
Toimintakate	-35 239	-38 247

Investoinnit, 1 000 euroa	Muutettu	
	TA 2023	TA 2024
Investointimenot	-1 240	-100

Työllisyys- ja kasvupalvelut

Palveluryhmä järjestää ja tuottaa kaupungin osalta julkisia työvoima- ja yrityspalveluja yrityksille, työnantaja-asiakkaille ja työnhakija-asiakkaille. Työllisyys- ja kasvupalvelujen palveluryhmä sisältää työllisyyden edistämisen palvelut ja työllisyydenhoidon, kaupungin yritys- ja työnantajapalvelujen järjestämisen, Ohjaamon ja nuorisotakuun koordinoinnin sekä kansainvälisen osaamisen palvelujen järjestämisen ja koordinoinnin elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualueella ja koko kaupungin tasolla mukaan lukien kotoutumisen alkuvaiheen palvelut. Ryhmä tuottaa ja tarvittavin osin järjestää myös Tampereen kaupungin vastaanottokeskuksen palvelut. Palveluryhmän tehtäviin kuuluu järjestää työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain nojalla kaupungille siirretyt palvelut ja tehtävät sekä Pirkanmaan kokeilualueen kuntien välisessä yhteistyösopimuksessa Tampereen kaupungin hoidettavaksi sovitut keskitetyt palvelut ja tehtävät. Ryhmän tehtäviin kuuluu työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) johtaminen Tampereen kaupunkiseudun TYP-sopimuksissa määritellyllä tavalla. Palveluryhmässä valmistaudutaan TE-palvelujen järjestämistä vastaavien siirtoon kunnille vuoden 2025 alussa sekä kotoutumisen kokonaisuudistukseen 2025.

Toiminnan painotukset ja keskeiset muutokset

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämistä vastaavien siirto kunnille 1.1.2025. Kunnat vastaavat muutoksen jälkeen pääosasta työhä-

kijoille, yrityksille ja muille työnantajille tarjottavia TE-palveluja. Palvelut tulevat osaksi kuntien elinvoimapalveluita. Uudistus muodostaa kunnille uuden valtiosuustehtävän ja muutoksessa kuntien rahoitusvastuu työttömyysturvasta kasvaa.

Tampereen seudulla valmistellaan TE-palvelujen järjestämismallia siten, että Tampere toimisi yhteistoiminta-alueen vastuukuntana. Työllisyysalueen yhteisenä toimielimenä toimisi 2025 alkaen elinvoima- ja osaamislautakunta. Uudistus pohjautuu työ- ja elinkeinoministeriölle syksyllä 2023 toimitettaviin työllisyysalueen yhteistoimintasopimukseen ja palvelujen järjestämissuunnitelmaan sekä Pirkanmaan TE-palvelustrategiaan. Vuonna 2024 käynnistyy työllisyysalueen työllisyysohjelman laadinta. Keskeistä on turvata katkeamattomat asiakaspalvelu- ja tukiprosessit siirtymävaiheessa. Valmistelu on projektoitu konsernihallintoon Työsi-projektiksi.

Työllisyys- ja kasvupalvelujen toiminnassa keskeistä on työmarkkinoiden kohtaannon varmistaminen uudistuvien työllisyyspalvelujen, rekrytointitilanteisiin räätälöityjen ratkaisujen, joustavien koulutusmallien ja tiiviin elinkeinoelämäyhteistyön avulla. Työvoiman saatavuuden turvaamiseksi kehitetään ekosysteemistä toimintamallia osana tulevaisuuden elinvoimapalveluja. Data- ja digi-infrastruktuuria kehitämällä edistetään tiedolla johtamista sekä asiakaslähtöisten ja vaikuttavien palveluiden kehitystyötä.

Hyvinvointialueen ja työllisyys- ja kotoutumispalvelujen yhdyspintojen toimivuutta vahvistetaan asiakkaiden palvelujen saatavuuden turvaamiseksi

ja kaupungin työttömyysturvakustannusten hillitsemiseksi. Työllistymisen monialaisen tuen palveluissa valmistaudutaan 2025 alussa voimaan tulevaan lainsäädäntöön uuden käynnistyvän työllisyysalueen puitteissa.

Kansainvälisen osaamisen palvelut tuottaa lakisääteiset kotoutumispalvelut kotoutuja-asiakkaille sekä edistää osaavan työvoiman saatavuutta kansainvälisen rekrytoinnin ja osaajien houkuttelun keinoin. Vahva kotoutumista ja työllisyyttä edistävä palvelu-ekosysteemi tukee maahanmuuttajien asettautumista, työmarkkinoille integroitumista sekä pitovoimaa, jolla turvataan alueen elinvoimaisuus. Digitaalisilla palveluratkaisuilla vahvistetaan kansainvälisen työvoiman ja työnantajien kohtaanto sekä kunnan palvelujen kielellinen saavutettavuus. KOTO24-lainsäädäntöuudistuksen valmistelua edistetään osana työllisyysalueratkaisua, samalla huomioiden Tampereen oman palvelurakenteen kehittäminen.

Kasvupalvelut järjestää ja kehittää yrittäjyys- ja yrityspalveluita osana elinvoimapalveluita. Keskeisinä kehittämiskokonaisuuksina ovat datalähtöiset palvelut yrityksille, vaikuttavat alkuvaiheen startup- ja yrittäjyyspalvelut sekä ekosysteemisopimuksen toimeenpano. Toiminnassa korostuu kumppanuudessa tehtävä kehitystyö.

Palvelu	Toimintamenot*, 1 000 euroa
Työmarkkinatuen kuntaosuus	-24 500
Rekryointipalvelut ja kohtaanto	-11 129
Kansainväliset palvelut	-8 074
Muut tuet ja avustukset	-5 867
Kasvupalvelut	-5 643
Vastaanottokeskus	-4 807
Työllistymisen monialaisen tuen palvelut	-3 157
Veloitetyöllistetyt	-1 536
Lautakunnan myöntämät avustukset	-1 196
Yhteensä	-65 909

* Palvelujen toimintamenot ovat laskennallisia ja ne tarkentuvat vuosisuunnitelmaan.

Käyttötalous, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot	11 482	12 200
Toimintamenot	-64 112	-65 909
Toimintakate	-52 629	-53 709

Vetovoima ja edunvalvonta

Palveluryhmä sisältää elinvoima- ja osaamislautakunnan alaiset matkailu- ja tapahtumapalvelut. Palveluryhmän tavoitteena on edistää Tampereen alueen kansallista ja kansainvälistä tunnettuutta ja vetovoimaisuutta. Palveluryhmän vastaa myös korkeakoulu-yhteistyön strategisesta kehittämisestä, edunvalvonnan kehittämisestä ja koordinoinnista sekä suurtapahtumien ja tapahtumien hausta. Brysselissä toimiva EU-toimisto vastaa kaupungin ja koko maakunnan yhteisestä edunvalvonnasta, tukee sidosryhmien verkostoitumista ja edistää EU-rahoituksen hyödyntämistä kehittämistoiminnassa. Palveluryhmä vastaa myös Tampereen matkailun edistämistä ja markkinointia toteuttavan Visit Tampere Oy:n palveluilauksesta.

Toiminnan painotukset ja keskeiset muutokset

Tampereen vetovoima matkailu- ja tapahtumakaupunkina erityisesti kansallisessa vertailussa on suurta. Viime vuosien merkittävät suurtapahtumat ovat myös houkuttelleet Tampereelle ja Tampereen seudulle paljon kansainvälisiä matkailijoita, ja koronasta Tampereella on palauduttu jo edellisen tutkimusvuoden lukuihin. Matkailun kehittämistä jatketaan kestävyys vah-

vasti huomioiden. Kansainvälisen matkailun edistämistä ovat myös edesauttaneet vuonna 2022 avatut lukuisat lentoyhteydet, jotka ovat helpottaneet erityisesti Keski-Euroopasta suuntautuvaa matkailua Tampereelle ja laajemmin myös Järvi-Suomen alueelle.

Osana kaupungin ja kaupunkiseudun vetovoiman kasvattamista edistetään järvi- ja luontomatkailun tiekartan toimenpiteitä käytössä olevien resurssien puitteissa. Myös digitaalinen tapahtumakaupunki -kokonaisuus etenee. Nämä toimenpiteet nivoutuvat osaksi Elämystalouden kehitysohjelmaa, jossa vahvana painopisteenä on myös AV-alan liiketoiminta- ja liiketoimintaympäristön kehittäminen sekä kestävyystoimenpiteiden edistäminen osana kaupungin elämystaloutta. Ympäri- vuotisesti vetovoimaisen kaupungin kehittämistä jatketaan valmistelemalla suunnitelmaa talven ja pimeän ajan toimenpiteille.

Vuoden 2024 alussa käynnistyy uusi Welcoming City -kehitysohjelma, jonka tavoitteena on edesauttaa Tampereen muutosta kansainväliseksi kaupungiksi ja varmistaa osaltaan Tampereen elinkeinoelämän toiminta- ja kilpailukykyä. Kehitysohjelman toimenpiteet tähtäävät kansainvälisten osaajien parempaan pitovoimaan ja Tampereen

lisääntyneeseen vetovoimaan kansainvälisten työperäisten maahanmuuttajien, opiskelijoiden ja yritysten keskuudessa.

Korkeakoulu-yhteistyön kokonaisuus edistää laaja-alaisesti Tampereen kaupungin ja korkeakoulu-yhteisön (Tampereen yliopisto ja Tampereen ammattikorkeakoulu) strategista kumpanuutta. Keskeisiä painopisteitä ovat vuonna 2022 valmistuneen opiskelijajäystävällisyyden toimenpideohjelman jalkauttaminen sekä kaupungin ja korkeakoulu-yhteistyön välisen tutkimusyhteistyön ja yhteisen TKIO- ja hanketoiminnan edistäminen. Kaupunkitasoista tutkimusyhteistyön mallia edistetään yhdessä ulkoisten ja sisäisten sidosryhmien kanssa.

Edunvalvonnassa toiminta keskittyy uuden hallitusohjelman toimeenpääntöön vaikuttamiseen Tampereen kaupungin, kuuden suurimman kaupungin ja Pirkanmaan yhteisen edunvalvonnan painopisteiden mukaan. Erityisesti valtion ja suurimpien kaupunkien välinen yhteistyö ja sitä tukeva strateginen allianssi korostuvat vuoden 2024 toiminnassa uutena kaupunkipolitiikan avauksena. EU-edunvalvonnassa parlamenttivaalit ja ohjelmakauden vaihtuminen ovat toiminnassa ajankohtaisia vuonna 2024.

Palvelu	Toimintamenot*, 1 000 euroa	Käyttötalous, 1 000 euroa	Muutettu	
			TA 2023	TA 2024
Matkailu- ja tapahtumapalvelut	-3 394	Toimintatulot	506	395
Vetovoima- ja edunvalvontapalvelut	-1 151	Toimintamenot	-6 147	-7 225
Avustukset	-1 108	Toimintakate	-5 641	-6 830
Elämystalouden kehitysohjelma	-1 072			
Tampere Welcoming City kehitysohjelma	-500			
Yhteensä	-7 225			

* Palvelujen toimintamenot ovat laskennallisia ja ne tarkentuvat vuosisuunnitelmaan.

Elinkeinopalvelut

Elinkeinopalvelujen palveluryhmä sisältää elinvoima- ja osaamislautakunnan alaiset elinkeinopalvelut sekä elinvoiman, osaamisen ja elinkeinojen kehittämisen tuet ja avustukset. Lautakunnan palvelukokonaisuus sisältää myös maataloushallinnon viranomaispalvelut, jotka Lempäälän kaupunki tuottaa yhteistoiminta-aluesopimuksen perusteella. Palveluryhmän tavoitteena on edistää Tampereen alueen elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä edesauttamalla yritysten syntyä ja kasvua sekä kaupungin kan-

sallista ja kansainvälistä tunnettuutta ja vetovoimaisuutta. Palveluryhmä panostaa myös älykaupunkialustakehitykseen sekä lentoyhteyksien lisäämiseen Pirkkalan lentokentällä.

Toiminnan painotukset ja keskeiset muutokset

Vuoden 2024 painopisteenä on uusien kehittämishankkeiden aktivointi EU:n rakennerahastosta.

Palvelu	Toimintamenot*, 1 000 euroa	Käyttötalous, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Elinkeinopalvelut	-3 805	Toimintamenot	-5 166	-5 304
Älykaupunki kaupunkilaisille kehitysohjelma	-1 308	Toimintakate	-5 166	-5 304
Avustukset	-155			
Maaseutupalvelut	-36			
Yhteensä	-5 304			

* Palvelujen toimintamenot ovat laskennallisia ja ne tarkentuvat vuosisuunnitelmaan.

Strateginen hankekehitys

Strateginen hankekehitys-palveluryhmän kokonaisuus muodostuu Viiden tähden keskustan ja Hiedanrannan kehitysohjelmien elinvoima- ja osaamislautakunnan alaisesta toiminnasta. Kehitysohjelmat ovat valtuustoon nähden ohjelmittain sitovia. Kehitysohjelmat perustuvat kaupunkistrategiaan ja ne toteutetaan kaupunginhallituksen ohjauksessa. Kehitysohjelmista esitetään tarkemmat ohjelmakohtaiset kuvaukset talousarviokirjassa.

Palvelu	Toimintamenot, 1 000 euroa	Käyttötalous, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Viiden tähden keskusta	-5 182	Toimintatulot	336	336
Hiedanranta	-584	Toimintamenot	-5 386	-5 766
Yhteensä	-5 766	Toimintakate	-5 050	-5 430

ASUNTO- JA KIINTEISTÖLAUTAKUNTA

Lautakunta vastaa asunto- ja maapolitiikan valmistelusta ja toteutuksesta sekä kaupungin tilaomaisuuden hallinnasta kaupunkistrategian tavoitteiden mukaisesti. Asuntopolitiikan osalta lautakunta vastaa lisäksi edunvalvonnasta ja asumisen kehittämisestä. Lautakunta huolehtii asuntolainsäädännön ja siihen liittyvien säännösten mukaisista viranomaistehtävistä ja käyttää näissä asioissa viranomaiselle kuuluvaa ratkaisuvalltaa. Maapolitiikan osalta lautakunta vastaa lisäksi kaupungin maaomaisuuden kehittämisestä, maanomistajan tavoitteiden asettamisesta ja kaupungin maa- ja vesialueiden sekä tilaomaisuuden edunvalvonnasta. Asunto- ja kiinteistölautakunnan alaisuudessa 2. asteen ammatillinen koulutus Tredun on vastannut toimintaansa varten Tredun Kiinteistöt Oy:ltä tai muilta toimijoilta vuokratuista tiloista ja niiden ylläpidon järjestämisestä lautakunnan 21.8.2019 § 106 tekemän päätöksen mukaisesti. Elinvoiman ja kilpailukyvyyn palvelualueen organisaatiossa asunto- ja kiinteistölautakunnan järjestämät palvelut kuuluvat kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmään, 2. asteen ammatillisen koulutuksen Tredun palveluryhmään sekä kaupungin hallituksen ohjauksessa toimiviin Viiden tähden keskustan ja Hiedanranan kehitysohjelmiin.

Toimintaympäristön muutokset

Tamperelaisia oli ennakkotiedon mukaan heinäkuun 2023 lopussa 251 378 ja kasvua vuoden aikana on tapahtunut yli 5900 asukkaan verran. Ennakkotieto kokonaisnettomuutosta heinäkuun loppuun asti oli 2467 henkeä, missä nettomaahanmuutto (1332) ylitti kuntien välisen nettomuuton (1135). Rakennuslupia myönnettiin kesäkuun 2023 loppuun mennessä 1696 asunolle, kun vuoden 2022 ensimmäisen puoliskon aikana rakennuslupia myönnettiin 1936 asunolle. Vuoden 2023 ensimmäisen vuosipuolikkaan aikana

käynnistyi 813 uuden asunnon rakentaminen, kun vuoden 2022 ensimmäisen vuosipuolikkaan aikana käynnistyi 1752 uuden asunnon rakentaminen. Asuntoja valmistui vuoden 2023 ensimmäisellä puoliskolla 2072 asuntoa, kun vuoden 2022 ensimmäisellä vuosipuoliskolla valmistui 2214 asuntoa. Heinäkuun 2023 loppuun mennessä oli aloitettu 251 kohtuuhintaisen vuokra-asunnon rakentaminen. Uusia asumisoikeusasuntoja ei aloitettu tammi-heinäkuussa 2023. Heinäkuun loppuun mennessä 2023 oli valmistunut 288 kohtuuhintaista vuokra-asuntoa. Syksystä 2022 kevääseen 2023 verrattuna myymättömien valmiiden asuntojen määrä oli kasvanut.

Korona-pandemia ja Ukrainan sota ovat vaikeuttaneet joidenkin rakennustuotteiden saatavuutta ja hinnat ovat olleet vaikeasti ennustettavissa. Korkea inflaatio sekä korkojen nopea nousu hillitsevät tällä hetkellä voimakkaasti omistusasuntorakentamista. Merkittävimpiin kasvukeskuksiin, kuten Tampereelle, on viime vuosina valmistunut poikkeuksellisen paljon vapaarahoitteisia vuokra-asuntoja. Tällä hetkellä Tampereella on monenlaisten omistajatahojen tarjoamia vuokra-asuntoja tarjolla aiempia vuosia enemmän, minkä arvellaan vähentävän sijoittajavetoisten asuntohankkeiden käynnistymistä. Tampereella rakentamista on edelleen käynnissä perustuen vuonna 2022 aloitettujen asuntojen käynnissä olevaan rakentamiseen, mutta uusien asuntokohteiden aloitus on niukkaa aiempiin asuntorakentamisen huippuvuosiin verrattuna.

Hallitusohjelman kirjaukset valtion asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ARA:n rahoitusmahdollisuuksien rajaamisesta ja asumisoikeustuotannon rahoituksen päättymisestä saattavat aiheuttaa haasteita asuntotuotantoon erityisesti kasvavilla kaupunkiseuduilla. Tyypillisesti ARA:n rahoittama kohtuuhintainen asuntotuotanto toimii rakentamisen suhdan-

teiden tasaajana silloin, kun vapaarahoitteisia asuntohankkeita hankkeita ei käynnistyi. Mikäli ARA:n rahoittamaa asuntotuotantoa ei mahdollisteta valtion talousarviossa, kasvukeskusten asuntotuotanto jää jälkeen niiden väestönkasvun edellyttämästä tarpeesta.

Sosiaali- ja terveystalouden järjestämisen siirtyminen vuoden 2023 alusta hyvinvointialueille käynnisti muutoksen myös palvelutilojen osalta. Kaupunki on vuokrannut hallinnoimiaan tiloja hyvinvointialueelle kolmen vuoden siirtymäajaksi uudistuksen yhteydessä annetun vuokra-asetuksen mukaisesti. Vuokrauksen lisäksi kaupunki jatkaa sote-kiinteistöjen myyntivalmisteluja. Myynneillä kaupungin on tarkoitus irtautua sote-kiinteistöjen omistamisesta ja kohdentaa myynnistä saatavat tulot kaupungin järjestämisvastuulle jäävien palveluiden investointeihin mm. koulut ja päiväkodit sekä kulttuuri- ja liikuntatilat. Sote-kohteiden myyntivalmisteluiden lisäksi tehdään sote-kohteiden yhtiöittämisselvityksiä.

Toiminnan tavoitteet

Vuoden 2024 talousarvio ja sen sisältämät vuosittaiset sitovat toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan 2030 ja Kalervo Kummolan pormestariohjelmallaan. Asunto- ja kiinteistölautakunnalle kohdistuu vuonna 2024 yhteensä kuusi sitovaa toiminnan tavoitetta.

Nro Talousarvion toiminnan tavoite 2024

3	Kaupunkitasoinen toimintamalli kaupunginosien kehittämiseksi ja alueiden eriytymisen ehkäisemiseksi on valmistunut
13	Asunto- ja maapolitiikan linjausten mukainen asuntotuotantotavoite 716 kohtuuhintaista asuntoa toteutuu
14	Yhtiömuotoiseen asumiseen on asetettu haettavaksi avoimessa menettelyssä tai neuvottelumenettelyssä tontteja 100.000 kem ²
15	Asemakaavoituksella ja tontinluovutuksella on mahdollistettu vuosittain keskimäärin 150 pientalon rakentaminen ¹
16	Asunnottomuus kokonaisuutena sekä pitkäaikaisasunnottomuus ovat vähentyneet yhteistyössä sidosryhmien ² kanssa edelliseen vuoteen verrattuna
40	Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna

¹ Asunto- ja maapolitiikan linjausten mukainen tavoite vuosille 2022–2025 keskimäärin 150 tonttia vuodessa.

² Hyvinvointialue ja vuokra-asuntotoimijat

Talous

Asunto- ja kiinteistölautakunnan toimintakate on 186,7 milj. euroa. Toimintatulot 280,4 milj. euroa muodostuvat pääosin tilaomaisuuden vuokratuotoista, maa-alueiden vuokratuotoista sekä maa-alueiden ja rakennusten pysyvien vastaavien myyntivoitoista. Pysyvien vastaavien myyntivoitot ovat yhteensä 32,9 milj. euroa. Maksutuloihin kirjautuvat mm. maankäyttösopimuskorvaukset. Toimintamenot ovat yhteensä 93,7 milj. euroa ja niihin sisältyvät mm. Tampereen Tilapalvelut Oy:ltä ostetta-

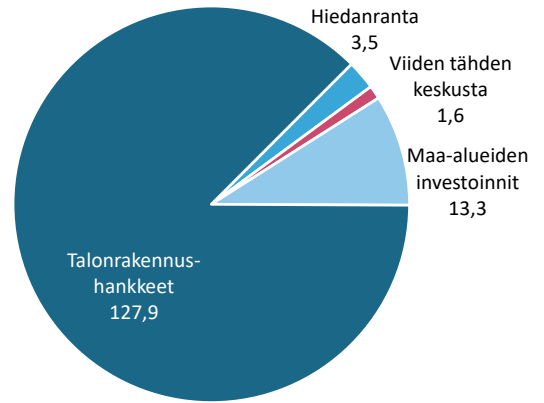
vat tilojen ja kiinteistöjen hankejohtamis-, ylläpito- ja kunnossapitopalvelut 48,3 milj. euroa. Hiedanranta -kehitysohjelman asunto- ja kiinteistölautakunnan alainen toimintameno on vuonna 2024 noin 1 milj. euroa.

Investointimenot ovat yhteensä 147,1 milj. euroa. Rahoitusosuuksia öljylämmityksestä luopumiseen on noin 0,8 milj. euroa. Nettoinvestoinnit ovat 146,3 milj. euroa. Talonrakennushankkeiden nettoinvestointimenot ovat 127,9 milj. euroa. Pysyvien vastaavien luovutustuloja on talousarviossa 67,4 milj. euroa.

ASUNTO- JA KIINTEISTÖLAUTAKUNTA

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot			
Myyntitulot	745	480	480
Maksutulot	13 351	1 966	12 701
Tuet ja avustukset	353	153	503
Vuokratulot	222 251	209 666	233 788
Muut toimintatulot	9 404	20 900	32 900
Toimintatulot yhteensä	246 105	233 164	280 372
Toimintamenot			
Henkilöstömenot	-4 249	-4 199	-4 561
Palvelujen ostot	-51 087	-53 222	-56 030
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-232	-378	-271
Avustukset	-7	-420	-427
Vuokramenot	-49 999	-30 546	-32 219
Muut toimintamenot	-304	-287	-206
Toimintamenot yhteensä	-105 879	-89 051	-93 714
Toimintakate	140 227	144 113	186 658
Rahoitustulot ja -menot	-16 989	-15 125	-17 777
Poistot ja arvonalentumiset	-49 626	-48 733	-59 364
Tilikauden tulos	73 612	80 255	109 517
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	112		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	73 724	80 255	109 517
		Muutettu TA 2023	TA 2024
Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2022		
Investointimenot	-140 102	-149 724	-147 117
Rahoitusosuudet	255	1 000	786
Nettoinvestoinnit	-139 847	-148 724	-146 331
Pysyvien vastaavien luovutustulot	12 919	29 400	67 400

NETTOINVESTOINNIT 146,3 M€

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	Toimintatulot	Toimintamenot	Toimintakate	Rahoitus- tuotot ja -kulut	Poistot ja arvonalentumiset	Tilikauden tulos
Asunto- ja kiinteistölautakunta, toimintakate (pl. erikseen sitovat erät)	280 372	-92 694	187 678	-17 777	-59 364	110 537
Hiedanranta-kehitysohjelma, toimintakate	0	-1 020	-1 020	0	0	-1 020
	Investointi- menot	Rahoitus- osuudet	Netto- investoinnit			
Asunto- ja kiinteistölautakunta (pl. erikseen sitovat erät)	-13 300	0	-13 300			
Talonrakennushankkeet (pl. Hiedanranta)	-128 717	786	-127 931			
Viiden tähden keskusta -kehitysohjelma	-1 600	0	-1 600			
Hiedanranta-kehitysohjelma	-3 500	0	-3 500			

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmän tehtäviä ovat kaupungin maa- ja asuntopolitiikan valmistelu ja toteutus, palvelutilaverkkojen suunnittelu yhteistyössä tiloissa toimivien palveluryhmien ja yksiköiden kanssa, luontovirkistykseen ja retkeilyyn tarkoitettujen alueiden kehittäminen ja ylläpito sekä osaltaan kaupungin tilaomaisuuden hallinta.

Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmä toteuttaa osaltaan kaupungin väestönkasvun, asuinrakentamisen ja elinkeinoelämän sijoittumisen edellytyksiä. Lisäksi edistetään asuntotuotannon kilpailun syntymistä ja asumisen kohtuuhintaisuutta. Yhdessä muiden palvelualueiden kanssa laaditaan ja toteutetaan palveluiden, asumisen, liikenteen ja maankäytön toteuttamisen ja investointien pitkän aikavälin suunnitelman (PALM) -ohjelmaa.

Toiminnan painotukset ja keskeiset muutokset

Kaupunginvaltuusto hyväksyi asunto- ja maapolitiikan linjaukset kesäkuussa 2022. Linjausten toimeenpääntä jatkuu vuonna 2024 ja linjausten vaikuttavuutta arvioidaan. Linjausten myötä uusina elementteinä maanvuokrasopimusten kohtuullistamishakemusten käsittelyprosessi ja määritelmät täyttävien asuntotonttien myyntiprosessi käynnistyvät vuokralaisten aloitteesta ja toteutessaan vaikuttavat sekä maanvuokratuloihin että tontinmyyntituloihin.

Uutta asumista mahdollistetaan maankäytön kehittämiseen liittyvillä sopimuksilla sekä maanluovutuksella. Yritysten toimintaedellytyksiä parannetaan yritysalueita kehittämällä elinkeinoelämän tarpeisiin ja niin, että riittävä määrä yritystonttitarjontaa on olemassa. Asuntomarkkinoiden taantumasta johtuen uusien asuntotonttien luovutustuotot ovat tavanomaista epävarmempia.

Kaupungin maalta etsitään täydennysrakentamiskohteita pientalorakentamiselle. Kasvavassa kaupungissa huolehditaan lähivirkistysmahdollisuuksista ja retkeilyyn viestinnän ja kohteiden kehittäminen on tärkeää.

Maaomaisuuden investoinnit kohdentuvat vahvistuneiden asemakaavojen ja kaupungin sitoumusten mukaisiin johtosiirtoihin ja pilaantuneiden maiden puhdistamiseen sekä maan esirakentamisen kustannuksiin valikoituilla alueilla.

Kaupungin tilankäytön tehostamista ja palvelutilaverkkojen kehittämistä toimialojen palveluverkkosuunnitelmien pohjalta jatketaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti yhteistyössä sivistys- ja kulttuuripalveluiden, liikunta- ja vapaa-ajanpalveluiden, lukiokoulutuksen ja konsernihallinnon kanssa.

Vuonna 2024 on käynnissä noin 17 ison tilainvestoinnin tarveselvitys-, hankesuunnitelma- ja toteutussuunnitelmavaihetta. Suunnittelun yhteydessä lasketaan hankkeen hiilijalanjälki, hiilikädenjälki, elinkaarikustannukset ja investointikustannukset. Puurakentamisen edistäminen huomioidaan kaupungin talonrakennushankkeissa ja tontinluovutuksessa. Kaupungin palvelurakennusten talonrakennusinvestointeihin liittyen sekä osana kaikkea palveluryhmän työskentelyä toteutetaan Hiilineutraali Tampere 2030-tiekarttaa ja osallistumme sen päivitystyöhön. Kiertotaloussuunnitelma pyritään liittämään tiekarttaan. Vähähiilisten materiaalien käyttöä kaupungin palvelurakennuskohteissa lisäämme edistetään kaupungin tontinluovutuksella tavoitteita myös asunto- ja toimilarakentamisessa.

Kaukajärven ja Annalan kaupunginosaohjelma jatkuu vuonna 2024 ja myös kaupunkitasoinen kaupungin osakehittämisen työryhmän toiminta käynnistyy. Työ asunnottomuuden ja

pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämiseksi ja poistamiseksi yhteistyössä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa jatkuu. Asumisneuvontaa jatketaan ja laajennetaan ennaltaehkäisten asumisen haasteita

Työ asuntotuotannon monipuolistamiseksi ja laadun ohjaamiseksi jatkuu. Varmistamme osaltamme kohtuuhintaisen asuntotuotannon edellytykset, teemme yhteistyötä kaupunkikonserniin kuuluvien ja muiden vuokra-asuntotoimijoiden kanssa sekä edistämme yleisesti asuntotuotantoa haastavassa asuntomarkkinatilanteessa.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden vuokratilojen vuokrasopimusten siirrettyä hyvinvointialueelle ja kaupungin jäädessä vuokranantajaksi vielä joidenkin tilojen osalta, olemme kehittäneet tilaomaisuuden hallintaa muutoksen edellyttämään suuntaan vahvistamalla asiakaspalvelua ja sopimusosaamista uusilla ja korvaavilla rekrytoinneilla. Tarpeettoman tilaomaisuuden realisointi jatkuu edelleen ja realisoiteja toteutetaan joko kohteita suoraan myymällä tai kiinteistökehityksen kautta.

Jatkamme ja kehitämme edelleen asiakaskokemustiedon keräämistä palvelutoimintamme kehittämisen pohjaksi. Toteutamme työntekijäkokemuksen parantamiseksi sovitut kehittämistoimenpiteet, reagoimme uusiin tarpeisiin sekä varmistamme osaltamme henkilöstöresurssien ja osaamisen riittävyden.

Palvelu	Toimintamenot*, 1 000 euroa
Tilavuokrauspalvelut	-83 435
Maaomaisuuden hallinta	-5 598
Asumisen kehittäminen ja viranomaispalvelut	-2 377
Palvelutilaverkkojen kehittäminen	-1 284
Akila, Hiedanranta	-1 020
Yhteensä	-93 714

* Palvelujen toimintamenot ovat laskennallisia ja ne tarkentuvat vuosisuunnitelmaan.

Käyttötalous, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot	233 164	280 372
Toimintamenot	-89 051	-93 714
Toimintakate	144 113	186 658

Investoinnit, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Investointimenot	-149 724	-147 117
Rahoitusosuudet	1 000	786
Pys. vast. luovutustulot	29 400	67 400

TALONRAKENNUSHANKKEET VUOSINA 2024–2027 (1 000 EUROA)

Hankkeen nimi	Kust. arvio	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	Valmistumisvuosi
UUDIS- JA LISÄRAKENNUKSET						
VARHAISKASVATUS, ESI- JA PERUSOPETUS						
Eteläpuiston päiväkoti ja koulu ja PMO sali	10 550	2 049				2024
Tasanteen uusi päiväkoti (puurakenteinen)	7 390	1 684				2024
Tahmelan uusi päiväkoti	7 350	4 306	2 844			2025
Lamminpään koulun rakennus 2 uudisrakennus	12 700	7 000	5 500			2025
Ahvenisjärven (ent. Pohjois-Hervannan) koulun uudisrakennus	34 280	12 935	14 570	5 975		2026
Kämmenniemen koulun perusparannus ja laajennus	20 000	200	10 000	9 800		2026
Peltolammin hyvinvointikeskus uudisrakennus (koulu, päiväkoti, nuorisotilat ja kirjasto)	35 050	400	9 800	14 850	10 000	2027
Kanjonin päiväkoti ja koulu	17 700		300	8 700	8 700	2027
Annalan koulu, Karosen koulutalon perusparannus ja laajennus	4 800				300	2028
Koivistonkylän päiväkoti	6 230			200	2 700	2028
Takahuhti B koulu, vl1-4 perusparannus ja päiväkodin laajennus	23 552	300	4 050	3 768	7 834	2028
Järvensivun päiväkoti ja koulu perusparannus ja laajennus	8 400				200	2029
Kalkun päiväkoti ja koulu	7 650				200	2029
Saukonpuiston päiväkoti ja koulu perusparannus ja laajennus	10 000				100	2029
Viinikanlahden päiväkoti ja koulu (puurakenteinen)	9 000				300	2029
Kaukajärven koulu, päiväkoti, nuorisotilat ja kirjasto perusparannus ja laajennus	48 200		300	4 200	15 000	2030
Hiedanrannan koulu ja päiväkoti (1- ja 2-vaihe)	49 930		540	500	8 895	2033
KULTTUURI- JA VAPAA-AIKAPALVELUT						
Kalevan liikuntapuiston huoltorakennus	2 780	2 730				2024
Kaupin jalkapallo-olosuhteiden parantaminen (katsomo ja oheistilat)	4 815	2 400	2 415			2025
Tampereen Taidemuseon laajennus	31 058	900	2 100	10 000	10 000	2028
Uimahalli, etelä (suunnittelu kuntayhteistyönä Pirkkalan kanssa)	100	100				
Hiedanrannan liikuntahalli ja nuorisotilat	10 000				200	2028
Uusi palloilu- ja liikuntahalli (korvaa Pyynikin palloiluhallin)	15 000			200	7 300	2028
PERUSPARANNUSHANKKEET						
VARHAISKASVATUS, ESI- JA PERUSOPETUS						
Härmälän koulun ja kirjaston perusparannus	14 230	7 653				2024
Kissanmaan koulun perusparannus	16 121	8 656	7 266			2025
Hatanpään Jukolan perusparannus ja muutostyöt	9 835	3 214	6 421			2025
Lamminpään koulun rakennus 1 perusparannus	5 234	300	1 434	3 500		2026
Aleksanterin koulun (ruokalarakennus, puurakennus ja kivirakennus) perusparannus	22 950	1 000	5 000	10 725	6 225	2027
Harjun koulun rakennusten A, B ja C perusparannus	8 650	100	1 820	4 180	2 550	2027
Hatanpään koulun perusparannus	25 307	300		12 504	12 504	2027
Pyynikin koulun perusparannus	15 950			300	7 900	2028
Raholan koulun perusparannus	16 550				300	2029
Tammelan koulun, rakennus 2 uuden osan sisäilmaperustaminen	20 410	400	600	8 000	8 000	2028
Koiviston koulun perusparannus (kivikoulu ja tiilikoulu)	17 450				300	2029
Takahuhdin koulun A-talon (vanha Ristinarkku) vl.5-9 perusparannus	24 175				400	2030
Tammelan koulun perusparannus (rakennus 1)	11 995			200	400	2030
LUKIOKOULUTUS						
Lyseon lukion perusparannus	20 237	9 700	9 837			2025

Hankkeen nimi	Kust. arvio	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	Valmistumisvuosi
KULTTUURI- JA VAPAA-AIKAPALVELUT						
Vanhan kirjastotalon julkisivujen kunnostus	1 300	1 300				2024
Hervannan vapaa-aikakeskuksen V-rakennuksen perusparannus	11 440	8 540	1 500			2025
Rauhaniemen sauna	1 200	100	1 100			2025
Tampereen Taidemuseon perusparannus	6 668	100	200	1 000	4 000	2028
Sampola, työväenopiston tilojen perusparannus	6 000				300	2028
Nekalan koulun sisäilmakorjaus ja muutos kulttuurin tiloiksi	9 700	5 000	4 000			2025
Hatanpään entinen pesularakennus, yläpohjan korjaukset	2 000			2 000		2026
Tullikamari perusparannus	10 810		7 110	3 500		2026
Takahuhdin palvelukeskuksen (Tampereen taiteilijaseuran tilat) perusparannus	3 700			300	3 400	2027
Taidekeskus Mäntinranta	1 500				100	2028
KONSERNIHALLINTO						
Väestönsuoja Liisankallio (kalliosuoja), rauhanajan käyttö selvityksessä	2 200	2 200				2024
Kaupin johtokeskus	5 350				200	2028
Hiedanrannan Kartano	7 500				200	2029
PIENET INVESTOINNIT						
Sosiaali- ja terveystalosten pienet hankkeet		450	100			
Tampere-talon korjaustyöt		400	350	350	350	
Päiväkotien perusparannukset		3 300	3 350	3 400	3 250	
Päiväkotien ja koulurakennusten pienet hankkeet		3 200	3 250	3 300	3 200	
Lukioiden pienet hankkeet		300	300	300	300	
Liikuntapaikkojen ja nuorisotilojen perusparannukset / pienet hankkeet		2 800	2 750	2 750	2 700	
Kirjastot ja kansalaisopistoyksikkö pienet hankkeet		400	300	300	300	
Kulttuuri ja taide pienet hankkeet		1 000	950	950	900	
Valmistuneiden kohteiden jälkityöt		250	250	250	200	
Muiden rakennusten sekä kaupunkikuvallisten kohteiden investoinnit		3 200	3 200	3 200	3 100	
Sisäilmaolosuhdeinvestoinnit		3 000	3 000	3 000	3 000	
MUUT INVESTOINNIT						
Ensikertainen kalustaminen välivuokrauksessa		50	50	50	50	
Leasing-kohteiden lunastus		26 800				
TALONRAKENNUKSET YHT.		128 717	116 556	122 252	135 857	
Rahoitusosuudet		786				
TALONRAKENNUSHANKKEIDEN NETTOINVESTOINNIT		127 931	116 556	122 252	135 857	
TALONRAKENNUSHANKKEIDEN NETTOINVESTOINNIT, PL. HIEDANRANTA (sitova erä)		127 931	116 556	122 252	135 657	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		40 000	1 000	1 000	1 000	
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ		87 931	115 556	121 252	134 857	
VUOKRAUKSELLE TAI MUULLA RAHOITUSMALLILLA TOTEUTETTAVAT HANKKEET						
Kisapuiston uusi päiväkotito (vanhan Kisapuiston koulun ja päiväkodin paikalle)	9 657	9 657				2024
Ojalan päiväkoti ja koulu (puurakenteinen)	11 338	11 338				2024
Sairaalakoulu	8 470			8 470		2026
Peltolammin hyvinvointikeskus (koulun liikuntatilat ja kirjastoauton tilat)	4 928				4 928	2027

Vuoden 2024 talonrakennushankkeiden perustelut

UUDIS- JA LISÄRAKENNUKSET

VARHAISKASVATUS, ESI- JA PERUSOPETUS

Eteläpuiston päiväkotia ja koulu ja PMO sali

Eteläpuiston päiväkotia mitoitetaan 120 lapselle ja koulu (luokat 0–2) 150 lapselle. Päiväkodin salia käyttää myös Pirkanmaan musiikkiopisto (PMO) harjoitustilanaan iltaisin ja viikonloppuisin. Hankkeelle oli rakentamisrahaa vuodelle 2023. Hankkeelle esitetään rakentamisrahaa vuodelle 2024.

Tasanteen päiväkotia (puurakenteinen)

Päiväkotia siirtyi sisäilmaongelmien vuoksi väistötiloihin keväällä 2022 Olkahisen koulun tontilla sijaitsevaan siirtokelpoiseen rakennukseen. Päiväkotirakennus toteutetaan puurakenteisena. Päiväkotia mitoitetaan 140 lapselle. Hankkeelle oli suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2022 ja 2023 ja esitetään rakentamisrahaa vuodelle 2024.

Tahmelan päiväkotia (puurakenteinen)

Päiväkotia on siirtynyt väistötiloihin syksyllä 2022 Hyhkyn koulun tontilla sijaitsevaan siirtokelpoiseen rakennukseen. Nykyinen rakennus korvataan uudella puurakenteisella päiväkodilla, joka mitoitetaan 100 lapselle. Hankkeelle on suunnitteluraha vuodelle 2023 ja rakentamisrahaa esitetään vuosille 2024–2025.

Lamminpään koulun rakennus 2

Heikkokuntoinen vanha koulurakennus korvataan tarve- ja hankesuunnitelman mukaisesti uudisrakennuksella. Rakennuksen 2 hankkeelle oli suunnittelurahaa vuosille 2021–2023 ja rakentamisrahaa vuodelle 2023. Esitetään rakentamisrahaa vuosille 2024–2025.

Ahvenisjärven (ent. Pohjois-Hervannan) koulun uudisrakennus

Vanha koulu on huonokuntoinen ja vaatisi kattavan perusparannuksen. Asemakaavan, tarveselvityksen ja hankesuunnitelman mukaisesti vanha koulu korvataan uudella 1100 oppilaan (luokat 0–9) koululla. Toteutuksen edellyttämä asemakaava sai lainvoiman 2022. Hankkeelle oli suunnittelurahaa vuosille 2022–2023. Esitetään rakentamisrahaa vuosille 2024–2026.

Kämmenniemen koulun perusparannus ja laajennus

Koulun vanhin 1960-luvulla rakennettu koulukokonaisuuden välissä sijaitseva osa on suljettu sisäilmasyistä ja sen perusparantaminen ei ole kannattavaa vaan se on tarkoituksenmukaista korvata uudisosalla, johon sijoitetaan myös oppilashuollon tilat. Vuonna 1988 rakennetun osan talotekniikka uusitaan ja sisätilat kunnostetaan ja tehdään samalla toiminnallisia uudistuksia. Tarveselvitysvaiheessa tutkitaan liikuntatilojen lisäämistä osaksi laajennusosaa. Julkisivut on kunnostettu vuonna 2020. 2000-luvulla toteutetun uudisrakennuksen osalla (koulu ja kirjasto) uudistetaan talotekniikkaa, tilapinnat tarvittavilta osin ja tehdään oppimisympäristön kehityksen vaatimia muutostöitä. Hankkeen yhteydessä tontilla sijaitsevasta huonokuntoisesta siirtokelpoisesta rakennuksesta luovutaan. Elinkaarensa päässä olevasta öljylämmitysjärjestelmästä luovutaan ja rakennukselle toteutetaan uusi lämmitysjärjestelmä.

Rakentaminen vaiheistetaan. Rakennuksessa on oppilaita noin 550 (luokat 0–9), alueen kirjasto ja nuorisotilat. Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2024 ja rakentamisrahaa vuosille 2025–2026.

Peltolammin hyvinvointikeskus (koulu, päiväkotia, nuorisotilat ja kirjasto)

Alueen yleissuunnitelman ja palveluverkkosuunnitelman mukaisesti toteutetaan uusi Peltolammin ja Multisillan aluetta palveleva hyvinvointikeskus. Hyvinvointikeskukseen sijoittuu alueen uusi koulu ja päiväkotia, nuorisotilat ja kirjasto. Hankkeen edellyttämä kaavamuuotos on vireillä. Hyvinvointikeskus muodostuu kahdesta erillisestä rakennuksesta, joiden välille toteutetaan lämmin kulkuyhteys, katso kohde Peltolammin hyvinvointikeskus (liikunta- ja kirjastoauton tilat). Molempien osien toteutusaiakataulu yhteensovitetään siten, että ne ovat käyttöönotettavissa samanaikaisesti. Nykyinen Peltolammin koulutontti tullaan kaavoittamaan uudelleen asuinkäyttöön. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2024–2027.

Kanjonin päiväkotia ja koulu

Palveluverkkosuunnitelman mukaan huonokuntoiset rakennukset korvataan uudisrakennuksella. Uusi päiväkotia mitoitetaan 160 lapselle. Koulun esi- ja alkuopetuksen oppilasmäärä (luokat 0–6) tarkistetaan palveluverkkotyössä. Kohteen laajuus tarkentuu tarveselvitysvaiheessa. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2025–2027.

Annalan koulu, Karosen koulutalon laajennus

Koulun laajennusosa toteutetaan noin 200 oppilaalle. Laajennusosa toimii ensimmäisessä vaiheessa Kaukajärven kouluhankkeen väistötilana, jolloin vältytään erillisen väliaikaisen väistötilan rakentamiselta. Koulun vanhan osan perusparannus toteutetaan vuonna 2035. Laajennushankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2027–2028.

Koivistonkylän päiväkoti

Tehtyjen esiselvitysten mukaan nykyinen rakennus ei ole perusparannettavissa vaan se täytyy korvata uudisrakennuksella. Koivistonkylän päiväkoti mitoitetaan 100 lapselle. Hanke edellyttää asemakaavamuutoksen. Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2026 ja rakentamisrahaa 2027–2028.

Takahuhti B koulu, vl1-4 perusparannus ja päiväkodin laajennus

Koulurakennus tarvitsee perusparannuksen. Koulurakennuksen yhteyteen rakennetaan uusi 300 lapsen päiväkoti ja oppilashuollon tilat koulun laajennusosana. Hankkeen valmistumisen jälkeen luovutaan Pappilan, Takahuhtin ja Ankkarin päiväkodeista. Hankkeen toteutus vaiheistetaan. Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2024 ja rakentamisrahaa vuosille 2025–2028. Tarveselvityksen hyväksynnän yhteydessä asetettiin ponsi, jonka mukaan rakennuskustannuksia tulee alentaa 10 %.

Järvensivun koulu ja päiväkoti perusparannus ja laajennus

Koulu on suljettu sisäilmaongelmien vuoksi. Palveluverkkosuunnitelman mukaan koulu muutetaan 120 lapsen päiväkodiksi ja koulu 1-sarjaisena, eli noin 75 oppilasta. Valmisteluvaiheessa tutkitaan ratkaisua, jossa päiväkodin tilat sijoitetaan uudisrakennukseen ja kaksi nykyisistä rakennuksista perusparannetaan. Hanke on vuoden 2026 asemakaavaohjelmassa. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2027–2029.

Kalkun päiväkoti ja koulu

Kalkun heikkokuntoinen koulurakennus on päätetty korvata uudella päiväkotijä ja koulurakennuksella. Päiväkoti mitoitetaan neljälle ryhmälle eli noin 80 lapselle ja koulu noin 75 oppilaalle (luokat 0–2 yksisarjaisena). Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2027 ja rakentamisrahaa vuosille 2028–2029.

Saukonpuiston päiväkoti ja koulu perusparannus ja laajennus

Puistokoulu ja Erho-yksikkö toimivat tällä hetkellä väistötiloissa Vuoreksen kaupunginosassa. Vuoreksen keskustan tulevan asemakaavamuutoksen vuoksi väistötiloista joudutaan luopumaan tulevaisuudessa ja toiminnalle tarvitaan pysyvä ratkaisu. Koulun asemakaavalla suojeltu osa perusparannetaan ja huonokuntoinen osa korvataan uudisrakennuksella. Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2027 ja rakentamisrahaa vuosille 2028–2029.

Viinikanlahden päiväkoti ja koulu

Viinikanlahden päiväkodin ja koulun uudisrakennus rakennetaan uudelle asemakaavoitettavalle alueelle. Päiväkoti mitoitetaan 160 lapselle ja koulun esi- ja alkuopetuksen (luokat 0–2) tilat toteutetaan kaksisarjaisena. Hankkeessa varaudutaan koulun laajennusosan rakentamiseen. Suunnitteluvaiheessa tutkitaan myös mahdollisuutta toteuttaa alueen yhteiskäyttöiset liikuntatilat rakennuksen yhteyteen laajennusosana. Liikuntatilat ovat erillinen investointi. Kohteen edellyttämä asemakaava on vireillä. Suunnittelu- ja rakentamisrahaa esitetään vuosille 2027–2029.

Kaukajärven koulu, päiväkoti, nuorisotilat ja kirjasto perusparannus ja laajennus

Kaukajärven koulu perusparannetaan ja laajennetaan. Kouluun suunnitellaan tilat 1300 oppilaalle ja päiväkoti mitoitetaan 160 lapselle, lisäksi rakennukseen sijoittuvat uusi alueen kirjasto ja nuorisotilat. Valmistumisen jälkeen luovutaan vanhasta Annalan koulusta, Juvan päiväkodista ja Kaukajärven kirjastosta. Hanke on vuoden 2024 asemakaavaohjelmassa. Valmisteluvaiheessa tutkitaan myös vanhan rakennuksen korvaamista uudisrakennuksella. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2025–2030.

Hiedanrannan koulu ja päiväkoti

Palveluverkkosuunnitelman mukaisesti toteutetaan aluetta palveleva hyvinvointikeskus. Hyvinvointikeskukseen sijoittuu alueen uusi 1500 oppilaan koulu ja 200 lapsen päiväkoti. Rakentaminen vaiheistetaan. Ensimmäisessä vaiheessa toteutetaan 1000 oppilaan koulu ja 200 lapsen päiväkoti. Toisessa vaiheessa toteutetaan koulun laajennusosa. Hankkeen edellyttämä asemakaavamuutos on vireillä. Hanke esitetään toteutettavaksi elinkaarihankkeena. Hyvinvointikeskuksen välittömään läheisyyteen toteutetaan Hiedanrannan liikuntahalli ja nuorisotilat. Molempien osien toteutusajankausu yhteensovitetaan siten, että ne ovat käyttöönotettavissa samanaikaisesti. Toteutustavan selvitystyöhön ja tarveselvitykseen oli varattu suunnittelurahaa vuodelle 2023. Elinkaarihankkeen valmistelulle ja kilpailutukselle on varattu määräraha vuodelle 2025, suunnittelurahaa vuodelle 2026 ja 1-vaiheen rakentamiselle vuosille 2027–2029. Toisen vaiheen suunnittelulle ja rakentamiselle on varattu rahaa vuosille 2030–2033. Tarveselvityksen hyväksynnän yhteydessä asetettiin ponsi, jonka mukaan rakennuskustannuksia tulee alentaa 10 %.

KULTTUURI- JA VAPAA-AIKAPALVELUT

Kalevan liikuntapuiston huoltorakennus

Kalevan liikuntapuistoon valmistui tekojäärata luistelukäyttöön vuonna 2020. Nykyinen huonokuntoinen huoltorakennus on purettu. Uusi huoltorakennus on suunniteltu toteutettavan vuonna 2024. Hankkeelle on suunnittelurahaa vuodelle 2023. Hankkeelle esitetään rakentamisrahaa vuodelle 2024.

Kaupin jalkapallo-olosuhteiden parantaminen (katsomo ja oheistilat)

Jalkapallokentälle rakennetaan uusi katsomorakennus, johon sijoittuvat myös pukuhuoneet ja aputilat. Vanha huoltorakennus voidaan purkaa katsomon valmistuttua ja toteuttaa pysä-

köintialue hyväksytyt asemakaavan mukaisesti. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2024–2025.

Tampereen taidemuseon laajennus

Tampereen kaupunki järjesti vuonna 2018 Tampereen taidemuseon laajentamisen suunnittelusta sekä Pyynikintorin ja museota ympäröivän alueen kehittämisestä yleisen kansainvälisen kilpailun. Alueella on käynnistynyt asemakaavamuutos, jolla mahdollistetaan museon laajennuksen toteuttaminen voittaneen kilpailuehdotuksen pohjalta. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2024–2028.

Uimahalli, etelä

Eteläisen Tampereen alueen uimahallin suunnitteluun kuntayhteistyönä Pirkkalan kunnan kanssa varataan suunnittelurahaa vuodelle 2024. Hankkeen suunnittelun ja toteutuksen jatkami-

sesta linjataan vuoden 2025 talousarviovalmistelun yhteydessä.

Hiedanrannan liikuntahalli ja nuorisotilat

Hiedanrannan koulun ja päiväkodin välittömään läheisyyteen toteutetaan koulua ja aluetta palvelevat liikuntahalli ja nuorisotilat. Hankeen edellyttämä asemakaavamuutos on vireillä. Toteutuksen aikataulu yhteensovitetaan Hiedanrannan koulun ja päiväkodin aikatauluun siten, että liikuntatilat ovat valmiit koulun valmistuessa. Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2026 ja rakentamisrahaa vuosille 2027–2029.

Uusi palloiluhalli- ja liikuntahalli (Pyynikin palloiluhallin korvaava)

Pyynikin palloiluhalli on huonokuntoinen ja vaatisi kattavan perusparannuksen. Tilat eivät vastaa kaikilta osin nykyisiä tarpeita. Tampereen kaupungin

liikunnan palveluverkkosuunnitelman mukaisesti Pyynikin palloiluhallille esitetään korvaavaa vaihtoehtoa, joka palvelee kilpa- ja ammattiurheilua sekä huomioi alueelliset tarpeet. Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2026 ja rakentamisrahaa vuosille 2027–2028.

Perusparannushankkeet

VARHAISKASVATUS, ESI- JA PERUSOPETUS

Härmälän koulun ja kirjaston perusparannus

Koulurakennus on suljettu sisäilmaongelmien vuoksi 2020. Koulussa on tilat noin 400 oppilaalle (luokat 0–6). Perusparannushankkeelle oli suunnittelurahaa ja rakentamisrahaa vuosille 2022 ja 2023. Esitetään rakentamisrahaa vuodelle 2024.

Kissanmaan koulun perusparannus

Perusparannuksen yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen ja palveluverkkopäätösten edellyttämät muutostyöt. Koulun nykyinen oppilasmäärä on noin 350 (luokat 0–6 kaksisarjaisena). Perusparannuksen jälkeen rakennuksen kokonaiskapasiteetti tulee olemaan noin 550 oppilasta. Perusparannushankkeelle oli suunnittelurahaa

vuodelle 2022. Rakentamisrahaa esitetään vuosille 2024–2025.

Hatanpään Jukolan perusparannus ja muutostyöt

Palveluverkkosuunnitelman mukaan alueella on tarve päiväkodille. Jukolan rakennukseen suunnitellaan tilat 140 lapsen päiväkodille. Asemakaavalla suojellun rakennuksen käyttöönotto edellyttää kohteen perusparannusta. Hankkeelle on suunnittelurahaa vuodelle 2023. Esitetään rakentamisrahaa vuosille 2024–2025.

Lamminpään koulun rakennus 1 perusparannus

Perusparannuksen yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen edellyttämät muutostyöt. Tulevaisuudessa koulu (rakennus 1 ja 2) tulee olemaan kolmesarjainen luokkien 0–6 koulu, jossa oppilasmäärä on noin 525 oppilasta. Vanha osa eli rakennus 1 mitoitetaan noin 300 oppilaalle. Perusparannus-

hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2024–2026.

Aleksanterin koulun (ruokalarakennus, puurakennus ja kivirakennus) perusparannus

Perusparannuksen yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen edellyttämät muutostyöt.

Perusparannettavassa koulurakennuksessa on oppilaita noin 575 (luokat 0–6). Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2024–2027. Tarveselvityksen hyväksynnän yhteydessä asetettiin ponsi, jonka mukaan rakennuskustannuksia tulee alentaa 10 %.

Harjun koulun rakennusten A, B ja C perusparannus

Harjun koulu koostuu neljästä eri aikaan toteutetusta rakennuksesta. Hankkeessa perusparannetaan kattavasti huonokuntoisimmat rakennukset:

rakennus A (valmistumisvuosi 1925), rakennus B (valmistumisvuosi 1862) ja rakennus C (valmistumisvuosi 1864). Perusparannuksen yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen edellyttämät muutostyöt. Uusin vuonna 2003 valmistunut lisärakennus ei ole hankkeessa mukana vaan on toiminnassa rakennustöiden ajan. Rakentaminen vaiheistetaan siten, että koulu-toiminta on mahdollista työmaan ajan. Perusparannettavissa koulurakennuksissa on tilat noin 200 oppilaalle (luokat 0–6). Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2024 ja rakentamisrahaa vuosille 2025–2027.

Hatanpään koulun perusparannus

Perusparannettavassa koulurakennuksessa tehdään oppimisympäristöjen kehityksen edellyttämät muutostyöt ja tilat mitoitetaan noin 570 oppilaalle (luokat 7–9). Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2024 ja rakentamisrahaa vuosille 2026–2027. Tarveselvityksen hyväksynnän yhteydessä asetettiin ponsi, jonka mukaan rakennuskustannuksia tulee alentaa 10 %.

Pyynikin koulun perusparannus

Perusparannuksen yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen edellyttämät muutostyöt. Perusparannettavissa koulurakennuksissa on tilat noin 435 oppilaalle (luokat 0–6). Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2026 ja rakentamisrahaa vuosille 2027–2028.

Raholan koulun perusparannus

Perusparannuksen yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen edellyttämät muutostyöt. Perusparannettavassa koulurakennuksessa on tilat noin 350 oppilaalle (luokat 0–6). Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2027 ja rakentamisrahaa vuosille 2028–2029.

Tammelan koulun, rakennus 2 uuden osan sisäilmaperusparannus

Perusparannuksen tai vaihtoehtoisesti korvaavan uudisrakentamisen yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen edellyttämät tilamuutoksia. Esiselvitysvaiheessa on tutkittu myös rakennuksen korvaamista kokonaan tai osittain uudisrakennuksella. Toteutus edellyttää vireillä olevan asemakaavan vahvistumista ja toteutuksen tapa ratkaistaan asemakaavaprosessissa. Suunnittelurahaa esitetään vuosille 2024–2025 sekä rakentamisrahaa vuosille 2026–2028.

Koiviston koulun perusparannus (kivikoulu ja tiilikoulu)

Perusparannuksen yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen edellyttämät muutostyöt. Perusparannettavissa koulurakennuksissa on tilat noin 480 oppilaalle (luokat 0–6). Perusparannushankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2027 ja rakentamisrahaa vuosille 2028–2029.

Takahuhti A koulu (vanha ristinarkku) vl.5–9 perusparannus laajennus

Koulu on rakennettu kahdessa vaiheessa ja vaatii perusparannuksen. Tarveselvityksen mukaisesti osa rakennuksesta korvataan uudisosa ja säilytettävä osa perusparannetaan. Koulurakennukseen suunnitellaan tilat noin 775 oppilaalle (luokat 5-9). Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2027 ja rakentamisrahaa vuosille 2028–2030. Tarveselvityksen hyväksynnän yhteydessä asetettiin ponsi, jonka mukaan rakennuskustannuksia tulee alentaa 10 %.

Tammelan koulun rakennus 1 perusparannus

Koulurakennuksen perusparannuksen yhteydessä tehdään oppimisympäristöjen kehityksen edellyttämät muutostyöt. Hankkeen asemakaava on vireillä. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2026–2030.

LUKIOKOULUTUS

Lyseon Lukion perusparannus

Perusparannuksen yhteydessä tehdään tarpeellisia tilamuutoksia rakennuksen suojelevarvot huomioiden. Tilat suunnitellaan nykytuotoisen lukio-opetuksen tarpeisiin ja niiden käytettävyyttä sekä esteettömyyttä parannetaan. Hankkeelle oli suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuodelle 2023. Hankkeelle esitetään rakentamisrahaa vuosille 2024–2025.

KULTTUURI- JA VAPAA-AIKAPALVELUT

Vanhan kirjastotalon julkisivujen kunnostus

Rakennuksen julkisivut ja vesikatto ovat huonokuntoiset ja vaativat kattavat korjaustyöt. Julkisivujen putoavat rappaukset ovat turvallisuusriski ja edellyttävät kunnostustöitä. Samassa yhteydessä kunnostetaan ulkoikkunat ja vesikatto. Hankkeelle esitetään rakentamisrahaa vuodelle 2024.

Hervannan vapaa-aikakeskuksen perusparannus (V-rakennus)

Perusparannuksen lisäksi rakennukseen on suunniteltu toiminnallisia parannuksia tehostamaan tilankäyttöä. Hankkeelle oli rakentamisrahaa vuonna 2023. Hankkeen työmaavaiheen aloitus siirtyi vuodelle 2024. Rakentamisrahaa esitetään vuosille 2024–2025.

Rauhaniemen sauna

Rakennus on huonokuntoinen ja vaatii perusparannuksen. Nykyinen öljylämmitys poistuu ja rakennus liitetään kaukolämpöverkkoon. Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2024 ja rakentamisrahaa vuodelle 2025.

Tampereen taidemuseon perusparannus

Tampereen taidemuseon arkkitehtuurikilpailun voittaneessa suunnitelmassa on suunniteltu laajennus (uudisrakennusosat) sekä taidemuseon olemassa olevat ja perusparannuksen tarpeessa olevat tilat kokonaisuutena. Peruspa-

rannushankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2024–2028.

Sampola, työväenopiston tilojen perusparannus

Työväenopiston tilat sijaitsevat Tammerkosken lukion rakennuksessa. Tilat ovat huonokuntoiset ja vaativat perusparannuksen. Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2027 ja rakentamisrahaa vuodelle 2028.

Nekalan koulun sisäilmakorjaus ja muutos kulttuurin tiloiksi

Rakennus kärsii sisäilmaongelmista. Keväällä 2021 valmistuneessa kulttuuritilaselvityksessä on linjattu, että rakennus muutetaan erilaisten kulttuurin toimijoiden tiloiksi. Hankkeessa toteutetaan tarvittavat sisäilmakorjaukset. Suunnittelurahaa oli vuodelle 2023. Esitetään rakentamisrahaa vuosille 2024–2025.

Vuoden 2024 talousarviossa esitetty määräraha vuosille 2024 ja 2025 on yhteensä 22,7 % hyväksytyh hankesuunnitelman investointisummaa pienempi.

Hatanpään entinen pesularakennus, yläpohjan korjaukset laajennus

Hanke on laajan peruskorjauksen tarpeessa. Vesikatto ja yläpohja edellyttää uusimista. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuodelle 2026.

Tullikamari

Tullikamari on laajan peruskorjauksen tarpeessa. Vesikatto edellyttää uusimista ja samassa yhteydessä tulee tehtäväksi useita rakennuksen toiminnan kannalta välttämättömiä korjauksia. Hankkeelle on osoitettu suunnittelurahaa vuodelle 2022. Esitetään rakentamisrahaa vuosille 2025–2026.

Takahuhdin palvelukeskuksen (Tampereen taiteilijaseuran tilat) perusparannus

Tampereen taiteilijaseuran käytössä oleva Takahuhdin palvelukeskus on huonokuntoinen ja vaatii perusparan-

nusta. Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2026 ja rakentamisrahaa 2027.

Taidekeskus Mäntinranta

Tampereen taiteilijaseura ry:n käyttöön muutetut yleisö- ja toimistotilat edellyttävät peruskorjauksia, joista osa on jo tehty vuosina 2019–2020. Hankkeen loppuun saattamiseksi esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2027 ja rakentamisrahaa vuodelle 2028.

KONSERNIHALLINTO

Väestönsuojat

Kaupungin omistuksessa olevat kalliosuojat edellyttävät korjaustoimenpiteitä, jotta ne ovat käyttöönotettavissa kriisinaikana. Suojatiloihin tehdään tarvittavat korjaukset suojatilojen tekniikan ja rakenteiden osalta. Mahdollisia rauhanajan käytön toimenpiteet eivät sisälly investointiin. Peruskorjattavat väestönsuojat ovat Liisankallio, Näsi-kallio, Osmonkallio, Lapinniemi, Kaupin VSS-johtokeskus ja Hervannan kalliosuojat A, B ja C. Vuoden 2023 aikana valmistuvat kuntotutkimukset, joiden perusteella tarkennetaan suojatilojen korjaustarve ja laajuus.

Kaupin johtokeskus

Rakennus on peruskorjauksen tarpeessa. Hankkeelle esitetään suunnittelu- ja rakentamisrahaa vuosille 2027–2028.

Hiedanrannan Kartano

Rakennus on huonokuntoinen ja vaatii perusparannuksen. Ennen perusparannusta selvitetään rakennuksen käyttömahdollisuudet palveluverkossa. Hankkeelle esitetään suunnittelurahaa vuodelle 2027 ja rakentamisrahaa vuosille 2028–2029.

PIENET INVESTOINNIT

Tampere-talon korjaustyöt

Tampere-talon toiminnan kannalta välttämättömiin korvausinvestointeihin sekä pieniin toiminnallisiin muutoksiin varataan vuosittainen määräraha 400 000 euroa vuosille 2024–2027.

Päiväkotien perusparannus

Päiväkotitiloissa uudistetaan vanhaa tekniikkaa ja parannetaan olosuhteita. Kohteita perusparannetaan palveluverkon ja rakennusten teknisen kunnan perusteella. Hankkeiden toteutus pyritään ajoittamaan siten, että päiväkotien toiminta siirtyisi pääosin olemassa oleviin vapaisiin väistötiloihin. Lisäksi määrärahaa käytetään tulevien perusparannuksien suunnitteluun. Vuonna 2024 valmistuu Raholan päiväkodin perusparannus. Vuosina 2024–2029 suunnitteluun ja toteutukseen tulevat Turtolan, Helapuiston, Maijalanpuiston päiväkodin, Hennerin leikkipuiston sekä Jussinkylän päiväkodin perusparannushankkeet.

Päiväkotien ja koulurakennusten pienet hankkeet

Määrärahaa käytetään perusopetuksen sekä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tilojen käyttäjälähtöisiin ja rakennuksen sisäilman ja kunnan parantamiseen tähtääviin hankkeisiin erillisen vuosisuunnitelman mukaisesti. Tällaisia hankkeita voivat olla esimerkiksi tilamuutokset, osittaiset perusparannukset (esimerkiksi pihat, rakenteet, tekniset järjestelmät), turvallisuutta ja sisäilmaolosuhteita parantavat hankkeet.

Lukioiden pienet hankkeet

Määrärahalla tehdään käyttäjälähtöisiä ja korjausvelan vähentymiseen tähtääviä investointiluontoisia hankkeita lukiokoulutuksen vuokraamissa rakennuksissa ja tiloissa. Hankkeilla tavoitellaan, että rakennukset pysyvät turvallisina ja terveellisinä, sekä ovat toiminnallisuudeltaan käyttöä vastaavia. Vuosikohtainen määräraha investoinneille on ollut vuodesta 2023 eteenpäin 400 000 €/a. Lähivuosina merkittävät hankkeet määrärahalla tullaan toteuttamaan Klassilliseen lukioon ja Sammon keskuslukioon. Klassillisella lukiolla uusitaan rakennuksen ulkoisia kuivatusrakenteita ja toteutetaan toiminnan vaatimia parannuksia; Sammon keskuslukiolla saneerataan

jäähdytysjärjestelmää ja toteutetaan toiminnan vaatimia parannuksia.

Liikuntapaikkojen ja nuorisotilojen perusparannukset / pienet hankkeet

Määrärahaa käytetään kaupungin omistuksessa olevien liikuntapaikkojen ja nuorisotilojen peruskorjauksiin. Vuosien 2024–2027 aikana toteutetaan ainakin Vuoreksen kentän kone- ja kalustohalli, Lielahden liikuntapuiston huoltorakennus ja Pyynikin palloiluhallin toiminnan jatkuvuuden turvaavia toimenpiteitä sekä Kaupin urheilupuiston huoltorakennus A:n perusparannus. Eri puolella kaupunkia olevia konttirakennuksia korvataan kiinteillä varastorakennuksilla ja myös muutama uimarantojen ja urheilukenttien huoltorakennuksia (uudisrakennuksia) on työllistalla. Määrärahaa käytetään myös liikunta- ja vapaa-aikarakennusten ja nuorisotoimen käytössä olevien rakennusten pieniin perusparannus- ja muutostöihin erillisen vuosisuunnitelman mukaan.

Kulttuuri- ja taide pienet hankkeet

Määräraha käytetään kulttuuri- ja taidarakennusten sekä kansalaisopiston perusparannus- ja muutostöihin erillisen vuosisuunnitelman mukaan. Tällä hetkellä tiedossa olevat suurimmat hankkeet ovat Vapriikin näyttelytilamuutos ja iv-koneiden uusinta sekä Pyynikin kesäteatterin istuin- ja katsomomuutoksen loppuunsaattaminen. Ehdolla on myös Tallipihan pihan perusparannuksen jatkaminen.

Kirjastot ja kansalaisopistoyksikkö pienet hankkeet

Määräraha käytetään kirjastojen ja kansalaisopistoyksiköiden tilojen pieniin perusparannus- ja muutostöihin

erillisen vuosisuunnitelman mukaan. Tiedossa on tällä hetkellä muun muassa Metson parvikerroksen akustointi ja Sampolan kirjaston tilajärjestelyiden jatkaminen.

Valmistuneiden kohteiden jälkityöt

Määrärahalla hoidetaan edellisinä vuosina valmistuneiden kohteiden jälkityöitä, kuten pihatyöt ja valmistuneissa kohteissa todettuja käyttöä haittaavia puutteita.

Muiden rakennusten kiinteistö- ja laiteinvestoinnit sekä kaupunkikuvallisten kohteiden investoinnit

Määrärahaa käytetään kaupungin omistuksessa olevien ja kaupunkikonsernin ulkopuolelle vuokrattujen tilojen investointeihin vuokrauksen ja vuokratuottojen mahdollistamiseksi sekä kaupunkikuvallisesti tärkeiden kohteiden investointeihin (piiput ja muut maamerkit). Määrärahalla toteutetaan pieniä perusparannus- ja korjausinvestointeja ja toiminnan edellyttämiä muutoksia sekä palvelukäyttöön vuokrattujen kohteiden yhteiskäytössä olevien tilojen kalustamista silloin, kun niitä ei ole sisällytetty muihin määrärahoihin. Lisäksi määrärahaa käytetään kehitettävien ja realisoitavien kiinteistöjen kehityskustannuksiin.

Sisäilmaolosuhdeinvestoinnit

Määräraha käytetään rakennusten sisäilmaongelmia aiheuttavien teknisten ja rakenteellisten ongelmien korjaamiseen kohteissa, joissa ei tehdä muita perusparannustöitä. Määräraha mahdollistaa toiminnan edellyttämien sisäilmaolosuhteiden parantamisen ja kiinteistöjen teknisten ja rakenteellisten ongelmien hoitamisen. Määrärahaa käytetään myös korjauksiin toiminnan turvaamiseksi perusparannuksen alkamiseen asti.

MUUT INVESTOINNIT

Ensikertainen kalustaminen välivuokrauksessa

Määrärahaa käytetään ulkopuoliselta kiinteistönomistajalta vuokrattujen tai muulla kuin investointimäärä-rahalla toteutettujen hankkeiden käyttäjälähtöisiin investointeihin, joita ei sisällytetä vuokra- tai rahoitussopimukseen.

Leasing-kohteiden lunastus

Määrärahalla varaudutaan leasing-kohteiden esim. Tipotien hyvinvointikeskuksen lunastamiseen kaupungin omistukseen. Myös Ahjola-Harjulan "Harjulan", Kalevanharjun "Onnelan" sekä Lamminpään esiopetuksen "Piiriniityn" siirtokelpoisena toteutetut päiväkodit lunastetaan kaupungin omistukseen ja niiden käyttö palveluverkossa jatkuu.

RAHOITUSOSUUEDET

Talonrakennushankkeiden rahoitusosuudet vuonna 2024 muodostuvat öljylämmityksestä luopumiseen kohdistuvasta rahoitusosuudesta. Investointeja rahoitetaan myös myymällä tarpeettomaksi käynnyttä kiinteistö- ja tilaomaisuutta.

Vuokrauksella tai muulla rahoitusmallilla toteutettavat hankkeet

Seuraavat tilajärjestelyt toteutetaan vuokraamalla tai muulla rahoitusmallilla. Muilla rahoitusmallilla toteutettavien kohteiden investointisuunnitelmassa kuvataan hankkeen suuruutta ja ajoitusta. Hankkeiden käyttötalousvaikutukset voidaan arvioida sopimusneuvottelujen tarkentuessa.

Kisapuiston uusi päiväkot

Kisapuiston koulu suljettiin sisäilmaongelmien vuoksi vuonna 2017. Samalla tontilla sijaitseva noin 100 lapsen Kisapuiston päiväkoti kärsi sisäilmaongelmista ja se suljettiin vuonna 2019. Rakennukset purettiin vuonna 2021. Suunnitelman mukaisesti toteutetaan noin 240 lapsen uusi päiväkotiyksikkö. Samassa yhteydessä luovutaan pienistä ja epätarkoituksenmukaisista päiväkodeista. Hankkeen valmistumisvuosi on 2024.

Ojalan päiväkoti ja koulu (puurakenteinen)

Ojalan uusi puurakenteinen päiväkoti mitoitetaan 160 lapselle ja koulun

esi- ja alkuopetuksen (luokat 0–2) tilat toteutetaan kaksisarjaisena. Hankkeen valmistumisvuosi on 2024.

Sairaalakoulu

Nykyinen sairaalakoulu toimii Taysin lasten- ja nuorisopsykiatrian tilojen kiinteässä yhteydessä. Nykyiset rakennukset tullaan purkamaan Taysin uudisrakennusohjelman mukaisesti. Pirkanmaan hyvinvointialue tulee rakentamaan uuden lasten- ja nuorisopsykiatrian rakennuksen, jonka yhteyteen uudet tilat toteutetaan. Arvioitu valmistumisvuosi on 2026.

Peltolammin hyvinvointikeskus (koulun liikunta- ja kirjastoauton tilat)

Alueen yleissuunnitelman ja palveluverkkosuunnitelman mukaisesti toteutetaan uusi Peltolammin ja Multi-sillan aluetta palveleva hyvinvointikeskus. Tähän hyvinvointikeskuksen osaan sijoituu alueen koulua ja asukkaita palveleva liikuntasali sekä uudet kirjastoauton tilat. Hankkeen edellyttämä kaavamuu-

tos on vireillä. Hyvinvointikeskus muodostuu kahdesta erillisestä rakennuksesta, joiden välille toteutetaan lämmin kulkuyhteys. Katso kohde Peltolammin hyvinvointikeskus (koulu, päiväkoti, nuorisotilat ja kirjasto). Molempien osien toteutusaikataulu yhteensovitetään siten, että ne ovat käyttöönotettavissa samanaikaisesti.

Hankkeen valmistumisvuodeksi on arvioitu 2027.

YHDYSKUNTALAUTAKUNTA

Yhdyskuntalautakunnan tehtävänä on järjestää kaupunkirakenteen kehittämistä kokonaisuutena, kaupunkisuunnittelua, rakentamista ja ylläpitoa koskevat palvelut sekä viranomaispalvelut. Lautakunta vastaa kestävästä kaupunkikehityksen ja ympäristöpolitiikan linjausten ja sitoumusten koordinaatiosta, toimeenpanosta ja seurannasta. Lautakunnalle kuuluu liikenteen hallinta paitsi ympäristö- ja rakennusjaostolle sekä Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnalle kuuluvat tehtävät.

Jätehuoltolautakunnan 0,553 milj. euron toimintamenot sisältyvät yhdyskuntalautakunnan talousarvioon.

Toimintaympäristön muutokset

Ukrainan sodasta johtuva epävarmuus sekä energian ja rakentamisen kustannusten nousu heijastuvat edelleen kaupunkiympäristön palvelualueen toimintaan. Infra-rakentamisen korkealla pysyvä kustannustaso yhdistettynä investointimäärärahojen pienenemiseen tarkoittaa, että kaupunkiympäristön investointeja tulee priorisoida vielä ai-

empaakin tarkemmin. Korkotason nousu ja epävarmuus näkyy myös yksityisessä rakentamisessa. Uusia asuntoja valmistui alkuvuoden 2023 aikana noin 2 000, eli hieman vähemmän kuin edellisvuonna. Haetuissa ja myönnettyissä rakennusluvuissa ja erityisesti uusien rakentamishankkeiden käynnistymisessä pudotus on ollut jyrkkä.

Tampereen väkiluku ylitti vuoden 2023 huhtikuussa 250 000 asukkaan rajan. Väestön kasvu on jatkunut poikkeuksellisen nopeana jo useita vuosia. Kaupungin kestävä kasvua edistävää maankäyttöä kehitetään tulevina vuosina erityisesti nykyisellä ja tulevilla raitiotielinjoilla ja muilla joukkoliikennekäytävillä. Raitiotieliikenne Pyykin- torilta Santalahteen käynnistyi elokuussa. Toisen vaiheen rakentaminen kohti Lentävänniemeä jatkuu vuoden 2024. Pirkkala-Linnainmaa -yhteysvälin toteutus suunnittelu etenee siten, että kaupunginvaltuusto voi päättää linjan toteuttamisesta vuoden 2024 lopussa.

Joukkoliikennejärjestelmän kehittäminen kytkeytyy tiiviisti kaupungin ilmastotavoitteisiin. Tampereen kas-

vihuonekasvupäästöt kääntyivät nousuun vuonna 2021 kun yhteiskunnan toipuminen koronapandemian vaikutuksista alkoi. Ilman merkittäviä toimia ja Hiilineutraali Tampere 2030 -ilmasto-ohjelman määrätietoista toteuttamista tavoitteena olevaa hiilineutraaliutta ei saavuteta vuoteen 2030 mennessä. Haasteena on erityisesti liikenteen päästöjen vähentäminen.

MAL-sopimuksen 2024-2027 neuvottelut alkavat syksyllä 2023. Sopimus on tarkoitus saada hyväksytyksi keväällä 2024. Neuvoteltavan sopimuksen sisältö on merkittävä muun muassa raitiotie- ja lähijunakehittämisen ja investointien kannalta.

Toiminnan tavoitteet

Vuoden 2024 talousarvio ja sen sisältämät vuosittaiset sitovat toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan 2030 ja Kalervo Kummolan pormestariohjelman. Yhdyskuntalautakunnalle kohdistuu vuonna 2024 yhteensä kuusi sitovaa toiminnan tavoitetta.

Nro Talousarvion toiminnan tavoite 2024

15	Asemakaavoituksella ja tontinluovutuksella on mahdollistettu vuosittain keskimäärin 150 pientalon rakentaminen ¹
23	80 % asemakaavoitetusta asuin- ja palvelualueesta sijoittuu joukkoliikennevyöhykkeille ja aluekeskuksiin
25	Kestävien liikkumismuotojen suhteellinen kulkutapaosuus on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna
26	Raitiotien Pirkkala-Linnainmaa jatko-osuuden rakentamispäätös on valmistunut päätöksentekoon
27	Kolme ehdotusta luonnonsuojelun alueiksi on valmistunut päätöksentekoon ja luontotyypin kartoitus on käynnistynyt vähintään kahdella Tampereen suuralueella
40	Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna

¹ Asunto- ja maapolitiikan linjausten mukainen tavoite vuosille 2022–2025 keskimäärin 150 tonttia vuodessa.

Talous

Käyttötalouden talousarvioesityksessä on huomioitu tulojen lisäyksiä yhteensä 0,3 milj. euroa ja menojen lisäyksiä yhteensä 8,0 milj. euroa. Toimintakatteeseen vaikuttavat muutokset koostuvat talousarvion pohjan korjauksista (2,6 milj. euroa), laskennallisesta kehyskasvusta (1,6 milj. euroa) sekä erikseen neuvotelluista merkittävistä (lainsäädäntö/strategia/toimintaympäristö)

muutostarpeista (3,5 milj. euroa). Menojen lisäyksistä merkittävimpänä ovat raitiotien vastikkeen maksamiseen varattu 1,75 milj. euron lisäys, kustannusnousuihin (sähkö ja katujen päällysteet) varautumiseen tehty 1,0 milj. euron lisäys sekä lainsäädännön muutoksiin varautumisesta että kaupungin kasvun myötä aiheutuvasta palvelutarpeen kasvusta johtuvat lisäykset. Lautakun-

nan palveluihin kohdistuvat kaupungin projektitoiminnan tulot ja menot on huomioitu.

Nettoinvestointimenot ovat 54,0 milj. euroa sisältäen myös kehitysohjelmien investoinnit (5,7 milj. euroa).

YHDYSKUNTALAUTAKUNTA

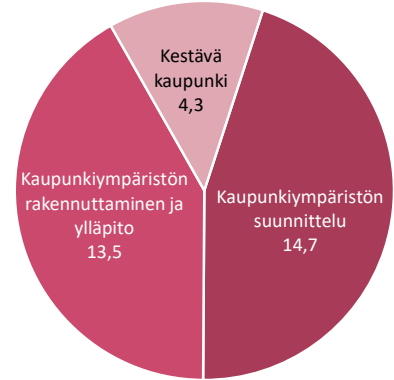
Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot			
Myyntitulot	11 861	11 137	11 197
Maksutulot	12 526	14 981	15 178
Tuet ja avustukset	895	653	737
Vuokratulot	1 048	1 063	1 055
Muut toimintatulot	5 171	4 242	4 317
Toimintatulot yhteensä	31 501	32 076	32 484
Valmistus omaan käyttöön	468	1 499	109
Toimintamenot			
Henkilöstömenot	-18 581	-21 832	-22 328
Palvelujen ostot	-36 777	-38 401	-40 901
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 820	-1 935	-2 461
Avustukset	-271	-245	-245
Vuokramenot	-16 640	-18 192	-19 994
Muut toimintamenot	-380	61	74
Toimintamenot yhteensä	-74 000	-79 044	-85 746
Toimintakate	-42 499	-46 968	-53 262
Rahoitustulot ja -menot	5	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-47 704	-52 000	-53 827
Tilikauden tulos	-90 198	-98 968	-107 089
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	701	700	700
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-89 497	-98 268	-106 389

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024
Investointimenot	-67 885	-66 140	-55 600
Rahoitusosuudet	5 275	3 450	1 600
Nettoinvestoinnit	-62 610	-62 690	-54 000

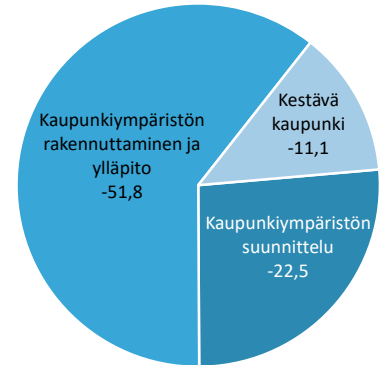
SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	Toimintatulot	Toimintamenot	Toimintakate
Yhdyskuntalautakunta, toimintakate (pl. erikseen sitovat erät)	32 484	-84 521	-52 037
Viiden tähden keskusta	0	-330	-330
Hiedanranta	0	-400	-400
Hiilineutraaleja tekoja	0	-495	-495
Investoinnit (1 000 euroa)	Investointimenot	Rahoitusosuudet	Nettoinvestoinnit
Yhdyskuntalautakunta, nettoinvestoinnit (pl. erikseen sitovat erät)	-49 900	1 600	-48 300
Viiden tähden keskusta, nettoinvestoinnit	-5 500	0	-5 500
Hiedanranta, nettoinvestoinnit	-200	0	-200

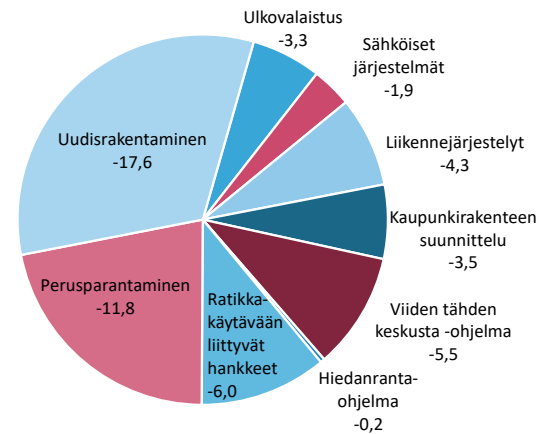
TOIMINTATULOT 32,5 M€

TOIMINTAMENOT 85,3 M€

NETTOINVESTOINNIT 54,0 M€

Kaupunkiympäristön suunnittelu

Palvelukokonaisuuteen kuuluvat yleiskaavoitus, asemakaavoitus, liikennejärjestelmän suunnittelu, viheralueet ja hulevedet, rakennusvalvonta ja kiinteistönmuodostus.

Kaupunkisuunnittelussa luodaan fyysisen ympäristön osalta edellytykset palveluiden, asumisen ja elinkeinon rakentamiselle sekä näitä palvelevan yhdyskuntatekniikan, liikennejärjestelmän ja viheralueiden toteuttamiselle tasapainoisen ja kestäväen yhdyskuntarakenteen tavoitteiden mukaisesti.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kaupungin kasvun jatkuessa vahvana kaupunkisuunnittelun avulla pitää varmistaa yhdyskuntarakenteen laadukas, tasapainoinen ja kestävä kehitys kaupungissa. Kaavoituksen painopisteitä ja resurssien suuntaamista tehdään strategian, pormestariohjelman ja palvelusuunnitelman perusteella. Kaupunkiympäristön laatu korostuu erityisesti viihtyisyyden, ihmisten hyvinvoinnin ja kaupungin pitovoiman kehittämisessä. Viihtyisyyden näkökulmasta keskei-

sessä roolissa ovat virkistys- ja liikunta-alueet, joita kehitetään yhdessä muiden kaupungin yksiköiden kanssa. Näin mahdollistetaan muun muassa skeittauksen ja skuuttauksen harrastaminen eri puolilla kaupunkia. Ilmastonmuutokseen varautuminen ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen sovitetaan laadukkaaseen kaupunkiympäristöön, mikä edellyttää kokeiluja ja uusia ratkaisuja.

Rakentamisen suhdannetilanteen ennustetaan jatkuvan heikkona ja siihen liittyy paljon epävarmuutta. Tämä vaikuttaa erityisesti rakennusvalvonnan ja kiinteistönmuodostuksen toimintaan. Rakennuslupien määrien ennustetaan jäävän normaalitasoa alemmaksi ja tämä aiheuttaa epävarmuutta rakennusvalvonnan tuloihin. Suhdannetilanteen ennustetaan vähentävän myös kiinteistötoimitusten määrää.

Tampereen henkilöratapihan perusparantamisen suunnittelu käynnistetään yhteistyössä Väyläviraston kanssa. Valtio on osallistumassa hankkeeseen 163 milj. eurolla. Raitiotien jatkolinjojen suunnittelu Pirkkalaan ja Linnainmaalle, sekä siihen liittyvä muu suunnittelu

on toiminnan keskiössä. Raitiotien laajentumiseen erityisesti liittyvät Teiskotien hankekorin asemakaavat sekä Nurmin osayleiskaavatyö etenevät. Hiedanrannan asemakaavoitus jatkuu muun muassa tehtaan, asuinkorttelien ja liikennejärjestelyjen osalta yleisuunnitelman mukaisesti.

Maankäytön hallinnan kokonaisprosessin digitalisaatio ja toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto jatkuu ja laajenee. Valmistaudutaan RYTJ-lain ja rakentamislain voimaantuloon sekä niihin liittyviin tietomallipohjaiseen kaavoitukseen ja rakennuslupakäsittelyyn. Rakennusjärjestyksen päivitys valmistellaan vuoden aikana. Asiakaspalvelun ja kaupunkilaisten kanssa käytävän vuoropuhelun laatua kehitetään digitalisaatiota hyödyntämällä.

Valtuuston edellyttämä Aitolahden ja Teiskon haja-asutusalueen rantoja koskeva selvitys mahdollisista loma-asuntojen käyttötarkoituksen muutoksista vapaa-ajan käytöstä pysyvään asumiseen toteutetaan kuluva valtuustokauden aikana.

Palvelu **)	Toimintamenot, 1 000 euroa *)
Asemakaavoituksen asiantuntijatyö	447
Asemakaavoituksen suunnitelmat ja selvitykset	806
Asemakaavasunnittelu	4 279
Asemakaavoituksen poikkeamislupa	218
Hulevesijärjestelmän hallinta	2 160
Kiinteistön muodostus	778
Maankäytön asiantuntijapalvelu (vihi)	417
Maankäytön asiantuntijapalvelu (kimu)	81
Puistot ja viheralueet	1 005
Rakennusvalvonnan arkisto	557
Rakennusvalvonta	3 155
Kadut ja yleiset alueet (lisu)	569
Liikennejärjestelmän suunnittelu	3 759
Maankäytön asiantuntijapalvelu (lisu)	379
Ranta-asemakaavat (yka)	72
Suunnittelutarveratkaisu ja poikkeamislupa (yka)	143
Yleiskaavoituksen suunnitelmat ja selvitykset	534
Yleiskaavoituksen tietotuotanto	446
Yleiskaava	886
Yhteensä	20 691

* Toimintamenot sisältävät hallinto- ja talouspalvelujen laskennallisia vyörytysosuuksia 625 te

* Palvelujen toimintamenot ovat laskennallisia ja ne tarkentuvat vuosisuunnitelmaan.

** Vihi = viheralueet ja hulevedet, kimu = kiinteisönmuodostus, lisu = liikennejärjestelmän suunnittelu, yka = yleiskaavoitus

Käyttötalous, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot	13 900	14 149
Toimintamenot *)	-19 837	-21 949
Toimintakate	-5 937	-7 800

*) Sisältyy vyörytysosuudet
(Paikkatieto sekä Hallinto- ja talouspalvelut)

Investoinnit, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Investointimenot	-2 380	-2 100

Kaupunkiympäristön rakennuttaminen ja ylläpito

Palvelukokonaisuuteen kuuluvat katu- ja yleisten alueiden toteutus suunnittelu ja rakennuttaminen, kunnossapidon järjestäminen ja satamapalvelut. Kadut, aukiot, viheralueet ja satamat rakennetaan vuosisuunnitelman investointiohjelman mukaisesti. Tehtävänä on rakennuttaa kaava- ja viheralueohjelmia sekä peruskorjauksia toteuttavan investointiohjelman kohteet mahdollisimman edullisesti ja laadukkaasti hyödyntämällä tehokkaasti sekä kaupungin omia että yksityisiä palveluntuottajia. Yleisten alueiden rakentamisiin investoinnit teetetään hankekohtaisilla urakkasopimuksilla. Palveluryhmän rakennuttaminen palvelee myös muiden palvelualueiden infrarakentamisen johtamista. Palvelukokonaisuuteen kuuluvat lisäksi katutilavalvonta, pysäköinnin

valvonta, eräät ajoneuvoihin liittyvät viranomaistehtävät sekä joukkoliikenteen lipuntarkastus.

Toimintaperiaatteina ovat olleet toiminnan turvallisuus, palvelun laatu, liikenteen sujuvuus sekä taloudellisuus. Toimintatapoja on kehitetty digitaalisten työmenetelmien avulla useissa palveluissa. Talousarviovuoden tavoitteena on kunnossapidon ja erityisesti puhtaanapidon tehostaminen. Lisäksi näkymiä ja viihtyisyyttä heikentävään pusikoitumiseen kiinnitetään huomiota luonnon monimuotoisuustavoitteista tinkimättä.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kustannustaso on monissa rakentamisen ja ylläpidon tehtävissä noussut

merkittävästi. Vaikka rakentamisen yleiset suhdannenäkymät ovat heikot, urakkahintoihin ei odoteta merkittävää alenemista energian ja raaka-aineiden kalleuden takia. Raitiotien ja katujen rakentaminen keskittyy Hiedanrantaan ja Näsisaaresen. Uusien alueiden kunnallistekniikan rakentamista jatketaan, vaikka talorakentamisen aikatauluissa onkin epävarmuutta. Useiden suurien infrahankkeiden toteutus suunnittelu on käynnissä. Merkittävimpiä hankkeita ovat Tampereen henkilöratapihan perusparannus ja kehittäminen yhteistyössä Väyläviraston kanssa, raitiotien jatkolinja Pirkkalasta Linnainmaalle sekä Tampereen henkilöratapiha. Näissä korostuu yhteensovitus esimerkiksi liikennejärjestelmän toimivuuden kannalta.

Palvelu **)	Toimintamenot, 1 000 euroa*)	Käyttötalous, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Hulevesijärjestelmän hallinta (raksa)	169	Toimintatulot	13 473	13 539
Kadut ja yleiset alueet, kunnossapito	32 334	Toimintamenot *)	-47 585	-51 801
Kadut ja yleiset alueet, rakentaminen	745	Toimintakate	-34 112	-38 263
Sillat ja taitorakenteet, rakentaminen	149			
Tietoliikenneverkot, kunnossapito	759	*) Sisältyy vyörytysosuudet (Paikkatieto sekä Hallinto- ja talouspalvelut)		
Tietoliikenneverkot, rakentaminen	59			
Valaistus, kunnossapito	5 532			
Valaistus, rakentaminen	79			
Liikunta- ja ulkoilupaikat, kunnossapito	1 033	Investoinnit, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Liikunta- ja ulkoilupaikat, rakentaminen	30	Investointimenot	-63 760	-53 500
Puistot ja viheralueet	6 257	Rahoitusosuudet	3 450	1 600
Kuntatekniikan suunnittelu	1 259			
Maankäytön asiantuntijapalvelu (teksu)	240			
Katutilavalvonta	1 044			
Matkalippujen tarkastus	528			
Pysäköinnin valvonta	1 058			
Yhteensä	51 276			

* Toimintamenot sisältävät hallinto- ja talouspalvelujen laskennallisia vyörytysosuuksia 276 te

* Palvelujen toimintamenot ovat laskennallisia, ja ne tarkentuvat vuosisuunnitelmaan.

** Raksa = Rakennuttaminen, teksu = Kuntatekniikan suunnittelu

Kestävä kaupunki

Palvelukokonaisuuteen kuuluu kuusi yksikköä: ilmasto- ja ympäristöpolitiikan, jätehuollon, ympäristönsuojelun yksiköt samoin kuin kolme ympäristöterveyden yksikköä: elintarvikevalvonta, eläinlääkintähuolto sekä terveydensuojelu. Palveluryhmän tehtävinä ovat muun muassa Tampereen kaupungin ympäristö- ja ilmastopolitiikan linjausten valmistelu, toteutus ja johtaminen sekä niihin liittyvien toimintatapojen kehittäminen, päätösvalmistelu ja seuranta. Keskeisessä roolissa ovat v. 2024 luontokadon hidastaminen ja pysäyttäminen sekä ilmaston muutoksen hillinta ja siihen sopeutuminen. Palveluryhmä vastaa myös ympäristönsuojelun, jätehuollon ja ympäristöterveyden viranomaistehtävistä.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kestävä kaupunki -palvelukokonaisuuden tulevaisuutta leimaa ympäristösektorin merkityksen kasvu kaikilla elämänoilla ruuasta rakentamiseen, jätteistä kiertotalouteen. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on nousut ilmastonmuutoksen hillinnän ohella

yhteiskunnan keskiöön. Viranomaispalveluissa asiakaspalvelun tarve kasvaa samalla, kun lainsäädäntö ja muu regulaatio uudistuu vauhdilla. Vuonna 2024 uuden jätelain toimeenpääntyminen aiheuttaa edelleen merkittävää työkuormaa etenkin biojätteen erilliskeräysveloitteen alettua 1.9.2023 Tampereen kaupunkiseudun kaikilla kiinteistöillä.

Ympäristöterveyden painopiste on ennaltaehkäisevissä palveluissa ja niihin liittyvissä tarkastuksissa. Eläinlääkintähuoltolain merkittävä uudistus on eduskunnassa edelleen hyväksyttävänä. Sen tuomat muutokset ovat voimaantultuaan merkittäviä ja vaikuttavat kunnallisen eläinlääkintähuollon palveluiden sisältöön ja rakenteisiin. Elintarvikevalvonnassa ja terveydensuojelussa sääntelyn kiristyminen aiheuttaa haasteita perustoiminnalle.

Ympäristönsuojeluyksikössä luonnon monimuotoisuusohjelman ohjelman toteutus jatkuu. Ympäristönsuojelun asiakasprosessien digitalisaatiota vahditetaan 2024. Ympäristönsuojelun viranomaistehtävät lisääntyvät tiivistyvässä kaupungissa. Meluntorjunnan toimintasuunnitelma valmistuu v.

2024. Kantakaupungin ilmanlaatu ja -päästöt mallinnetaan vuoden 2024 aikana.

Hiilineutraaleja tekoja -kehitysohjelmassa viedään asukkaiden kulutus- ja liikkumistottumuksia nykyistä kestävämpään suuntaan kolmella asuinalueella. Kiertotalousohjelman toteutus jatkuu kaupungin yksiköiden ja yritysten kanssa. Kiertotalouden tiekarttaa valmistellaan ja hiilineutraalisuustiekartta päivitetään. Kaupungin hankintojen hiili- ja luontojalanjälkeä selvittävä tutkimushanke valmistuu. Ekosysteemi- ja palveluiden arvotusta ja ekosysteemitilinpitoa kehitetään.

Eurooppalainen yhteistyö jatkuu vahvana Tampereen tultua valituksi 100 Climate and Smart Cities -verkostoon samoin kuin useiden eurooppalaisten kehityshankkeiden kautta. Hankkeet tuovat keskeisiin toimiin lisärahoitusta ja mahdollistavat aiottua paremman toteutuksen.

Palveluryhmässä jatketaan v. 2023 alkanutta asiakaskokemuksen keräämistä ja sen hyödyntämistä yksiköiden toiminnassa.

Palvelu **)	Toimintamenot, 1 000 euroa *)
Elintarvikelain mukainen neuvonta (ELVA)	314
Elintarvikelain mukaisten ilmoitusten ja hakemusten käsittely (ELVA)	79
Elintarvikevalvonta (ELVA)	1 434
Tupakkalain valvonta (ELVA)	138
Elintarvikelain mukainen neuvonta (ELL)	17
Elintarvikelain mukaisten ilmoitusten ja hakemusten käsittely (ELL)	12
Elintarvikevalvonta (ELL)	156
Eläinsuojeluvalvonta	403
Eläintautivalvonta	47
Eläinten sairaudenhoito	1 379
Eläinten terveydenhoito	347
Asumisterveysvalvonta	354
Talous- ja uimavesien valvonta	302
Terveydensuojelun edistäminen ja valvonta	604
Tupakkalain valvonta	53
Jätehuoltoviranomainen	579
Ympäristönsuojelun kehittäminen ja edistäminen	1 286
Ympäristönsuojelun luvat ja valvonta	746
Kestävän kehityksen edistäminen	2 197
Yhteensä	10 446

* Toimintamenot sisältävät hallinto- ja talouspalvelujen laskennallisia vyörytysosuuksia 430 te

* Palvelujen toimintamenot ovat laskennallisia ja ne tarkentuvat vuosisuunnitelmaan.

** ELVA = Elintarvikevalvonta, ELL = Eläinlääkintähuolto

Käyttötalous, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot	4 231	4 294
Toimintamenot *)	-10 773	-11 094
Toimintakate	-6 542	-6 800

*) Sisältyy vyörytysosuudet (Paikkatieto sekä Hallinto- ja talouspalvelut)

JOUKKOLIIKENNELAUTAKUNTA

Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta toimii Tampereen, Nokian, Oriveden, Ylöjärven ja Kangasalan kaupunkien sekä Lempäälän, Pirkkalan ja Vesilahden kuntien yhteisenä seudullisena joukkoliikenteen viranomaisena Tampereen kaupunginvaltuuston ja -hallituksen alaisuudessa. Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan tehtävänä on järjestää joukkoliikenne Tampereen kaupunkiseudulla yhteistoimintana kaupunkiseudun kuntien kanssa. Yhteistoiminnan tavoitteena on toteuttaa kuntarajat ylittävää yhteistyötä joukkoliikenteen järjestämisessä sekä kehittää ja koordinoida seudullista joukkoliikennettä niin, että palvelutaso paranee ja palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti ja edullisesti.

Toimintaympäristön muutokset

Tampereen seudun joukkoliikenteessä toteutettiin vuonna 2021 historiallisen suuret muutokset. Ratikkaliikenne käynnistyi ja suuri linjastouudistus toteutui samassa yhteydessä. Ratikan toinen osa Lentävänniemeen valmistuu vaiheittain ja ensimmäisen vaihe otettiin käyttöön 7.8.2023, kun ratikkaliikenne Santalahteen käynnistyi. Joukkoliikenteen linjastoon ei tehty muita merkittäviä muutoksia vuoden 2023 aikana.

Ratikan toinen osa Pyynikintorilta Lentävänniemeen valmistuu kokonai-

suudessaan vuoden 2024 loppuun mennessä ja avataan liikenteelle 7.1.2025. Bussiliikenteen linjastoon toteutetaan Linjasto 2024 -suunnitelman mukaiset ratkaisut vaiheittain vuoden 2024 aikana ja ratikkaliikenteen Lentävänniemeen käynnistymisen yhteydessä 7.1.2025.

Bussiliikenteen kustannustaso on noussut yli 12 prosenttia 2021 vuoden lopulta lähtien. Nousu on tasaantunut vuoden 2023 aikana, mutta vuoden 2024 kustannustaso tulee olemaan korkea. Matkustajamäärän kasvu on ollut myös poikkeuksellisen voimakasta. Tammi-elokuussa 2023 kasvua on ollut yli 20 prosenttia verrattuna vastaavaan ajanjaksoon vuonna 2022, jolloin oli tiin pandemiaa edeltäneen ajan matkustuksen tasolla. Matkustajamäärän kasvu lisää lipputulota, joiden avulla voidaan toteuttaa kasvun edellyttämät kriittisimmät panostukset tarjontaan.

Talousarvio sisältää 4 prosentin hintojen korotuksen, joka tehdään 1.5.2024 alkaen. Hallitusohjelmassa on esitetty joukkoliikenteen arvonlisäveron nostaminen 10 prosentista 14 prosenttiin. Mikäli tämä toteutuu vuonna 2024, on sen vaikutukset siirrettävä asiakashintoihin heti korotuksen voimaantullessa.

Toiminnan tavoitteet

Vuoden 2024 talousarvio ja sen sisältämät vuosittaiset sitovat toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan 2030 ja Kalervo Kummolan

pormestariohjelman. Joukkoliikennelautakunnalle kohdistuu vuonna 2024 kaksi sitovaa toiminnan tavoitetta.

Talous

Joukkoliikenteen toimintakate heikenee talousarvioesityksessä 5,3 milj. euroa. Tulojen kasvu on yhteensä 5,3 milj. euroa sisältäen vuoden 2023 aikana toteutuneesta matkustajamäärän kasvusta aiheutuvan pohjankorjauksen 2,5 milj. euroa sekä 2,8 milj. euroa laskennallisena muutoksena sisältäen sekä vuoden 2024 matkustajamäärän ennustetun kasvun että lipun hintojen nostosta lisääntyvät lipputulot. Menot lisääntyvät 10,6 milj. euroa johtuen erityisesti kustannustason noususta sekä vuoden 2023 aikana toteutetuista kasvun ja aikatauluvarmuuden edellyttämistä liikennetarjonnan lisäyksistä, jotka pohjankorjauksen lisäksi lisäävät kustannuksia koko kalenterivuodelle 2024. Valtion joukkoliikennetuen on arvioitu olevan vuonna 2024 vuoden 2023 tasolla.

Tampereen Raitiotie Oy:lle maksettavan raitiotievastikkeen suuruus on 32,4 milj. euroa. Vastikkeesta joukkoliikennelautakuntaan kohdistuu 13,9 milj. euroa (varikkovastike, kalustovastike ja kolmasosa hallintovastikkeesta) ja yhdyskuntalautakuntaan 18,5 milj. euroa (infra-vastike ja kaksikolmasosaa hallintovastikkeesta).

Nro Talousarvion toiminnan tavoite 2024

24	Joukkoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut 5 % edelliseen vuoteen verrattuna
40	Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna

JOUKKOLIIKENNELAUTAKUNTA

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu	
		TA 2023	TA 2024
Toimintatulot			
Myyntitulot	53 486	57 483	63 183
Maksutuotot	156	155	155
Tuet ja avustukset	11 193	6 456	6 448
Muut toimintatulot	1 063	436	436
Toimintatulot yhteensä	65 899	64 530	70 222
Valmistus omaan käyttöön	0	0	20
Toimintamenot			
Henkilöstömenot	-1 308	-1 624	-1 613
Palvelujen ostot	-80 798	-79 090	-88 689
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-76	-10	-10
Vuokramenot	-12 914	-12 761	-14 151
Muut toimintamenot	-135	-36	-36
Toimintamenot yhteensä	-95 231	-93 520	-104 479
Toimintakate	-29 333	-28 991	-34 257
Rahoitustulot ja -menot	1	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-383	-400	-353
Tilikauden tulos	-29 714	-29 391	-34 610

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu	
		TA 2023	TA 2024
Investointimenot	109	-500	-500

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	Toimintatulot	Toimintamenot	Toimintakate
Joukkoliikennelautakunta, toimintakate	70 222	-104 479	-34 257

Investoinnit (1 000 euroa)	Investointimenot	Rahoitusosuudet	Nettoinvestoinnit
Joukkoliikennelautakunta, nettoinvestoinnit	-500	0	-500

Joukkoliikenne

Joukkoliikenteen palveluryhmä vastaa Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan toimialaan kuuluvien asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta. Joukkoliikenteen palveluryhmässä suunnitellaan joukkoliikenteen linjasto ja liikennöinti koko kaupunkiseudulle. Joukkoliikenne hankkii liikennepalvelut kilpailuttamalla tai omalta tuotannolta tilaamalla. Palveluryhmä vastaa joukkoliikennettä tukevien järjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä yhteistyössä tietohallinnon kanssa. Palveluryhmä vastaa tariffisuunnittelusta, lippujen myynnistä ja myyntiverkosta sekä joukkoliikenteen viestinnästä ja markkinoinnista.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Tampereen seudun joukkoliikenteessä toteutettiin vuonna 2021 historiallisen suuret muutokset. Ratikkaliikenne käynnistyi ja suuri linjastouudistus toteutui samassa yhteydessä. Ratikan toinen osa Lentävänniemeen valmistuu vaiheittain ja ensimmäisen vaihe otettiin käyttöön 7.8.2023, kun ratikkaliikenne Santalahteen käynnistyi. Joukkoliikenteen linjastoon ei tehty muita merkittäviä muutoksia vuoden 2023 aikana.

Ratikan toinen osa Pyynikintorilta Lentävänniemeen valmistuu kokonaisuudessaan vuoden 2024 loppuun

mennessä ja avataan liikenteelle 7.1.2025. Bussiliikenteen linjastoon toteutetaan Linjasto 2024 -suunnitelman mukaiset ratkaisut vaiheittain vuoden 2024 aikana ja ratikkaliikenteen Lentävänniemeen käynnistymisen yhteydessä 7.1.2025.

Joukkoliikenteen matkustajamäärän kasvu on tällä hetkellä poikkeuksellisen voimakasta Tampereen kaupunkiseudulla. Toiminnan pääpaino onkin ratikkaliikenteen laajenemisen Lentävänniemeen ja Linjasto 2024-suunnitelman toimeenpanon lisäksi jo kasvaneeseen ja yhä kasvavaan kysyntään vastaaminen resurssitehokkaasti.

Palvelu	Toimintamenot, 1 000 euroa*)	Suoritemäärä	Yksikkökustannus, euroa/ suorite
Asiakaspalvelu	631		
Asiantuntijapalvelu	6 586		
Bussiliikenne **)	70 711	38 500 000	1,84
Ratikkaliikenne **), ***)	19 539	16 500 000	1,18
Joukkoliikennepalvelu	3 650		
Muu liikenne ****)	1 861	253 000	7,36
Junaliikenne	930		
Kaupunkipyörät	675		
Yhteensä	104 583		

* Toimintamenot sisältävät hallinto- ja talouspalvelujen laskennallisia vyörytysosuuksia 105 te

* Palvelujen toimintamenot ovat laskennallisia ja ne tarkentuvat vuosisuunnitelmaan.

** Suoriteyksikkönä matkustajamäärä

*** Toimintamenot sisältävät joukkoliikenteeseen kohdistuvan raitiotievastikkeen osuuden sekä tuoteryhmään kohdistetun joukkoliikenteen muiden toimintamenojen laskennallisen osuuden

**** Suoriteyksikkönä asukasmäärä

Käyttötalous, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024	Investoinnit, 1 000 euroa	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot	64 530	70 222	Investointimenot	-500	-500
Toimintamenot *)	-93 898	-104 879	Rahoitusosuudet	0	0
Toimintakate	-29 368	-34 657	Pys. vast. luovutustulot	0	0

*) Sisältyy vyörytysosuudet (Paikkatieto sekä Hallinto- ja talouspalvelut)

KONSERNIHALLINTO

Konsernihallinto ohjaa, valvoo ja tukee koko kaupunkikonsernin toimintaa.

Konsernihallinnon tehtävänä on varmistaa, että kaupunkikonsernin yksiköt toteuttavat kaupunkistrategiaa ja toimivat koko konsernin kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Konsernihallinnon tehtävä ulottuu kaupungin perusorganisaation lisäksi yhteisöihin ja säätiöihin, joissa kaupunki on omistajana tai joissa kaupungilla on määräysvalta.

Konsernihallinnossa toimivat pormestarin suorassa alaisuudessa konsernijohtaja, apulaispormestarit ja pormestarin esikunta sekä konsernijohtajan suorassa alaisuudessa palvelualueiden johtajat esikuntineen ja seitsemän koko kaupungin toimintaa ja sen kehittämistä ohjaavaa ja tukevaa konserniyksikköä: hallinto ja tukipalvelut, henkilöstö, strategia ja kehittäminen, tietohallinto, omistajaohjaus, lakiasiat

ja talous. Konsernijohtajan alaisuudessa toimii myös sisäinen tarkastus.

Lisäksi konsernihallinnon talousarvio sisältää tarkastuslautakunnan ja päätöksentekoon liittyvät toimielimet eli kaupunginvaltuuston ja -hallituksen sekä lautakunnat. Tarkastuslautakunta, tarkastustoimi ja tilintarkastaja muodostavat yhdessä ulkoisen tarkastuksen, joka on riippumaton kaupungin johdosta ja muusta organisaatiosta.

Toiminnan tavoitteet

Vuoden 2024 talousarvio ja sen sisältämät vuosittaiset sitovat toiminnan tavoitteet perustuvat Tampereen strategiaan 2030 ja Kalervo Kummolan pormestariohjelmaan. Konsernihallinnolle kohdistuu vuonna 2024 yhteensä 12 toiminnan tavoitetta. Strategian sisällöt ja toiminnan tavoitteet tarkentuvat toimenpiteiksi konsernihallinnon vuosisuunnitelmassa.

ICT-kehittäminen

ICT-kehittämiseen käytetään vuonna 2024 yhteensä 11,2 milj. euroa. Käyttötalouden osuus on 4,6 milj. euroa ja investointien 6,6 milj. euroa. Sitovuus-taso on käyttötalouden ja investointien yhteismäärä.

ICT-kehittämismäärärahalla uudistetaan ICT-toimintaympäristöä vastaamaan sitä hyödyntävien yksiköiden tarpeita edistään kaupungin toiminnan digitalisointia. ICT-kehittäminen pohjautuu tietohallinnon, palvelualueiden ja muiden sidosryhmien neljälle seuraavalle vuodelle laatimaan digi-tiekarttaan. Kehittäminen on luokiteltu kolmeen kokonaisuuteen: jatkuva, hyötyperusteinen, organisaatio- ja lain-säädännön muutoksista aiheutuva digi-kehittäminen. Käytännön kehittämis-toimenpiteet toteutetaan projekteina, pienkehittämisenä tai kokeiluina kau-pungin kehittämismallin mukaisesti.

Nro Talousarvion toiminnan tavoite 2024

4	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö on vahvistunut edelliseen vuoteen verrattuna
9	Tamperelaisten huoli rasismista ja suvaitsemattomuudesta on vähentynyt vuoteen 2021 verrattuna (ka 2,6)
36	Tilikauden tulos ilman satunnaisia eriä on enintään 12,7 milj. euroa alijäämäinen
37	Investointien tulorahoitus-% ilman Tampereen Veden liiketoimintakaupan vaikutusta on 50
38	Esihenkilöarvioinnin kaupunkitasoinen keskiarvo on vähintään 3
39	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna
40	Työntekijäkokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna
41	Hakijakokemus on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna
42	Kaupungin avointen tehtävien hakijamäärät ovat kasvaneet edelliseen vuoteen verrattuna
43	Kaupungin asiakkaista 57 % kokee, että palvelu ylittää odotukset ¹
44	Asiakkaalle arvoa tuottava asiointi digitaalisessa kanavassa on mahdollista 37 % kaupungin palveluja
45	Hankintojen tuloksellisuutta kuvaava mittaristo on valmistunut

¹ Mittaustavasta riippuen vaihtoehtoiset asiakaskokemusta mittaavat kysymykset ovat suositteluluun tai onnistumiseen liittyviä: Kuinka todennäköisesti suosittelisit meiltä saamaasi palvelua ystävällesi? tai Kuinka onnistuimme tänään?

Talous

Konsernihallinnon yhteenlaskettu toimintakate heikkenee vajaa 0,7 milj. euroa vuoden 2023 muutetusta talousarviosta. Tulojen ja menojen lisäyksissä näkyy merkittävimpana jatkuvien ICT-palveluiden kustannusten kasvu. Vuonna 2024 järjestetään presidentinvaali ja europarlamenttivaalit; keskusvaalilautakunnan muut toimintatulot

ovat 1,0 milj. euroa ja menot 1,6 milj. euroa vuotta 2023 suuremmat.

Konsernihallinnon suunniteltu henkilöstövuosien (htv) määrä on 334 vuonna 2024. Henkilöstömenojen kasvuun vaikuttavat paitsi sopimuskorotukset, myös uudet vakanssit. Keskusvaalilautakunnan ja tietohallinnon henkilöstövuodet kasvavat yhdeksällä.

KONSERNIHALLINTO

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot			
Myyntitulot	27 889	17 773	21 619
Maksutulot	10	0	0
Tuet ja avustukset	615	134	29
Muut toimintatulot	650	527	1 638
Toimintatulot yhteensä	29 164	18 434	23 286
Valmistus omaan käyttöön	1 547	375	0
Toimintamenot			
Henkilöstömenot	-23 843	-23 862	-26 368
Palvelujen ostot	-33 327	-24 350	-26 674
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-606	-410	-529
Avustukset	-343	-302	-302
Vuokramenot	-2 967	-2 386	-2 641
Muut toimintamenot	-261	-780	-717
Toimintamenot yhteensä	-59 800	-51 715	-57 232
Toimintakate	-30 636	-33 281	-33 946
Rahoitustulot ja -menot	-13	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-866	-1 500	-2 700
Tilikauden tulos	-31 515	-34 781	-36 646

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024
Investointimenot	-4 261	-9 404	-6 600
Rahoitusosuudet investointimenoihin	163	176	0

Sitovat erät (1 000 euroa)	Toimintatulot	Toimintamenot	Toimintakate	Investointimenot	Nettoinvestoinnit	Toimintakate ja nettoinvestoinnit
ICT-kehittäminen, toimintakate + nettoinvestoinnit	0	-4 610	-4 610	-6 600	-6 600	-11 210
Tarkastuslautakunta, toimintakate ja nettoinvestoinnit	0	-412	-412		0	
Keskusvaalilautakunta, toimintakate ja nettoinvestoinnit	1 430	-2 613	-1 183		0	
Konsernihallinto, toimintakate ja nettoinvestoinnit	21 856	-49 597	-27 741		0	

YHTEISET ERÄT

Kaupungin yhteisiin eriin on koottu kaupunkitasoisia yhteistoimintaosuuksia, kuten Kuntaliiton, Pirkanmaan liiton ja Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän maksuosuudet sekä varaukset erinäisiin avustuksiin ja jäsenmaksuihin. Myös kunnan osuus verotuskustannuksista maksetaan Yhteisistä eristä.

Yhteisissä erissä on myös varaukset kaupungin työntekijöiden työmatkaliikenteen tukeen sekä liikunta- ja kulttuurietuudesta aiheutuviin kustannuksiin.

Suurtaapahtuma-avustuksiin ja järjestelykustannuksiin on varattu 2,5 milj. euroa (2023: 3,3 milj. euroa). Vuoden 2024 keskeisimpiä tapahtumia on koripallon U18 EM-kilpailut, joka järjestetään heinä-elokuun vaihteessa, ja jonka myötä aloitetaan vuoden 2025 koripallon miesten EM-kilpailuihin tähtäävä yhteistyö Suomen koripalloliiton kanssa. Muita yhteistyötapahtumia vuonna 2024 ovat mm. Kirkon juhlat ja nuorten yleisurheilutapahtuma Youth Athletics Games.

Ammatillisen koulutuksen yksikköhintarahoitus (valtionosuus) osoitetaan täysimääräisenä koulutuksen järjestäjä Tredulle. Lisäksi Tampereen kaupunki osoittaa Tredulle rahoitusta 0,7 milj. euroa (toimiva ja yhdenvertainen oppivelvollisuus uudistus). Talousarvioon arvioitu rahoituksen suuruus on yhteensä 99,397 milj. euroa (2023: 100,626 milj. euroa).

Yhteisten erien talousarvio sisältää 4,8 milj. euroa kaupunkitason varausta vuonna 2024 toteutuviin palkankorotuksiin koskien palkkaratkaisun neuvoteltavia eriä. Koska näiden sopimuskorotusten kohdennuksesta päätetään vasta vuonna 2024, tehdään budjetti-varaus tässä vaiheessa yhteisiin eriin ja kohdistetaan kaupungin yksiköille neuvottelujen päätyttyä.

Toimintamenot pienenevät merkittävästi, kun ns. sote- ja pelahännät poistuvat. Sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen ennen 1.1.2023

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024
Toimintatulot			
Myyntitulot	524	708	317
Maksutulot	0	-50	0
Tuet ja avustukset	-112	93	0
Muut toimintatulot	4 267	210	21 784
Toimintatulot yhteensä	4 679	961	22 101
Toimintamenot			
Henkilöstömenot	-2 606	-1 990	-4 800
Palvelujen ostot	-127 688	-110 652	-108 434
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-602	-800	-738
Avustukset	-724	-1 609	-835
Vuokramenot	-260	-184	-122
Muut toimintamenot	-359	-1 238	-165
Toimintamenot yhteensä	-132 240	-116 473	-115 094
Toimintakate	-127 561	-115 512	-92 993
Poistot ja arvonalentumiset	-717	0	0
Satunnaiset erät	0	0	165 500
Tilikauden tulos	0	0	165 500

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024
Investointimenot	-517	-4 400	-53 700
Nettoinvestoinnit	-517	-4 400	-53 700
Pysyvien vastaavien luovutustulot	3 567	0	383 482

SITOVAT ERÄT

Käyttötalous (1 000 euroa)	Toimintatulot	Toimintamenot	Toimintakate
Yhteiset erät	22 101	-115 094	-92 993

Investoinnit (1 000 euroa)	Investointimenot	Rahoitusosuudet	Nettoinvestoinnit
Yhteiset erät	-53 700	0	-53 700

aiheutuneisiin menoihin ja tuloihin liittyviin kirjauksiin on budjetoitu vuodelle 2023 yhteensä 4,1 milj. euroa. Merkittävien osa menoista koskee vuonna 2023 maksuun tulleita henkilöstölle maksettuja koronakertakorvauksia, muita palkkakustannuksia sekä luottotappioita.

Muut toimintatulot -erä sisältää kertaluontoisia pysyvien vastaavien luovutusvoittoja 21,5 milj. euroa investointiosuudessa esitettäviin 21,8 milj. euron myynteihin liittyen. Tampereen Veden liiketoimintakaupan 165,5 milj. euron myyntivoitto sitä vastoin näkyy tuloslaskelmalla satunnaisissa erissä.

Vuoden 2022 tilinpäätöksen luvut sisältävät sote-uudistuksen myötä poistuneita menoja; merkittävin näistä eristä oli pelastustoimen maksuosuus 19,0 milj. euroa.

Investoinnit

Osakkeisiin ja osuuksiin on varattu yhteensä 1,6 milj. euroa kaupungin hallituksen käyttöön erillisten päätösten mukaan. Yhteisissä erissä on lisäksi 0,3 milj. euron varaus sijoitukseen Lento-rataan (Suomi-rata Oy). Pysyvien vastaavien luovutustulot sisältävät arvion Finnparkin 0,5 milj. euron pääoman palautuksesta (svop) sekä muita luovu-

tustuloja suunnitelluista yhtiöomaisuuden myynneistä yhteensä 21,8 milj. euroa. Talousarviossa varaudutaan lisäksi Tampereen Veden yhtiöittämiseen, joka päätettiin kaupunginvaltuustossa alkuvuonna (30.1.2023 § 47). Tampereen Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämiseen liittyen Tampereen kaupunki tekee 51,8 milj. euron sijoituksen Tampereen Vesi Oy:n vapaan oman pääoman rahastoon ja perustettavalle yhtiölle myydään Tampereen Vesi Liikelaitoksen liiketoiminta 361,2 milj. euron (arvio) kauppahinnalla.

VAHINKORAHASTO

Vahinkorahasto on Tampereen kaupungin perustama riskirahasto. Rahastoa käsitellään erillisenä taseyksikkönä ja siitä tehdään vuosittain tilinpäätös.

Rahastosta korvataan kaupungille aiheutuneita kertaluonteisia vahinkoja ja vastuita, joita ei vakuutuksin ole katettu. Rahastosta voidaan korvata myös vakuutuksesta korvattavien vahinkojen omavastuuosan ja kaupungin toimintayksikön omavastuuosan välinen kustannus sekä vakuutuskorvauksen ylittävä vahinko-osa. Korvauspiiriin kuuluu myös leasing-rahoituksella hankittu erikseen vakuuttamaton omaisuus.

Rahastosta voidaan erityisistä syistä korvata myös kaupungin työntekijöiden ja luottamushenkilöiden omaisuudelle aiheutuneita ilkkivaltaan tai varkauteen liittyviä vahinkoja silloin, kun vahinko on tapahtunut kaupungin työ- tai luottamustehtävien hoidon yhteydessä eikä muu vakuutus korvaa vahinkoa. Tällöin korvauksenhakijan on kyettävä

osoittamaan vahingon ja työtehtävien välinen yhteys.

Tuloslaskelmassa on menoina esitetty arvio korvausten määrästä vuonna 2024. Vahinkorahaston pääoma karttuu erillisestä esityksestä vain kaupungin tuloksen niin salliessa. Vahinkorahaston pääoma 31.12.2022 oli 19 079 926,42 euroa ja taseen loppusumma 19 719 541,82 euroa.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Liiketoiminnan muut tuotot	12	0	0	0	0	0
Materiaalit ja palvelut						
Palvelujen ostot	-1	0	0	0	0	0
Liiketoiminnan muut kulut	-572	-475	-475	-475	-475	-475
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä ja varauksia	-561	-475	-475	-475	-475	-475
Rahastojen vähennys (+)	561	475	475	475	475	475
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0	0	0	0	0	0

Rahoituslaskelma (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toiminnan rahavirta						
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-561	-475	-475	-475	-475	-475
Tulosrahoituksen korjauserät	-116	0	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	-677	-475	-475	-475	-475	-475
Rahoituksen rahavirta						
Vaikutus maksuvalmiuteen	-677	-475	-475	-475	-475	-475
Muut maksuvalmiuden muutokset	677	475	475	475	475	475
Vaikutus rahavaroihin	0	0	0	0	0	0

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen (TKL) toiminta-ajatuksena on yhteistyössä joukkoliikenteen tilaajan kanssa tuottaa korkealuokkaisia paikallisia joukkoliikennepalveluja kestävän kehityksen mukaisesti, joustavasti, taloudellisesti ja turvallisesti.

Toiminnan ja talouden tavoitteet

Ensimmäisenä toiminnallisena tavoitteena TKL:lle on vuodelle 2024 esitetty työkyvyn kohentamiseen tähtäviä toi-

mia, joiden kautta sairauspoissaolojen määrä kääntyy laskuun. Toisena tavoitteena on puhtaan käyttövoiman kaluston liikennekäyttöön ottaminen vuoden 2024 aikana sekä sen laajentamista tukevan varikkoratkaisun toteuttamissuunnitelman hyväksyminen. Kolmantena tavoitteena esitetään liikelaitoksen yhtiöittämisestä tehdyksi selvitystä yhdessä omistajaohjausyksikön kanssa.

Talouden tavoitteet konkretisoituvat toiminnan tulosta koskevassa tulostavoitteessa, joka vuodelle 2024 on tuo-

tantosopimuksen mukaisesti voittoa tai tappiota tuottamaton.

Useiden vuosien jälkeen on vuonna 2024 toteutumassa uusien linja-autojen hankinta. Tähän vanhentuneen kaluston sähköbussein tapahtuvaan korvausinvestointiin on varattu 4 miljoonaa euroa. Tulevien vuosien osalta on taloussuunnitelmassa varauduttu, yhteistyössä Nyssen kanssa suunnitellun palvelutason kohentamisen mukaisesti, laajempiin kalustoon kohdistuviin korvausinvestointeihin.

TAMPEREEN KAUPUNKILIIKENNE LIIKELAITOKSEN TOIMINNAN TAVOITTEET

Toiminnan tavoite 2024

Työkyvyn kohentamiseen tähtäävät toimet, joiden kautta sairauspoissaolojen määrä kääntyy laskuun
Puhtaan käyttövoiman kaluston liikennekäyttöön ottaminen vuoden 2024 aikana sekä sen laajentamista tukevan varikkoratkaisun toteuttamissuunnitelman hyväksyminen
Liikelaitoksen yhtiöittämisestä on tehty selvitys yhdessä omistajaohjausyksikön kanssa

Mittari

Sairauspoissaolojen määrän kehitys
Tavoitteen mukaista kalustoa otettu liikennekäyttöön: Kyllä/Ei.
Varikkoratkaisun toteuttamissuunnitelma hyväksytty: Kyllä/Ei
Toimenpiteet ja toteutustilanne, selvitys valmistunut: Kyllä/Ei

Toimenpiteet toiminnan ja talouden tavoitteiden saavuttamiseksi

Koronavuosien jälkeen on sairauspoissaoloissa tapahtunut selkeää laskua. Laskua on tapahtunut kaikissa työterveyden luokittelemissa kategorioissa pois lukien mielenterveyden ongelmat, joissa on ollut todettavissa myös työelämän ulkopuolisen epävarmuuden aiheuttamat tekijät. Yhteistyössä työterveyden kanssa onkin viime vuosina toteutettu psykososiaalisia tekijöitä kartoittavia selvityksiä. Tiivis yhteistyö työterveyden kanssa jatkuu tavoitteena entistä paremmin työssä jaksava henkilöstö, ja sen myötä alenevat sairauspoissaolojen kustannukset.

Varikkoratkaisua on edistetty yhdessä Kitian (Kiinteistöt, tilat ja asuntopoliitikka -palveluryhmän), Nyssen ja omistajaohjauksen kanssa. Tarveselvitys on laadittu keväällä 2023 ja esitetty joh-

tokunnalle. Johtokunnan äänestyspäättöksellä selvityksen toimittaminen kaupunginhallituksen käsiteltäväksi siirtyi myöhemmäksi. Varikkoratkaisu tulee esille myös osana yhtiöittämisselvitystä ja kaupunginhallituksen konsernijaosto suositteluekin siitä päättämistä ennen yhtiöittämisselvitykseen liittyvien päätösten valmistelua. TKL:n johdon, joukkoliikenteen tilaajan ja omistajaohjausyksikön näkemyksen mukaan päätökset varikkoratkaisusta tarvitaan joka tapauksessa, on oman tuotannon organisointimuoto nykyinen liikelaitos osana kaupunkia tai kaupunkikonserniin kuuluva yhtiö.

Tilaajan (Nysse) ja TKL:n välinen tuotantosopimus perustuu kustannusneutraliteettiin. Oman tuotannon tavoitteena ei ole tuottaa voittoa ja toisaalta tilaajan maksamien tuotantohintojen tulee kattaa tuotannosta aiheutuvat kustannukset. Tavoitteita valvoo

kuukausittain kokoontuva tilaajan ja tuottajan johdon muodostama allianssimallinen johtoryhmä. Asetettujen tavoitteiden mukaisesti suoritukseen kannustetaan myös henkilöstöä erillisen kannustejärjestelmän kautta.

Tuottavuuden parantaminen

Oman tuotannon roolina on toimia joustavana operaattorina, jonka avulla joukkoliikenteen järjestämistarpeen muutoksia voidaan toteuttaa. Edellisvuosina tehtyjen sopeutusten ja raitiotien aloittamisen myötä oman tuotannon toimintavolyymi ja osuus Nyssen järjestämässä linja-autoliikenteessä on laskenut merkittävästi. Vuoden 2023 loppupuolella liikennöintimäärä on taas hienoisesti kasvanut ja vuodelle 2024 ilmoitettu tilaus ylittää linjakilometrit ja -tunnit runsaalla seitsemällä prosentilla edellisvuoden toteumaarviosta. Näiden ohella nousee myös

operointiin tarvittavan kaluston, ja sitä kautta toteutuvien autopäivien, määrä.

Kasvava suoritevolyyymi aiheuttaa haasteita henkilöstön määrän sopeuttamisen ja rekrytointien osalta. Myös kaluston määrä ja ylläpito vaativat entistä suurempia ponnistuksia. Näihin haasteisiin vastataan tuotantosopi-

muksen mahdollistaman tehokkaamman suunnittelu yhteistyön ohella myös kalustoon kohdistuvilla investoinneilla sekä huolto- ja varaosahankintojen toteutettujen kilpailutusten avulla.

Kuljettajien työvuorojen suunnittelua tehostamaan on vuonna 2023 otettu käyttöön uusi suunnittelujärjestelmä.

Interaktiivinen järjestelmä ja kuljettajien käyttöön saadut mobiililaitteet mahdollistavat entistä paremman tiedonkulun ja kommunikoinnin, sekä yksittäisten henkilöiden toiveiden ja rajoitteiden huomioinnin työvuoroja laadittaessa.

TAMPEREEN KAUPUNKILIIKENNE LIIKELAITOS

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Liikevaihto	25 209	22 186	26 158	26 700	27 000	30 000
Liiketoiminnan muut tuotot	402	200	150	150	150	150
Materiaalit ja palvelut						
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-6 166	-5 450	-6 720	-6 550	-6 450	-6 500
Palvelujen ostot	-1 819	-1 399	-2 036	-2 100	-2 150	-3 000
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-10 878	-10 560	-12 161	-12 400	-12 620	-12 800
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	-3 763	-2 227	-2 564	-2 540	-2 590	-2 650
Muut henkilösivukulut	-405	-400	-354	-480	-490	-500
Poistot ja arvonalentumiset	-1 956	-1 770	-1 800	-2 100	-2 200	-3 500
Liiketoiminnan muut kulut	-553	-580	-673	-680	-650	-1 200
Liikeylijäämä (-alijäämä)	71	0	0	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	71	0	0	0	0	0

Rahoituslaskelma (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Liikeylijäämä (-alijäämä)	71	0	0	0	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	1 956	1 770	1 800	2 100	2 200	3 500
Muut tulorahoituksen korjaukset	-4	-20	-5	0	0	0
Toiminnan rahavirta yhteensä	2 023	1 750	1 795	2 100	2 200	3 500
Investointimenot	-36	-330	-4 000	-4 000	-15 000	-15 000
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	4	20	5	0	0	0
Investointien rahavirta yhteensä	-32	-310	-3 995	-4 000	-15 000	-15 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 991	1 440	-2 200	-1 900	-12 800	-11 500
Rahoituksen rahavirta						
Vaikutus maksuvalmiuteen	1 991	1 440	-2 200	-1 900	-12 800	-11 500
Muut maksuvalmiuden muutokset	-2 082	-1 440	2 200	1 900	12 800	11 500
Vaikutus rahavaroihin	-91	0	0	0	0	0

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Investointimenot	-36	-330	-4 000	-4 000	-15 000	-15 000
Nettoinvestoinnit	-36	-330	-4 000	-4 000	-15 000	-15 000
Pysyvien vastaavien luovutustulot	4	20	5	0	0	0

LASKELMAT

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelma
Verotulot
Valtionosuudet
Korkotulot ja -menot
Muut rahoitustulot ja -menot

Investointiosa

Rahoituslaskelmaosa

Rahoituslaskelma
Antolainauksen muutokset
Lainakannan muutokset

TUOSLASKELMA

Talousarvion laskelmaosan tuloslaskelmassa osoitetaan, kuinka kunnan tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä taloudellisen käyttöön mukaisiin suunnitelman mukaisiin poistoihin. Tuloslaskelmassa lasketaan yhteen talousarvion käyttötalousosan toimintatulot ja -menot.

Tuloslaskelmaosan välituloksina esitetään seuraavat tiedot:

- Toimintakate kertoo, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla, valtionosuuksilla ja rahoitustuloilla.
- Vuosikate ilmoittaa paljonko tulorahoituksesta jää investointien, lainanlyhennysten ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen.
- Tilikauden tulos kertoo tilikauden tulojen ja menojen erotuksen.
- Tilikauden yli- tai alijäämä sisältää niin sanotut tuloksenkäsittelyerät eli poistoeron, varausten ja rahastojen muutokset. Tilikauden yli- tai alijäämä lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa.

Talousarvion 2024 tuloslaskelma

Vuoden 2024 talousarvion toimintatulojen ja -menojen erotuksena muodostuva toimintakate on 632,9 milj. euroa negatiivinen. Toimintakate kasvaa vuoden 2023 ennusteeseen verrattuna 7,3 % (noin 43 milj. euroa). Nettomeno-

jen muutos vähennettynä Tampereen Veden yhtiöittämisen vaikutuksilla sekä omaisuuden myynneillä ja maankäyttö-sopimuskorvauksilla on 5,3 % (35,5 milj. euroa).

Toimintakatteen jälkeen tuloslaskelmassa esitetään verotulot, valtionosuudet sekä rahoitustulot ja -menot. Verorahoitus (verotulot+valtionosuudet) vähenee vuoden 2023 ennusteeseen verrattuna 9,7 milj. euroa eli 1,3 %. Verotulojen väheneminen aiheutuu erityisesti kunnallisverojen ja yhteisöverojen niin sanottujen verohäntien poistumisen vuoksi.

Edellä mainittujen erien jälkeen muodostuva vuosikate on 116 milj. euroa.

Vuoden 2024 poistojen määräksi arvioidaan 128,7 milj. euroa. Korkean investointitason vuoksi poistojen määrä on kasvamassa vuosittain. Vuosikate kattaa poistoista 90 prosenttia.

Tampereen Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämisestä tulee arviolta 165,5 milj. euron satunnainen myyntivoitto ja tilikausi päättyy 152,7 milj. euron tulokseen. Ilman satunnaista erää tilikauden tulos olisi -12,7 milj. euroa.

Taloussuunnitelmakauden tuloslaskelma

Vuosien 2025–2027 talouden suunnitteluun sisältyy poikkeuksellisen paljon epävarmuustekijöitä erityisesti valtionosuuksien TE-palvelut 2024 -uudistuksen vaikutusten osalta. Taloussuunnitelmakauden tuloslaskelmat ovat

alijäämäiset, joten talouden tasapainottamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Vuoden 2022 tilinpäätöksessä oli taseessa kertynyttä ylijäämää yhteensä 606,3 milj. euroa.

Taloussuunnitelmavuosina 2026–2027 toimintakatteen arvioidaan perusrullalla kasvavan keskimäärin 3,0 prosenttia ilman TE-palvelut 2024 -uudistuksen vaikutuksia. Verorahoituksen arvioidaan kasvavan keskimäärin 3,8 prosenttia vuosina 2026–2027. Jos TE-palvelut 2024 -uudistus toteutuu vuoden 2025 alusta, kaupungin toimintamenot ja -tulot sekä valtionosuudet kasvavat merkittävästi, mikä näkyy vuoden 2025 tuloslaskelmassa. Uudistuksen arvioidaan lisäävän toimintatuloja 20,1 milj. euroa, toimintamenoja 74,0 milj. euroa ja valtionosuuksia 53,9 milj. euroa.

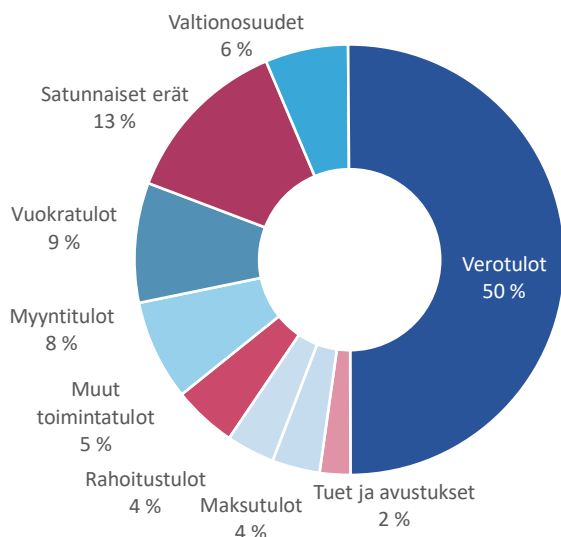
Taloussuunnittelukaudella tavoitellaan erilaisilla toimintojen tehostamistoimenpiteillä tilikauden tuloksen parantamista laskelman luvuista. Toiminnan tehostamisella on tarkoitus sovittaa kaupungin talous kestäväälle pohjalle ja mitoittaa toiminta käytettävissä oleviin tuloihin. Taloussuunnittelukaudella ei lähtökohtaisesti laajenneta kaupungin omilla päätöksillä palvelujen määrää eikä laatua. Investointien rahoittamisessa tulorahoituksen tason nostamisella hidastetaan velkaantumisen kasvua.

TILIKAUDEN TULOS	VUOSIKATE/ POISTOT	VERORAHOITUS	NETTOMENOT
- 12,7 milj. €	90 %	-1,3 %	+7,3 %
ILMAN SATUNNAISTA ERÄÄ TA 2024	TA 2024	TA 2024/ENN 2023	TA 2024/ENN 2023

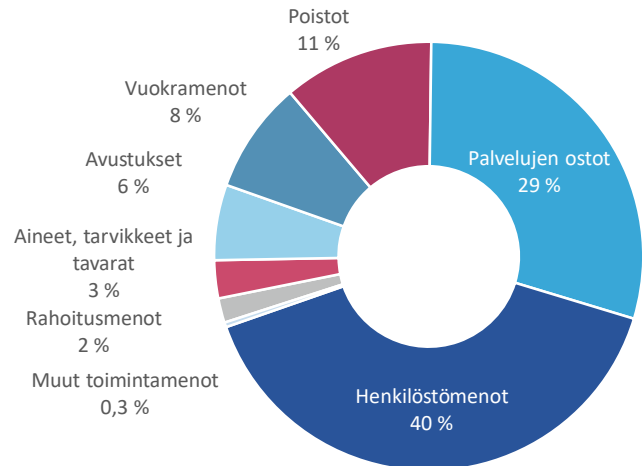
TULOSLASKELMA 2024

1 000 euroa	Kaupunki ilman liikelaitoksia ja rahastoja	Liikelaitokset ja rahastot	Yhteensä, sisäiset erät mukana	Yhteensä, sisäiset erät vähennetty
Toimintatulot				
Myyntitulot	214 560	26 158	240 718	96 756
Maksutulot	46 367	0	46 367	46 167
Tuet ja avustukset	29 643	75	29 718	29 718
Vuokratulot	236 315	5	236 320	115 887
Muut toimintatulot	61 978	70	62 048	61 728
	588 863	26 308	615 171	350 256
Valmistus omaan käyttöön	129	0	129	129
Toimintamenot				
Henkilöstömenot	-437 654	-15 079	-452 733	-452 733
Palvelujen ostot	-476 608	-2 036	-478 644	-334 177
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-25 781	-6 720	-32 501	-32 501
Avustukset	-64 587	0	-64 587	-64 587
Vuokramenot	-215 166	-568	-215 734	-95 287
Muut toimintamenot	-3 381	-580	-3 961	-3 961
	-1 223 178	-24 983	-1 248 161	-983 246
Toimintakate				
	-634 186	1 325	-632 861	-632 861
Verotulot	643 500	0	643 500	643 500
Valtionosuudet	79 990	0	79 990	79 990
Rahoitustulot ja -menot				
Korkotulot	18 085	0	18 085	18 308
Muut rahoitustulot	45 987	0	45 987	27 987
Korkomenot	-20 666	0	-20 666	-20 889
Muut rahoitusmenot	-18 037	0	-18 037	-37
Vuosikate				
	114 673	1 325	115 998	115 998
Poistot ja arvonalentumiset	-126 938	-1 800	-128 738	-128 738
Satunnaiset erät	165 500	0	165 500	165 500
Tilikauden tulos	153 235	-475	152 760	152 760

TULOT

MENOT

TULOSLASKELMA 2022–2027

1 000 euroa	TP 2022	Alkup. TA 2023	TP 2023 Enn*	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatulot							
Myyntitulot	244 338	161 949	166 615	96 756	119 334	122 021	127 461
Maksutulot	100 383	35 024	39 583	46 167	39 190	38 174	38 937
Tuet ja avustukset	62 635	31 715	34 071	29 718	30 313	30 919	31 623
Vuokratulot	85 649	89 137	107 457	115 887	118 205	120 569	122 981
Muut toimintatulot	23 306	27 488	32 564	61 728	28 683	29 207	30 271
	516 312	345 313	380 290	350 256	335 725	340 889	351 273
Valmistus omaan käyttöön	5 148	5 110	5 374	129	131	134	137
Toimintamenot							
Henkilöstömenot	-686 091	-431 145	-445 413	-452 733	-460 592	-468 973	-479 661
Palvelujen ostot	-994 133	-309 381	-327 577	-334 177	-396 114	-403 372	-410 511
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-64 576	-40 620	-41 712	-32 501	-33 151	-33 814	-34 491
Avustukset	-104 843	-65 978	-65 710	-64 587	-84 694	-86 012	-87 732
Vuokramenot	-109 648	-90 354	-89 970	-95 287	-97 192	-99 136	-101 119
Muut toimintamenot	-4 696	-5 077	-5 252	-3 961	-4 040	-4 121	-4 203
	-1 963 988	-942 555	-975 634	-983 246	-1 075 784	-1 095 428	-1 117 716
Toimintakate	-1 442 528	-592 132	-589 970	-632 861	-739 928	-754 405	-766 307
Verotulot	1 192 292	630 000	677 000	643 500	664 000	694 000	724 000
Valtionosuudet	373 863	61 896	56 164	79 990	135 908	137 908	138 908
Rahoitustulot ja -menot							
Korkotulot	6 899	5 466	7 732	18 308	18 365	18 463	18 561
Muut rahoitustulot	28 774	38 465	38 465	27 987	28 093	27 859	27 659
Korkomenot	-15 758	-16 635	-20 401	-20 889	-22 352	-24 618	-29 074
Muut rahoitusmenot	-1 272	-113	-109	-37	-37	-37	-37
Vuosikate	142 270	126 947	168 881	115 998	84 049	99 170	113 710
Poistot ja arvonalentumiset	-124 445	-126 947	-128 856	-128 738	-126 894	-125 252	-131 581
Satunnaiset erät	0	0	0	165 500	0	0	0
Tilikauden tulos	17 826	-0	40 025	152 760	-42 845	-26 082	-17 871
Poistoeron muutos	1 708	1 596	1 596	700	700	700	700
Rahastojen muutos	561	475	475	475	475	475	475
Tilikauden yli- tai alijäämä	20 095	2 071	42 096	153 935	-41 670	-24 907	-16 696
Tunnusluvut	TP 2022	Alkup. TA 2023	TP 2023 Enn*	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Ylijäämä taseessa, milj. euroa	606	0	648	802	761	736	719
Toimintatulot/Toimintamenot, %	59,7	33,2	33,2	46,0	35,8	35,9	36,0
Vuosikate/Poistot, %	114,3	81,1	81,1	90,1	66,2	79,2	86,4
Vuosikate, euroa/asukas	571	322	322	451	323	377	427
Asukasmäärä	249 009	250 000	254 000	257 000	260 000	263 000	266 000

*Ennuste 8/2023.

Verotulot

Kuntalain 111 §:n mukaan viimeistään talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on päätettävä kunnan tuloveroprosentista, kiinteistöveroprosenteista sekä muiden verojen perusteista. Kunnalle suoritettavat verot muodostuvat kunnan tuloverosta, osuudesta yhteisöveron tuottoon ja kiinteistöverosta.

Kuntien verotulot

2022

Kuntien tilinpäätösten mukaiset verotulot olivat noin 26,9 mrd. euroa. Kuntien verotulot kasvoivat noin 1,36 mrd. euroa (5,3%) edellisestä vuodesta. Kunnallisverotulot kasvoivat 1,05 milj. euroa (5,1%). Kuntien yhteisöverotilitykset kasvoivat 188 milj. euroa (6,6%). Kiinteistöverotulot kasvoivat verohallinnon uuden kiinteistöveron joustavan valmistumisen myötä 123 milj. euroa (6,3%). Yhteensä kunnallisveroja kertyi 21,75 mrd. euroa, yhteisöveroja 3,05 mrd. euroa ja kiinteistöveroja 2,1 mrd. euroa.

2023

Kuntaliiton elokuussa 2023 julkaiseman arvion mukaan kunnille tilitetään vuonna 2023 verotuloja yhteensä noin 14,55 mrd. euroa. Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistymisen vuoksi kuntien kunnallisveroprosentteja vuodelle 2023 leikattiin 12,64 prosenttiyksiköllä ja lisäksi kuntien osuutta yhteisöverosta pienennettiin 10 prosenttiyksiköllä. Kunnille arvioidaan tilitettävän kunnallisveroja 10,3 mrd. euroa. Verotettavien tulojen arvioidaan kasvavan vuonna

2023 poikkeuksellisen paljon, mihin vaikuttaa erityisesti kevään 2023 palkkaratkaisu. Kuntien saamien yhteisöverotilitysten arvioidaan olevan 2,04 mrd. euroa. Kiinteistöveron tilitykset nousivat 5,0 %.

2024

Kuntaliiton elokuussa 2023 tekemän arvion mukaan kuntien verotulot vähenevät ensi vuonna 880 milj. euroa vuodesta 2023. Kuntien verotulojen kokonaismääräksi arvioidaan 13,67 mrd. euroa. Kunnallisverotulojen arvioidaan vähenevän 690 milj. euroa (-6,7%), ja yhteisöverojen 250 milj. euroa (-12,3%). Kiinteistöverotulojen arvioidaan kasvavan 60 milj. euroa (2,4%). Kunnallisverotulojen ja yhteisöverotulojen alenema johtuu sote-uudistuksesta ja vuosien 2022–2024 verokertymärytmistä.

Tampereen verotulot

Kunnan tulovero

Vuonna 2023 tuloveroprosentti on 7,61. Vuodelle 2024 tuloveroprosentti päätetään kymmenyksen tarkkuudella ja talousarvio on laadittu 7,60 tuloveroprosentin mukaan. Vuoden 2024 vero-

tuloarviota tehtäessä käytettävissä on ollut ennakkotieto vuoden 2022 tulokehityksestä, jonka mukaan ansiotulot kasvoivat koko maassa 4,7 % ja Tampereella 6,2 %. Tampereen ansiotulojen arvioidaan kasvavan 7,7 % vuonna 2023 ja 6,3 % vuonna 2024. Koko maan kasvuksi arvioidaan 5,7 % ja 4,4 %.

Tampereen kunnallisverotilitysten arvioidaan vähenevän vuonna 2024 noin 5,1 % (24 milj. euroa), kun ns. verohännät poistuvat. Kunnallisveroja arvioidaan kertyvän 447 milj. euroa. Tampereen verotettavien tulojen arvioidaan kehittyvän suotuisasti, sillä kasvuksi arvioidaan 6,2 %.

Osuus yhteisöveron tuotosta

Yhteisöveroa on kertymässä vuonna 2023 noin 100 milj. euroa. Kaupungin yhteisöveron jako-osuus vuodelle 2024 määräytyy verovuosien 2022 ja 2021 perusteella ja tieto osuudesta saadaan tammikuussa 2024. Talousarviovaiheessa on arvioitu kaupungin yhteisöverosuuden pysyvän ennallaan. Tampereen nykyisellä jako-osuudella yhteisöverotuloja arvioidaan tilitettävän 87 milj. euroa vuonna 2024.

Verotulot (1 000 euroa)	TP 2022	Alkup. TA 2023	TP Enn 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Kunnallisvero	953 897	441 500	471 000	447 000	462 000	486 000	512 000
- veroprosentti	20,25	7,61	7,61	7,6	7,6	7,6	7,6
Kiinteistövero	99 620	98 500	106 000	109 500	110 000	111 000	112 000
Osuus yhteisöveron tuotosta	138 774	90 000	100 000	87 000	92 000	97 000	100 000
Yhteensä	1 192 291	630 000	677 000	643 500	664 000	694 000	724 000

Kiinteistövero

Kiinteistövero on kiinteistöveroprosentin mukainen osuus kiinteistön arvosta. Kiinteistöverolain 11 §:n mukaan kunnanvaltuusto määrää kunnan kiinteistöveroprosenttien suuruuden laissa säädettyjen vaihteluvälien rajoissa vuosittain etukäteen samalla, kun se vahvistaa varainhoitovuoden tuloveroprosentin. Kiinteistöveroprosentit määrätään prosentin sadasosan tarkkuudella.

Lausuntokierroksella olleen hallituksen esitysluonnoksen mukaan yleisen kiinteistöveroprosentin sijaan jatkossa määrättäisiin erilliset yleiset kiinteistöveroprosentit maapohjille ja rakennuksille. Maapohjan yleisen kiinteis-

töveroprosentin alarajaksi tulisi 1,30. Rakennusten yleisen kiinteistöveroprosentin alarajana säilyisi 0,93.

Vuoden 2024 talousarvio on valmisteltu muutoin vuoden 2023 veroprosenteilla, mutta hallituksen esitysluonnoksen mukainen muutos yleisen kiinteistöveron osalta on laskelmassa otettu huomioon. Muutoksen vaikutus Tampereelle on 0,88 milj. euroa. Kiinteistöveron tuotto on vuonna 2023 noin 106 milj. euroa ja kiinteistöveron tuotoksi arvioidaan 109,5 milj. euroa vuonna 2024.

Taloussuunnitelma 2024–2027

Tampereen verotulokehityksessä tapahtuu suuria heilahteluja taloussuun-

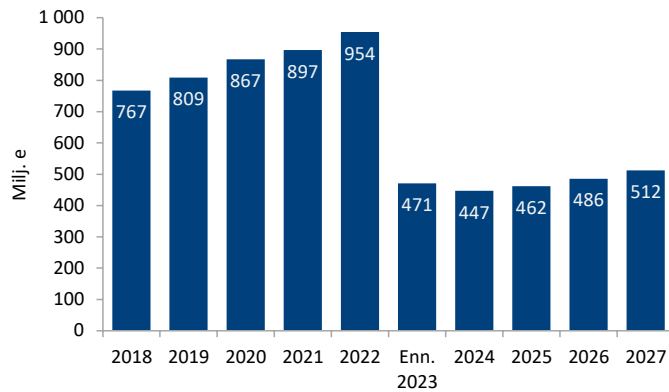
nitelmakaudella sote-uudistuksen vaikutuksesta. Vuonna 2024 verotulojen arvioidaan vähenevän sote-uudistuksen yhteydessä vähennettävien verotulojen vuoksi 33,5 milj. euroa vuoden 2023 kertymäennusteesta. Vuosina 2025–2027 verotulojen arvioidaan kasvavan keskimäärin 4 %. Kunnallisveron kasvuksi arvioidaan keskimäärin 4,6 % ja yhteisöverotulojen keskimäärin 4,7 %. Yleinen talouskehitys, työllisyyskehitys ja yritysten tulokset vaikuttavat ratkaisevasti kertymiin. Kiinteistöveron arvioidaan kasvavan vuosina 2025–2027 keskimäärin 0,8 %.

KIINTEISTÖVEROPROSENTIT

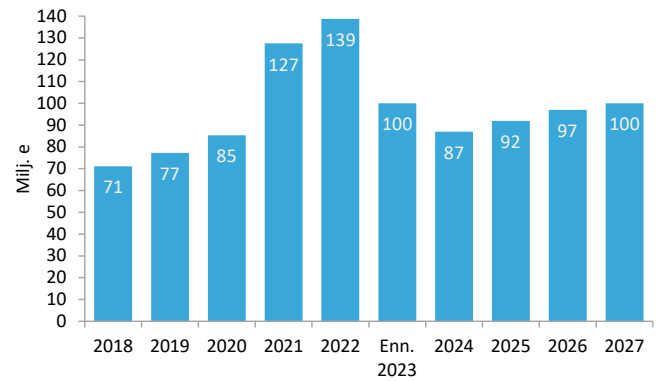
	Vaihteluvälit 2024 (Kiinteistöverol)	TAMPERE 2023	TAMPERE 2024
Yleinen	0,93–2,00	1,25	1,25
Yleinen / maapohja	1,30–2,00	1,25	1,30
Vakituiset asuinrakennukset	0,41–1,00	0,65	0,65
Muut kuin vakituiset asuinrakennukset	0,93–2,00	1,10	1,10
Voimalaitokset	0,93–3,10	3,00	3,00
Yleishyödylliset yhteisöt	0,00–2,00	0,40	0,40
Rakentamattomat rakennuspaikat	2,00–6,00	5,00	5,00

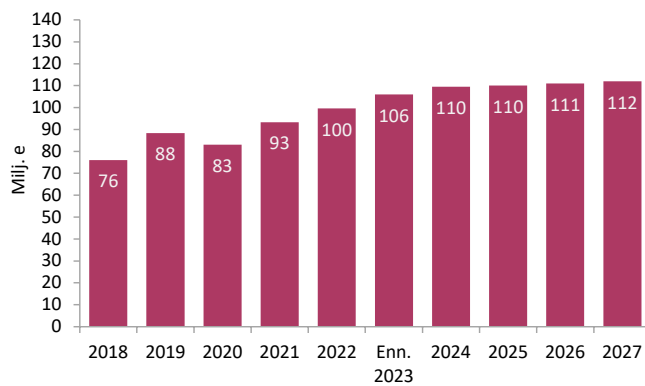
KUNNALLISVERON KEHITYS

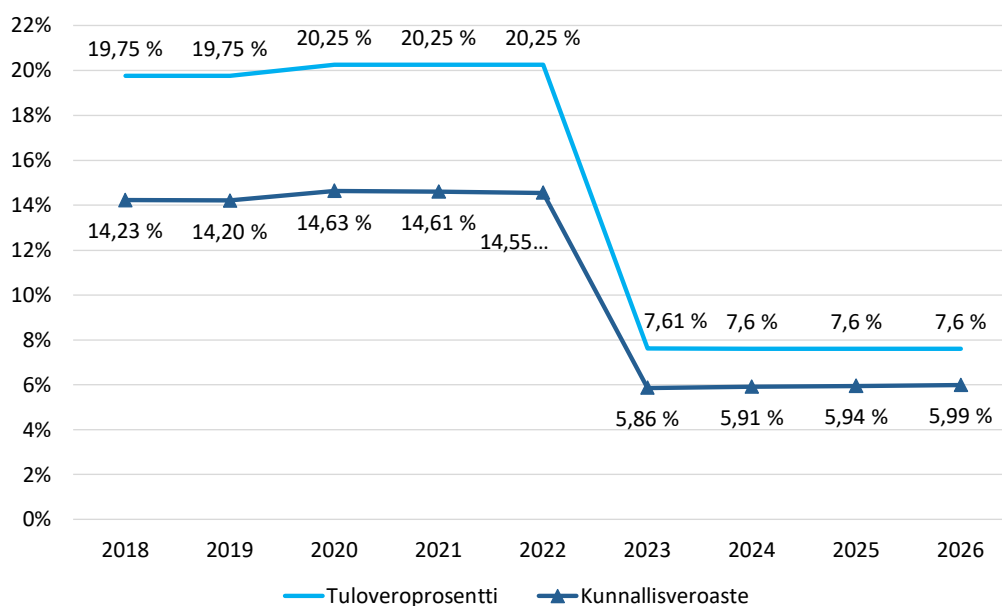
YHTEISÖVERON KEHITYS

KIINTEISTÖVERON KEHITYS

TAMPEREEN TULOVEROPROSENTTI JA EFEKTIIVINEN VEROASTE

VALTIONOSUUDET

Valtionosuusjärjestelmän kautta valtio osallistuu lakisääteisten kunnallisten peruspalvelujen rahoitukseen. Valtionosuudet tulevat kunnille laskennallisin perustein ja maksetaan kunnalle automaattisesti ilman erillistä hakemusta. Lisäksi kunnille voidaan myöntää hakemuksesta valtionavustuksia.

Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta kohtuullisella verorasituksella. Tämä toteutetaan tasaamalla kuntien välisiä eroja palvelujen järjestämisen kustannuksissa sekä tulopohjissa.

Suomen valtionosuusjärjestelmä koostuu kustannus- ja tarve-erojen tasauksesta sekä tulopohjan tasauksesta. Kustannuserojen tasauksen laskentaperusteena ovat asukasmäärän ja ikärakenteen lisäksi erilaiset olosuhdetekijät. Kuntien erilaista tulopohjaa tasataan kuntien kesken kunnan verotulojen perusteella.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisen rahoituksen euromääräisesti merkittävin osa on koulutuksen ylläpitäjille myönnettävä yksikköhintarahoitus lukiokoulutukseen ja ammatil-

liseen koulutukseen. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää perusopetukseen oppilaskohtaista lisärahoitusta ja rahoitusta muuhun opetus- ja kulttuuritoimintaan.

Vuoden 2024 peruspalveluiden valtionosuudet määräytyvät 31.12.2022 asukasmäärän mukaan. Opetus- ja kulttuuritoimen vuoden valtionosuudet määräytyvät alustavasti vuoden 2023 oppilasmäärien mukaan ja lopulliset vuoden 2024 valtionosuudet tulevat vuoden 2024 toteutuneiden oppilasmäärien mukaan.

Kuntien valtionosuusrahoituksesta siirtyi vuonna 2023 merkittävä osa hyvinvointialueille, kun sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen palvelut siirtyivät pois kunnilta. Suurin osa valtionosuuksista määräyty kuitenkin edelleen ikärakenteen mukaan, mutta painopiste muuttui olennaisesti. Suurimmat valtionosuudet kohdistuvat 13–15-vuotiaiden ikäryhmään. Kuntien valtionosuusjärjestelmään jäi kuitenkin erinä, jotka eivät perustu tulevaisuuden kunnan tehtäviin, vaan menneisyyden kunnan sote-kustannuksiin.

Hallituksen vuoden 2024 budjettiehdotuksessa on peruspalvelujen valtionosuuteen osoitettu 2,5 mrd. euroa, joka on noin 290 milj. euroa vähemmän

kuin valtion vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa. Valtionosuutta alentaa sote-uudistukseen liittyvien siirtojen tarkentuminen kuntien vuoden 2022 toteumatietojen perusteella. Peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotus lisää valtionosuutta 53 milj. euroa. Indeksikorotus jää kuitenkin 24 milj. euroa tätä pienemmäksi, koska hallitusohjelman mukaisesti indeksikorotukseen tehdään yhden prosenttiyksikön korotusta vastaava leikkaus.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti laskee 22,09 prosentista 21,92 prosenttiin vuonna 2024.

Valtion ja kuntien välistä kustannustenjaon tarkistusta ei oteta huomioon vuonna 2024, sillä sote-uudistuksen yhteydessä peruspalvelujen valtionosuuslakiin tehdyn siirtymäsäännöksen mukaan kustannustenjaon tarkistus tehdään seuraavan kerran vasta valtion vuoden 2025 talousarvion yhteydessä.

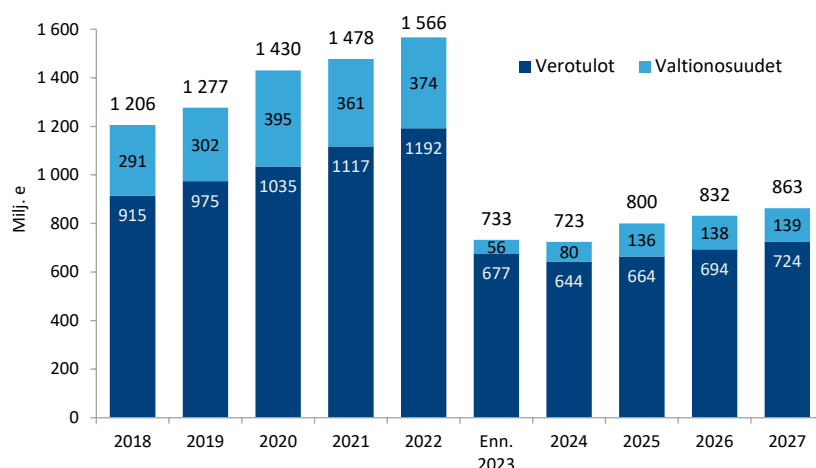
Hallitus arvioi, että valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus vahvistaa hieman kuntataloutta vuonna 2024, vaikka valtionosuuksia leikataankin.

Taloussuunnitelma 2024–2027

Tampereen kaupungin vuoden 2024 talousarviossa valtionosuuksia arvioidaan kertyvän yhteensä 80,0 milj. euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet ovat 80,46 milj. euroa, veromenetysten kompensatio 37,36 milj. euroa ja peruspalvelujen valtionosuus on 37,83 milj. euroa negatiivinen. Vaikka Manner-Suomen kunnille maksetaan peruspalvelujen valtionosuuksia noin 2,5 mrd. euroa, niin Tampereen peruspalvelujen valtionosuus on vahvasti negatiivinen. Tästäkin on nähtävissä, että valtionosuusjärjestelmän uudistaminen oikeudenmukaisemmaksi on välttämätöntä.

Vuosina 2024 ja 2025 kunnilta leikataan vielä erikseen vuoden 2023 ns. liikaa maksettu valtionosuus, joka on noin 223,8 milj. euroa. Tampereen osalta lisäleikkaus on arviolta 10,1 milj.

VERORAAHOITUKSEN KEHITYS

euroa, joka jakautuu puoliksi vuosille 2024 ja 2025.

Taloussuunnitelmavuosien 2025–2027 valtionosuuksien määrä kasvaa nykyisten tietojen perusteella vuonna 2025 merkittävästi, jos TE-uudistus

toteutuu suunnitellussa aikataulussa. TE-uudistuksen arvioidaan lisäävän valtionosuuksia noin 54 milj. euroa. Myös toimintatuloja ja toimintamenoja kertyy TE-uudistuksen myötä lisää niin, että uudistuksen kokonaisvaikutuksen pi-

täisi kuitenkin olla kaupungin talouden kannalta neutraali. Vuosina 2026–2027 valtionosuuksien keskimääräiseksi kasvuksi arvioidaan 1,0 prosenttia.

Valtionosuudet (1 000 euroa)	TP 2022	Alkup. TA 2023	TP Enn 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	179 548	-47 104	-58 768	-37 828	-35 000	-34 000	-33 000
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, TE-uudistus	-	-	-	-	53 908	53 908	53 908
Veromenetysten kompensatio	115 881	35 000	36 300	37 358	37 000	37 000	37 000
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	78 434	74 000	78 632	80 460	80 000	81 000	81 000
Yhteensä	373 863	61 896	56 164	79 990	135 908	137 908	138 908

Peruspalvelujen valtionosuuden erittely	Vuosi 2023	Vuosi 2024	Muutos
	1 000 euroa	1 000 euroa	
Laskennalliset kustannukset yhteensä	359 881	375 938	16 056
Ikärakenne			
0-5-vuotiaat	97 589	99 351	1 762
6-vuotiaat	18 452	18 113	-339
7-12-vuotiaat	94 101	97 869	3 769
13-15-vuotiaat	77 093	81 405	4 312
Yli 16-vuotiaat	13 153	13 879	726
Muut			
Työttömyyden perusteella	18 595	18 585	-10
Vieraskielisyyden perusteella	34 944	40 490	5 545
Koulutustaustan perusteella	5 565	5 843	278
Asukastiheyden perusteella	389	402	13
Kunnan omarahoitusosuus	-332 126	-348 515	-16 389
Välisumma - Valtion osuus laskennallisesta kustannuksesta	27 755	27 422	-333
Lisäosat			
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen	5 135	5 503	369
Työpaikkaomavaraisuuden perusteella	3 752	3 911	160
Väestön kasvun perusteella	3 076	3 853	776
Valtionosuuteen tehtävät vähennykset			
Perustoimeentulotuen vähennys	-24 149	-23 073	1 075
Kumulatiivinen verotuloihin perustuvan tasausten muutoksen neutralisointi	-5 976	-5 573	403
Muut vähennykset	-1 067	-946	121
Sote-uudistus:			0
Muutosrajoitin	-53 845	-33 440	20 405
Järjestelmämuutoksen tasaus	-17 879	-1 470	16 410
Jälkikäteistarkistuksesta johtuva valtionosuuden läsiirtotarve	-	-10 072	-10 072
Vos-lisäsiirron huomioiminen takautuvasti vuoden 2023 osalta (50 %)	-	-5 036	-5 036
Välisumma - Valtionosuus ennen tulopohjan tasausta	-63 199	-38 920	24 279
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	4 430	1 092	-3 339
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	-58 769	-37 828	20 940

KORKOTULOT JA -MENOT

Talouden näkymät ensi vuoteen ovat hiljalleen hiipuneet pitkin kuluvaan vuoteen. Kasvu Euroopassa uhkaa ensi vuonna jäätyä nollassolle erityisesti sitkeän inflaation ja nousseiden korkojen johdosta. Suomessa rakennusalan näkymät ovat vakavat ja työttömyys alalla tulee kasvamaan.

Keskuspankkien rahapolitiikka ja julkisen sektorin finanssipolitiikka ovat menneinä vuosina tukeneet taloutta huikkeilla summilla. Tämän seurauksena velan määrä ympäri maailman on kasvanut voimakkaasti ja inflaatio käynnistyi. Tilanteessa ongelmallista on, että hiipuva talous puoltaisi korkotason pitämistä matalana, mutta villi inflaatio pakottaa korkojen nostoon. Samaan aikaan Euroopan keskuspankkijärjestelmä jatkaa edelleen arvopaperiostoja sijoittamalla osin uudelleen erääntyvien arvopapereiden pääoman. Tämä

on hillinnyt pitkien korkojen nousua ja tällä hetkellä korkokäyrä onkin laskeva, toisin sanoen lyhyet korot ovat pitkiä korkeammalla.

Ensi vuoden talousarvio on laadittu tämän hetken markkinaennusteiden mukaisen korkotason varaan. Ennusteet muuttuvat nyt nopeasti ja epävarmuus ensi vuoden koroista on melko suuri. Lyhyiden markkinakorkojen arvioidaan hieman laskevan ensi vuonna ja olevan vuoden lopulla 3,3 %:n tuntumassa. Lyhyillä euribor-koroilla on vaikutusta erityisesti kaupungin korkomenojen puolella, sillä suuri osa kaupungin korkotuloista perustuu kiinteäkorkoisiin saamisiin.

Korkotulot

Korkotulojen arvioidaan nousevan ensi vuonna merkittävästi, sillä yhtiönä aloittava Tampereen Vesi Oy maksaa

liiketoimintakaupan veloistaan korkoa kaupungille arviolta 11,3 milj. euroa. Summa saattaa hieman muuttua, sillä lopullinen lainan korkoprosentti on vielä päättämättä. Yhteensä korkotulojen arvioidaan olevan 18,3 milj. euroa ja ne koostuvat antolainoista saatavista koroista sekä konsernitilialdolle saatavasta korkotulosta. Tampereen Vesi Oy:n lisäksi merkittäviä korkotuloja muodostuu Tampereen Energia Oy:n, KOy Tampereen Monitoimiareenan sekä vuokra-asuntoyhteisöjen lainoistaan maksamista koroista.

Sisäiset korkotulot koostuvat asunto- ja kiinteistölautakunnalle hyvitetävistä kiinteistörahoituksen korkosuojaustoista.

Korkotulojen erittely (1 000 euroa)	TP 2022	Alkup. TA 2023	TP Enn 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Sisäiset korkotulot	2 047	125	125	-223	19	50	49
Sisäiset erät yhteensä	2 047	125	125	-223	19	50	49
Antolainat	6 223	5 467	5 466	5 208	5 265	5 363	5 461
Sijoitukset	617	0	366	0	0	0	0
Muut korkotulot	59	0	1 900	13 100	13 100	13 100	13 100
Ulkoiset erät yhteensä	6 899	5 467	7 732	18 308	18 365	18 463	18 561
Yhteensä	8 946	5 592	7 857	18 084	18 384	18 513	18 610

Korkomenot

Korkomenot tulevat ensi vuonna kasvamaan hieman lainamäärän kasvun johdosta ja vuoden 2023 korkojen nousun valuessa koko painollaan ensi vuoden korkomenoihin. Korollisen vieraan pääoman keskihinnan arvioidaan nousevan kuluvaan vuoteen verrattuna maltilliset + 0,2 % ja olevan noin 2,5 % keskimääräiselle lainapääomalle laskeutena.

Kaupunki käyttää vaihtuvakorkoisten lainojen korkoriskien hallintaan erilaisia koronvaihtosopimuksia, joilla tyypillisesti osa korkomenoista on

vaihdettu kiinteiksi. Tällä valtuuston hyväksymien rahoitusperiaatteiden ja lainanotto suunnitelmien mukaisella toimintatavalla tavoitellaan korkomenojen pienempää vaihtelua ja parempaa ennustettavuutta. Koronvaihtosopimusten maksettavien kiinteiden korkojen vaihteluväli on -0,04 % - 3,8 % ja niiden keskiarvo on hieman yli 2,0 %. Sopimukset ovat pitkäaikaisia ja kaupunki hyötyy niistä, mikäli markkina-korot ovat sopimuskoron yläpuolella. Lainojen suojausaste on hieman alle 60 %, minkä vuoksi tulevat korkotason muutokset vaikuttavat kaupungin kor-

komenoihin runsaan 40 %:n painolla.

Muihin korkomenoihin on kirjattu konsernitiliin liittyneille tytäryhteisöille maksettava talletuskorko sekä korko lahjoitusrahastojen velalle.

Suunnitelmajaksolla vuosina 2025–2027 korkomenojen arvioidaan kasvavan selvästi, sillä lainamäärän ennustetaan kasvavan, eikä korkotaso markkinaennusteiden mukaan laske juuri 3 %:n alapuolelle.

Korkomenojen erittely (1 000 euroa)	TP 2022	Alkup. TA 2023	TP Enn 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Sisäiset korkomenot	-2 047	-125	-125	223	-19	-50	-49
Sisäiset erät yhteensä	-2 047	-125	-125	223	-19	-50	-49
Rahalaitokset	-15 651	-15 128	-15 201	-16 189	-18 552	-21 118	-25 574
Lahjoitusrahastot	-94	-100	-100	-100	-100	-100	-100
Muut korkomenot	-13	-1 408	-5 100	-4 600	-3 700	-3 400	-3 400
Ulkoiset erät yhteensä	-15 758	-16 635	-20 401	-20 889	-22 352	-24 618	-29 074
Yhteensä	-17 805	-16 760	-20 526	-20 665	-22 371	-24 668	-29 123

MUUT RAHOITUSTULOT JA -MENOT

Rahoitustulot

Muiden rahoitustulojen sisäiset erät koostuvat asunto- ja kiinteistölautakunnalle kohdistettavasta rahoituskulusta, joka on 2,7 % talonrakennusinvestointien tasearvosta. Vuonna 2024 tämä sisäinen rahoitustulo on yhteensä arviolta 18,0 milj. euroa. Tampereen Veden yhtiöittämisen jälkeen liikelaitosten maksamia sisäisiä peruspääomakorvauksia ei enää saada.

Ulkoisten rahoitustulojen arvioidaan pienenevän noin 12,0 milj. eurolla. Tämä selittyy osinkotulojen voimakkaalla laskulla kuluvaan vuoteen verrattuna, sillä Tampereen Palvelukiinteistöt Oy maksoi poikkeuksellisen korkean osingon kaupungille vuonna 2023. Osinkojen arvioidaan olevan ensi vuonna kuitenkin yhteensä 26,8 milj. euroa ja niistä merkittävintä 20,0 milj. euron osinkoa odotetaan Tampereen Ener-

gia Oy:ltä. Osinkotulot ovat riippuvaisia yhtiöiden liiketoiminnan menestyksestä ja osin ulkoisista olosuhteista, siten osinkojen määrään sisältyy aina epävarmuutta.

Muihin rahoitustuloihin kirjataan kaupungin myöntämistä takauksista saatava provisiotulo. Muihin rahoitustuloihin kirjataan myös mahdolliset sijoitusten arvonalennusten oikaisut.

Muiden rahoitustulojen erittely (1 000 euroa)	TP 2022	Alkup. TA 2023	TP Enn 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Liikelaitosten peruspääomakorvaukset							
Tampereen Vesi Liikelaitos	14 700	14 700	14 700	0	0	0	0
Muut sisäiset rahoitustulot	14 945	15 000	15 000	18 000	18 000	18 000	18 000
Sisäiset erät yhteensä	29 645	29 700	29 700	18 000	18 000	18 000	18 000
Kuntayhtymien peruspääomakorot ja ylijäämänpalautus	1 445	0	0	0	0	0	0
Rahoitusarvopapereiden myyntivoitot	0	0	0	0	0	0	0
Verotilityskorot	48	0	0	0	0	0	0
Osinkotulot	26 139	37 527	37 526	26 822	26 822	26 822	26 822
Muut rahoitustulot	1 142	939	939	1 165	1 271	1 037	837
Ulkoiset erät yhteensä	28 774	38 466	38 465	27 987	28 093	27 859	27 659
Yhteensä	58 419	68 166	68 165	45 987	46 093	45 859	45 659

Rahoitusmenot

Muihin rahoitusmenoihin kirjataan mm. sijoitusomaisuuden myyntitappiot ja arvonalennukset sekä lainojen ja omaisuuden hoidosta aiheutuneet menot. Merkittäviä myyntitappioita tai

arvonalennuksia ei odoteta tuleville vuosille.

Muihin sisäisiin rahoitusmenoihin kirjataan rahoitustuloissa näkyvän asunto- ja kiinteistölautakunnalle kohdistettavan rahoituskulun vastakirjaus.

Muiden rahoitusmenojen erittely (1 000 euroa)	TP 2022	Alkup. TA 2023	TP Enn 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Korvaus peruspääomasta	-14 700	-14 700	-14 700	0	0	0	0
Muut sisäiset rahoitusmenot	-14 955	-15 000	-15 000	-18 000	-18 000	-18 000	-18 000
Sisäiset erät yhteensä	-29 655	-29 700	-29 700	-18 000	-18 000	-18 000	-18 000
Verotilitysten korkomenot	-31	0	0	0	0	0	0
Viivästyskorkomenot	-81	0	6	0	0	0	0
Muut rahoitusmenot	-1 150	-113	-114	-37	-37	-37	-37
Ulkoiset erät yhteensä	-1 262	-113	-109	-37	-37	-37	-37
Yhteensä	-30 917	-29 813	-29 809	-18 037	-18 037	-18 037	-18 037

INVESTOINNIT

Investointilaskelmat sisältävät investointisuunnitelmat talousarvio- sekä taloussuunnitelmavuosille. Tämä luku on kooste edellä Käyttötalousosa ja investoinnit yksiköittäin -osassa esitetyistä investoinneista. Tekstissä mainituista eristä saa lisätietoa yksikkökohtaisista kirjan osioista. Kooste investoinneista vuosille 2024–2033 esitetään liitteenä kirjan lopussa. Koosteessa on esitetty talousarviovuoden 2024 lisäksi taloussuunnitelmavuodet 2025–2027, sekä alustavat suunnitelmat vuosille 2028–2033. Investointien sitovuustasot on esitetty talousarvion alkuosan luvussa Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta.

Kaupungin nettoinvestoinnit vuoden 2024 talousarviossa ovat 283,1 milj. euroa ja ilman Tampereen Vesi Liikelaikoksen yhtiöittämisen vaikutusta 231,3 milj. euroa. Investointien yhteenlaskettu rahavirta (nettoinvestoinnit vähennettynä pysyvien vastaavien myynti- eli luovutustuloilla) on -167,8 milj. euroa. Investointien ja vuosikatteen välistä suhdetta kuvaava investointien tulorahoitusprosentti on 41. Ilman Tampereen Vesi Liikelaikoksen yhtiöittämisen

vaikutusta investointien tulorahoitusprosentti on 50.

Investointitaso on korkea talousarviovuonna 2024 ja pysyy korkeana taloussuunnitelmavuosina 2025–2027. Vuonna 2025 nettoinvestointitaso pysyy samalla tasolla 233,1 milj. eurossa kuin vuonna 2024 ilman Tampereen Vesi Liikelaikoksen yhtiöittämisen vaikutusta, ja nousee taloussuunnitelmavuonna 2026 245,2 milj. euroon ja edelleen 264,7 milj. euron tasolle vuonna 2027. Investointien koosteeseen on sisällytetty taloussuunnitelmavuosille myös muulla rahoitusmallilla toteutettavaksi suunniteltuja kohteita sekä erillispäätöksen vaativia liikennehankkeita, joiden investointikustannuksia ei ole laskettu mukaan nettoinvestointeihin. Erillisiin liikennehankkeisiin on pitkän aikavälin investoinneissa arvioitu kaupungin osuudeksi 83 milj. euroa. Kaupunginhallitus on päättänyt 21.2.2022, että mikäli valtio tekee investointipäätöksen Tampereen henkilöratapihan, valtatie 9:n Tampere-Orivesi tai valtatie 12 ja kantatie 65 Vaitinaron liittymän rakentamisesta taloussuunnitelmavuosina 2022–2025,

hankkeiden tarvitsema rahoitus tuodaan erikseen valtuuston päätettäväksi. Tampereen henkilöratapihahankkeeseen on kohdennettu 163 milj. euron rahoitus hallituksen budjettiriihessä.

Talousarviovuosi 2024

Vuonna 2024 suurimmat investointikokonaisuudet ovat asunto- ja kiinteistö- lautakunnan talonrakennushankkeet, konsernihallinnon ja yhdyskuntalautakunnan investoinnit. Konsernihallinnon investoinnit ovat suuret Tampereen Vesi Oy:n apporttisijoituksen (SVOP) takia.

Vuonna 2024 talonrakennushankkeiden kokonaisuus on merkittävin investointirahojen käyttökohde ja niiden kokonaisbudjetti on 127,9 milj. euroa. Budjetti jakaantuu uudis- ja lisärakentamiseen sekä korjaushankkeisiin siten, että korjaushankkeet ovat noin 52 %, uudis- ja lisärakentaminen noin 27 % ja muita investointeja noin 21 % talonrakennushankkeiden budjetista. Kokonaisbudjetista käytetään noin 50,5 milj. euroa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen rakennuksiin. Muista talonrakennushankkeiden määrärahoista

NETTOINVESTOINNIT TOIMIJOITTAIN 2024 (MILJ. EUROA)

käytetään muun muassa noin 21,2 milj. euroa kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden rakennuksiin.

Vuonna 2024 yhdyskuntalautakunnan alaiset nettoinvestoinnit ovat 48,3 milj. euroa. Suurin osa budjetista käytetään olemassa olevan yhdyskuntarakenteen perusparantamiseen sekä uuden rakentamiseen, jotka ovat yhteensä noin 29,9 milj. euroa. Budjetista käytetään varoja myös erikoisrakentisiin, liikennejärjestelyihin sekä sähköisten järjestelmien ja ulkovalaistuksen LED-vaihtoihin. Raitiotiehen liittyviin hankkeisiin on varattu 6,0 milj. euroa.

Talonrakennushankkeet ja yhdyskuntarakentaminen ovat yhteensä 176,2 milj. euroa eli noin 62 % kaupungin kokonaisinvestoinneista.

Vuonna 2024 kolmanneksi suurin investointikokonaisuus on kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalla, jonka investointisuunnitelmassa talousarvio- ja taloussuunnitelmakaudella varaudutaan osallistumaan ensin Tampereen Teatterin ja sitten Työväen Teatterin investointihankkeisiin. Vuosina 2024–2025 varaudutaan avustamaan Tampereen Teatterin perusparannushanketta samalla summalla, mitä opetus- ja kulttuuriministeriö hanketta avustaa, enintään kuitenkin 15 milj. eurolla. Vuosina 2026–2027 varaudutaan avustamaan

Tampereen Työväen Teatterin perusparannushanketta samalla summalla, mitä opetus- ja kulttuuriministeriö hanketta avustaa, enintään kuitenkin 17 milj. eurolla.

Muita isoja investointeja toteuttavia toimijoita ovat kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 13,4 milj. eurolla, asunto- ja kiinteistölahtakunnan maan esirakentaminen ja tonttimaan hankinta 13,3 milj. eurolla sekä konsernihallinto 8,5 milj. eurolla ilman apporttisijoitusta Tampereen Vesi Oy:öön. Konsernihallinnon investoinneista 6,6 milj. euroa on varattu ICT-kehittämiseen ja 1,9 milj. euroa osakkeisiin ja osuuksiin.

Kehitysohjelmat

Kehitysohjelmien investointibudjetti vuonna 2024 on yhteensä 10,8 milj. euroa. Budjetti jakautuu 7,1 milj. euron Viiden Tähtien Keskusta -kehitysohjelmaan ja 3,7 milj. euron Hiedanrannan kehitysohjelmaan. Kehitysohjelmien investointirahat käytetään maan esirakentamiseen ja kaupunkiympäristön rakentamiseen. Hiedanrannan alueen 0-kuidun poistamiseen liittyvät n. 1,0 milj. euron menot sisältyvät käyttömeneihin.

Taloussuunnitelmavuodet

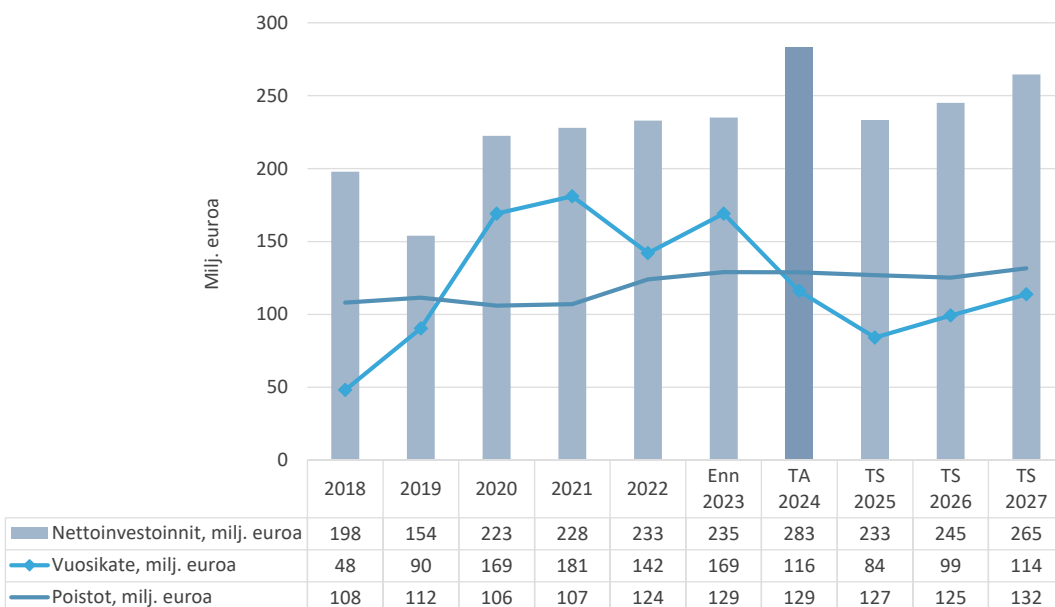
Vuosina 2025–2027 investointibudjetti pysyy suurena. Investointitaso py-

syy taloussuunnitelmavuotena 2025 230 milj. eurossa ja vuonna 2026 se nousee yli 245 milj. euron. Vuonna 2027 investointitaso nousee edelleen noin 265 milj. euroon.

Investointeja tulee arvioida suhteessa vuosikatteeseen ja investointien tulorahoitusprosenttiin, joka vaihtelee 36 % ja 43 % välillä talousarvio- ja taloussuunnitelmavuosien aikana.

Suurimmat investointitoimijat säilyvät taloussuunnitelmakaudella samoina. Talonrakennushankkeiden budjetti ja kaupunkiympäristön rakentamisen investoinnit pysyvät samalla tasolla taloussuunnitelmavuosina. Kehitysohjelmien investointien kokonaistaso nousee merkittävästi taloussuunnitelmavuosina, kun Viiden Tähtien Keskusta -kehitysohjelman investointitaso nousee ja Hiedanranta-kehitysohjelman investointitaso vaihtelee hieman. Asunto- ja kiinteistölahtakunnan maan esirakentamisen ja tonttimaan hankinnan investointitaso laskee taloussuunnitelmavuosina. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan investointitaso pysyy samana. Kaupunkiliikenne-liikelaitoksella on suunnitelmissa vuosina 2024–2025 samantasoiset kalustoinvestoinnit, mutta niitä suunnitellaan korkeammalle tasolle taloussuunnitelmavuosina 2026–2027. Konsernihallinnon ICT-keh-

NETTOINVESTOINNIT, VUOSIKATE JA POISTOT

tämiseen varattu investointitaso pysyy samalla tasolla taloussuunnitelmavuosilla, ja yhteisten erien investoinnit eli sijoitukset osakkeisiin ja osuuksiin pysyvät samalla tasolla, kun talousarviovuoden sijoitusta Tampereen Vesi Oy:öön ei huomioida. ICT-investointien sitovuustaso on käyttötalouden ja investointien yhteismäärä. Kasvatus- ja opetuslautakunnan investointitaso nousee taloussuunnitelmavuosina 2026–2027. Muut toimijat tavoittelevat samanlaista investointitasoa kuin talousarviovuonna 2024.

Omaisuuksien myynti ja rahoitusosuudet

Investointien rahavirtaan vaikuttavia myyntituloja saadaan omaisuutta myymällä. Vuonna 2024 omaisuutta arvioidaan myytävän noin 450,9 milj. eurolla. Summa sisältää konsernihallinnon osakkeiden ja osuuksien suunniteltuja myyntejä 383,5 milj. eurolla. Tampereen Vesi Oy:lle myydään Tampereen Vesi Liikelaitoksen liiketoiminta 361,2 milj. euron kauppahinnalla. Summaan lasketaan myös Finnpark Oy:n maksama SVOP-rahaston palautus 0,5

milj. euroa. Lisäksi myyntituloissa on 40,0 milj. euroa yksittäisten rakennuskohteiden myyntiä sekä kaluston myyntiä ja 27,4 milj. euroa maanmyyntituloa. Taloussuunnitelmavuosille arvioidaan noin 30 milj. euron myyntituloa. Vuonna 2024 rahoitusosuudeksi arvioidaan 0,8 milj. euroa useampiin asunto- ja kiinteistöalautakunnan talonrakennushankkeiden kohteisiin sekä 1,6 milj. euroa yhdyskuntalautakunnan investointeihin.

1 000 euroa	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Bruttoinvestoinnit (investointimenot)	285 499	233 146	245 212	264 657
Nettoinvestoinnit (investoinnit - rahoitusosuudet)	283 113	233 146	245 212	264 657
Investointien rahavirta (nettoinvestoinnit - omaisuuden myyntitulot)	-167 774	203 246	215 312	234 757
Vuosikate	115 998	84 049	99 170	113 710
Investointien tulorahoitusprosentti	41%	36%	40%	43%

INVESTOINNIT (1 000 euroa)	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027		
Sivistyspalvelujen palvelualue						
Kasvatus- ja opetuslautakunta		Nettoinvestoinnit	2 432	2 200	4 500	7 700
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta		Nettoinvestoinnit	13 450	11 800	12 800	12 800
Elinvoiman ja kilpailukyvyyn palvelualue						
Elinvoima- ja osaamislautakunta						
Elinvoima- ja osaamislautakunta (pl. erikseen sitovat erät)		Nettoinvestoinnit	100	1 100	300	750
Ammatillinen koulutus		Nettoinvestoinnit	2 000	2 000	2 000	2 000
Asunto- ja kiinteistöalautakunta						
Talonrakennushankkeet (pl. Hiedanranta)		Nettoinvestoinnit	127 931	116 556	122 252	135 857
Maa- ja vesialueet		Nettoinvestoinnit	13 300	11 600	6 200	7 500
Viiden tähden keskusta		Nettoinvestoinnit	1 600	3 700	4 100	3 700
Hiedanranta		Nettoinvestoinnit	3 500	500	500	3 500
Kaupunkiympäristön palvelualue						
Yhdyskuntalautakunta						
Yhdyskuntalautakunta (pl. erikseen sitovat erät)		Nettoinvestoinnit	48 300	49 000	49 000	49 000
Viiden tähden keskusta		Nettoinvestoinnit	5 500	20 390	17 560	14 900
Hiedanranta		Nettoinvestoinnit	200	1 200	1 500	2 200
Joukkoliikennelautakunta		Nettoinvestoinnit	500	500	500	500
Konsernihallinto						
Yhteiset erät		Nettoinvestoinnit	53 700	2 400	2 800	3 050
ICT-kehittäminen (sitovuustaso toimintakate + nettoinvestoinnit)		Nettoinvestoinnit	6 600	6 200	6 200	6 200
Liikelaitokset						
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos		Nettoinvestoinnit	4 000	4 000	15 000	15 000
Nettoinvestoinnit yhteensä	283 113		233 146	245 212	264 657	

RAHOITUSLASKELMA

Talousarvion laskelmaosan rahoituslaskelmaan kootaan käyttötalous-, tuloslaskelma- ja investointiosan tulosten ja menojen aiheuttama rahavirta (toiminnan ja investointien rahavirta). Lisäksi rahoitusosaan merkitään kaupungin antolainauksen, lainakannan ja mahdolliset oman pääoman muutokset sekä arvio merkittävistä muutoksista muissa maksuvalmiuden erissä (rahoituksen rahavirta).

Rahoituslaskelma on rahavirtalaskelman luonteinen, sen lopussa esitetään toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen vaikutus kaupungin rahavaroihin eli sitä, miten kaupungin rahavarat muuttuvat toiminnan takia tilikauden aikana. Välituloksena esitetään Vaikutus maksuvalmiuteen.

Talousarvion 2024 rahoituslaskelma

Rahoituslaskelmassa varsinaisen toiminnan tuloista ja menoista kertyvä tulo-rahoitus on talousarviovuonna 61,6 milj. euroa. Investointien rahavirta on poikkeuksellisesti positiivinen Tampereen Vesi Liikelaitoksen yhtiöittämisen vaikutuksesta. Ilman investointimenoissa näkyvää sijoitusta yhtiöön ja liiketoimintakaupasta kirjattavaa luovutustulosta investointien rahavirta on 141,6 milj. euroa negatiivinen. Kun ei oteta huomioon Tampereen Veden yhtiöittämisen arvioituja kirjanpidollisia vaikutuksia, muodostuu toiminnan ja

investointien rahavirta yhteensä 80,1 milj. euroa negatiiviseksi, mikä kuvaa todellista rahoitustarvetta.

Tampereen Vesi Oy:n kanssa tehtävän vesiliiketoimintakaupan kauppahinta jää 283,0 milj. euron osalta pitkäaikaiseksi lainaksi yhtiölle, mikä näkyy antolainasaamisten lisäyksenä.

Uutta korollista pitkäaikaista lainaa rahoituslaitoksilta varaudutaan nostamaan enintään 145 milj. euroa. Kaupungin lainoja lyhennetään maksuohjelmien mukaisesti 64,6 milj. eurolla, joten lainamäärän arvioidaan kasvavan 80,4 milj. eurolla. Asukaskohtaisen lainamäärän arvioidaan olevan vuoden 2024 lopussa 3 594 euroa, mikä on 124 euroa asukasta kohti vähemmän kuin vuoden 2022 lopussa.

Kaikkiaan talousarvion vaikutus kaupungin rahavaroihin on 0,3 milj. euroa positiivinen. Talousarvion toteutuessa kaikilta osiltaan kaupungin rahavarat ja erät muut maksuvalmiuteen vaikuttavat erät kasvavat kyseisellä summalla.

Taloussuunnitelmakauden rahoituslaskelma

Kaupungin investointitaso pysyy koko taloussuunnitelmakauden korkeana. Vuosien 2025–2027 investointisuunnitelma on yhteensä noin 743 milj. euroa, josta talonrakennushankkeiden osuus on puolet eli 375 milj. euroa. Jos valtion kanssa suunnitellut yhteiset liikenneinvestoinnit toteutuvat suunni-

tellusti, nousee kaupungin investointitaso lisää.

Vuosikymmenen loppuun jatkuvien suurten investointitarpeiden vuoksi velkaantumisen arvioidaan jatkuvan. Taloussuunnitelmavuosina 2025–27 varaudutaan vuotuiseen 140 milj. euron lainamäärän kasvuun. Jakson lopulla korollista velkaa arvioidaan olevan noin 1,34 mrd. euroa ja asukaskohtainen lainamäärä voi nousta yli 5 000 euroon. Lainamäärän kasvu tulee kuitenkin todennäköisesti jäämään pienemmäksi, sillä kaikki investoinnit eivät toteudu suunnitellussa aikataulussa, joitain omistuksia järjestellään uudelleen investointien rahoittamiseksi ja jotain omaisuutta myydään sekä investointeja tullaan toteuttamaan vaihtoehtoisilla rahoitusmalleilla. Omaisuuden myynnistä saatavia tuloja tulee kohdistaa suunniteltujen investointien omarahoitussuuden vahvistamiseen ja velanototarpeen vähentämiseen.

Investointien tulo-rahoitustavoite pyritään taloussuunnitelmakaudella nostamaan noin 70 prosenttiin taloussuunnitelman keskimääräisestä 40 prosentin tasosta. Vuosille 2025 – 2027 suunniteltu keskimääräinen vuotuinen noin 248 milj. euron keskimääräinen investointitaso edellyttäisi noin 174 milj. euron vuosikatetta. Vuoden 2024 talousarviossa vuosikate on 116 milj. euroa.

NETTO-
INVESTOINNIT
283,1 milj. €
TA 2024

INVESTOINTIEN
TULORAAHOITUS
41 %
TA 2024

LAINAKANTA
923,5 milj. €
(enn. 31.12.2024)

LAINAMÄÄRÄ/AS.
3 594 €
(enn. 31.12.2024)

RAHOITUSLASKELMA 2024

1 000 euroa	Kaupunki ilman liikelaitoksia ja rahastoja	Liikelaitokset ja rahastot	Yhteensä, sisäiset erät mukana	Yhteensä, sisäiset erät vähennetty
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	114 673	1 325	115 998	115 998
Satunnaiset erät	165 500	0	165 500	165 500
Tulorahoituksen korjauserät	-219 926	-5	-219 931	-219 931
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-281 499	-4 000	-285 499	-285 499
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 386	0	2 386	2 386
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	450 882	5	450 887	450 887
Toiminnan ja investointien rahavirta	232 016	-2 675	229 341	229 341
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	-283 100	0	-283 100	-283 100
Antolainasaamisten vähennykset	110	0	110	110
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	145 000	0	145 000	145 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-64 641	0	-64 641	-64 641
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0
Vaikutus maksuvalmiuteen	29 385	-2 675	26 710	26 710
Muut maksuvalmiuden muutokset	-29 075	2 675	-26 400	-26 400
Vaikutus rahavaroihin	310	0	310	310

RAHOITUSLASKELMA 2024 ILMAN TAMPEREEN VEDEN LIIKETOIMINTAKAUPAN MERKITTÄVIMPIÄ SUORIA VAIKUTUKSIA

1 000 euroa	TA 2024	TA 2024 ilman Tampereen Veden liiketoimintakauppaa	Ero
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	115 998	115 998	0
Satunnaiset erät	165 500	0	165 500
Tulorahoituksen korjauserät	-219 931	-54 431	-165 500
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-285 499	-233 699	-51 800
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 386	2 386	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	450 887	89 687	361 200
Toiminnan ja investointien rahavirta	229 341	-80 059	309 400
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	-283 100	-100	-283 000
Antolainasaamisten vähennykset	110	110	0
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	145 000	145 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-64 641	-64 641	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0
Vaikutus maksuvalmiuteen	-26 400	0	-26 400
Muut maksuvalmiuden muutokset	-26 400	0	-26 400
Vaikutus rahavaroihin	310	310	0

RAHOITUSLASKELMA 2022–2027

1 000 euroa	TP 2022	Alkup. TA 2023	TP 2023 Enn*	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	142 270	126 947	168 881	115 998	84 049	99 170	113 710
Satunnaiset erät	0	0	0	165 500	0	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	-14 525	-20 920	-25 755	-219 931	-20 000	-20 000	-20 000
	127 745	106 027	143 126	61 567	64 049	79 170	93 710
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-238 446	-226 641	-238 624	-285 499	-233 146	-245 212	-264 657
Rahoitusosuudet investointimenoihin	5 922	4 450	4 093	2 386	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	16 764	29 920	38 691	450 887	29 900	29 900	29 900
	-215 760	-192 271	-195 840	167 774	-203 246	-215 312	-234 757
Toiminnan ja investointien rahavirta	-88 015	-86 244	-52 714	229 341	-139 197	-136 142	-141 047
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset	-2 043	-100	-100	-283 100	-100	-100	-100
Antolainasaamisten vähennykset	499	152	152	110	114	117	232
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	68 832	60 000	145 000	179 000	179 000	179 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-25 734	-68 832	-68 832	-64 641	-38 715	-38 772	-38 791
Lyhytaikaisten lainojen muutos	60 611	0	-73 865	0	0	0	0
Vaikutus maksuvalmiuteen	-54 682	-86 192	-135 359	26 710	1 102	4 103	-706
Muut maksuvalmiuden muutokset	15 707	0	0	-26 400	0	0	0
Vaikutus rahavaroihin	-38 975	-86 192	-135 359	310	1 102	4 103	-706
Rahavarat 31.12.	241 432		106 073	106 383	107 485	111 588	110 882
Rahavarat 1.1.	280 406		241 432	106 073	106 383	107 485	111 588

*Ennuste 8/2023

ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET

Antolainojen määrä tulee kasvamaan huomattavasti ensi vuoden aikana. Tampereen Vesi Oy:n kanssa tehtävän vesiliiketoimintakaupan kauppahinta jää 283,0 milj. euron osalta pitkäaikaiseksi lainaksi yhtiölle. Lainamäärä saattaa muuttua arvioidusta, sillä liiketoimintakaupan omaisuuserien arvot täsmäytetään tulevan vuodenvaihteen arvoihin, eikä näitä voida tarkasti ennakolta määrittää.

Antolainojen lisäyksiä on budjetoitu 0,1 milj. euroa Kulttuuri- ja vapaa-

aikalautakunnan myöntämiin lainoihin Tampere Filharmonian muusikoiden soitinhankintoihin sekä kuvataiteilijoille myönnettäviin lainoihin.

Antolainojen lyhennykset kohdistuvat konsernin asuntoyhteisöjen lainoihin sekä jäljellä oleviin yksityishenkilöille aikanaan myönnettyihin asuntolainoihin. Merkittävimmät antolainasaamiset kaupungilla on Tampereen Vesi Oy:ltä 283,0 milj. euroa, Tampereen Energia Oy:ltä 70,0 milj. euroa, KOY Tampereen Monitoimiareenalta noin 18,0 milj. eu-

roa sekä Tampereen Vuokratalosäätöitä noin 10,1 milj. euroa.

Tytäryhteisöjen pitkäaikainen lainarahoitus otetaan pääsääntöisesti suoraan rahalaitoksilta ja kaupunki takaa lainoja valtuuston tapauskohtaisilla päätöksillä. Taulukon antolainoihin eivät sisälly myöskään tytäryhtiöille konsernitilin kautta myönnetty lyhytaikaiset luotot.

Antolainat (1 000 euroa)	TP 2022	Alkup. TA 2023	TP Enn 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Konserniyhteisöt ja muut	109 252	107 840	109 223	392 234	392 241	392 243	392 124
Vähennykset	-469	-129	-129	-88	-93	-98	-218
Lisäykset	2 043	100	100	283 100	100	100	100
Asuntolainat	120	96	97	75	54	35	21
Vähennykset	-26	-23	-23	-22	-21	-19	-14
Antolainat yhteensä	109 372	107 937	109 319	392 309	392 294	392 277	392 145

LAINAKANNAN MUUTOKSET

Ensi vuonna kaupungin korollisen velan arvioidaan kasvavan 80,4 milj. eurolla. Vuosikate riittää kohtuulliseen investointien omarahoitusosuuteen, mutta silti investointien rahoittamiseksi joudutaan nostamaan uutta velkaa.

Rahalaitoksilta olevat pitkäaikaiset lainat lyhenevät vuonna 2024 maksuohjelmien mukaisesti 66,6 milj. eurolla, jolloin bruttomääräisesti lainaa otetaan 147,0 milj. euroa. Konsernitilin kautta tytäryhteisöille olevan lyhytaikaisen velan arvioidaan säilyvän ennallaan. Pitkäaikaisista velkaa edustavat rahalaitoslainat ovat talousarviossa sitovia.

Taloussuunnitelmakaudella 2025–27 velkaantumisen arvioidaan jatkuvan tasolla 140 milj. euroa vuosittain. Jakson lopulla korollista velkaa arvioidaan olevan noin 1,34 miljardia euroa ja asukaskohtainen lainamäärä nousee yli 5 000 euroon.

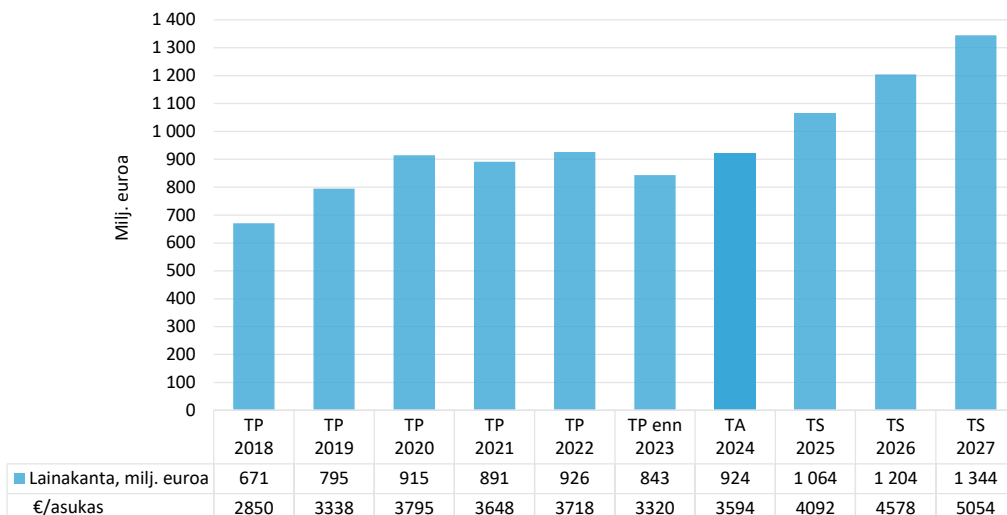
Korollisen tasevelan lisäksi kaupungilla on velkaa vastaavia rahoitusleasing-sopimuksia, jotka esitetään vain taseen liitetiedoissa. Näiden määrä oli vuoden 2022 tilinpäätöksessä 111,3 milj. euroa.

Parhaillaan rakennetaan raitiotieverkoston kakkosvaihetta länteen Tam-

pereen Raitiotie Oy:n toimesta. Yhtiö omistaa sekä raideinfran että kaluston ja yhtiö myös rahoittaa hankkeen. Tästä syystä raitiotiehankeen velat eivät näy kaupungin luvuissa. Samalla konseptilla toimii myös Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy, jonka seudullinen puhdistamoinvestointi ja sen rahoittamiseksi otetut lainat näkyvät yhtiön taseessa.

Lainat (1 000 euroa)	TP 2022	Alkup. TA 2023	TP Enn 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Pitkäaikaiset lainat							
Rahalaitoksille	652 020	652 020	643 189	723 547	863 833	1 004 060	1 144 269
Lyhennykset	-25 734	-68 832	-68 832	-66 641	-38 715	-38 772	-38 791
Nostot	0	68 832	60 000	147 000	179 000	179 000	179 000
Lyhytaikaiset lainat							
Henkilöstökassalle	3	0	0	0	0	0	0
Tytäryhteisöille	273 862	280 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Lainat yhteensä	925 885	932 020	843 189	923 547	1 063 833	1 204 060	1 344 269
Lainat euroa/asukas	3 718	3 728	3 320	3 594	4 092	4 578	5 054
Asukasmäärä	249 009	250 000	254 000	257 000	260 000	263 000	266 000

LAINAMÄÄRÄN KEHITYS

LIITTEET

Konsernin toiminta ja talous
Investoinnit kohteittain 2024–2033
Täydentäviä tietoja

KONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Valtuuston asettamat tavoitteet ohjaavat kunnan edustajia tytäryhteisöjen toimielimissä, mutta eivät kuitenkaan sido oikeudellisesti tytäryhteisöjä. Tavoiteasettelu on luonteeltaan välillistä, pääomistajan tahdonilmaisua.

Talousarviossa asetetaan merkittäville tytäryhtiöille vuoden 2024 toiminnan ja talouden tavoitteet. Yhtiöiden toiminnasta raportoidaan Tampereen toiminnan ja talouden katsauksissa, tilinpäätöksissä sekä tytäryhtiöitä käsittelevässä vuosiraportissa.

Tampereen kaupungin omistajapolitiikan päämäärän mukaan Tampere on aktiivinen, vaativa ja selkeä omistaja, joka varmistaa omien omistustensa tehokkaan hyödyntämisen kaupunkilaisten hyväksi. Konsernin toimintaa ohjaava ohjekokonaisuus sisältää mm. omistajaohjauksen periaatteet sekä Tampereen kaupungin konserniohje ja hyvä hallinto- ja johtamistapa -ohjeet.

Vastuu konserniohjauksesta

Kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, jonka ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä vastaa konsernijohto. Tampereen kaupun-

gin konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus, konsernijaosto, pormestari ja konsernijohtaja. Kaupunginhallituksen konsernijaosto vastaa omistajaohjauksen täytäntöönpanosta ja mm. yhtiökohtaisista omistajastrategioista sekä hallitusten jäsenten valinnasta. Viranhaltijaorganisaatiossa omistajaohjaus kuuluu konsernijohtajan alaisuudessa toimivalle omistajaohjausyksikölle.

Konsernirakenteen muutokset

Konsernirakenne on viime vuosina kehittynyt vuosittain suunnitellusti. Mainittavin vuonna 2023 tapahtunut muu-

TAMPEREEN KAUPUNKI

Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos

Kuntayhtymät:

- Pirkanmaan Liitto 45,58 %
- Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä 62,45 %

Merkittävimmät osakkuusyhteisöt:

- Tuomi Logistiikka Oy 44,24 %
- KOY Tampereen Monitoimiareena 40,00 %
- Hakametsän Kehitys Oy 40,00%
- Tuotekehitys Oy Tamlink 24,00 %
- YH Kodit Oy 21,86%
- Monetra Oy 21,00 %
- Monetra Pirkanmaa Oy 20,89 %

Säätiöt:

- Tammenlehväsäätiö
- Tampereen Vuokratalosäätiö

Tytäryhtiöt

- Tampereen Energia -konserni 100 %
- Pirkanmaan Jätehuolto Oy 49,69 % (äänistä 65,33 %)
- Ekokumppanit Oy 90,57 %
- Tampereen kaupunkiseudun elinkeino- ja kehitysyhtiöBusiness Tampere Oy 60,44 %
- Pirkanmaan Voimia Oy 82,00 %
- Tampereen Sarka Oy 100 %
- Tampere-talo Oy 100 %
- Tampereen Särkänniemi -konserni 100 %
- Oy Runoilijan Tie 72,58 %
- Tampereen Messu- ja Urheilukeskus Oy 66,00 %
- Finnpark -konserni 100 %
- Tampereen Vuokra-asunnot Oy 100 %
- Pirkan Opiskelija-asunnot Oy 100 %
- Tampereen Palvelukiinteistöt Oy 100 %
- Tredu-Kiinteistöt Oy 66,46 %
- Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy 71,20 %
- Tullinkulman Työterveys -konserni 75,19 %
- Tampereen Raitiotie Oy 99,85 %
- Tampereen Tilapalvelut Oy 98,00 %
- Tampereen Infra Oy 98,00 %
- Hiedanrannan Kehitys -konserni 100 %
- Suomen Hopealinja Oy 100 %
- Tampereen Vesi Oy 100%
- Vilusen Rinne Vuokra-asunnot Oy 100 %
- Annalan Vuokra-asunnot Oy 100 %
- Nurmi Resort Oy 100%

tos on Tampereen Vesi Liikelaitoksen yhtiöittäminen. Tampereen Vesi Oy:n yhtiöjärjestys ja perustamissopimus hyväksyttiin keväällä 2023 konsernijaostossa ja yhtiö on perustettu syksyllä 2023.

Omistajaohjaus valmistelee parhaillaan Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen kanssa sen yhtiöittämisselvitystä ja yhtiöittämisselvitys tulee suunnitelmien mukaan päätöksentekoon vuonna 2024.

Konsernin talous

Tytäryhtiöiden taloudelle tulee haastetta mm. nopeasti muuttuneesta korkoympäristöstä ja inflaatiosta. Talousraportoinnissa mukana olevat tytäryhtiöt

ovat laatineet alustavan arvionsa ensi vuoden avainlukuistaan. Näitä ei välttämättä ole käsitelty vielä yhtiöiden hallituksissa, sillä yhtiöiden budjetointiprosessi tapahtuu tyypillisesti kaupunkia myöhemmin. Osa yhtiöistä ennustaa liikevaihdon pysyvän suhteellisen tasaisena viime vuosiin nähden, osa yhtiöistä ennustaa liikevaihdon positiivista muutosta ja osassa yhtiöistä liikevaihdon muutos on negatiivinen. Tampereen Energia -konsernin liikevaihto tulee laskemaan merkittävästi ja myöskään liikevoittotaso ei tule olemaan Tampereen Energia-konsernin totuttua tasoa. Taulukossa on 12 merkittävimmän tytäryhteisön talousarvioiden tunnusluvut vuodelle 2024.

TULOSTAULU 12 MERKITTÄVIMMÄN TYTÄRYHTEISÖN TALOUSARVIoidEN TUNNUSLUVUISTA VUONNA 2024

Yhteisön nimi (1 000 euroa)	Omistus-osuus %	Liikevaihto	Liikevaihdon muutos	Liikevoitto	Nettotulos	Korollinen vieras pääoma	Lainojen muutos	Henkilöstö
Tampereen Energia -konserni	100,0	322 217	-22 283	32 000	21 420	269 000	-7 000	436
Tampereen Tilapalvelut Oy	98,0	171 765	19 741	875	740	0	0	238
Pirkanmaan Voimia Oy	82,0	97 500	909	683	608	0	0	1 020
Tampereen Infra Oy	98,0	51 827	-2 008	715	527	0	0	320
Pirkanmaan Jätehuolto Oy	49,7	52 921	3 421	45	19	8 814	7 114	103
Tampereen Raitiotie Oy	99,0	32 613	3 167	6 322	0	362 000	22 000	21
Finnpark Oy	100,0	28 500	500	4 600	3 100	60 000	-5 000	80
Tullinkulman Työterveys Oy	75,2	22 400	400	120	100	344	0	230
Tampereen Vuokra-asunnot Oy	100,0	25 286	1309	2 000	200	97 763	15 413	20
Tampereen Särkänniemi Oy	100,0	24 000	2 182	1 680	1 100	10 840	-2 820	330
Tampere-talo Oy	100,0	16 055	-781	-34	4	0	0	57
Tampereen Palvelukiinteistöt Oy	100,0	6 000	1 000	1 250	1 000	7 000	7 000	3

Omistusosuus = kaupungin suora tai välillinen omistusosuus 31.8.2023
Nettotulos = liiketulos + rahoitustuotot - rahoituskulut - välittömät verot

Konserniyhteisöjen investoinnit vuonna 2024

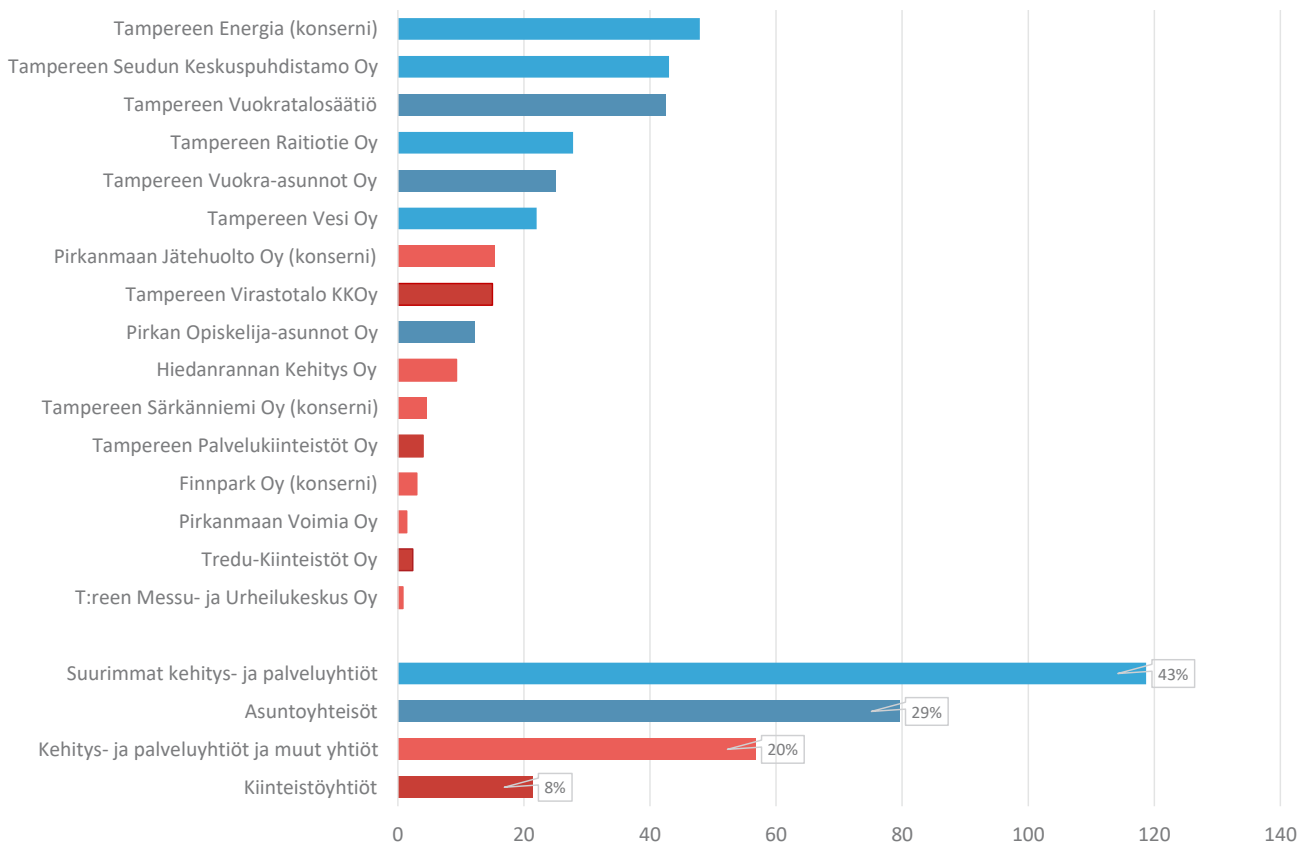
Tampereen kaupunkikonserni investoi merkittävästi myös konserniyhteisöjensä kautta. Oheisessa kuvaajassa on esitetty vuoden 2024 yhteensä yli 0,5 milj. euron investoinnit merkittävimmiltä yhteisöiltä kerättyjen tietojen perusteella. Ne on esitetty täysimääräisinä huomioimatta Tampere-konsernin suhteellista osuutta investoinneista ja luvuista ei ole eliminoitu konsernin sisäisiä investointeja.

Merkittävimpien konserniyhteisöjen investoinnit ovat vuonna 2024 noin 276 milj. euroa ja kaupungin noin 283 milj. euroa. Koko konsernin investointitaso on noin 559 milj. euroa. Tarkat investointibudjetit yhtiöiden osalta päätetään toimijoiden omissa päätöksenteoelimityksissä vasta loppuvuonna 2023.

Konserniyhteisöjen investoinneista suurin osa (43 %) kohdistuu kaupunkiympäristön kehittämiseen ja energiaan erikoistuneisiin yhtiöihin. Konsernin asuntoyhteisöjen osuus investoinneis-

ta on 25 %. Merkittävimpiä investointeja tekevät Tampereen Energia, Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy, Tampereen Vuokratalosäätiö ja Raitiotie Oy. Suurimpia yksittäisiä investointeja ovat Tampereen Raitiotie Oy:n raitiotiejärjestelmän investoinnit, Tampereen Energian Naistenlahti 3 -voimalaitoksen lisäinvestoinnit ja Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n Sulkaavuoren keskuspuhdistamo.

MERKITTÄVIMPIEN KONSERNIYHTEISÖJEN INVESTOINNIT 2024 (MILJ. EUROA) JA JAKAUTUMINEN

Tytäryhtiöiden tavoitteet 2024

Tampereen kaupungin omistajaohjausyksikkö ja kaupungin palvelualueiden johto valmistelevat yhdessä tytäryhtiöiden omistajatavoitteet. Kaupunginhallituksen konsernijaosto hyväksyi tytäryhtiöiden omistajatavoitteet 19.9.2023 § 79 jatkovalmistelun pohjaksi. Valtuuston päättämät tavoitteet ohjaavat kunnan edustajia tytäryhtiöiden toimielimissä. Tavoitteet eivät kuitenkaan oikeudellisesti sido tytäryhtiöitä, vaan tavoiteasettelu on luonteeltaan välillistä, pääomistajan tahdon esiintuomista.

Tytäryhtiöiden tavoitteet koskevat koko taloussuunnittelukauden mittaista ajanjaksoa. Tällä tavoitellaan pitkäaikaisempaa ohjausta ja mittaristoa,

joka suuntaa paremmin tytäryhtiöiden strategisia valintoja. Tytäryhtiöille on asetettu sekä talouden että toiminnan tavoitteita. Vuodelle 2024 tavoitteita ei ole asetettu täysin samoille yhtiöille kuin aiemmin, yhtiökohtaisten tavoitteiden määrää on edelleen tarkennettu ja tavoitteista on pyritty tekemään aiemmin linjatun mukaisesti entistä konkreettisempia ja mitattavampia. Tytäryhtiötavoitteita asetetaan 14 suurimmalle tai muutoin omistajaintressin kannalta merkittävälle yhtiölle. Tavoitteita ei muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta aseteta yhtiöille, jotka saavat käytännössä koko liikevaihtonsa kaupungin kanssa solmitusta palvelusopimuksesta. Näissä tapauksissa tavoitteet tulevat palvelusopimuksista.

Kaupunkiympäristön palvelualueelle sijoittuva Kestävä kaupunki -palveluryhmä vastaa kaupungin ilmastotavoitteisiin ja ympäristövastuuseen liittyvistä asioiden valmistelusta, seurannasta ja raportoinnista. Kaikille kaupungin tytäryhtiöille (ja säätiöille) on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen ilmastotavoite. Kestävän kehityksen kaupunkitasoista kokonaisuutta koordinoi ja kehittää strategia- ja kehittämissyksikkö. Kaikille tytäryhtiöille (ja säätiöille) on asetettu kaupunkistrategian tavoitteita tukeva yhteinen kestävän kehityksen tavoite.

YHTEISET TAVOITTEET

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Mittarin tavoitetaso 2024	Vastuuhenkilö
Yhtiöt kehittävät toimintaansa edelleen Tampereen strategiassa olevan YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti ja määrittelevät vuoden 2024 aikana tavoitteet, mittarit ja mittareiden tavoitetasot yhtiökohtaisesti keskeisiksi tunnistetuille YK:n kestävän kehityksen tavoitteille.	Toimenpiteiden toteutus	Tavoitteen mukaiset toimenpiteet toteutettu	Toimitusjohtajat
Yhtiöt edistävät vuoden 2030 hiilineutraalisuustavoitettaan sekä asettamaansa vuoden 2025 välitavoitetta toteuttamalla Hiilineutraali Tampere 2030 -tiekartan toimenpiteitään. Yhtiöt tuovat merkittävimmät investointinsa vuosittain näkyviksi ilmastobudjetin avulla.	Toimenpiteiden toteutus	Tavoitteen mukaiset toimenpiteet toteutettu	Toimitusjohtajat

Tampereen Energia -konserni

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Mittarin tavoitetaso					
		Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2022	E 2023	2024	2025	2026	2027
Maksettu osinko 50 % konsernin nettotuloksesta tai vähintään 20 milj. euroa	% /milj. euroa	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Uusiutuva energia koko energiatuotannosta % (vesivoima, tuuli-voima, bioenergia, jäte-energia)	%	50	60	65	70	75	78
Hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen	Tehdyt toimenpiteet			Selvitetään	Selvitetään	Selvitetään	Aloitetaan

Finnpark-konserni

Mittarin tavoitetaso

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2022	E 2023	2024	2025	2026	2027
Maksettu osinko on 50 % konsernin nettotuloksesta tai vähintään 0,5 milj. euroa, vuonna 2024 korotettu tavoite osingolle 1 milj. euroa	% / milj. euroa	0,5	0,5	1,0	0,5	0,5	0,5
Omistaja-arvo kehittyi positiivisesti.	Osakekannan arvo lisättynä maksetulla voitonjaolla (kasvu-%)	5,21		5,0	5,0	5,0	5,0
Asiakaskokemus ja asiakastytyväisyys on hyvällä tasolla	NPS	69	>70	>70	>75	>75	>75

Pirkanmaan Jätehuolto Oy

Mittarin tavoitetaso

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2022	E 2023	2024	2025	2026	2027
Yhtiö toimii kustannustehokkaasti niin, että jätemaksut on mahdollista hinnoitella edullisesti. Kustannustaso mahdollistaa edullisen hintatason pitämisen asiakkaille	Sijoitus 12 suurimman kaupungin vertailujoukossa min 4/12	1/12	1/12	1-4/12	1-4/12	1-4/12	1-4/12
Yhtiön maksama osinko on vähintään 50% markkinaehtoisesta tuloksesta, vuonna 2024 sovittu lisäosinko 0,65 milj. euroa	Maksettu osinko milj. euroa	1,7	1,7	0,75			
Kuntavastuullisen sekalaisen yhdyskuntajätteen määrä vähenee	Kerätty asumisesta syntynyt sekajäte kg/asukas	199	190	10 kg vähennys/asukas 2023 tasosta	10 kg vähennys/asukas edellisvuoden tasosta	10 kg vähennys/asukas edellisvuoden tasosta	10 kg vähennys/asukas edellisvuoden tasosta
Yhtiö suunnittelee jatkuvan asiakastytyväisyyden mittaamisen prosessin	Toteutettu / ei			Asiakastytyväisyyden mittaamisen prosessi toteutettu	tavoitetaso määritetty		

Tampereen Infra Oy

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2022	Mittarin tavoitetaso				
			E 2023	2024	2025	2026	2027
Toiminta on kannattavaa. Tehokkuus kanavoidaan asiakashintoihin. Yhtiö tuottaa voittoa vain sen verran, että jatkuvuus ja kehittäminen turvataan.	Nettotulos-% liikevaihdosta.		0,3-1	0,3-1	0,3-1	0,3-1	0,3-1
Asiakkaiden kokema kustannustehokkuus	Skaala 1-5 (1 erittäin hyvä, 5 erittäin huono)	2,1	< 2,2	< 2,2	< 2,2	< 2,2	< 2,2
Asiakkaiden nettosuosittelemuindeksi	Skaala -100 - 100	58	> 55	> 55	> 55	> 55	> 55

Tampereen Särkänniemi Oy

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2022	Mittarin tavoitetaso				
			E 2023	2024	2025	2026	2027
Maksettu osinko on vähintään vuositavoitteen mukainen (maksetaan tavoitevuonna)	Maksetun osingon määrä, milj. euroa	0,1	0,3	1,0	0,5	0,6	0,7
Omistaja-arvo kehittyi positiivisesti	Osakekannan arvo + maksetut osingot, %	Kyllä	N.A.	yli 5 % vrt. vuosi 2023	yli 5 % vrt. vuosi 2024	yli 5 % vrt. vuosi 2025	yli 5 % vrt. vuosi 2026

Tampere-talo -konserni

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2022	Mittarin tavoitetaso				
			E 2023	2024	2025	2026	2027
Konsernin nettotulos on positiivinen	Tilikauden nettotulos, euroa	492 000	N.A.	+	+	+	+
Yleishyödyllistä taidetoimintaa harjoittavan emoyhtiön toteutunut kävijämäärä Tampere-talon kiinteistössä ja sen välittömässä läheisyydessä kasvaa edelliseen vuoteen verrattuna	Toteutunut kävijämäärä	Vuoden 2022 toteuma 508 327 (sis. Tampere-talon kävijät sekä ulkopuoliset kävijät) Huomaa: Ei vertailukelpoinen uuden yhtiörakenteen tilanteessa	N.A.	100 000	105 000	110 000	115 000

Pirkan Opiskelija-asunnot Oy

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2022	Mittarin tavoitetaso				
			E 2023	2024	2025	2026	2027
Asuntojen taloudellinen käyttöaste on korkea, tavoite vähintään 95,5 %	Toteutunut käyttöaste, %	Vuoden 2022 taloudellinen käyttöaste 96,67 %	95,9	96	96	96	96
Toiminta on kannattavaa	Sipo-%	Sipo-% 0,98	1,4	1,4	1,6	1,8	2,2
Vakavaraisuus kasvaa vuosittain	Omavaraisuusaste-%	Omavaraisuusaste-% 12,66	13	13	13,5	14	14,5
Kiinteistöjen korjausvelan määrä on hallinnassa	Korjausvelan määrä / rakennuskannan arvo, enintään %	0,8	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5
Asuntokannan kasvattaminen MAL-sopimuksen mukaisesti	Valmistuneet uudet asunnot kpl	N.A.	0	60	60	60	60

Tampereen Vuokra-asunnot Oy

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2022	Mittarin tavoitetaso				
			E 2023	2024	2025	2026	2027
Asuntojen taloudellinen käyttöaste on korkea	Toteutunut käyttöaste väh. %	Vuoden 2022 taloudellinen käyttöaste 99,26	98,5-99,0	98,5	98,5	98,5	98,5
Toiminta on kannattavaa	Sipo-%	Sipo-% 3,26	4,0-4,5	4,5	4,7	4,8	4,9
Maksettu osinko on Ara-säännösten mahdollistama enimmäismäärä	Maksetun osingon määrä, milj. euroa	0,57	0,57	0,57	0,57	0,57	0,57
Omistaja-arvo kehittyvä positiivisesti	Vapaiden kiinteistöjen markkina-arvo laskettuna nettotuotto-menettelmällä (vuokratulot-kiinteistöjen kustannukset)/ tuottovaateella (5 %), milj. euroa	Omistaja-arvo 165,6	165-170	170,0	175,0	180,0	185,0
Asuntokannan kasvattaminen MAL-sopimuksen mukaisesti	Valmistuneet uudet asunnot, kpl	Uusia asuntoja 47 /v.2022	45	100	100	100	100

Tampereen Raitiotie Oy

Mittarin tavoitetaso

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2022	E 2023	2024	2025	2026	2027
Raitioliikenteen luotettavuus vähintään 99,8% (ajetut lähdöt vs. suunnitellut lähdöt) => tarkoittaa noin yhtä ajamatonta lähtöä per päivä. Päivässä keskimäärin 530 lähtöä.	Järjestelmästä johtuvat ajamatomat vuorot -%.	Toteuma 98,83 % vuonna 2022		99,8 %	99,8 %	99,8 %	99,8 %
Asiakastytytyväisyyden keskiarvo parempi kuin 4,26	Nyssen asiakastytytyväisyyskysely	Toteuma 4,55 vuonna 2022		>4,26	>4,26	>4,26	>4,26
Yhtiö talous on tasapainossa yhtiöjärjestyksen 2 §:n periaatteiden mukaisesti siten, että yhtiön kannattavuus ja vakavaraisuus mahdollistavat yhtiön tehokkaan toiminnan ja kehittämisen	Tilikauden nettotulos on positiivinen; omavaraisuus-% > 1			kyllä/ei	kyllä/ei	kyllä/ei	kyllä/ei
Yhtiö on edistänyt toimillaan raitiotien jatkorakentamiseen (Pirkkala & Linnainmaa) tähtäävää suunnittelua siten, että rakentamisesta on mahdollista päättää suunnitteluvalmiuden puolesta vuonna 2024	Kyllä/Ei	N/A	N/A	kyllä/ei	kyllä/ei	kyllä/ei	kyllä/ei

Tullinkulman Työterveys

Mittarin tavoitetaso

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2022	E 2023	2024	2025	2026	2027
Toiminta on kannattavaa.	Tilikauden tulos	Tilikauden tulos oli -332 000 €, tavoite ei toteutunut.	0 €	0,8-1 M€	1-1,5 M€	1-1,5 M€	1-1,5 M€
Henkilöasiakkaiden asiakastytytyväisyys.	NPS mittaus, käyttäjäasiakkaat. Tavoitetaso NPS 70.	Ei ole tehty aiemmin, lähtötasoa ei tiedossa.					
Resurssien ja kehittämistoiminnan suuntaaminen ennaltaehkäisevään työterveyshuoltoon. Etäpalveluiden tarjonnan tulee tukea ennaltaehkäisevän työterveyshuollon vahvistamisen tavoitetta.	Ennaltaehkäisevän työterveyshuollon osuus on vähintään 60 % ja työterveyspainotteisten sairaanhoidon palveluiden osuus korkeintaan 40 % työterveyshuollon kelakorvattavista kustannuksista.	57 % / 43 %		60 % / 40 %	60 % / 40 %	60 % / 40 %	60 % / 40 %
Markkinoilla toimivan tytäryhtiö Ratinan Terveys Oy:n tuottavuus	Maksettu osinko emoyhtiö Tullinkulman Työterveys Oy:lle	Osinkotavoite alkaen 2025, määritellään 2024					

Pirkanmaan Voimia Oy

Mittarin tavoitetaso

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2022	E 2023	2024	2025	2026	2027
Toiminta on kannattavaa. Tehokkuus kanavoidaan asiakashintoihin. Yhtiö tuottaa voittoa vain sen verran, että jatkuvuus ja kehittäminen turvataan.	Nettotulos	Liiketappio -0,91 milj. euroa.		0,5 -1,3 M€	0,5 -1,3 M€	0,5 -1,3 M€	0,5 -1,3 M€
Yhtiön tuottavuus kehitty toimialaa paremmin ja hinnat ovat kilpailukykyisiä. (Tavoitetaso: Aleneva hintakehitys yleiseen hintakehitykseen verrattuna.)	Voimian hintakorimittari, indeksiarvot (erillinen laskentamalli)	Yleinen kustannustason indeksinousu (107,54 -> 115,17) oli 7,1 %. Nousu oli merkittävästi Voimian myyntihintaindeksin muutosta (98,54 -> 99,72) 1,2% suurempi. Indeksien arvot on laskettu 10.2.2023 tiedoilla.	Yhtiö ei alun perin esittänyt vuodelle 2023 hinnankorotuksia, mutta elintarvike- ja keraamien hinnannousu ja palkkatkaisu johtivat siihen, että yhtiö korotti ateriopalveluiden hintoja keskim. 3,6 % 1.9. alk. Yleistä kustannuskehitystä alhaisempi kustannuskehitys.	Yleistä kustannuskehitystä alhaisempi kustannuskehitys.	Yleistä kustannuskehitystä alhaisempi kustannuskehitys.	Yleistä kustannuskehitystä alhaisempi kustannuskehitys.	Yleistä kustannuskehitystä alhaisempi kustannuskehitys.
Asiakastytyväisyys paranee palveluntuottajasta huolimatta.	Asiakastytyväisyysmittauksen tulokset (mitataan joka vuosi), tilaaja-asiakkaan suositeluhaluus NPS = net promotion score (tilaajakumppanikysely toteutetaan joka toinen vuosi, seuraava 2022). Voimia toteuttaa kysely ostopalveluna.	Puhtauspalv.: tyytyväisten osuus 46 (41). Ateriapalvelut: tyytyväisten osuus 64 (73). Suluissa vuosi 2021. Tilaaja-asiakkaan suositeluhaluus: 3 (-7) Suluissa vuosi 2020.	Asiakastytyväisyysmittauksen vuosittaiset tulokset (syksy 2022). Tilaaja-asiakkaan suositeluhaluutta mitataan vuonna 2022. Ensimmäinen NPS-mittaus tehtiin vuonna 2020.	Parempi kuin edellisenä vuotena.	Parempi kuin edellisenä vuotena.	Parempi kuin edellisenä vuotena.	Parempi kuin edellisenä vuotena.

Tampereen Tilapalvelut Oy

Mittarin tavoitetaso:

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2022	E 2023	2024	2025	2026	2027
Liiketoiminta on tehokasta ja hinnat ovat kilpailukykyisiä.	Hintojen kehitys on 2 % alle alan kustannusindeksin. Kustannusindeksi= palkkatasoindeksi 50, talonrakennusindeksi 25, ylläpitoindeksi 25.	Kiinteistöjen ylläpidon kustannusindeksi kasvoi 4,3 % (17.12.2021), työvoimakustannusindeksi 4,2 % (9.12.2021) ja rakennuskustannusindeksi kasvoi 10,2 %. Yhdistetty kustannusindeksi kasvoi 5,75 %. Kustannusindeksin kasvua ei huomioitu hinnoittelussa.	Hinnat max. 98 % alan kustannusindeksistä.	Hinnat max. 98 % alan kustannusindeksistä.	Hinnat max. 98 % alan kustannusindeksistä.	Hinnat max. 98 % alan kustannusindeksistä.	Hinnat max. 98 % alan kustannusindeksistä.
Toiminta on kannattavaa.	Nettotulos-% liikevaihdosta.	0,4 M€	0,3 M€	0,3-0,5 M€	0,3-0,5 M€	0,3-0,5 M€	0,3-0,5 M€
Korkea asiakastyytyväisyys.	Asiakastyytyväisyysindeksi yli 4,0 (asteikko 1-5)	4,3. Asiakastyytyväisyys parani edellisestä vuodesta.	Mittaus syksyllä.	Yli 4,0	Yli 4,0	Yli 4,0	Yli 4,0

Tampereen Palvelukiinteistöt Oy

Mittarin tavoitetaso

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2022	E 2023	2024	2025	2026	2027
Maksettu osinko on 50 % kiinteistörealisointien nettomyyntivoitoista.	Osingon osuus nettomyyntivoitosta, %	53%	45%	50%	50%	50%	50%
Pääoman kiertoa tehostetaan kiinteistö-salkutuksen mukaisesti.	Toteutuneet myynnit, kpl	1	8	1	1	1	1

Tampereen Vesi Oy

Mittarin tavoitetaso:

Tavoite	Tavoitteen mittari (euroa, %, skaala yms.)	Tavoitteen lähtötaso / toteuma 2022	E 2023	2024	2025	2026	2027
Yhtiö talous on tasapainossa siten, että yhtiön kannattavuus ja vakavaraisuus turvataan ensimmäisen toimintavuoden aikana ja mahdollistetaan yhtiön tehokas toiminta ja kehittäminen	Tilikauden nettotulos vähintään yhtä hyvä kuin viimeisimmän yhtiöittämisprojektissa syntyneen talousmallin mukainen.	Ei toteumaa, yhtiö aloittaa 2024.					
Vesijohtoveden toimitusvarmuus säilyy korkealla tasolla.	Ei yhtään toimitetun vesijohtoveden pitkiä (12 h) jakelukatkoksia Tampereen Vesi Oy:n vastualueella.	Ei toteumaa, yhtiö aloittaa 2024.					
Yhtiön vesitaksakehitys pysyy maltillisena, mahdollisimman alhainen vesitaksa yhtiön talous huomioiden.	Taksan muutosperusteet osoitettu yhtiön talousmallin kautta. Taksakorotus ei ylitä talousmallissa esitettyä taksan reaalkorotusta.	Ei toteumaa, yhtiö aloittaa 2024.					
Asiakastyytyväisyys on noussut tai pysynyt samalla tasolla verrattuna edellisen asiakastyytyväisyystutkimuksen mittaukseen.	Asiakastyytyväisyys noussut verrattuna edelliseen verokkimittaukseen Tampereen Vesi Liikelaitoksessa. Mittarina asiakastyytyväisyys-indeksi.	Ei toteumaa, yhtiö aloittaa 2024.					

INVESTOINNIT KOHTEITTAIN 2024–2033

Investoinnit kohdeselitys	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	Arv. 2028	Arv. 2029	Arv. 2030	Arv. 2031	Arv. 2032	Arv. 2033	YHTEENSÄ 2024-2033
BRUTTOINVESTOINNIT (investoinnit täytenä)	285 499	233 146	245 212	264 657	314 693	309 340	268 065	226 805	158 155	152 860	2 458 431
NETTOINVESTOINNIT (investoinnit - rahoitusosuudet)	283 113	233 146	245 212	264 657	314 693	309 340	268 065	226 805	158 155	152 860	2 456 045
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA (nettoinvestoinnit - om.myynti)	-167 774	203 246	215 312	234 757	296 193	290 840	249 565	208 305	139 655	134 360	1 804 458
Rahoitusosuudet	2 386										2 386
Asunto- ja kiinteistölautakunta, talonrakentaminen	786										786
Yhdyskuntalautakunta	1 600										1 600
Omaisuuksien myynti (luovutustulo)	450 887	29 900	29 900	29 900	18 500	18 500	18 500	18 500	18 500	18 500	651 587
Asunto- ja kiinteistölautakunta, maaomaisuus	27 400	28 400	28 400	28 400	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	202 600
Asunto- ja kiinteistölautakunta, talonrakentaminen	40 000	1 000	1 000	1 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	61 000
Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitos	5										5
Konsernihallinto, Tampereen Vesi Liikelaitoksen liiketoiminnan myynti	361 200										361 200
Konsernihallinto, osakkeet ja osuudet	21 782										21 782
SVOP-palautus Finnpark	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	5 000
INVESTOINNIT (BRUTTO)											
KIINTEÄ MAAOMAISUUS	13 300	11 600	6 200	7 500	7 900	7 900	7 900	7 900	7 900	7 900	62 300
Tonttimaan hankinta	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	35 000
Maanhankinta	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	5 000
Asemakaava-alueet	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	30 000
Maan esirakentaminen, täyttötöyt, rakentamiskelpoiseksi saattaminen	9 800	8 100	2 700	4 000	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400	4 400	51 000
Maan esirakentaminen PALM	9 300	7 600	2 200	3 500	3 900	3 900	3 900	3 900	3 900	3 900	46 000
Purkukustannukset	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	5 000

Investoinnit kohdeselitys	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	Arv. 2028	Arv. 2029	Arv. 2030	Arv. 2031	Arv. 2032	Arv. 2033	Kustannus- arvio
RAKENNUKSET	128 717	116 556	122 252	135 857	169 093	166 640	146 165	124 805	71 815	67 320	1 249 219
Uudis- ja lisärakennukset, varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus	35 004	52 419	58 193	71 729	84 058	62 895	27 300	22 200	22 400	17 700	453 897
Uudis- ja lisärakennukset, varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus	28 874	47 904	47 993	54 229	62 201	48 595	13 800	17 900	9 900	5 800	337 195
Eteläpuiston päiväkoti ja koulu ja PMO-sali	2 049										2 049
Tasanteen uusi päiväkoti (puurakenteinen)	1 684										1 684
Tahmelan uusi päiväkoti (puurakenteinen)	4 306	2 844									7 150
Lamminpään koulun rakennus 2 uudisrakennus	7 000	5 500									12 500
Ahvenisjärven (ent. Pohjois-Hervannan) koulun uudisrakennus	12 935	14 570	5 975								33 480
Kämmenniemen koulun perusparannus ja laajennus	200	10 000	9 800								20 000
Peltolammin hyvinvointikeskus uudisrakennus (koulu, päiväkoti, nuorisotilat ja kirjasto)	400	9 800	14 850	10 000							35 050
Takahuhdin koulun B-talon (vl. 1-4) perusparannus ja päiväkodin laajennus	300	4 050	3 768	7 834	7 600						23 552
Kaukajärven koulun, päiväkodin, nuorisotilan ja kirjaston perusparannus ja laajennus		300	4 200	15 000	10 000	14 000	4 700				48 200
Hiedanrannan koulu ja päiväkoti (1- ja 2-vaihe)		540	500	8 895	19 721	8 895	200	400			39 150
Kanjonin päiväkoti ja koulu		300	8 700	8 700							17 700
Koivistonkylän päiväkoti (puurakenteinen)			200	2 700	3 330						6 230
Annalan koulu, Karosen koulutalon perusparannus ja laajennus				300	4 200					300	4 800
Viinikanlahden päiväkoti ja koulu				300	4 200	4 500					9 000
Kalkun päiväkoti ja koulu				200	3 750	3 700					7 650
Saukonpuiston päiväkoti ja koulu perusparannus ja laajennus				100	4 900	5 000					10 000
Järvensivun päiväkodin ja koulun perusparannus ja laajennus				200	4 100	4 100					8 400
Linnainmaan koulun perusparannus ja laajennus					400	8 400	8 400	7 900	4 000	2 500	31 600
Hiedanrannan päiväkoti ja koulu							500	9 500			10 000
Kaupin päiväkoti (Kaupin entisen sairaalan alue)								100	5 900	3 000	9 000

Investoinnit kohdeselitys	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	Arv. 2028	Arv. 2029	Arv. 2030	Arv. 2031	Arv. 2032	Arv. 2033	Kustannus- arvio
Uudis- ja lisärakennukset, kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	6 130	4 515	10 200	17 500	21 858	14 300	13 500	4 300	12 500	11 900	116 703
Kalevan liikuntapuiston huoltorakennus	2 730										2 730
Kaupin jalkapallo-olosuhteiden parantaminen (katsomo ja oheistilat)	2 400	2 415									4 815
Tampereen Taidemuseon laajennus	900	2 100	10 000	10 000	8 058						31 058
Uimahalli, etelä (uimahallin suunnittelu kuntayhteistyönä Pirkkalan kunnan kanssa)	100										100
Uusi palloilu- ja liikuntahalli (korvaa Pyynikin palloiluhallin)			200	7 300	7 500						15 000
Hiedanrannan liikuntahalli ja nuorisotilat				200	6 000	3 800					10 000
Koillis-Tampereen uimahalli, uudisrakennus					100	7 700	7 200				15 000
Viinikanlahden liikuntahalli ja nuorisotilat (puurakenteinen)					200	2 500	2 300				5 000
Jalkapallon sisäharjoitteluhalli, uudisrakennus						300	4 000	3 700			8 000
Länsi-Tampereen jäähalli, uudisrakennus								300	5 000	4 700	10 000
Länsi-Tampereen uimahalli, uudisrakennus								300	7 500	7 200	15 000
Perusparannushankkeet	66 863	64 087	64 009	64 079	84 985	103 695	118 815	102 555	49 365	49 570	768 022
Perusparannushankkeet, varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus	21 623	22 540	39 409	38 579	36 967	51 125	57 825	43 200	15 000	8 000	334 267
Härmälän koulun perusparannus ja kirjasto	7 653										7 653
Kissanmaan koulun perusparannus	8 656	7 266									15 922
Hatanpään Jukolan perusparannus ja muutostyöt	3 214	6 421									9 635
Lamminpään koulun rakennuksen 1 perusparannus	300	1 434	3 500								5 234
Aleksanterin koulun (ruokalarakennus, puurakennus ja kivirakennus) perusparannus	1 000	5 000	10 725	6 225							22 950
Harjun koulun rakennusten A, B ja C perusparannus	100	1 820	4 180	2 550							8 650
Hatanpään koulun perusparannus	300		12 504	12 504							25 307
Tammelan koulun, rakennus 2 uuden osan sisäilmaperusparannus	400	600	8 000	8 000	4 092						21 092
Tammelan koulun rakennuksen 1 perusparannus			200	400	1 800	8 000	2 100				12 500
Pyynikin koulun perusparannus			300	7 900	7 750						15 950
Takahuhdin koulun A-talon (vanha Ristinarkku) vl.5-9 perusparannus				400	5 900	12 000	5 875				24 175
Raholan koulun perusparannus				300	8 350	7 900					16 550
Koiviston koulun perusparannus (kivikoulu ja tiilikoulu)				300	8 575	8 575					17 450
Juhannuskylän koulu, Tammerkosken koulutalon perusparannus					200	5 850	11 700	5 850			23 600
Lentävänniemen koulun perusparannus					300	6 800	6 250				13 350
Harjun koulun lisärakennuksen perusparannus						200	5 200				5 400
Juhannuskylän koulu, Johanneksen koulutalon perusparannus						300	3 000	5 900	3 000	1 000	13 200
Leinolan koulun ja päiväkodin perusparannus						700	7 000	5 200			12 900

Investoinnit kohdeselitys	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	Arv. 2028	Arv. 2029	Arv. 2030	Arv. 2031	Arv. 2032	Arv. 2033	Kustannus- arvio
Atalan koulun perusparannus						200	5 700	5 700			11 600
Kämmenniemen koulu, Terälähdän koulutalon perusparannus						300	4 000	2 900	1 400		8 600
Kaarilan koulun perusparannus						300	6 600	6 700	6 600		20 200
Messukylän koulun lisärakennuksen perusparannus							200	4 100			4 300
Olkahisten koulu, Sorilan koulutalon perusparannus							200	6 550			6 750
Ahvenisjärven koulu, Hallilan koulutalon ja päiväkodin perusparannus								300	3 800	3 500	7 600
Hyhkyn koulu lisärakennuksen perusparannus									200	3 200	3 400
Sammon koulun perusparannus										300	300
Perusparannushankkeet, lukiokoulutus	9 700	9 837						300	4 500	4 500	28 837
Lyseon Lukion perusparannus	9 700	9 837									19 537
Tampereen klassillinen lukio (Rongan siipi)								300	4 500	4 500	9 300
Perusparannushankkeet, kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	15 040	13 910	6 800	7 800	12 668	22 600	25 950	15 850	200	4 000	124 818
Vanhan kirjastotalon julkisivujen kunnostus	1 300										1 300
Nekalan koulun sisäilmakorjaus ja muutos kulttuurin tiloiksi	5 000	4 000									9 000
Hervannan vapaa-aikakeskuksen V-rakennuksen perusparannus	8 540	1 500									10 040
Rauhaniemen sauna	100	1 100									1 200
Tampereen taidemuseon perusparannus	100	200	1 000	4 000	1 368						6 668
Tullikamarin perusparannus		7 110	3 500								10 610
Hatanpään entinen pesularakennus, yläpohjan korjaukset			2 000								2 000
Takahuhdin palvelukeskuksen (Tampereen taiteilijaseuran tilat) perusparannus			300	3 400							3 700
Sampola, työväenopiston tilojen perusparannus				300	5 700						6 000
Taidekeskus Mältinranta				100	1 400						1 500
Tampereen stadion (Ratina)					500	9 000	9 000	8 500			27 000
Tesoman uimahallin perusparannus					400	4 000	4 000	2 000			10 400
Hakametsän Sport-Campuksen kehittäminen					100	7 600	7 600				15 300
Kaukajärven soutu- ja melontastadion					2 000	2 000					4 000
Antaverkan päärakennuksen julkisivujen ja vesikaton korjaustyöt					1 200						1 200
Näähalli liikuntatila (sijainti Näsikallion kalliosuojassa)							5 350	5 350			10 700
Tampereen uintikeskus, laajennusosan perusparannus									200	4 000	4 200

Investoinnit kohdeselitys	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	Arv. 2028	Arv. 2029	Arv. 2030	Arv. 2031	Arv. 2032	Arv. 2033	Kustannus- arvio
Perusparannushankkeet, konsernihallinto	2 200			400	13 250	7 100	14 075	14 675	3 800	7 200	62 700
Väestönsuoja Liisankallio (kalliosuoja), rauhanajan käyttö selvityksessä	2 200										2 200
Hiedanrannan kartano				200	4 300	3 000					7 500
Kaupin johtokeskus				200	5 150						5 350
Hervannan kalliosuoja A, rauhanajan käyttö uimahallina ja pysäköintihallina					2 600	2 600					5 200
Väestönsuoja Osmonkallio (kalliosuoja), rauhanajan käyttö ampumaratana					1 200	1 200					2 400
Rollikkahalli						300	10 000	10 000	1 200		21 500
Lapinniemen väestönsuoja, rauhanajan käyttö kuntosalina (ulkopuolinen toimija) (kalliosuoja)							1 200				1 200
Väestönsuoja Näsikallio (kalliosuoja), rauhanajan käyttö liikuntatilana (Nääshalli)							2 875	2 875			5 750
Hervannan kalliosuoja C, rauhanajan käyttö jäähallina								1 800			1 800
Hervannan kalliosuoja B, rauhanajan käyttö parkkihallina									2 200	2 200	4 400
Raatihuone									400	5 000	5 400
Pienet investoinnit	18 300	17 800	17 800	17 300	22 100	22 870	20 965	28 530	25 865	25 870	217 400
Sosiaali- ja terveystalouksien pienet hankkeet	450	100									550
Tampere-talon korjaustyöt (vuokrasopimuksen korvausinvestointimääräraha)	400	350	350	350	200	200	200	200	200	200	2 650
Päiväkotien perusparannukset	3 300	3 350	3 400	3 250	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	34 300
Päiväkotien ja koulurakennusten pienet hankkeet	3 200	3 250	3 300	3 200	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	33 950
Lukioiden pienet hankkeet	300	300	300	300	400	400	400	400	400	400	3 600
Liikuntapaikkojen ja nuorisotilojen perusparannukset/pienet hankkeet	2 800	2 750	2 750	2 700	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	29 000
Kirjastot ja kansalaisopistoyksikkö, pienet hankkeet	400	300	300	300	500	500	500	500	500	500	4 300
Kulttuuri ja taide pienet hankkeet	1 000	950	950	900	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	9 800
Valmistuneiden kohteiden jälkityöt	250	250	250	200	400	400	400	400	400	400	3 350
Muiden rakennusten sekä kaupunkikuvallisten kohteiden investoinnit	3 200	3 200	3 200	3 100	3 600	3 600	3 600	3 600	3 600	3 600	34 300
Sisäilmaolosuhdeinvestoinnit	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	30 000
Tampere-talon perusparannushankkeet					3 000	3 770	1 865	9 430	6 765	6 770	31 600
Muut investoinnit	26 850	50	50	50	50	50	50	50	50	50	27 300
Ensikertainen kalustaminen välivuokrauksessa	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	500
Leasing-kohteiden lunastus	26 800										26 800

Investoinnit kohdeselitys	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	Arv. 2028	Arv. 2029	Arv. 2030	Arv. 2031	Arv. 2032	Arv. 2033	Yhteensä
KEHITYSOHJELMAT	10 800	25 790	23 660	24 300	67 200	61 200	42 500	24 500	11 040	9 040	300 030
Viiden tähden keskusta	7 100	24 090	21 660	18 600	58 700	54 400	36 700	21 700	10 200	8 200	261 350
TAHERA:n aloitus	2 000										2 000
Ranta-Tampella	300	300	300								900
Hakametsä Sport Campus	1 600	2 000	2 000	1 600	1 400						8 600
Särkänniemi, Mustalahti, Onkiniemi	500	6 830	4 970	1 600	2 300	2 400					18 600
Keskustan kehittämissohjelman toimenpiteet	1 700	2 050	2 050	2 000	2 000	2 000	3 200	8 200	8 200	8 200	39 600
Viinikanlahti	1 000	5 800	6 000	9 000	9 200	10 000	5 500	5 000			51 500
Asemakeskuksen alue		850	550	1 000	10 700	14 000	13 000	5 500			45 600
Tammerkosken rannat, sillat ja rantaraitit		2 760	2 740	1 000							6 500
Tulli, tullikamarinaukio		3 500	1 500								5 000
Amuri, Tampereen taidemuseo ympäristöineen			1 050	1 000	700						2 750
Veturitalli			500								500
Ratinalan suvanto				1 000	3 000	2 000	1 000				7 000
Tammelan torin alue				400	1 400						1 800
Näsikallion eritasoliittymä					20 000	20 000	10 000				50 000
Eteläpuisto-Nalkala					8 000	4 000	4 000	3 000	2 000		21 000
Hiedanranta	3 700	1 700	2 000	5 700	8 500	6 800	5 800	2 800	840	840	38 680

Investoinnit kohdeselitys	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	Arv. 2028	Arv. 2029	Arv. 2030	Arv. 2031	Arv. 2032	Arv. 2033	Yhteensä
Erillisinvestoinnit (vaativat erillispäätöksen)	1 500	6 400	6 000	8 700	14 500	14 500	14 500				66 100
Paasikiventien parantaminen (VT12 ja KT65) Hiedanrannan kohdalta (arvio kaupungin osuudesta yht. n. 31 milj. euroa)	500	1 400	1 000	1 000	11 000	11 000	11 000				36 900
Tasanteen ja Aitovuoren eritasoliittymä				2 700	3 500	3 500	3 500				13 200
Ratikkakäytävän rinnakkaishankkeet, Pirkkala-Linnainmaa KAS- ja TAS-vaihe	1 000	5 000	5 000	5 000							16 000
Leasinghankkeet, vuokraus tai muu rahoitusmalli; kokonaisarvo yli 50 000€	20 995		8 470	4 928	43 505						Valmistumis- vuosi
Kisapuiston uusi päiväkotiki (vanhan Kisapuiston koulun ja päiväkodin paikalle)	9 657										2024
Ojalan päiväkotiki ja koulu (puurakenteinen)	11 338										2024
Sairaalakoulu			8 470								2026
Peltolammin hyvinvointikeskus (koulun liikuntatilat ja kirjastoauton tilat)				4 928							2027
Sara Hildénin taidemuseo					35 305						2028
Työväenmuseo Werstas					8 200						2028
Lamminrahkan yhtenäiskoulu 2.vaihe (yhteishanke Kangasala)							3 634				2030

TÄYDENTÄVIÄ TIETOJA

Kaupunki ja liikelaitokset	2018	2019	2020	2021	2022	Alkup. TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Asukasmäärä 31.12.	235 239	238 140	241 009	244 223	249 009	250 000	257 000	260 000	263 000	266 000
Tuloveroprosentti	19,75	19,75	20,25	20,25	20,25	7,61	7,60	7,60	7,60	7,60
Kiinteistöveroprosentit										
- yleinen	1,15	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25
- yleinen / maapohja	1,15	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,30	1,30	1,30	1,30
- vakituinen asuinrakennus	0,55	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65
- muut kuin vakituinen asuinrak.	1,00	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10
- yleishyödyllinen yhteisö	0,30	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40
- rakentamaton rakennuspaikka	4,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
- voimalaitokset	1,40	1,50	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Toimintakate, milj. euroa	-1 179,9	-1 211,9	-1 285,9	-1 316,0	-1 442,5	-592,1	-632,9	-739,9	-754,4	-766,3
Verotulot, milj. euroa	941,5	974,6	1 035,3	1 117,5	1 192,3	630,0	643,5	664,0	694,0	724,0
Valtionosuudet, milj. euroa	291,1	302,0	394,6	360,8	373,9	61,9	80,0	135,9	137,9	138,9
Vuosikate, milj. euroa	48,0	90,4	169,4	181,4	142,3	126,9	116,0	84,0	99,2	113,7
Poistot, milj. euroa	-108,3	-111,5	-105,9	-106,7	-124,4	-126,9	-128,7	-126,9	-125,3	-131,6
Vuosikate, % poistoista	44	81	160	170	114	100	90	66	79	86
Satunnaiset erät, milj. euroa	1,5	1,0	0,3	0	0	0	165,5	0	0	0
Tulos, milj. euroa	-58,8	-20,1	63,8	74,7	17,8	0,0	152,8	-42,8	-26,1	-17,9
Nettoinvestoinnit, milj. euroa	183,5	153,9	222,6	227,8	232,5	222,2	283,1	233,1	245,2	264,7
Investointien tulorahoitus, %	26	59	76	80	61	57	41	36	40	43
Lainakanta 31.12., milj. euroa	670,5	794,8	914,7	891,0	925,9	932,0	923,5	1 063,8	1 204,1	1 344,3
Lainat, euroa/asukas	2 850	3 338	3 795	3 648	3 718	3 728	3 594	4 092	4 578	5 054
Nettomenot, euroa/asukas	5 016	5 089	5 335	5 389	5 793	2 369	2 462	2 846	2 868	2 881
Verotulot, euroa/asukas	4 002	4 092	4 296	4 576	4 788	2 520	2 504	2 554	2 639	2 722
Valtionosuudet, euroa/asukas	1 237	1 268	1 637	1 477	1 501	248	311	523	524	522
Vuosikate, euroa/asukas	204	379	703	743	571	508	451	323	377	427
Työnantajamaksut										
KuEL-maksu (palkkaperusteinen), %	16,75	16,91	17,15	17,32	17,03	16,97	16,94			
Sairausvakuutusmaksu, %	0,86	0,77	1,34	1,53	1,34	1,45	1,30			
Työttömyysvakuutusmaksu, %	2,60	2,05	1,70	1,90	2,05	1,90	1,09			
Tapaturmavakuutusmaksu, %	0,35	0,35	0,3	0,3	0,35	0,35	0,35			
Taloudellinen tuki, %	0,050	0,035	0,035	0,035	0,033	0,033	0,034			
Vakuutuskassan kannatusmaksu, %	0,150	0,125	0,125	0,125	0,125	0,125	0,125			

